

ศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
และวิชาโหราศาสตร์ไทย

THE STUDY OF THE HARMONIZATION OF THE PRINCIPLES OF THAI
ASTROLOGY IN THE THERAVĀDA BUDDHIST SCRIPTURES

นางกฤติกาวัลย์ หิรัญสี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

ศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
และวิชาโหราศาสตร์ไทย

นางกฤติกาวัลย์ หิรัญสี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE STUDY OF THE HARMONIZATION OF THE PRINCIPLES OF THAI
ASTROLOGY IN THE THERAVĀDA BUDDHIST SCRIPTURES**

Mrs. Kritikavalai Hirunsi

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of**

Master of Arts

(Buddhist Studies)

Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok, Thailand

C.E. 2011

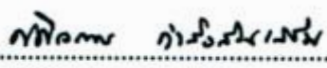
(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

.....
(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระปริยัติวิโรปการ, ดร.)

..... กรรมการ
(พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, ดร.)

..... กรรมการ
(ดร.ศศิวรรณ กำลั้งสินเสริม)

..... กรรมการ
(ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาสุทิตย์ อากาศโร,ดร. ประธานกรรมการ
ดร.ศศิวรรณ กำลั้งสินเสริม กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
และวิชาโหราศาสตร์ไทย

ผู้วิจัย : นางกฤติกาวัลย์ หิรัญลี

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอูน), ดร.ป.ธ.๗, ร.บ., พช.ม., พช.ด.

: ดร. ศศิวรรณ กำลังสินเสริม, ศศ.บ. (คหกรรมศาสตร์), พช.ม.

(พระพุทธศาสนา), พช.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา :

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นกา รศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพยากรณ์ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาหลักการพยากรณ์ที่ปรากฏในตำราโหราศาสตร์ไทย และ (๓) เพื่อศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย

จากการวิจัยพบว่า การพยากรณ์เป็นศาสตร์ที่อยู่คู่กับสังคมโลกมานาน ในสมัยก่อนพุทธกาล และในสมัยพุทธกาลนั้น อิทธิพลของศาสนา ฮินดู-พราหมณ์ ค่อนข้างสูงมากในประเทศอินเดีย อันเป็นแหล่งกำเนิดของพระพุทธศาสนา การพยากรณ์ จึงเป็นความรู้ของพวกพราหมณ์ตามคัมภีร์พระเวท โดยมากพราหมณ์จะเป็นผู้พยากรณ์ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทหลายตอน เช่น พราหมณ์ ๘ คน ให้การทำนายเจ้าชายสิทธัตถะ ส่วนการพยากรณ์โดยพระพุทธองค์นั้นเป็นพระญาณบารมีเฉพาะพระองค์ ไม่มีหลักการ และไม่เกี่ยวข้องกับหลักวิชาทางโหราศาสตร์แต่อย่างใด

วิชาโหราศาสตร์ไทยมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีหลักการและทฤษฎีเป็นของตนเอง ในเรื่องของการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต และเจตจำนงของบุคคล ในสังคมปัจจุบันโหราศาสตร์มีอิทธิพลค่อนข้างกว้างขวางในทุกวงการ

ความสอดคล้อง หลายประการระหว่างพระพุทธศาสนาเถรวาท และโหราศาสตร์ไทย คือ ความสอดคล้อง ในด้านความเชื่อ , ด้านคุณธรรม , ด้านจรรยาบรรณ และ ด้านการพยากรณ์ มีหลักคำสอน ในทางพระพุทธศาสนาที่ อธิบายในทางโหราศาสตร์ได้ เช่น เรื่องของ ธาตุ ๔, กรรม

และวัฏฏะของชีวิต ผลสรุปของการศึกษาคือ โหราศาสตร์ไม่สามารถบอกความจริงทั้งหมดของชีวิตได้ เนื่องจากมนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกที่จะกระทำ

ประโยชน์ของวิชาโหราศาสตร์ที่แท้จริง คือการทำให้มีความเข้าใจในศักยภาพ ของตนเองและผู้อื่น จะทำให้การอยู่กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นการช่วยให้คำปรึกษาและช่วยให้เข้าใจธรรมชาติมากขึ้น โดยเฉพาะกฎแห่งกรรม

Thesis Title : The Study of the Harmonization of the Principles of Thai Astrology in the Theravāda Buddhist Scriptures

Researcher : Mrs.Kritikavalai Hirunsi

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Suthit Abhakaro (Oboun), Pali VII, B.A., M.Sc. (Community Development), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Dr. Sasiwan Kamlungsinserm, B.A.(Domestic Science), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation :

ABSTRACT

This thesis is a study of the consistency of the forecasting in the Theravada Buddhist scriptures and Thai Astrology. The three main objectives of the study are the principles of Astrology in Theravada Buddhism. The Astrological principles are listed in Thai astrological texts, and to examine the consistency of the forecasts in Theravada Buddhism.

The results of the research are found that the forecast is coupled with the global societies. In the past era, the influence of Hinduism and Brahmin are highly relative in India which is the origin of Buddhism but the forecast is the knowledge of the Brahmins. According to the Vedic Scripture, the Brahmins are the prophers. As shown in Theravada Buddhist scriptures, the 8 Brahmins predicted Prince Siddhatha. About the forecast, our Lord Buddha used his knowledge perfection to forecast the human beings. It is not concerned about the Astrology principles.

Thai Astrology's had long history. There are its own theories and principles, nowadays the influence of Astrology is widespread in our societies.

The harmonization between Theravada Buddhism and Thai Astrology are in many ways such as the believe in, moral, ethics and the forecast. There are some doctrines to explain Astrology in four elements, Kamma and life cycle, the analysis of these doctrines with the right belief showed that Astrology can not give the complete truth, because human being has the right to do anything.

The benefits of Astrology were to make the profound understanding of human personality and potential that bring to proper direction of an individual and harmonious relation among people, to be the tool for counseling, and in order to understand the law of nature, especially the law of Karma.

กิตติกรรมประกาศ

ขออนอบน้อมต่อองค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรมคำสอน และ พระสงฆ์ ผู้ดำรงพระพุทธศาสนาไว้ วิทยานิพนธ์ เล่มนี้สำเร็จลงได้เพราะพระคุณสุคตประเสริฐทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นปฐม

ขอกราบแทบเท้า พันเอก ถวัลย์ – นาง ภัทรา ยุคตวีระ พ่อ กับแม่ ที่เลี้ยงดูมาอย่างดี ตลอดถึงครูบา อาจารย์ทุกท่าน ที่เมตตาอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ในสรรพศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะ พระอาจารย์ และ คณาจารย์ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกรูป ทุกท่าน ที่ได้กรุณา ให้ความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรมอย่างสมบูรณ์ ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ภิญโญ พงศ์เจริญ ผู้บังคับบัญชา ที่ได้ให้ความรู้ ให้มุมมอง ของความคิด ให้คำปรึกษา ในทางโหราศาสตร์ อย่างกระจ่างชัด

ขอขอบพระคุณครอบครัว ชุมทรัพย์โชติ โดยเฉพาะ คุณ ศิรินาถ ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้บ้านอยู่ ในช่วงที่เกิดวิกฤติทางอุทกภัย เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้งานเขียนนี้ดำเนินต่อจนสำเร็จ

ขอขอบคุณ คุณ นัยนา หนาแน่น ในการช่วยหาหนังสือมาประกอบในงานเขียน คุณ ณัฐกันต์ กู๋เมือง คุณยุวเรศ พลชา และ คุณ กาญจนวรรณ ศรีแสงทรัพย์ ที่ช่วยให้คำแนะนำ ในการจัดรูปแบบ ช่วยเหลือจนงานเสร็จ

ขอขอบคุณ ในการให้กำลังใจอย่าง สม่าเสมอ ของลูกชาย น้องโป้ง และสามี คุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ขอถวายเป็นพุทธบูชาต่อพระพุทธศาสนา และเป็น กตัญญูตา บูชาคุณของพ่อ กับ แม่

กฤติกาวลัย หิรัญสี

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย		ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		ก
กิตติกรรมประกาศ		จ
สารบัญ		น
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ		ญ
บทที่ ๑ บทนำ		๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา		๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย		๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย.....		๔
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ		๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย		๕
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....		๕
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย		๑๒
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ		๑๓
บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท		๑๔
๒.๑ ความหมายของการพยากรณ์.....		๑๔
๒.๒ แนวคิดเรื่องกรรมกับการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท.....		๑๕
๒.๓ ลักษณะของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท		๒๑
๒.๔ องค์ประกอบของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนา.....		๔๓
๒.๕ บทบัญญัติของพระพุทธองค์เกี่ยวกับการพยากรณ์.....		๔๘
๒.๖ สรุป		๕๓
บทที่ ๓ หลักการพยากรณ์ในตำราโหราศาสตร์ไทย		๕๔
๓.๑ ความหมายของโหราศาสตร์	๕	๔
๓.๒ ความเป็นมาของโหราศาสตร์	๕๕	
๓.๓ ลักษณะการพัฒนาของโหราศาสตร์ไทย		๕๘
๓.๔ ความเชื่อในเรื่องจักรวาลวิทยากับการพยากรณ์ในโหราศาสตร์	๗	๑
๓.๕ องค์ประกอบของการพยากรณ์ในโหราศาสตร์ไทย	๘	๘
๓.๖ ประเภทของโหราศาสตร์และการพยากรณ์.....	๘	๐

๓.๓	ข้อห้ามในการพยากรณ์ของวิชาโหราศาสตร์ไทย	๕	๕
๓.๔	สรุป	๕	๕
บทที่ ๔ ความสอดคล้องของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท			
และวิชาโหราศาสตร์ไทย		๕๓	
๔.๑	ความสอดคล้องในด้านความเชื่อ.....	๕๓	
๔.๒	ความสอดคล้องในด้านคุณธรรม.....	๑๐๑	
๔.๓	ความสอดคล้องในด้านจรรยาบรรณ.....	๑๐๕	
๔.๔	ความสอดคล้องในการพยากรณ์.....	๑๐๘	
๔.๕	ทรรศนะต่อการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาและโหราศาสตร์.....	๑๒๐	
๔.๖	ประโยชน์ของโหราศาสตร์.....	๑๒๔	
๔.๗	สรุป	๑๒๕	
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ		๑๒๖	
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๒๖	
๕.๒	ข้อเสนอแนะ	๑๒๘	
บรรณานุกรม		๑๓๑	
ภาคผนวก		๑๓๕	
ประวัติผู้วิจัย		๑๔๓	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ การเปรียบเทียบในการพยากรณ์ทางพระพุทธศาสนาและทางโหราศาสตร์.....	๔๗
๔.๑ แสดงความสอดคล้องและความแตกต่าง	
ระหว่างความเชื่อทางพุทธศาสนากับความเชื่อทางโหราศาสตร์	๕๘
๔.๒ การสอดคล้องด้านคุณธรรม	
ระหว่างคุณธรรมทางพุทธศาสนากับคุณธรรมทางโหราศาสตร์	๑๐๔
๔.๓ แสดงจรรยาบรรณทางพุทธศาสนาและจรรยาบรรณทางโหราศาสตร์.....	๑๐๕-๑๐๖
๔.๔ ตารางเปรียบเทียบความสอดคล้องทางการพยากรณ์พระพุทธศาสนา และโหราศาสตร์	๑๑๓

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
๓.๑	๖๑
๓.๒	๖๓
๓.๓	๖๓
๓.๔	๖๔
๓.๕	๗๖
๓.๖	๘๓
๓.๗	๘๖
๓.๘	๙๒
๓.๙	๙๓
๔.๑	๑๐๘
๔.๒	๑๐๙
๔.๓	๑๑๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

๑.๑ คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิง โดยระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลัง อักษรย่อ ชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๘๕. หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๑ ข้อ ๓๑๑ หน้า ๒๘๕ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ.ภิกขุณี. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	ภิกขุณีวิภังค์ (ภาษาไทย)
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค (ภาษาไทย)
วิ.จ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย มูลปธานาสกั (ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปธานาสกั (ภาษาไทย)
ม.อ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย อูปริปธานาสกั (ภาษาไทย)
สั.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค (ภาษาไทย)
สั.นิ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย นิทานวรรค (ภาษาไทย)
สั.ข. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค (ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย ติกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย ปญจกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.สตุตก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย สัตตกนิบาต (ภาษาไทย)

จุ.อิตี. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ (ภาษาไทย)
จุ.สุ. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต (ภาษาไทย)
จุ.ชา.เอกก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก ขุททกนิกาย เอกกนิบาต ชาดก (ภาษาไทย)

๑.๒ คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

อักษรย่อที่ใช้อ้างอิงคัมภีร์อรรถกถา ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยระบุชื่อย่อคัมภีร์/ลำดับเล่ม(ถ้ามี)/ชื่อ(ถ้ามี)/หน้า ตัวอย่าง เช่น อจ.จตุกก.อ. (ไทย) ๒/๓๕๑ หมายถึง อังคุตตรนิกาย มโนรลปุรณี จตุกกนิบาตอรรถกถา ภาษาไทย เล่ม ๒ หน้า ๒๕๑ เป็นต้น

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.มหา.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก สมันตปาสาทิกา มหาวิภังค์อรรถกถา (ภาษาไทย)
-----------------	---	---

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ที.ม.อ. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย สุมังคลวิลาสินี มหาวรรคอรรถกถา (ภาษาไทย)
ม.ม.อ. (ไทย)	=	มัชฌิมนิกาย ปปัญจสุทนี มัชฌิมปิณฑาสกั้อรรถกถา (ภาษาไทย)
ส.น.อ. (ไทย)	=	สังยุตตนิกาย สारัตถปกาสินี นิทานวรรคอรรถกถา (ภาษาไทย)
อจ.ติก.อ. (ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย มโนรลปุรณี ติกนิบาตอรรถกถา (ภาษาไทย)
จุ.สุ.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย ปรมัตถ ไชติกา สุตตนิบาตอรรถกถา (ภาษาไทย)
จุ.ชา.เอกก.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย เอกกนิบาตชาดกอรรถกถา (ภาษาไทย)

๑.๓ คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์ฎีกา

อักษรย่อที่ใช้อ้างอิงคัมภีร์ฎีกา ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยระบุชื่อย่อคัมภีร์ ตามด้วยเล่ม(ถ้ามี) ชื่อ/หน้า ตัวอย่าง เช่น ที.สี.ฎีกา (บาลี) ๑/๒๗๖/๓๗๓ หมายถึง ทีฆนิกาย ลินตฺตอปฺปกาสิโน สีลขุทฺทกฏีกา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ชื่อ ๒๗๖ หน้า ๓๗๓ เป็นต้น

ฎีกาปกรณ์วิเสส

วิภาวินี. (บาลี)	=	อภิธมฺมตฺถวิภาวินีฎีกา (ภาษา	บาลี)
-------------------	---	------------------------------	-------

บทที่ ๓

หลักการพยากรณ์ในตำราโหราศาสตร์ไทย

การศึกษาในหัวข้อนี้ จะเป็นการนำเสนอข้อมูลทางหลักวิชาโหราศาสตร์ ที่ใช้ในการพยากรณ์ การคาดการณ์ ความน่าจะเป็น ทั้งต่อ บุคคล สถานที่ และสภาพภูมิอากาศ โดยจะนำเสนอใน ๗ หัวข้อ อ คือ (๑) ความหมายของโหราศาสตร์ (๒) ความเป็นมาของโหราศาสตร์ (๓) ลักษณะการพัฒนาของโหราศาสตร์ไทย (๔) ความเชื่อในเรื่องจักรวาลวิทยาเกี่ยวกับการพยากรณ์ในโหราศาสตร์ (๕) องค์ประกอบของการพยากรณ์ในโหราศาสตร์ไทย (๖) ประเภทของโหราศาสตร์ และการพยากรณ์ (๗) ข้อห้ามในการพยากรณ์ของวิชาโหราศาสตร์ไทย แสดงรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

๓.๑ ความหมายของโหราศาสตร์

โหราศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า **Astrology** มาจากภาษาละติน และกรีก คือ Astron (ดวงดาว) กับ Logia(ความรู้) ° รวมกันคือความรู้เกี่ยวกับ ดวงดาว ส่วนในภาษาไทยตาม พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลัก^๒

พระยาปริวัตรเวชการ อดีตองคมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และอดีตนายกสมาคมโหราแห่งประเทศไทย คนที่ ๓ (พ .ศ.๒๔๕๓-๒๕๑๐) ให้ความเห็นเกี่ยวกับโหราศาสตร์ไว้ว่า “โหราศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการทำนาย และการพยากรณ์โชคชะตาของมนุษย์ และปรากฏการณ์ต่างๆ ของโลก โดยอาศัยตำแหน่งของดวงดาวต่างๆ เป็นเครื่องชี้

โหราศาสตร์ เป็นศัพท์สันสกฤต แปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยเวลา ” ตามตำราพหุศาสตร์ของท่านฤๅษี วราหมิหิระ กล่าวว่า เป็นคำที่มาจากคำผสมสองคำคือ “อโห” และ “ราตรี” ซึ่งแปลว่าวันและคืน แต่ได้ตัดอักษรพยางค์แรก และพยางค์หลังออกเสีย จึงเหลือเพียงคำว่า “โหรา” มีอีก

^๑Anthony Philip Stone, **Hindu Astrology; Myth, Symbols and Realities**, (India Select Book, 1981), p. 174.

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓-๑๔.

คำหนึ่งที่ใช้เรียกแทนโหราศาสตร์คือ “โศยุคิยศาสตร์” ซึ่งแปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยแสงสว่าง” ในภาษาอังกฤษ เรียกวิชานี้ว่า “แอสโตรโลยี” แปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยดวงดาว” ดังนั้น วิชาโหราศาสตร์จึงเป็นวิชาพยากรณ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งอาศัยเวลาและตำแหน่งของดวงดาวในท้องฟ้าเป็นสำคัญ มิได้หมายถึงการพยากรณ์ด้วยวิธีอื่น เช่น การดูลายมือ การดูโผ หรือ การดูด้วยวิธีนับเลข เป็นต้น อีกประการหนึ่ง โหราศาสตร์ เป็นวิชาที่ต่างกับวิทยาศาสตร์ธรรมดาอยู่บ้าง เช่น วิชาคณิตศาสตร์ก็ดี วิชาเคมีก็ดี หรือวิชาชีววิทยาก็ดี เหล่านี้เป็นวิชาที่มีกฎเกณฑ์และอาศัยเหตุผลประกอบ นำมาทดลองและพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์โดยไม่ยากนัก ส่วนโหราศาสตร์นั้น เป็นวิชาที่ค่อนข้างลึกลับ และยากแก่การพิสูจน์และทดลอง โดยวิธีเช่นเดียวกันกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ นักวิทยาศาสตร์ส่วนมากจึงยังไม่รับรองโหราศาสตร์เช่นวิทยาศาสตร์อื่นๆ ใดๆก็ดี โหราศาสตร์เป็นวิชาเก่าแก่ที่สุดวิชาหนึ่ง ซึ่งได้ศึกษากันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบันนี้ และยังเป็นวิชาที่อยู่ในความสนใจของชนชาติต่างๆ ทั่วโลกไม่น้อย”^๓

อาจารย์ เทพย์ สาริกบุตร^๔ ให้ความเห็นไว้ว่า คำว่า “โหราศาสตร์” รับมาจากอินเดีย เกิดจาก “โหรา” ที่มาจาก อโหราตร์ หรือ อโหรตฺต แปลว่า วัน และคืน กับ คำว่า “ศาสตร์” คือ ความรู้รวมกัน คือ ความรู้เกี่ยวกับเวลา เราสามารถกำหนดเวลาได้ ด้วยการอาศัยการเคลื่อนที่ของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่ถือกำเนิดมา บนพื้นโลกก็มีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวพระเคราะห์ต่างๆ โคจรอยู่แล้วในระบบสุริยจักรวาลนี้ การอธิบายความเป็นมาของโหราศาสตร์ ย่อมต้อง กล่าวถึงความเป็นมาของดาราศาสตร์ด้วย

สรุปความหมายของโหราศาสตร์ คือ วิชาด้วยการพยากรณ์ และการทำนายโชคชะตาของบุคคล รวมไปถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมือง ในประเทศ ในภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยอาศัย การโคจรของดาวพระเคราะห์ ณ เวลานั้นเป็นองค์ประกอบ

๓.๒ ความเป็นมาของโหราศาสตร์

แหล่งอารยธรรม เก่าแก่ของโลก อย่าง อารยธรรมชาวเมโสโปเตเมีย ชาวคาลเดีย ชาวบาบิโลเนีย และชาวอียิปต์ ต่างก็มีร่องรอยของความรู้ทางดาราศาสตร์และโหราศาสตร์พอสมควร เช่น ชาวอียิปต์โบราณมีความชำนาญในการวัดตำแหน่งของดวงดาว และ บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจบนท้องฟ้าไว้ ประมาณ ๒,๕๐๐ ปี ก่อนคริสตกาล ชาวอียิปต์หาได้ว่า ๑ ปี มี ๓๖๕ วัน แบ่งออกเป็น ๑๒ เดือน เดือนหนึ่งมี ๓๐ วัน ยกเว้นเดือนสุดท้ายมี ๓๕ วัน และยังพบว่าทุกๆ ๔ ปี

^๓พระยาปริวรรตวิเศษการ , หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย , (กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์ , ๒๕๓๕), หน้า ๒.

^๔เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทัศน์ ภาค ๑, (กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๑๑), หน้า ๓.

จะมีวันขาดหายไป ๑ วัน ความรู้ทางดาราศาสตร์ของอียิปต์ถูกนำไปเกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นส่วนใหญ่ โดยมีความเชื่อว่า ท้องฟ้า โลก และ อากาศ เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้น^๕

ในยุคของกรีกโบราณมีนักดาราศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่นAristotel (อริสโตเติล)^๖ มีข้อพิสูจน์ที่ทำให้เชื่อว่าโลกมีรูปร่างกลม และเชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางของเอกภพ และเชื่อว่ามีการส่งพลังงานจากดวงดาวมาสู่ยังโลก โดยสังเกตจากการเกิดอุปราคา คือเมื่อโลกอยู่ระหว่าง ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ เงาของโลกบนดวงจันทร์จะเป็นส่วนโค้งเสมอ Aristotel อธิบายว่าโลกอยู่หนึ่ง เป็นศูนย์กลางของจักรวาล มีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวเคราะห์ และดาวฤกษ์ทั้งหลาย โคจรรอบโลก

Patolamy (ปโตเลมี) ได้อธิบายความรู้เรื่องของจักรวาลให้ละเอียดขึ้น โดยกำหนดให้ดาวพระเคราะห์แต่ละดวงมีวงโคจรที่มีลักษณะเป็นวงกลมซ้อนกันตามลำดับ โดยมีโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ถัดออกไป คือ ดวงจันทร์ ต่อไปเป็นวงโคจรของดาวพุธ ดาวศุกร์ ดวงอาทิตย์ ดาวอังคาร ดาวพฤหัสบดี และดาวเสาร์ และได้เขียนตำราโหราศาสตร์ที่ถือว่า เป็นรากฐานของโหราศาสตร์ดวงดาวปัจจุบัน ชื่อว่า Tetrabiblos (เตตราบีโบลส) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับดวงดาวที่เป็นสัญลักษณ์แทน บิดา มารดา ไว้ว่า “ในความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ดวงอาทิตย์ กับ ดาวเสาร์ ได้รับการจัดให้เป็นบุคคลคือ บิดา และ ดวงจันทร์ กับดาวศุกร์ เป็นมารดา รูปแบบที่ดาวเหล่านี้ปรากฏสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือ สัมพันธ์กับดาวพระเคราะห์อื่นๆ จะบอกถึงสถานภาพของความเป็นบิดา มารดา”^๗ จะเห็นได้ว่า การแทนความหมายของดาวพระเคราะห์ ให้มีความสัมพันธ์กัน มีมาแต่ครั้งโบราณ นักโหราศาสตร์ในยุคต่อๆ มา ก็นำหลักการนี้มาใช้เกี่ยวกับการกำหนดสัญลักษณ์ การแทนความหมายของดาวพระเคราะห์ในแต่ละดวง อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพยากรณ์ นักพยากรณ์จะเข้าใจในความหมายของสัญลักษณ์ และการเคลื่อนที่ ที่สัมพันธ์กันของดาวพระเคราะห์ อันจะส่งผลให้มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมา ทั้งต่อปัจเจกบุคคล ต่อสภาพแวดล้อม ต่อสถานที่ในขณะนั้น ทำให้เหตุการณ์บางอย่างถึงได้เกิดขึ้นต่างกัน หรือเหมือนกันในห้วงเวลาเดียวกัน สิ่งนี้คือความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบหลายประการในวิชาโหราศาสตร์ที่จะขยายรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

^๕ประพันธ์ เตชะกุล, ดาราศาสตร์และอวกาศ, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

^๖Sandra Shulman, *The Encyclopedia of Astrology*, (Published by The Hamlyn Publishing Group Limited London, 1976), p. 32.

^๗Stephen W. Hawking, *The Theory of Everything: The Origin and Fate of the Universe*, (USA: New Millennium Press, 2002), p. 3-5.

ในเรื่องนี้ ผู้ศึกษาให้ความสำคัญในความรู้ทางดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ของประเทศอินเดีย เพราะโหราศาสตร์ไทยมีพื้นฐานที่เกี่ยวพันกับความรู้ของโหราศาสตร์อินเดียมาแต่ครั้งโบราณ ตำราโหราศาสตร์ที่นักวิชาการทางโหราศาสตร์ เขียนถึง ยังอ้างอิงความรู้จากโหราศาสตร์ของอินเดียอยู่ เช่น พระคัมภีร์ฤกษ์ศิวาคม มาจากคำ ศิว+อาคม คำว่าอาคม คือ ความรู้ ส่วนศิว คือพระนาม พระอิศวร ซึ่งเป็นเทพเจ้า ตัวแทนของโลก วิชาโหราศาสตร์ เป็นวิชาที่เก็บสถิติจากการหมุนรอบตัวเองของโลก และการโคจรรอบดวงอาทิตย์ ประกอบการโคจรของดาวพระเคราะห์ รอบดวงอาทิตย์ และดาวฤกษ์ ในจักรวาลอื่น ซึ่งรวมอยู่รอบๆ สุริยจักรวาลนี้ ว่า ในช่วงเวลาใด ดาวพระเคราะห์ และดาวฤกษ์ ดังกล่าวนั้น จะมีความสัมพันธ์ในแง่มุมใดกับโลก ความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นผลให้เกิดเหตุการณ์แก่โลก หรือแก่บุคคลประการใดบ้าง แล้วจดบันทึกไว้เป็นสถิติ สถิติที่จดไว้ดังกล่าวนี้เมื่อมีปริมาณมาก ก็ได้เกิดเป็นตำรา หรือคัมภีร์โหราศาสตร์ขึ้น^๔

ในประเทศอินเดีย ความรู้ทาง ดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ มีมาตั้งแต่ยุคพระเวท หรือ ยุคไตรเพท^๕ หมายถึง ความเป็นอยู่ในระยะเวลาที่ชาวฮินดูได้แต่งคัมภีร์พระเวทขึ้นคิดเป็นระยะเวลา ๑,๕๐๐-๖๐๐ ปีก่อน คริสตกาล ครอบคลุมระยะเวลาแห่งการตั้งถิ่นฐานของชาวอารยัน รวมทั้งเวลาที่มีการขยายตัวและการเผยแพร่วัฒนธรรมและอารยธรรมของมนุษยชาติ โดยเฉพาะ คัมภีร์พระเวท ชื่อฤกเวท เป็นของเก่าที่สุด ไม่อาจรู้ได้ว่าเขียนขึ้นเมื่อไร ฤกเวทเขียนเป็นบทกลอน ประมาณ ๑,๐๑๗ บท ส่วนมากกล่าวถึงพระเป็นเจ้า ศาสนา และสังคมของชนชาติอารยันที่ยอมรับของนักปราชญ์ตะวันออก และตะวันตก ยุคพระเวทก็ถูกจำกัด ตั้งแต่วันที่พระเวทเกิด จนถึงยุคของ ภควัดคีตา วัฒนธรรมพระเวทเจริญมาก มีอิทธิพลครอบงำสังคมของชาวอินเดีย

วรรณกรรมพระเวทที่สำคัญ มี ฤกเวท ยชุรเวท สามเวท และ อถรรพเวท ซึ่งได้กล่าวในรายละเอียดไปแล้วในบทที่ ๒ วรรณกรรมพระเวทที่สำคัญอีกเล่มหนึ่ง ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมา เพื่อช่วยให้การใช้คัมภีร์พระเวทมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ เวทางกะ มีจำนวน ๖ เรื่อง มีเรื่องหนึ่ง เรียกว่า โชยติช (Jyotish) เป็นร้อยกรอง มีประมาณ ๔๐ โสลก กล่าวถึง พระอาทิตย์ พระจันทร์ และ นักยัต (กลุ่มดาวฤกษ์) ทั้ง ๒๗ กลุ่ม^๖ ซึ่งพวกพราหมณ์ต้องศึกษาโดยเฉพาะ ดังนั้น การพยากรณ์ของพราหมณ์ ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และในชั้นอรรถกถา ได้กล่าวถึงคัมภีร์ที่พวกพราหมณ์ศึกษา คือ ไตรเพท และ คัมภีร์มหาปุริสลักษณะ ที่พวกพราหมณ์ใช้ในการพยากรณ์

^๔ พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, พระคัมภีร์ฤกษ์ศิวาคม, (กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๗.

^๕ สนิท ศรีสำแดง, ปรัชญาถรวาท, (กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

^๖ Anthony Philip Stone, **Hindu Astrology; Myth, Symbols and Realities**, (India Select Book, 1981), p.174.

เจ้าชายสิทธัตถะไว้หลายที่ เช่น ในพระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค อัมพภูมสูตร กล่าวถึง อัมพภูมมานพ ศิษย์ของพราหมณ์ไปกขรชาติ เป็นผู้คงแก่เรียน ทรงจำนตรี^{๑๑}ได้รู้จบไตรเพท พร้อมทั้งคัมภีร์ต่างๆ รวมถึงมหาปฐกษณะ

ในอรรถกถาคัคคณสูตร คัมภีร์มโนรถปฐกษณะ อรรถกถาอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต กล่าวว่า “มหาปฐกษณะ ได้แก่ ศาสตร์ที่มีบทหรือกรองประมาณ ๑๒,๐๐๐ คัมภีร์ ที่แสดงลักษณะของมหาบุรุษ มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น”^{๑๒}

ในอรรถกถามหาวรรคที่ ๑ เสลสูตรที่ ๗ ปรมัตถโชติกา อรรถกถาขุททกนิกาย สุตตนิบาต กล่าวว่า “เสลพราหมณ์ ชื่อว่าเป็นผู้ชำนาญในคัมภีร์ โลกายตะ และตำราทำนายมหาปฐกษณะ เพราะเป็นผู้เรียนจบครบบริบูรณ์ในคัมภีร์โลกายตะ และ คัมภีร์วิวัฒนาทศาสตร์ และคัมภีร์มหาปฐกษณะศาสตร์ ๑๒,๐๐๐ อันเป็นคัมภีร์หลักของคัมภีร์มหาปฐกษณะ”^{๑๓}

นอกจากนั้น วิชาที่ว่าด้วยการทำนายต่างๆ ของพราหมณ์ เช่น การทำนายจันทรคราส สุริยคราส การพยากรณ์ว่าฝนจักดี จักแล้ง จักมีภัย จักเกิดโรค การให้ฤกษ์วิวาหมงคล คูฤกษ์ ยাত্রาทัพของพระราชา ฯลฯ ที่กล่าวไว้อย่างละเอียดในบทที่ ๒ **บทบัญญัติของพระพุทธองค์** เกี่ยวกับการพยากรณ์ ทั้งหมดนั้น เป็นความรู้ของพวกพราหมณ์ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ แต่อย่างใด ความรู้เหล่านี้ถูกเผยแพร่ไปทั้งในและนอกประเทศอินเดีย ด้วยการสืบทอดแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม ระหว่างกลุ่มชน ด้วยอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ที่แทรกซึมอยู่ มากบ้าง น้อยบ้าง ในทุกวัฒนธรรม เช่น การเริ่มประกอบพิธีมงคลใดๆ ต้องมีการดูฤกษ์ยาม การสั่นกระดิ่ง เป่าสังข์ การเบิกแว่นเวียนเทียน เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาความรู้ทางด้านโหราศาสตร์ไทย จากความรู้เดิมของไทยในเรื่องของ วัน เดือน ปี ทักษายของไทย ก็มีการนำความรู้ในเรื่องของ คาวนักษัตรฤกษ์ของอินเดีย เข้ามาในโหราศาสตร์ไทยด้วย ตามรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

๓.๓ ลักษณะการพัฒนาของโหราศาสตร์ไทย

โหราศาสตร์ไทย วัฒนนาการมาจากโหราศาสตร์โบราณในสมัยพุทธกาล คือ ประมาณเมื่อสองพันห้าร้อยปีมาแล้ว เดิมที ศาสตร์นี้เป็นที่แพร่หลายในหมู่วรรณะพราหมณ์ หลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบอารยธรรมบ้านเชียง ซึ่งมีอายุประมาณสี่พันถึงห้าพันปี ได้พบหลักฐานสำคัญ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางโหราศาสตร์ เช่น สัญลักษณ์เกี่ยวกับจักราศี สัญลักษณ์เครื่องหมายเกี่ยวกับดวงดาวต่าง ๆ มากมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้รู้บางท่านจึงสันนิษฐานไว้ว่า บางทีคนไทยเราอาจเริ่มรู้จักเรื่องโหราศาสตร์มาตั้งแต่สมัยห้าพันปีมาแล้วก็เป็นได้ ส่วนคำศัพท์ นิยามศัพท์ที่ใช้กันในวิชาโหราศาสตร์ไทยนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียแน่นอน เช่น ชื่อของคาวนักษัตรประจำฤกษ์ต่างๆ

^{๑๑} อ. ต. อ. (ไทย) ๓๔/๒๔๒.

^{๑๒} พ. ส. อ. (ไทย) ๔๗/๕๓๕.

มีชื่อเป็นภาษาสันสกฤต อย่างคานันกษัตริ กฤษติกา หรือที่คนไทยรู้จักกันในชื่อของกลุ่มดาวลูกไก่ หรือชื่อของราศี เช่น ราศีเมษ^{๑๓} ราศีพฤษภ ฯลฯ หลักการพยากรณ์ที่สำคัญ อาศัยความรู้จาก คัมภีร์พราหมณ์ทั้งสิ้น

จากหลักฐานที่เด่นชัด ผู้รู้บางคนยืนยันว่า คนไทยเริ่มรู้จักโหราศาสตร์อย่างจริงจัง ตามลำดับดังนี้

๓.๓.๑ สมัยสุโขทัย

ในสมัยนั้น การรู้จักดวงดาวเป็นความรู้พื้นฐานของคนไทยมาแต่โบราณ เพราะ ดวงดาวช่วยในการบอกทิศทาง บอกเวลา ส่วนเจ้านายหรือพระสงฆ์ที่มีความรู้ น่าจะเรียน โหราศาสตร์กันเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่ง ซึ่งเรื่องนี้มีหลักฐานที่พอจะยกมาเป็นตัวอย่างได้ คือ ศิลาดารีกวัดป่ามะม่วง ด้านที่สองมีคำกล่าวสรรเสริญพระปัญญาของพระยาเถื่อไทยว่า “เรียนพระวินัย พระอภิธรรม โดยโลกาจารย์พราหมณ์และดาบส สมเด็จพระปิตรพระราชบัญญัติคัมภีร์เทศศาสตราคม ธรรมนิยามมิชิตศาสตร์^{๑๔} (ตาราโหร)” เป็นต้น

หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระมหาธรรมราชาเถื่อไทยทรงเชี่ยวชาญในคัมภีร์ สตรียศาสตร์ แสดงชัดอยู่ในหลักศิลาจารึกหลักที่ ๔ และหลักที่ ๕ อาทิ เช่น ได้เปลี่ยนวันขึ้นต้นปีใหม่ ศักราชใหม่ โดยกำหนดวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันเดือน ๕ ขึ้นค่ำ ๑ และตัดปีเก่าให้สิ้นสุดลงในวันสิ้น เดือน ๔ (พาลคณานุต) ตามหลักที่นิยมกันในคัมภีร์สตรียศาสตร์ นอกจากนั้น ในกำหนดพิธีการต่างๆ ที่จารึกในหลักศิลาดังกล่าว ยังได้คำนวณฤกษ์พระจันทร์ไว้ทุกตอนด้วย เช่น ในปีมหาศักราช ๑๒๘๓ ได้มีพระบรมราชโองการให้ราชบัณฑิตไปอัญเชิญสมเด็จพระมหาสวามีสังฆราชแต่ ประเทศลังกาทวีป ให้มาประทับจำพรรษาอยู่ถ้ำวันไตรมาส (๓ เดือน) แล้ว ทรงทำมหาทานฉลอง พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ ซึ่งทรงหล่อเทืองค์พระพุทธ ประดิษฐานอยู่ท่ามกลางกรุงสุโขทัยทางทิศ ตะวันออก เมื่อออกพรรษาแล้ว ณ เดือน ๑๒ อัฐมิดิถี แรม ๘ ค่ำ พุทธวารปุนรพสุณักขัตฤกษ์ (ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๑๕๐๔) เวลากลางคืนได้เสด็จออกบรรพชาเป็น สามเณร อัญญาฐานเพื่อศรีสุ พระอมตมหานิรพาน ต่อพระพักตร์พระพุทธรูปทองคำและ สมเด็จพระมหาสวามีสังฆราช ปีที่เสด็จออกทรงผนวชนั้น เป็นปีที่เสวยราชสมบัติได้ ๒๒ ปี พระราชนิพนธ์ในวิชาโหราศาสตร์ที่ยังเหลืออยู่เป็นหลักฐานจนถึงปัจจุบันนี้ ได้ทรงไว้เป็นภาษา

^{๑๓} พระยาบริรักษ์เวชการ, หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโครสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย . กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์ ๒๕๑๕. หน้า ๓.

^{๑๔} บรรจง บุญญฤทธิ์, ชุมมุนุมโหรตาทิพย์ระดับโลก, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์น้องใหม่, ๒๕๑๔), หน้า ๑๖๔-๑๖๗.

บาลี ก็มีอยู่ ๒ เรื่อง คือ ๑. ทฤษฎาสงคหปรกรม ได้แก่ ตำราทักษาที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ๒. พระคัมภีร์จักรทีปนิฉบับบาลี พระราชนิพนธ์ทั้งสองเรื่องดังกล่าวนี้ สมเด็จพระเจ้าสัมพันธวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี ได้ทรงถอดไว้เป็นกวีนิพนธ์เรื่องแรก ทรงเป็นลิลิต ชื่อ “ลิลิตทักษาพยากรณ์” เป็นตำราทักษาของไทย ซึ่งมีกลวิธีพยากรณ์อย่างพิสดาร อันจัดเป็นของไทยโดยบริสุทธิ์ แม้จะมีส่วนคล้ายคลึงกับ “อัยโกฎศรিতศา” ของภารตะก็ตาม แต่กฎเกณฑ์และศิลปะในการพยากรณ์ก็ไม่ได้ใกล้เคียงกันแต่อย่างใด แม้ของพม่าหรือมอญ ก็เป็นคนละแบบ จึงจัดว่าตำรานี้เป็นของคนไทยที่ค้นคว้ากลวิธีพยากรณ์ขึ้น เป็นแบบของเราโดยเฉพาะแบบหนึ่ง ส่วนตำราเล่มที่ ๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์เดียวกันนั้น ได้ทรงถอดเป็นคำฉันท์ ชื่อ “จักรทีปนิ คำฉันท์” อันเป็นตำราหลักของไทยในภาคพยากรณ์ ตำราทั้งสองเล่มนี้ เป็นปรมาจารย์ของโหราไทยทั่วราชอาณาจักร สำหรับผู้พยากรณ์ในระบบโหราศาสตร์ไทย อันนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นเกล้าฯ^{๙๕}

สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิไท พระมหากษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงองค์ที่ ๗ นอกจากจะเป็นจอมปราชญ์ ทรงนิพนธ์หนังสือเล่มแรกในอักษรศาสตร์ไทย คือ “ไตรภูมิพระร่วง” แล้ว ยังปรากฏทางประวัติศาสตร์ฝ่ายโหราว่าทรงเป็นนักคำนวณ เป็นผู้ชำระคัมภีร์สุริยาตร์ บัญญัติเกณฑ์คำนวณ “สรูป้อป”^{๙๖} ขึ้นด้วย (หมายถึง นำค่าของ จ.ศ. ลบด้วย ๖๑๐) เป็นโหราจารย์ชั้นยอด ทรงคำนวณย้อนหลังไปจนถึงสมัยพุทธกาล ทรงวางดวงชาตาวันตรัสรู้ และวันเสด็จดับขันธปรินิพพานไว้ได้ชัดเจน ดังนี้

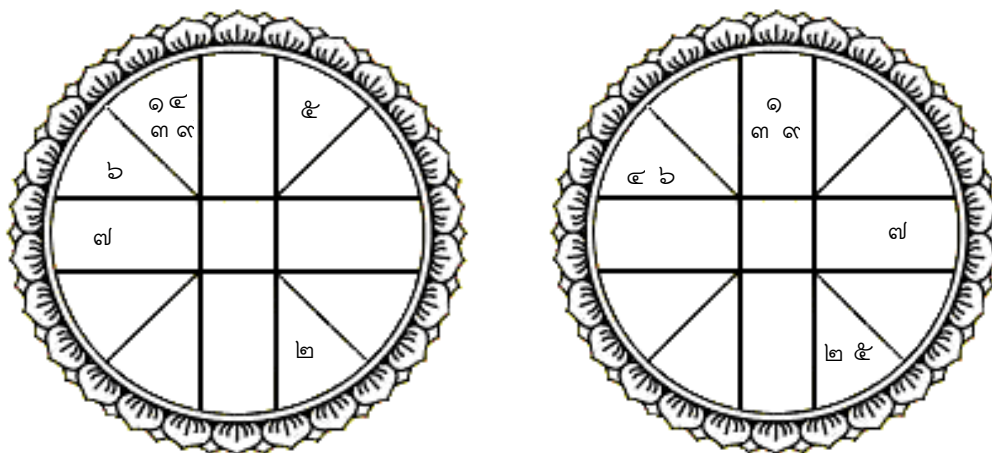
เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้สัพพัญญุตญาณ ได้ตั้งรัตนมหาโพธิ์ ในปีวอก เดือน ๖ เพ็งบูรณมีวันพุธยามจะใกล้รุ่ง ขึ้นวันพฤหัสบดีวันไทย ลาวว่าวันเตาฮี ในอนุราชฤกษ์ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้วันนั้น พระจันทร์เสด็จในกิตะราสี เสวยฤกษ์ไพศาจะในกลางคืนวันพุธนั้น อังคาร พุธ เกตุ และอาทิตย์ เสด็จด้วยราสีเดียวในพฤษราสี พระศุกร์เสด็จในเมถุนราสี พระเสาร์เสด็จในราสีกรกฎ พุธหัสติออกก่อน...

พระองค์ทรงพระนิพนธ์ถึงการโคจรของดาวพระเคราะห์ในวันที สมเด็จพระอรหันต์ดลิมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสรู้ ซึ่งตรงกับวันเพ็ญ เดือน ๖ ปีวอก ตรงกับวันพฤหัสบดี ลักเนาของวันเสวยดาวนักษัตรอนุราช ประกอบด้วยราชาฤกษ์ พระจันทร์ เสด็จในราสี พิจิก เสวยนักษัตรวิสาจะ ประกอบด้วย เพชฌฆาตฤกษ์ พระอาทิตย์ อังคาร พุธ เกตุ เสด็จในราสี พฤษภ ส่วนพระศุกร์เสด็จในราสีเมถุน พระเสาร์เสด็จในราสีกรกฎ พุธหัสติเสด็จในราสีมีน

^{๙๕} พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง , พระคัมภีร์โหราศาสตร์ศิลปาคม สำนักโหรา “หอคำ”, (กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๕.

^{๙๖} พลตรี บุญนาค ทองเนียม , พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง , พระคัมภีร์สุริยาตร์ตีวาคม , (กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๒๘.

ภาพประกอบที่ ๓.๑

ดวงตรัสรู้

ดวงดับขันธปรินิพพาน

วันเสด็จดับขันธปรินิพพาน ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรินิพพานนั้น ในปีมะเส็งเดือน ๖ เพ็งบูรณ วันอังคาร วันไทย ลาวว่ากาบยี่ ยามจะใกล้รุ่งเสวยไพศายะ อังคาร เกตุ และอาทิตย์เสด็จพฤษภราศี พฤษหบดีแลจันทร์เสด็จในพฤษภจิกราศี พุศแลศุกร์เสด็จในเมถุนราศี พระเสาร์เสด็จในมังกรราศี.. พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรินิพพาน ในวันเพ็ญ เดือน ๖ ตรงกับวันอังคาร ลัคนาวันเสวยวิสาขะนักษัตรฤกษ์ ประกอบด้วยเพชฌฆาตฤกษ์ พระอังคาร เกตุ และ อาทิตย์เสด็จในราศีพฤษภพระจันทร์เสด็จในราศีพิจิก พระพุธและ พระศุกร์เสด็จในราศีมิถุน พระเสาร์เสด็จในราศีมังกร

เรื่องฝูงชนทำบาปทำให้อายุสั้น ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า “เมื่อใดฝูงเทพยดาทั้งหลาย อันอยู่ในเมืองฟ้าก็ดี อยู่ในใต้ต้นไม้ก็ดี บ่มีคนเกรง ทั้งพระเคราะห์อาทิตย์ก็ดี พระจันทร์ก็ดี นพเคราะห์ก็ดี และฤกษ์นักษัตรทั้งหลายก็ดี บ่มีเสด็จในราศีอันดีดั่งเก่าทั้งฤดู ๑ อันก็ดี ทั้งกาล ๖ อันก็ดี ก็หลากสิ้น บ่มีเป็นปกติดั่งเก่า ทั้งฝนแลลม ทั้งแดดก็หลาก ทั้งไม้ไว้ในแผ่นดินนั้น อันเป็นยานั้น ก็บ่มีเป็นยาดั่งเก่า เพื่อฤดูกาลนั้นหลากไปแล ฝูงชนทั้งหลายเร่งถอยอายุเพื่อดั่งนั้นแล...”^{๑๑} จะเห็นได้ว่า เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงสนพระทัย และมีพระปรีชาสามารถในทางโหราศาสตร์ ความรู้ทางด้านนี้ก็มีการศึกษากันอย่างกว้างขวาง ไม่ได้อยู่ในกลุ่มชนชั้นเดียวอย่างพวกพราหมณ์ อีกต่อไป พระองค์ทรงสนับสนุนให้ผู้ที่มีความสนใจในวิชานี้ทำการศึกษาได้ เช่น ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ซึ่งเป็นพระสนมเอกของพระร่วงเจ้าลิไท และเป็นธิดาของพระศรีมโหสถ ก็ได้ศึกษาในโหราศาสตร์

^{๑๑}สิงโต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทย, (กรุงเทพฯ : โหราศาสตร์ไทย, กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๒๖), หน้า ๔.

เช่นกัน เป็นผู้ทรงงาน ดำรับนางเรวดี นพมาศ การทำกระทงจองเปรี๊ยะ พระประทีปบูชา
พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวันเพ็ญ เดือน ๑๒ พระจันทร์โคจรในนักษัตรกฤตিকা

ดังนั้น ผู้ใดที่สนใจ ไม่เฉพาะแต่บุรุษ แม้สตรีก็สามารถ มาศึกษาได้ในวิชานี้ นับแต่
เบื้องต้นไปจนกระทั่งขั้นสูง ที่มาคล้ายๆ กับวิชาโหราของหลายๆ ชาติด้วยกัน คือ จีน ภารตะ พม่า
และมอญ แต่ก็ไม่เหมือนกันโดยตรงนัก มีหลักการที่แปลกออกไป เพื่อความเหมาะสมสำหรับ
ชนไทยเรา โดยเฉพาะในสมัยโบราณ เมื่อยังมีการปกครองระบบสมบูรณาญาสิทธิราช โดยมี
พระเจ้าแผ่นดินทรงอยู่ในฐานะเหนือกฎหมาย ภายในราชสำนักทุกยุคสมัย จะต้องมีการโหราหลวง
เป็นประจำ บรรลุผู้มีความรู้ในวิชาโหราศาสตร์ ทั้งในภาคคำนวณ ภาคพยากรณ์ และภาคัญญกรรม
ไว้ครบถ้วน โดยได้รับพระราชทานตำแหน่งบรรดาศักดิ์ ตามแต่คุณความรู้ สำหรับผู้ที่เป็นอธิบดี
ของกรมโหราหลวงนี้ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาโหราธิบดี พวกโหราหลวงนี้มีหน้าที่
คำนวณปฏิทินประจำปี ถวายพระเจ้าแผ่นดินตลอดจนถวายคำพยากรณ์เหตุการณ์ส่วนพระองค์และ
บ้านเมือง คำนวณฤกษ์ยาม และมีหน้าที่ประกอบราชพิธีควบคู่ไปกับพวกราชบัณฑิตและพราหมณ์
ขณะใดที่มีศึกสงคราม โหราหลวงจะต้องมีหน้าที่ติดตามกองทัพ ไปด้วยทุกครั้งเพื่อคอยคำนวณ
ฤกษ์ยามยามตราทัพ หรือคอยคิดแก้ไขปัญหาการศึกษาต่างๆ ที่ขัดข้อง^{๑๘} ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ยืบทอดกัน
มาจากในสมัยพระร่วงเจ้า

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ตำราทางโหราศาสตร์ไทยที่ใช้กันมายาวนาน และเป็น
เอกลักษณ์ของการพยากรณ์ คือ การใช้ทักษาพยากรณ์ ที่กำหนดให้ดาวพระเคราะห์แต่ละองค์ มีทิศ
ประจำ มีคุณสมบัติประจำตัว ดังมีรายละเอียดดังนี้

(๑) การกำหนดตารางทักษาของไทยแบบดั้งเดิม จากตำราพรหมชาติ ฉบับหลวง^{๑๙}
โดยการแบ่งตารางออกเป็น ๘ ช่อง มีดาวพระเคราะห์ กำกับอยู่ตามทิศ ตั้งแต่ดาวอาทิตย์ (๑) ถึง
ดาวราหู (๘) ตรงกลางจะว่าง เรียกว่า เป็นภูมิ พระเกตุ (๙)

^{๑๘}เทพย์ สาริกบุตร , แนวการอบรมวิชาโหราศาสตร์ไทย , (กรุงเทพฯ : หอมกุฎราชวิทยาลัย ,
๒๕๑๑), หน้า ๓.

^{๑๙}อาจารย์ อูระกสินทร์ วิริยะบูรณะ , คัมภีร์พรหมชาติ ฉบับหลวง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ศ.ธรรม
ภักดี, ๒๕๑๑), หน้า ๔๘๓.

ภาพประกอบที่ ๓.๒

ดาวอาทิตย์ ๑ ตะวันออกเฉียงเหนือ	ดาวจันทร์ ๒ ตะวันออก	ดาวอังคาร ๓ ตะวันออกเฉียงใต้
ดาวศุกร์ ๖ เหนือ		ดาวพุธ ๔ ใต้
ดาวราหู ๘ ตะวันตกเฉียงเหนือ	ดาวพฤหัสบดี ๕ ตะวันตก	ดาวเสาร์ ๗ ตะวันตกเฉียงใต้

(๒) ดาวเคราะห์ที่ประจำแต่ละทิศ (แต่ละช่อง) เรียกว่า “ภูมิพยากรณ์”

ภาพประกอบที่ ๓.๓

๑ สระทุกตัว ครุฑนาม	๒ ก ข ค ง พยัคฆนาม	๓ จ ฉ ช ซ ฌ ญ สิงหนาม
๖ ศ ส ษ ห พ ฮ อัชนาม		๔ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ โสณนาม
๘ ย ร ล ว คชนาม	๕ บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม มุลินาม	๗ ด ต ถ ท ธ น นาคนาม

(๓) การนับภูมิทักษา ให้นับที่วันเกิดเป็นต้นไป โดยนับเป็นทักษณาวัตร (เวียนขวา) เริ่มด้วย บริวาร อายุ เดช ศรี มูละ อุตสาหะ มนตรี กาลกรรมณี เรียกว่า องค์สมบัติ ๘ ประการ ของความเป็นอยู่ของมนุษย์ในโลกนี้

บริวาร	หมายถึง	ผู้แวดล้อม คนที่อยู่ใกล้ชิด สามี ภรรยา บุตร คนรับใช้
อายุ	”	ความทรงอยู่แห่งชีวิต, โรคาพยาธิ
เดช	”	บรรดาศักดิ์ ตำแหน่ง ยศ ชั้น อำนาจในทางดี อำนาจเหนือศัตรู อำนาจ ในทางดี หรืออำนาจที่ไร้ศีลธรรมของโจรผู้ร้าย
ศรี	”	ความสมบูรณ์แห่งทรัพย์สิน ความสวัสดิ โขคลาภ ความเจริญ
มูละ	”	ที่เกิด ที่อยู่ สำนักงาน โบราณ พัสตุ ของเก่าแก่
อุตสาหะ	”	ความพยายามความบากบั่น ผู้ทำงานแทนตัว เครื่องอุปกรณ์ในการทำงาน อุตสาหกรรม การค้าขาย
มนตรี	”	ผู้อุปการะในครอบครัว ผู้อุปถัมภ์
กาลกรรมณี	”	ความอาภัพอัปโชค การไร้ทรัพย์สิน ทุกข์โศก การดูหมิ่น ความหายนะ

ภาพประกอบที่ ๓.๔

วันเกิด	บริวาร	อายุ	เดช	ศรี	มูละ	อุตสาหะ	มนตรี	กาลกิณี
อาทิตย์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
จันทร์	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๑
อังคาร	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๑	๒
พุธ	๔	๕	๖	๗	๘	๑	๒	๓
พฤหัสบดี	๕	๖	๗	๘	๑	๒	๓	๔
ศุกร์	๖	๗	๘	๑	๒	๓	๔	๕
เสาร์	๗	๘	๑	๒	๓	๔	๕	๖

ตารางทักษาของไทยจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนกับทักษาทางภารตะ มีการกำหนดทิศของทักษา การกำหนดสีตามดาวพระเคราะห์ที่ครอง กำหนดตัวอักษรประจำช่องของดาวพระเคราะห์ เช่น คนเกิดวัน อาทิตย์ (๑) ดาว(๑) จะเป็นดาววันเกิด สีที่เป็นมงคล คือ สีเขียว สีเทา สีตะกั่ว สีชมพู สีที่ห้ามใช้คือ สีฟ้า หรือน้ำเงิน ทิศที่เป็นมงคล คือทิศใต้ และทิศตะวันออก เฉียงใต้ อักษรที่เป็นมงคล คือ อ จ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ฑ อักษรที่ห้ามใช้ คือ ส ศ ย ห พ ฮ เป็นต้น

ตำราอีกเล่มหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพยากรณ์ของโหราศาสตร์ไทย ก็คัมภีร์จักรทศปีนีกว่าถึง การโคจรของดาวพระเคราะห์ ที่มากระทบกัน เดิมเป็นภาษาบาลี ธิราชโดยพระอุดมรามเถร สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรีได้ทรงแปล และทรงนิพนธ์เป็นคำฉันท์ภาษาไทย คือ อินทรวินิจฉัยฉันท ๑๑ บอกถึงการโคจรมากระทบกัน หรือทับกัน จะส่งผลเช่นไรให้กับเจ้าชาดา ดังนี้

ปวงทวยวราเทพ พระเคราะห์อัฐวิสัย

เสด็จโดยวิถีใด ปะทะทับและทับกัน

เมื่อมิตรก็ชอบชื่น ปมีโทษแกลงทัณฑ์

ปางเป็นศัตรูสรร- พุบาทวิบัติเชิญ

โหราศาสตร์ก็พึงพิศ กระจ่างจิตวิจารณ์เห็น

แหล่งเหล่าพระเคราะห์เป็น และหม่อมมิตรอรินา

ทับถูกพระเคราะห์ใด สุขทุกข์จะบีทา

คุณโทษ ฤ อาญา ก็จะตามฉบับบรรพ์ ๒๐

คำอธิบาย ดาวพระเคราะห์ที่โคจร มาทับกัน หรือทับกัน ถ้าดาวเป็นคู่มิตรกัน ก็จะได้ ไม่มีโทษ ถ้าเป็น ดาวคู่ศัตรู โคจรมาถึงกัน ก็ให้ระวังเหตุร้ายจะเกิดกับเรา

ตัวอย่างการพยากรณ์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ ดาวพฤหัสบดี (๕) โคจรต้องดาวอาทิตย์

(๑) ทับลักษณ์ของดวงเมืองกรุงเทพมหานครฯ

คัมภีร์จักรทศปีนีก จะให้การพยากรณ์ว่า

พฤหัสบดี ผิวทับระวิวัน

สิทธิโชคมหัน ตมहितธิบูชา

คำอธิบาย ดาวพฤหัสบดี (๕) กับดาวอาทิตย์ (๑) เป็นดาวคู่มิตร ย่อมให้คุณ ตามตำนาน ดาวพระเคราะห์ พฤหัสบดี เป็นอาจารย์ อาทิตย์ เป็นศิษย์ ที่รักใคร่มาก จึงให้ความอุปถัมภ์กันเป็นอย่างดี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในปีนี้ เราได้นายกรัฐมนตรีหญิง มาบริหารประเทศ นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในวงการเมืองของประเทศไทย การทำงานของท่านอยู่ท่ามกลางการช่วยเหลือของมวลญาติมิตร

๓.๓.๒ สมัยกรุงศรีอยุธยา

เชื่อว่า จะมีผู้ศึกษาและเชี่ยวชาญมีจำนวนมากกว่าในสมัยกรุงสุโขทัย แต่หลักฐานยืนยัน ก็มีไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม บุคคลที่ได้เรียนรู้ในวิชาการนี้ ก็คงมีแต่เฉพาะพระมหาราชครู เจ้านาย และนักปราชญ์บุรุษ เท่านั้น สามัญชนหรือคฤหบดีโดยทั่วไปไม่มีปรากฏ หลักฐานที่ปรากฏ ก็มี

^{๒๐} สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี, จักรทศปีนิจรคำฉันท์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิลาธรรม, ๒๕๑๑), หน้า ๑๓.

ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ความในหนังสือ “ลิลิตยวนพ่าย” ระบุว่า องค์พระมหากษัตริย์ ทรงรอบรู้ในวิชาโหราศาสตร์เสมือนการตรัสรู้ของพระบาทสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฉะนั้น

เชงโหรเหน่แน่นแน่น มุนีวงศ

สพศาสตราคมยล ล่งล้วน

สพศิลป์สำแดงทรง ทายาทไสร้แฮ

สพศิวาคมถ้วน ถี่แกลง

ถอดความได้ว่า “ทรงรอบรู้ในวิชาโหราศาสตร์ เสมอการตรัสรู้ของ สมเด็จพระ - สัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงรอบรู้ทั้งทางศาสตราคม คือ ทางทฤษฎีการคำนวณและพยากรณ์ ทรงรอบรู้ ทั้งทางศิลปาคม ^{๒๑} คือ ทรงมีพระปรีชาสามารถคำนวณและพยากรณ์เหตุการณ์ตามหลักวิชา โหราศาสตร์ได้ด้วยพระองค์เอง นับว่าเป็นผู้ทรงรอบรู้ถ้วนในศิวาคม คือ วิชาโหราศาสตร์โดย พิสดารในทุกกรณี” คำว่า “ศิวาคม” แปลว่า “วิชาโหราศาสตร์” เพราะวิชาโหราศาสตร์เป็นวิชาที่ นำเอาความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์มาพยากรณ์ดวงชะตาบุคคล ดังนั้น ชื่อของวิชานี้ ท่านเรียกว่า “โลกศาสตร์” ก็มีคำว่า “ศิวะ” แปลว่า “โลก” เพราะเทวดาซึ่งเป็นตัวแทนของโลก คือ พระศิวะหรือพระอิศวร ซึ่งมีพระนามว่า “ภพ” หรือ “พร” คำเหล่านี้แปลว่า “โลก” ทั้งสิ้น ดังนั้น คำว่า “ศิวศาสตร์” และ ศิวาคม ก็แปลว่า “ศาสตร์แห่งโลก” ซึ่งมีอยู่เพียงศาสตร์เดียวที่ถือเอา “โลก” เป็นจุดหมายใหญ่ คือ โหราศาสตร์

พระเบญญศยั้งเพียง สุรายันทร แจ่มแฮ

อดิตานาคต ปล่งเปลี่

ปรัจจุบันทั้งสามสรร- เพชญ์ถึง แกลงแฮ

เล็งส่งไตรภพแท้ ทัวเทรียน

๒๒

จากข้อความในคำโคลงขอพระเกียรติเพียง ๒ บทนี้ แสดงให้เห็นว่าสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงเชี่ยวชาญในวิชาโหราศาสตร์อย่างสุดที่จะเทียบเทียมได้ที่เดียว นักปราชญ์ผู้นิพนธ์ จึง ต้องนำไปเปรียบเทียบกับพระปรีชาญาณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังที่ได้ปรากฏในคำโคลงที่ยกมานั้น

โหรที่ปรากฏกิตติศัพท์บันลือกระเดื่องโลกในสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น ได้แก่พระมหาราชครู พระอาจารย์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้เป็นบิดาของศรีปราชญ์ ท่านเป็นผู้นิพนธ์ “สมุทร- โฆษคำฉันท์” และ “หนังสือจินดามณี” และท่านคือ “โหรทายหนู” ซึ่งเราปรากฏกิตติศัพท์กันอยู่ทุกวันนี้ พระโหราธิบดีผู้นี้ ปรากฏเกียรติคุณว่า เป็นผู้ทูลเกล้าถวายคำทำนายแม่นยำ สมเด็จพระเจ้า

^{๒๑} พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, พระคัมภีร์โหราศาสตร์ศิลปาคม สำนักโหร “หอคำ”, หน้า ๕-๖.

^{๒๒} อ้างแล้วเล่มเดียวกัน หน้า ๖.

ปราสาททองทรงเชือกถ้อยมาก มีกล่าวไว้ในพงศาวดารว่า “ครั้งหนึ่งสมเด็จพระเจ้าปราสาททองเสด็จอยู่ในพระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์มหาปราสาท มุสิกตกลงมา ทรงพระกรุณาเอาขันทองครอบไว้ให้หาพระโหราธิบดี พระโหราคำนวณแล้ว ทูลว่า สัตว์สี่เท้า ทรงพระกรุณาตรัสว่าก็ตัว พระโหราคำนวณแล้วทูลว่าสี่ตัว ทรงพระกรุณาตรัสว่าสัตว์สี่เท้า นั้นถูกอยู่แต่สี่ตัวนั้นผิดแล้ว ครั้นเอาขันทองขึ้นเห็นมุสิกกลานอยู่สามตัวกับแม่ตัวหนึ่ง เป็นสี่ตัว ก็ทรงพระกรุณาตรัสว่า แม่นกว่าตาเห็นอีก ให้พระราชทานเงินตราชั่งหนึ่ง เสื้อผ้าสองสำหรับ แต่นั้นมาก็เชือกถ้อยพระโหราธิบดี”

ต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๑๔๖ พระโหราธิบดีถูกในสามวันจะเกิดเพลิงในพระราชวัง สมเด็จพระเจ้าปราสาททองได้ทรงฟัง ก็ตกพระทัย จึงให้ขุนของเทพระราชวัง ออกไปสู่ วัดไชยวัฒนาราม ทิ้งเรือบัลลังก์ เรือศรี เรือคลัง คับคั่งแออัดกันอยู่ แลในพระราชวังนั้น เกณฑ์ไพร่สามพันสรรพด้วยพร้า ขอตระกือน้ำรักษา ห้ามมิให้หุงข้าวในพระราชวัง แล้วนำเรือตำรวจคอยบอกเหตุทุกหมู่โมง ครั้นค่ำรบสามวัน เพลาซาบแล้ว สีนาคาพิกา เรือตำรวจได้กราบทูลพระกรุณาสงบอยู่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตรัสว่า ครั้งนี้ เห็นว่าพระโหราจะผิดอยู่แล้ว ตั้งมาเถิดจะเข้าพระราชวังพนักงานก็เลื่อนเรือพระที่นั่งเข้ารับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวมาถึงฉนวนประจำท่า พระโหราอยู่ท้ายเรือ พระที่นั่งกราบทูลว่า ขอให้ย้ายห้องก่อนก็จะสิ้นพระเคราะห์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ให้ลดยเรือพระที่นั่งอยู่ เพลาซาบแล้ว ห้านาคาพิกา เมฆพยับคลุ้มขึ้นทางประจิมทิศ ฝนตกพรำลงมาทรงพระกรุณาตรัสแก่พระโหราว่า ฝนตกลงมาสิ้นเหตุแล้วกรรมัง พระโหรา ธิบดีกราบทูลว่าขอพระราชทานก่อน พอสิ้นคำลง อสนีเปรี้ยกลงมาต้องเหมพระมหาปราสาทเป็นเพลิง ดิดพลุ่ง โพล่งขึ้นไหม้ลามลุก คนทั้งหลายซึ่งอยู่ในพระราชวัง มีรู้ที่จะทำประการใด แลดีบุกอันคาดหลังคานั้น ไหลราดลงมาดั่งฝน เพลิงก็ไหม้ติดต่อไปทั้งห้วยคลังเรือนหน้าเรือนหลังร้อยสิบเรือนจึงดับได้^{๒๓}

พระโหราธิบดีนี้ ตามประวัติเป็นชาวมือโอบบุรี (คือ เมืองพิจิตรในปัจจุบัน) แต่ก่อนจะมาอยู่ก้องบุรี ทราบว่าท่านมีรกรากอยู่เมืองสุโขทัยมาก่อน สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงยกย่อง จึงมอบสมเด็จพระนารายณ์ พระบรมโอรสาธิราชให้เป็นศิษย์ พระโหราธิบดีจึงได้นามว่า มหาราชครู อีกตำแหน่งหนึ่ง เพราะเป็นอาจารย์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดังนั้น หนังสือ “จินดามณี” ก็คือ หนังสือที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ทรงศึกษาแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์

วิชาโหราศาสตร์ ได้รับการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เหมือนเป็นมรดกทางวิชาการ ดังจะเห็นได้จากวรรณคดี เรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน

^{๒๓} เอื้อน มนเทียรทอง, พระคัมภีร์โหราศาสตร์ศิลปาคม, (กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖),

อันเรื่องราวกล่าวความพลาขงน้อย ค่อยเรียบร้อยเรียนรู้ครูทองประศรี
 ทั้งขอมไทยได้สิ้นก็ยินดี เรียนคัมภีร์พุทธเทพพระเวทมนต์
 ปัดมั่งตั้งตัวนะปิดตลอด แล้วถอนถอดถูกต้องเป็นล่องหน
 หัวใจกริชอิทธิเจเสนห้กล แล้วเล่านนต์เสกขมึนกินน้ำมัน
 เข้าห้องลองวิชาประสาเด็ก เถงจนเหล็กแหลมลู้อยู่ยืน
 มหาทะมึนยื่นขงคองกะพัน ทั้งเลขยันต์ลากเหมือนไม้เคลื่อนคลาย
 แล้วทำพัวหัวใจติปิโส สะเดาะโซ่ตรวนได้คังใจหมาย

สะกดคนมนต์จ้งกำบังกาย

เมฆฉายสุริย์จันทร์ ขยันดี

ทั้งเรียนธรรมกรรมฐานนิพพานสูตร

ร้องเรียนภูตพรายปราบกำหราบผี

ผูกพยนต์หุ่นหญ้าเข้าราวี ทองประศรีสอนหลานชำนาญมา”

๒๔

จากบทประพันธ์ข้างต้นทำให้ได้ความรู้การศึกษาในสมัยก่อนนั้น เขาสอนทุกอย่าง
 นอกจากวิชาการทั่วไปแล้ว เด็กผู้ชาย ยังต้องเรียนวิชาป้องกันตัว โหราศาสตร์ ไสยเวทย์ เพื่อจะ
 ได้รับใช้บ้านเมืองได้ นางทองประศรีผู้เป็นย่าเป็นครูผู้สอน คำว่า “เมฆฉายสุริย์จันทร์” เป็นวิชา
 โหราศาสตร์ เรียกว่า “ยามอัญญูกาล และชั้นฉาย”

๓.๓.๓ สมัยรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระปฐมมหาราชาราช ต้นพระบรมราชวงศ์จักรี
 ก็ทรงเป็นบรมโหราจารย์ผู้เพียบพร้อมด้วยพระปรีชาสามารถ เสมือนดังที่ได้พรรณานในหนังสือ
 “ลิลิตยวนพ่าย” ข้างต้นที่ว่า “เชิงโหรเห็นแม่นแม่น มุนิวงศ์ ฯลฯ” นั้นเทียว เพราะพระองค์ทรง
 เชี่ยวชาญทั้งภาคศาสตราคมและศิลปาคมทรงรอบรู้และดำเนินการตามความรู้ด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น
 แม้แต่การคำนวณหาฤกษ์สร้างกรุงเทพมหานคร ก็ได้ทรงคำนวณด้วยพระองค์เอง ทรงวางพระฤกษ์
 ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานครไว้ ใน วันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ ตรงกับจันทร์คติกาล
 วันอาทิตย์ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด จุลศักราช ๑๑๔๔ เวลารุ่งแล้ว ๕ บาทและทรงพยากรณ์ถึง
 เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับบ้านเมืองไว้เป็น ๑๐ ยุค ดังนี้

๑. ยุคมหากาฬ	๒. ยุคพันรุษย์	๓. ยุครักษ์บัณฑิต
๔. ยุคสันนิทธรรม	๕. ยุคจำเขนขาด	๖. ยุคราชโจร
๗. ยุคชนรื่องทุกข์	๘. ยุคทมิฬ	๙. ยุคถิ่นกาขาว
๑๐. ยุคชาววิไล		

^{๒๔} สิงโต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทย, หน้า ๖.

^{๒๕} แฉล้ม เลี่ยมเพชรรัตน์, โหราศาสตร์ ฉบับพิสดาร แด่กาลจักร , (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. ๒๔๘๕),
 หน้า ๗-๑๓.

ในจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี ที่ได้รับสั่งเมื่อเกิดเพลิงไหม้ พระที่นั่งอมรินทรมหาปราสาทว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพยากรณ์พระเคราะห์ของดวงเมืองเอาไว้ว่า “ณ วันอาทิตย์ เดือน ๗ ขึ้น ๑ ค่ำ ปี วอก เอกศก เพลาบาย ๓ โมง ๖ บาท อสุนีบาด พาดสายตกคติดหน้าบรรณมุขเด็จพระที่นั่งทิสอุคร ไหม้ตลอดลงบนปราสาท ปลายหักพัดพาดลง พระปรัศชัยเป็นสองซ้า ลงซุ้มพระทวารแต่เฉพาะไหม้ พระโองการตรัสว่า เราได้ยกพระไตรปิฎก เทวาทให้โอกาสแก่เรา ต่อเสียเมือง จึงเสียปราสาท ด้วยชะตาเมืองคอดกัวใน ๗ ปี ๗ เดือน เสร็จสิ้น พระเคราะห์เมือง จะถาวรลำดับ กษัตริย์ได้ถึง ๑๕๐ ข้อความตรงนี้ บอกถึง ซาตาเมืองต้อง พระเคราะห์ร้าย แต่เทวดาให้โอกาส ให้เสียเพียงพระมหาปราสาทที่จะเกิดไฟไหม้ขึ้นในวัน เวลา ดังกล่าว ไม่เสียเมือง (ไม่เป็นเมืองขึ้นของใคร) อายุเมืองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หมายถึง องค์พระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุด จะมีเพียง ๑๕๐ ปี นับจากวันสร้างพระมหานคร ซึ่งเป็นจริง ตามนั้น ระบอบการปกครองของชาติ เปลี่ยนมาสู่ ระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มีกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ อายุเมืองได้ ๑๕๐ ปีพอดี^{๒๖}

สำหรับในคำพยากรณ์เกี่ยวกับยุคทั้ง ๑๐ นั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตาม ยุคสมัย พอสรุป ได้ว่าเป็นจริง อย่างเช่น การเสียดินแดนให้กับประเทศอังกฤษ และ ฝรั่งเศส ใน ร .ศ.๑๑๒ ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๐๕ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำพยากรณ์ของพระองค์ท่าน ได้ให้ไว้ว่า “ยุคจำเขนขาด” หมายถึงการยอมเสียอวัยวะบางส่วนจากร่างกาย แต่ชีวิตยังดำรงอยู่ จนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งตรงกับพยากรณ์อีก คือ ยุคชาววิไล หมายถึงประเทศมีความเจริญทางวัตถุอย่างมากมาย แต่ทางด้านคุณธรรมกลับลดลง

พระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาอย่างมากในทางโหราศาสตร์คือ **พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** “ ทรงเป็นนักปราชญ์เอก ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ ทรงค้นคิดนำ ความก้าวหน้ามาสู่วงการโหราศาสตร์ไทยอยู่ตลอดเวลา ประจักษ์พยานที่เห็นได้ชัด คือ ทรงนำวิถี โจรของดาวยูเรนัสมาผนวกเข้ากับสูตรคัมภีร์สุริยาตร และเรียกชื่อใหม่ว่า ดาวมฤตยู มีการนำพระ เกตุมาใช้ในการคำนวณตามระบบสุริยาตร พระองค์ได้รับการยกย่องจากนักโหราศาสตร์ ให้เป็น **“พระบิดาแห่งโหราศาสตร์ไทย”** พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงศึกษาโหราศาสตร์ เจนจบชำนาญ ทรงคำนวณทราบว่ ในปีมะโรง สัมฤทธิศก พ.ศ. ๒๔๑๑ จะเห็นสุริยุปราคาเต็มดวง ในประเทศไทย ตรงกับ วันอังคาร ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ และวิถีโคจรของ พระอาทิตย์ จะเห็น สุริยุปราคาเต็มดวงได้ที่ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอยู่ใกล้ตำบลคลองวาฬ สุริยุปราคานั้น หามิที่จะหมดดวงไม่ ครั้นแล้วก็ปรากฏการณ์เป็นจริงไปตามวันเวลาดังกล่าวทุก

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑-๑๒.

ประการ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณเวลาสุริยุปราคาได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เป็นยอดเยี่ยม...” (วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๑ เกิดสุริยุปราคาจับหมดดวงในประเทศไทย)^{๒๗}

พระมหากษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งที่ควรแก่การสรรเสริญ คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ พระองค์ทรงสนพระทัยโหราศาสตร์ จนวินาทีสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพ ดังที่อาจารย์สิงโต สุริยอารักษ์ ได้บันทึกไว้ในหนังสือเล่มเดียวกัน หน้า ๒ ว่า

ข้าพเจ้าจึงได้เรียนดูดาวฤกษ์ คำนวณพเคราะห์ และการโคจรของดาวพเคราะห์ พร้อมทั้งตำนานดาว แล้วจึงได้เรียบเรียงตำนานดาวฤกษ์ เป็นตำราโหราศาสตร์ เล่ม ๑ ตำนานดาวพเคราะห์เป็นตำราโหราศาสตร์ เล่ม ๒ และได้เรียบเรียงและพิมพ์แล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ทั้งสองเล่ม ตำราทั้งสองเล่มได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการในกรมมหาดเล็กมาถามว่า ตำราโหราศาสตร์ เล่ม ๓ จะเรียบเรียงแล้วได้เมื่อใด เวลานั้น ข้าพเจ้ายังมีได้กำหนดเวลาให้ทรงทราบ ด้วยยังรอค้นหาตำนานอยู่ และทั้งพระเทวโลกก็มาถึงแก่กรรมเสีย เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๖๘ รู้สึกว่าขาดกำลังผู้ช่วยอย่างสำคัญ และการค้นหาตำนานไม่ได้สมปรารถนา จึงคิดว่าเรียบเรียงภาคคำนวณสนองพระเดชพระคุณไปก่อน ภาคบรรยาย เอาไว้เรียบเรียงภายหลังเมื่อค้นหาตำนานได้จากหนังสือต่างๆ จึงได้เริ่มเรียบเรียงภาคคำนวณ ต่อมาได้ถึงทำสัมมุสพระอังคาร ก็ได้ทราบว่าเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ จึงได้งดการเรียบเรียงไว้แต่เพียงนั้น...^{๒๘}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พระองค์ท่านก็ทรงเห็นความสำคัญของโหราศาสตร์ ดังที่ปรากฏในงานพระราชนิพนธ์ ในเรื่อง พระมหาชนก ซึ่งเป็นแผนที่พระหัตถ์ แสดงสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเมืองโบราณบางแห่งที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ นอกจากนี้ ยังแสดงข้อมูลทางอศุนิยมวิทยาเกี่ยวกับทิศทางลม โดยกำหนดวันเดินทางทางทะเลตลอดจนจุดอับปางของเรืออับโชค ตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่องที่ทรงคาดคะเนโดยอาศัยข้อมูลทาง

^{๒๗} สิงห์โต สุริยอารักษ์, โหราศาสตร์ไทย, (กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๒๖), หน้า ๖.

^{๒๘} หลวงวิศาลดรุณกร, โหราศาสตร์ไทยฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปศาสตร์, ๒๕๐๘), หน้า ๒.

โหราศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงรอบรู้และเชี่ยวชาญในทุกศาสตร์ เพราะพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ต้องอาศัยความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ อุทกศาสตร์ และ โหราศาสตร์^{๒๕}

พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์หนังสือเกี่ยวกับโหราศาสตร์พระราชทานในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ พระบิดาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระเมรุวัดเบญจมบพิตร วันที่ ๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๕๖ แสดงว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับวิชาโหราศาสตร์เช่นกัน

พระยาศรีวิสารวจา ได้กล่าวไว้ในคำนำหนังสือเล่มดังกล่าวว่า“หม่อมทวิวงศ์ดลยศักดิ์ได้มาปรารภว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ซึ่งยังมีได้เคยพิมพ์มาแล้ว สำหรับพระราชทาน ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่า พระวรวงศ์เธอ - กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถได้สนพระทัยในวิชาโหราศาสตร์ มาเป็นเวลาช้านาน และได้ทำการทดลองแลค้นคว้าในวิชานี้มาจนมีความชำนาญเป็นพิเศษ นับว่าเป็นผู้รอบรู้ในวิชานี้ ทั้งทางตำราไทยและตามตำราสากล ข้าพเจ้าจึงได้รับใส่เกล้าฯ อาสาที่จะไปหาดำราโหราศาสตร์ มาสนองพระเดชพระคุณ”^{๒๖}

องค์ความรู้หลายๆ อย่างมาเป็นตัวเชื่อมโยง เป็นการคาดคะเนอย่างมีหลักการ ในวิชาโหราศาสตร์ไทย ดังนั้น วิชานี้จึงเป็นที่รวมความรู้หลายๆ อย่างเอาไว้ ทั้งดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ อุทกศาสตร์ คณิตศาสตร์ และความรู้ในเรื่องของจักรวาลวิทยา รวมเรียกว่า สรรพศาสตร์ได้ประการหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

๓.๔ ความเชื่อในเรื่อง จักรวาลวิทยากับการพยากรณ์ในโหราศาสตร์

๓.๔.๑ จักรวาลวิทยาในพระพุทธศาสนา

จักรวาลวิทยา หมายถึง แนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยการแสวงหาความจริง ที่เกี่ยวกับโลก และจักรวาลในมิติต่างๆ ^{๒๗} หรือวิชาที่ว่าด้วยโลกธาตุ ในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท ความเห็นในเรื่องของ จักรวาล และโลก จะแตกต่างจากศาสนาฮินดูที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ปุราณะ ในกำเนิดของโลกและจักรวาลโดยเทพเจ้า ดำนานของเทพเจ้า และการสิ้นสลายไปของโลก

^{๒๕} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช , มหาชนก, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐), หน้า ๕๔-๕๗.

^{๒๖} ศรีวิสารวจา, ตำราโหราศาสตร์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, ๒๔๕๖), หน้า คำนำ.

^{๒๗} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุณากร), พุทธจักรวาลวิทยา, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนาจำแนกโลกออกเป็น ๒ ลักษณะ คือโลกในเชิงอัตวิสัย (subjective world) และโลกในเชิงวัตถุวิสัย(objective world)^{๑๒}

๑. โลกในเชิงอัตวิสัยคือ โลกในความหมายที่สัมพันธ์กับตัวผู้รับรู้ การมีอยู่ของโลกปรากฏในสมมติสูตรดังนี้

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่าโลก โลก ดังนี้ ด้วยเหตุเพียงเท่าไร จึงเป็นโลก หรือบัญญัติว่าโลก พระผู้มีพระภาคตรัสว่า จักขุ รูป จักขุวิญญาณ ธรรมที่จะพึงรู้แจ้ง ด้วย จักขุวิญญาณ มีอยู่ ณ ที่ใด โลกหรือการบัญญัติว่าโลกก็มีอยู่ ณ ที่นั่น ... ธรรมารมณ์ มโนวิญญาณ ธรรมที่จะพึงรู้แจ้ง ด้วย มโนวิญญาณ มีอยู่ ณ ที่ใด โลก หรือ การบัญญัติ ก็มีอยู่ ณ ที่นั่น”^{๑๓}

๒. โลกในเชิงวัตถุวิสัย คือโลกที่มีอยู่ตามธรรมชาติ โลก หมายความว่าแผ่นดินเป็นที่อาศัย, หมู่สัตว์ผู้อาศัย, โลก ๓ คือ ๑. สังขารโลก โลกคือ สังขาร ๒. สัตว์โลก โลกคือหมู่สัตว์ ๓ . โอกาสโลก โลกคือแผ่นดิน หรือ อีกนัยหนึ่งคือ ก. มนุษย์โลก โลกมนุษย์ ข. เทวโลก โลกสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น ค. พรหมโลก โลกของพระพรหม^{๑๔}

ในทางพระพุทธศาสนาแบ่งโลกออกเป็น ๓ อย่าง คือ

๑. สังขารโลก โลกของสังขาร ได้แก่สรรพสิ่งที่เกิดจากการปรุงแต่งของเหตุปัจจัย โดยอาศัยหลักการของ ปฏิจจสมุปบาท เมื่อสิ่งนั้นมี สิ่งนี้จึงมี เมื่อเหตุปัจจัยดับ สังขารก็ดับ

๒. สัตว์โลก โลกของสัตว์ หรือของความเป็นชนิดต่างๆ แบ่งตามลำดับชั้นได้ดังนี้

๒.๑ มนุษย์โลก ได้แก่ โลกของมนุษย์

๒.๒ เทวโลก ได้แก่ โลกของเทวดา สวรรค์ชั้นกามาวจรทั้ง ๖

๒.๓ พรหมโลก ได้แก่ โลกของพรหม สวรรค์ชั้นพรหม เมื่อแบ่งตามลำดับชั้นของที่อาศัย หรือที่อยู่ของสัตว์แบ่งออกเป็น

๒.๔ กามโลก ภพของสัตว์ผู้เสวยกามคุณ ๕ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ได้แก่ อายตน์ ๔ มนุษย์ และสวรรค์ชั้น กามาวจร ๖ ชั้น

๒.๕ รูปโลก โลกของผู้เข้าถึงรูปฌาน ได้แก่ รูปพรหม

๒.๖ อรูปโลก โลกของผู้เข้าถึง อรูปฌาน ได้แก่ อรูปพรหม

^{๑๒} ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุนทร ณ รังสี, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๕.

^{๑๓} วิ. มหา.อ. (ไทย) ๑/๑๕๖.

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔ (กรุงเทพฯ: บริษัทธนรัชการพิมพ์ จำกัด ๒๕๕๓), หน้า ๓๕๒.

๓. โอกาสโลก^{๓๕} หมายถึง โลกอันกำหนดด้วยโอกาส หรือโลกอันมีในอวกาศ รวมทั้งแผ่นดินที่เราอาศัยอยู่ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ จักรวาลหรือโลกธาตุ เทหะวัตถุดวงดาวต่างๆ ในเอกภพนี้ โอกาสโลกนี้ยังถือว่าเป็นที่อยู่ของหมู่สรรพสัตว์ทั้ง ๑๑ ภูมิ และไม่ได้มีเพียงโลกนี้เพียงโลกเดียว หรือมีจักรวาลนี้เพียงจักรวาลเดียว แต่ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีสิ่งมีชีวิต มีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ทวีป ภูเขา มหาสมุทร เหมือนกับระบบสุริยะจักรวาลที่เราอาศัยอยู่ ที่สำคัญ โอกาสโลกตลอดถึงสรรพสิ่งทั้งปวงนั้น จึงมีความสัมพันธ์และเป็นปัจจัยเนื่องอาศัยกันของสิ่งทั้งหลาย พระพุทธองค์มิได้กล่าวถึงผู้สร้างหรือผู้บันดาลให้เกิด แต่ทรงแสดงหลักกรรมใหญ่ ๆ ๓ หมวดที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ ไตรลักษณ์ ปฏิจาสมุปบาท และ อริยสัจ ๔ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการที่อธิบายได้อย่างชัดเจนในรูปแบบของกฎธรรมชาติ พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวกับกฎธรรมชาติที่ชัดเจนที่สุด คือ ไตรลักษณ์ ปฏิจาสมุปบาท และ อริยสัจ ๔ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการที่อธิบายได้อย่างชัดเจนในรูปแบบของกฎธรรมชาติ พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวกับกฎธรรมชาติที่ชัดเจนที่สุด คือ ไตรลักษณ์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญลักษณะ และปฏิจาสมุปบาทในส่วนของหลักไตรลักษณ์นั้นทรงมุ่งแสดงถึงลักษณะที่ปรากฏให้เห็นถึงสาเหตุของการเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลง ที่สัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นเหตุปัจจัย ให้เกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นมากมาย ในโลกธาตุทั้งปวง มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และในที่สุดก็เสื่อมสลายไป ส่วนปฏิจาสมุปบาท ทรงมุ่งแสดงถึงอาการที่สิ่งทั้งหลายมีความสัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นกระแสสืบต่อกัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทดังกล่าว ทำให้ทราบชัดว่าโลกหรือแผ่นดินที่เราอยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น เทหะวัตถุสิ่งของ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และรวมถึงจักรวาลหรือโลกธาตุทั้งหลายในเอกภพ นั้นคือนิยามความหมายของโอกาสโลก ซึ่งหากกล่าวโดยลักษณะทางกายภาพแล้วเป็นลักษณะของการมีอยู่โดยธรรมชาติ ทัศนะของพุทธปรัชญานั้นถือว่ากฎธรรมชาติ เป็นองค์ประกอบที่แน่นอนตายตัวและยังเป็นเนื้อแท้ของสรรพสิ่ง โดยเฉพาะขั้น ๕ รูปขั้น ๕ เวทนาขั้น ๕ สัญญาขั้น ๕ สังขารขั้น ๕ และวิญญาณขั้น ๕) จึงเรียกกฎธรรมชาติที่ควบคุมสรรพสิ่งทั้งหลายว่า ธรรมนิยาม ซึ่งเป็นลักษณะที่กำหนดแน่นอนแห่งธรรมดา หรือความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และถือว่าเป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นไปของสรรพสิ่ง รวมทั้งโอกาสโลกหรือลักษณะของโลกทางกายภาพ และโลกธาตุ หรือจักรวาลทั้งปวงด้วย จักรวาลวิทยาจึงมีขอบเขตอยู่เพียงโอกาสโลกในพุทธศาสนาเท่านั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงเรื่อง ธาตุ หรือ จักรวาลไว้ใน จูฬนิสสูตร อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ความว่า

^{๓๕} อ่างแล้วเล่มเดียวกัน, หน้า ๕๗๘.

อานนท์ ดวงจันทร์ และ ดวงอาทิตย์แผ่รังสี ส่องแสงทำให้สว่างไปทั่วทิศตลอดที่มีประมาณเท่าใด โลกมีเนื้อที่เท่านั้นจำนวน ๑,๐๐๐ ใน ๑,๐๐๐ โลกนั้น มีดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ภูเขา สีนรุ อย่างละ ๑,๐๐๐ มีชมพูทวีป อมรโคยานทวีป อุตตรกุรุทวีป ปุพพิเทหทวีป อย่างละ ๑,๐๐๐ มี มหาสมุทร มีมหาราชอย่างละ ๔,๐๐๐ มี สวรรค์ ๖ ชั้น และพรหมโลกชั้นละ ๑,๐๐๐ เรียกว่าโลกธาตุอย่างเล็ก มีพื้นจักรวาล โลกเท่านั้นคูณโดยส่วน ๑,๐๐๐ นี้ เรียกว่าโลกธาตุใหญ่มีแสนโกฏิ จักรวาล”^{๓๖}

ได้มีการพรรณนาถึงรูปร่าง หน้าตา นิสัยใจคอของมนุษย์ในทวีปต่างๆ ไว้ในพระสูตรของพระพุทธศาสนาเถรวาท แต่เมื่อวิเคราะห์ให้ละเอียดถี่ถ้วน ก็ต้องยอมรับว่ายังไม่เคยมีหลักฐานว่า เคยได้มีใครพบเห็นมนุษย์ในทวีปต่างๆ ตามลักษณะที่ได้กล่าวไว้ เช่น ในอภินายกสูตร จินนิกาย ได้กล่าวถึงอุตตรกุรุทวีปไว้ว่า

อุตตรกุรุทวีป เป็นรมณีสถาน มีภูเขาหลวงชื่อ สีนรุ แลคูดงาม ตั้งอยู่ที่ทิศใด พวกมนุษย์ซึ่งเกิดในอุตตรกุรุทวีปนั้น ไม่ยึดถือสิ่งใดว่าเป็นของตน ไม่หวงแหนกัน มนุษย์เหล่านั้นไม่ต้องหว่านพืช และไม่ต้องนำไถออกไถ หม่อมมนุษย์บริโภคข้าวสาลี อันผลิตในที่ไม่ต้องไถ ไม่มีรำ ไม่มีเกลบ บริสุทธิ์ มีกลิ่นหอม...”^{๓๗}

ข้อความในหนังสือ “ไตรภูมิพระร่วง” ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ ของพระมหากษัตริย์ - ราชภาษาไทย แห่งกรุงสุโขทัยมาประกอบให้เห็นดังนี้ ตามพระคัมภีร์ท่านบรรยายว่า “ฝูงชนอันอยู่ อุตตรกุรุ นั้นแล หน้าเขาเป็นสีมม จูดังท่านแกล้งถากให้เป็นสีเหลี่ยม กว้างแลรีเท่ากันแล”^{๓๘}

ความรู้เกี่ยวกับโลกธาตุที่กล่าวมานี้ได้รับแนวคิดมาจากศาสนาพราหมณ์ อันเป็น พื้นฐานวัฒนธรรมที่พุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นในประเทศอินเดีย แต่พระพุทธศาสนาอยู่บนรากฐาน การตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ในอริยสัจ ๔ ประการ พระพุทธพจน์ที่ทรง กล่าวถึงโลกธาตุหรือ จักรวาล ก็เพื่อเป็นพื้นฐานของการแสดงธรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อความ หลุดพ้นเท่านั้น มิได้แสดงเรื่องโลกธาตุเพื่อวางรากฐานของจักรวาล พระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นว่า เรื่องเกี่ยวกับโลก เป็นเรื่องที่ไม่ควรคิด หรือ อจินไตย^{๓๙}

^{๓๖} วจ.ติก. (ไทย) ๓๔/๕๒๐/๔๓๑-๔๓๒

^{๓๗} ที.ปา. (ไทย) ๑๖/๒๑๒/๑๓๐-๑๓๑.

^{๓๘} พระมหากษัตริย์ราชที่ ๑ (พญาลิไท), ไตรภูมิพระร่วง, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๔๓), หน้า ๒๖๕.

^{๓๙} วจ.จตุกก (ไทย) ๓๕/๗๗/๒๓๕.

ข้อความที่แสดงถึงจักรวาลในเชิงเปรียบเทียบระหว่างศาสนาพุทธ กับฮินดู มีปรากฏในข้อเขียนของ ดร.ระวี ภาวิไล^{๔๐} ความว่า “เป็นการยาก ที่จะแยกแยะให้เห็นชัดว่า โลกทัศน์เกี่ยวกับจักรวาลที่ตกทอดกันมาในคัมภีร์พุทธศาสนา ส่วนใดเป็นของตนเอง ส่วนใดเป็นของศาสนาฮินดู-พราหมณ์ หรือ เซน”

ท่านใช้คำว่า โลกทัศน์อินเดียโบราณ หรือ จักรวาลวิทยาอินเดียโบราณ ซึ่งมีความแตกต่างจากโลกทัศน์ของตะวันตก และโลกทัศน์ของวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ถ้าพิจารณาตามรูปลักษณะวัตถุในโลกแห่งรูปธรรม จะไม่สอดคล้องกับระบบดาว และจักรวาล หรือเอกภพของดาราศาสตร์ปัจจุบัน แต่ถ้าพิจารณาจักรวาลแบบอินเดียโบราณ เป็นการฉายโครงสร้างและรูปลักษณะของธรรมชาติฝ่ายนามธรรม หรือ จิตใจมนุษย์ ออกสู่จากแห่งจินตนาการ ก็จะพบความหมายใหม่ว่า แท้จริงจักรวาลแบบอินเดียโบราณนั้นก็คือ แผนผังของโครงสร้างของด้านนามธรรม คือ จิตใจของมนุษย์นั่นเอง

ประเด็นที่ว่า จักรวาลแบบอินเดียโบราณ รวมถึงจักรวาลวิทยาของพุทธศาสนา นี้ เป็นโครงสร้างทางนามธรรมหรือจิตใจ เป็นเรื่องที่น่าคิด เพราะเป็นการแสดงระดับจิตของสัตว์โลกให้เห็นภาพชัดเจนเข้าใจง่าย ที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่ง ในไตรภูมิพระร่วง มีการอธิบายลักษณะทวีปทั้ง ๔ ตอนหนึ่งว่า

“เมื่อพระอาทิตย์เสด็จนั้น บุษปวิเทหทวีป นานคำ พลันรุ่ง เมื่อกลางวัน ได้ ๑๘ นาฬิกา เมื่อกลางคืนได้ ๑๒ นาฬิกา แล ในอมรโคยานทวีปโพ้น ใสนานรุ่ง พลันคำ เมื่อกลางคืน ๑๘ เมื่อกลางวัน ๑๒ นาฬิกา แล อันว่าชมพูทวีป แล อุตตกรูทวีป กลางวัน แลกกลางคืนเสมอกัน เมื่อกลางวัน ๑๕ นาฬิกาจึงคำ เมื่อกลางคืน ๑๕ นาฬิกา รุ่ง...”^{๔๑}

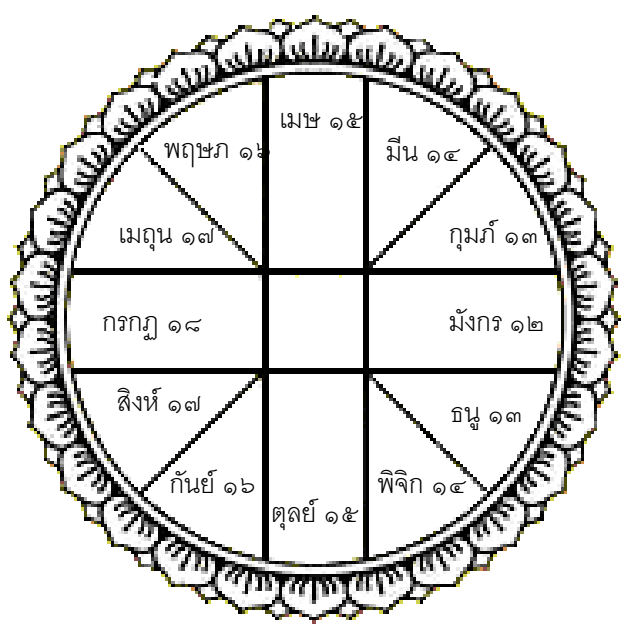
เมื่อเปรียบเทียบ กับ ตำราโหราศาสตร์ ค่าของนาทีกกลางวัน กลางคืนนี้เรียกว่า พหินาที^{๔๒}

^{๔๐}ระวี ภาวิไล, โลกทัศน์ ชีวิตทัศน์ เปรียบเทียบวิทยาศาสตร์ กับ พุทธศาสนา , (กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕-๒๖.

^{๔๑}พระมหากษัตริย์ราชที่ ๑ (พญาลิไท) , ไตรภูมิพระร่วง , (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร , ๒๕๔๓), หน้า ๒๖๕.

^{๔๒}หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สารีบุตร), คัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐานฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพฯ : อินเทอร์เน็ต, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓.

ภาพประกอบที่ ๓.๕

พินาที หมายความว่า เป็นเวลาข้างมากข้างน้อยในอัมจักร... เมื่ออาทิตย์โคจรไปทางเหนือถึงราศีกรกฎ แกนของโลกส่วนที่เอียงอยู่กับลาดทางของมัน ๒๓ องศาครึ่ง ได้หันตรงเข้าหาดวงอาทิตย์ แกนข้างได้เอนออก ทางที่เป็นกลางวันเวียนมาในเบื้องต่ำ ส่วนกลางคืนขึ้นเบื้องสูง คนแถบเหนือของโลกจึงเห็นดวงอาทิตย์อยู่สูง เวลานี้ครึ่งซีกเหนือของโลกมีเวลากลางวันมากกว่ากลางคืน กำหนดแต่เวลาเที่ยงวันมาถึงเวลาย่ำค่ำได้ ๑๘ นาที แต่เที่ยงคืนถึงย่ำรุ่งได้ ๑๒ นาที ที่กำหนดนับแต่เที่ยงวันเป็นต้นนั้น เข้าใจว่าการวัดเงาแดดตรง เป็นต้นเดิม และการวัดเงาพระจันทร์ ก็คงวัดเมื่อ พระจันทร์มาอยู่ตรงศีรษะเมื่อเที่ยงคืน เาเงาของพระจันทร์ที่ตรงลงมานั้นเป็นที่ตั้งต้นเหมือนกัน จึงสิ้นสุดเวลาของพินาทีลง เมื่อย่ำค่ำ กับย่ำรุ่งต่อไป เมื่ออาทิตย์โคจรมาถึงราศีตุล กลางวัน ๑๕ นาที กลางคืน ๑๕ นาที ตรงนี้เป็นเขตที่กลางวัน กลางคืนเท่ากัน ด้วยเหตุที่ว่าแกนกลางของโลกอยู่ในระดับเดียวกับลาดทางของ ดวงอาทิตย์ไม่หันเอียงออกหรือปิดเข้า เป็นเหตุให้ความเที่ยงตรงทางส่วนเหนือ กับส่วนใต้เสมอกัน ราศีมังกรกลางวัน ๑๒ นาที กลางคืน ๑๘ นาที ที่ตรงนี้แกนข้างใต้ของโลกหันเข้าหาดวงอาทิตย์ แกนข้างเหนือเอนออก ทำให้ส่วนเหนือห่างจากดวงอาทิตย์ออกไปมาก และบางแห่งเข้าอยู่ในที่บังเงาตัวเองด้วย กลางวันจึงน้อย กลางคืนจึงมาก และต่อไปก็ถอยขึ้นทางเหนือเป็นลำดับไป ...

ราศีเมษ กลางวัน ๑๕ นาที กลางคืน ๑๕ นาที ตรงนี้เวลากลางวัน กับกลางคืน
เท่ากัน มีเหตุผลเหมือนที่ได้อธิบายมาแล้วในราศีตุล

จากการเปรียบเทียบหลัก ดาราศาสตร์ และ โหราศาสตร์ กับข้อความในไตรภูมิพระร่วง
ดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ได้ข้อคิดว่า ทวีป ทั้ง ๔ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา อาจจะไม่ได้อยู่ในมิติ
ของสถานที่ แต่อยู่ในมิติของเวลา กล่าวคือเป็นการแบ่งทวีป ตามฤดูทั้ง ๔ ซึ่งตามหลักโหราศาสตร์
แล้ว คนที่เกิดต่างฤดูกัน ย่อมมีนิสัยใจคอต่างกัน เพราะการได้รับ อิทธิพลของธาตุประจำราศีนั้นๆ

พุทธปรัชญาเถรวาทมีแนวคิดในเรื่องโลกว่า ไม่ใช่สิ่งที่ตั้งอยู่ถาวร แต่มีการเกิดขึ้น
เปลี่ยนแปลงและแตกสลายไปในที่สุด เช่นเดียวกับทุกสรรพสิ่ง ซึ่งล้วนแต่มี เวลาของการเริ่มต้น
และแตกสลายไปในที่สุด ส่วนอายุหรือเวลาของโลกนั้นใช้คำว่า “กัป” กาลกำหนด , กำหนดอายุ
ของโลก, ระยะเวลายาวนาน ที่กำหนดว่าโลกคือสากลจักรวาล (ศาสนาฮินดูว่า เป็นวันหนึ่ง คติน
หนึ่งของพระพรหม) ... กำหนดอายุของมนุษย์ หรือสัตว์จำพวกนั้นๆ ในยุคนั้นๆ เรียกเต็มว่า “อายุ
กัป” อายุกัปของคนยุคนี้ ประมาณ ๑๐๐ ปี กัปมี ๔ อย่างได้แก่

๑. มหากัป กัปใหญ่ คือกำหนดอายุของโลก อันหมายถึงสกลภิกข

๒. อสงไขยกัป กัป อันนับเวลาไม่ได้ คือ ส่วนย่อย ๔ แห่งมหากัป ได้แก่

๒.๑ สังวัฏฏกัป คือ กัปเสื่อม คือ ระยะเวลาที่โลกเสื่อม จนถึงวินาศ

๒.๒ สังวัฏฏฐายีกัป คือ ระยะเวลาที่ โลกพินาศแล้วทรงอยู่

๒.๓ วิวัฏฏกัป คือ ระยะเวลาที่โลกกลับเจริญขึ้น

๒.๔ วิวัฏฏฐายีกัป คือ ระยะเวลาที่โลกเจริญพร้อมด้วยสิ่งต่างๆ แล้วทรงอยู่มี

แผ่นดิน มหาสมุทร ภูเขา ต้นไม้ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว และทุกสรรพสิ่ง ครอบรอบ
๔ อสงไขยกัป เป็น ๑ มหากัป

๓. อันตรกัป กัปในระหว่าง ได้แก่ระยะเวลาที่หม่อมมนุษย์เสื่อมจนส่วนใหญ่ พินาศแล้ว
ส่วนที่เหลือดีขึ้นเจริญขึ้น และมีอายุยืนยาวขึ้นจนถึงอสงไขย แล้วกลับเสื่อมทรามลง อายุสั้นลงๆ
จนเหลือเพียง ๑๐ ปี แล้วพินาศ ครอบรอบนี้ เป็น อันตรกัปหนึ่ง ๖๔ อันตรกัป เป็น ๑ อสงไขยกัป

๔. อายุกัป กำหนดอายุของสัตว์ จำพวกนั้นๆ เช่น อายุกัปของพรหม เท่ากับ หนึ่ง
อสงไขยกัป^{๔๓}

จะเห็นได้ว่า เวลา ๑ อันตรกัป เป็นการกำหนดคนับ โดยถือเอาอายุของมนุษย์ (อายุกัป)
ตั้งแต่เริ่มต้นซึ่งมีอายุยืนถึงอสงไขยปี (เทียบกับเวลาปัจจุบัน คือ ๑๐๐ ปี ต่อมาอายุของมนุษย์
ค่อยๆ ลดลงจนถึง ๑๐ ปี อายุของมนุษย์จะค่อยๆ ยืนขึ้น จนถึงอสงไขยปี ซึ่งเป็นอายุของมนุษย์
ในต้นกัป การนับอายุเช่นนี้ เรียกว่า ๑ อันตรกัป และ อันตรกัปที่หมุนเวียนไปมาเช่นนี้ถึง ๖๔ รอบ

^{๔๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๐-๑๑.

จึงนับเวลาได้ ๑ อสงไขยกัป อายุของ จักรวาลครั้งหนึ่งๆ เท่ากับ ๔ อสงไขย หรือ ๑ มหากัป ซึ่งเป็นเวลาที่ยาวนานมาก ยากแก่การกำหนดคนับได้ วิชาฏสงสาร หรือ สังสารวัฏ ที่สรรพสัตว์ จะต้องเวียนว่าย ตายเกิดนั้นยาวนานมาก กว่าที่จะถึงซึ่งพระนิพพาน

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคแสดงไว้ว่า“โลกถูกทำลายไว้ ๓ ประการ คือ ไฟ น้ำ และ ลม ไฟ จะทำลายโลก ๑ ครั้ง พอถึงครั้งที่ ๒ จะถูกทำลายด้วย น้ำ ครั้งต่อไปก็จะเริ่มถูกทำลายด้วยไฟ ติดต่อกันไปเป็นจำนวน ๑ ครั้ง พอถึงครั้งที่ ๒ ก็จะถูกทำลายด้วยน้ำอีก เป็นอย่างนี้ไปจนครบ ๘ รอบ รวมทั้งหมด ๖๔ กัปป์ และในครั้งสุดท้ายของรอบที่ ๘ โลกจะถูกทำลายด้วยลม จะเห็นได้ว่า จักรวาลและโลกจะถูกทำลายด้วยไฟเป็นส่วนใหญ่”^{๔๔}

ข้อความที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ใน “สัตตสุริยสูตร” กล่าวถึงการอุบัติขึ้นของพระอาทิตย์ ๗ ดวง และโลกจะถูกทำลายสิ้น^{๔๕} ความว่า

ภิกษุทั้งหลาย สังขารทั้งหลาย ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน... ภิกษุทั้งหลาย แม้ขุนเขาสิเนรุที่ กว้างยาว และลึกลงไปในมหาสมุทร ถึง ๘๕๐๐ โยชน์ มีกาลบางครั้งที่ฝนไม่ตกหลายปี หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปี เมื่อฝนไม่ตก พืชคาม ภูตคาม และดิณชาติที่ใช้เข้ายา ตลอดจนป่าไม้ใหญ่ ย่อมเฉาเหี่ยวแห้งเป็นอยู่ไม่ได้ฉันใด สังขารก็ฉันนั้น เป็นสิ่งไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ...

ภิกษุทั้งหลาย โดยกาลล่วงไปอันยาวนาน ดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒ ปรากฏขึ้น แม่น้ำลำคลอง ย่อมแห้งไป หมดไปฉันใด สังขารก็ฉันนั้น...

ภิกษุทั้งหลาย โดยกาลเวลาล่วงไปอันยาวนาน ดวงอาทิตย์ ดวงที่ ๗ ปรากฏ ขึ้น แผ่นดินใหญ่ และภูเขาสิเนรุไฟจะลุกโชติช่วง มีเปลวเพลิงเป็นอันเดียวกัน เมื่อแผ่นดินใหญ่และ ขุนเขาสิเนรุไฟ เผาผลาญหมดแล้ว จะไม่มีปรากฏทั้งจีเฝ้าและเขมาเปรียบเหมือนเนยใส หรือน้ำมัน เมื่อถูกไฟเผาผลาญหมดแล้ว จะไม่มีปรากฏทั้งจีเฝ้า และเขมาฉันนั้น ภิกษุทั้งหลาย สังขาร ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ไม่ยั่งยืนเลย สักวันหนึ่งย่อมวิบัติไป ภิกษุทั้งหลาย ในเรื่องที่พระอาทิตย์ เกิดขึ้น ๗ ดวง ทำลายแผ่นดินใหญ่และขุนเขาสิเนรุราชจนไม่มี อะไรเหลือนี้ใครจะรู้ ใครจะเชื่อว่า จะเป็นไปได้ถึงอย่างนี้ นอกจากพระอริยบุคคลชั้น โสดาบันเท่านั้นจึงจะเชื่อ

ในคัมภีร์ “วิสุทธิมรรคแปล”^{๔๖} มีอรรถาธิบายเพิ่มเติมว่า ในสมัยที่โลกพินาศด้วยไฟ แรกที่เดิยวมหาเมฆล้างโลก ตั้งขึ้นยังฝนใหญ่หาหนึ่งให้ตกทั่วแสน โกฎิจักรวาล มนุษย์ทั้งหลายดีใจ

^{๔๔} พระครูโสภณปริยัตยาทร “การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเรื่องจักรวาลวิทยาในพุทธปรัชญาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ พุทธศาสนตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๐.

^{๔๕} อัง.สตตก.(บาลี) ๒๓/๔๕/๔๘.

^{๔๖} มหามกุฏราชวิทยาลัย , วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๒ ตอน ๒ , (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย , ๒๕๒๘), หน้า ๑๕๐.

นำเอาพืชทั้งปวงไปหว่าน แต่ข้าวกล้าทั้งหลายงอกขึ้นยาวพอโลกัดกินได้ เมฆนั้นก็ร้องเป็นเสียงลาไม่ยังฝนให้ตกแม้แต่หยดเดียว ฝนเป็นอันขาดไปในกาลนั้น ซึ่งเป็นเวลาที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายถึง ตรีสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย สมัยนั้นมีอยู่ ซึ่งเป็นสมัยที่ฝนไม่ตกหลายปีหลายร้อยปี..หลายพันปี ..หลายแสนปี สัตว์ทั้งหลายผู้อาศัยฝนเป็นอยู่ ก็ทำกาละไปเกิดในพรหมโลก เทวดาจำพวกที่อาศัยดอกไม้และผลไม้เป็นอยู่ ก็จุติไปเกิดในพรหมโลกด้วย ครั้นกาลนานไกลล่วงไป โดยการขาดฝนอย่างนั้น น้ำในที่นั้นๆ ก็ถึงซึ่งความสิ้นไป ที่นี้ปลาและเต่าทั้งหลายก็ค่อยๆ ทำกาละไปเกิดในพรหมโลกบ้าง แม้พวกสัตว์นรก ก็จุติไปเกิดในพรหมโลกด้วย อาจารย์พวกหนึ่งว่า ในสัตว์เหล่านั้น พวกสัตว์นรก ย่อมพินาศ เพราะความปรากฏเกิดขึ้นแห่งสุริยดวงที่ ๗^{๔๖}

โลกถูกทำลายไปโดยพิสดาร ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ และ พระสูตรที่ได้กล่าวมาแล้ว ถ้าจะเทียบกับในทางวิทยาศาสตร์ และดาราศาสตร์ปรากฏการณ์ของการทำลายล้างนี้ มีความเป็นไปได้ ในทางภูมิศาสตร์ คือการเปลี่ยนแปลงของพื้นผิวโลก แกนของโลกที่ส่ายเอียงเนื่องมาจากการหมุน ในระยะเวลายาวนาน สาเหตุที่ทำให้โลกพินาศแบ่งได้เป็น ๑๓ ข้อดังนี้^{๔๗}

๑. ตะวันเพลิง
๒. น้ำท่วมโลก
๓. ดาวพฤหัสบดีอยู่ในแนวเดียวกับโลก ทำให้แผ่นดินไหว
๔. ดาวเคราะห์น้อยชนโลก
๕. อิทธิพลของดาวหาง
๖. ดาวเคราะห์ตก
๗. ดาวฤกษ์ชน
๘. รูด้าหรือหลุมมฤตยู
๙. ดาวศุกร์ระเบิด
๑๐. ธารน้ำแข็งละลาย
๑๑. ละอองพิษ
๑๒. เชื้อโรค
๑๓. สงคราม

^{๔๖}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๐.

^{๔๗}โอบาส อัจฉริยะ, ความรู้ ๕ นาที, พิมพ์ครั้งที่๑, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กิมมิ่งวันการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๐๓.

ผู้มีศีลจะเสียดซึ่งอารมณ์ เพราะสมัครสมาคมด้วยมารยา
 พระมหากษัตริย์จะเสื่อมสิงหนาท ประเทศราชจะเสื่อมซึ่งยศลา
 อาสัถย์จะเลื่องลือชา พระธรรมาจะตกต่ำลึกลับ
 ผู้กล้าจะเสื่อมหาญ จะสาบสูญวิชาการณ์ทั้งปวง
 ผู้มีศีลจะถอยจากทรัพย์ สัปบุรุษจะอับซึ่งน้ำใจ
 ทั้งอายุจะถอยเคลื่อนจากเดือนปี ประเพณีจะแปรปรวนตามวิสัย
 ทั้งพืชแผ่นดินจะผ่นไป ผลหมากรากไม้จะถอยรส
 ทั้งเพศพรรณว่านยาแก้อาเพศ เคยเป็นคุณวิเศษก็เสื่อมหมด
 จวงจันท์พรรณไม้อันหอมรส จะถอยถดไปตามประเพณี
 ทั้งข้าวก็ยากหมากก็แพง สารพรรณจะแห้งแล้งเป็นถั่วถั่วถี้
 จะบังเกิดทรพิษมิกษัญญู ผุงผีจะวิ่งเข้าปดอมคน
 กรุงประเทศราชธานี จะเกิดการกลียุคทุกแห่งหน
 จะอ้างว้างอกใจทั้งไพร่พล จะสาละวนทั่วโลกทั้งหญิงชาย
 จะร้อนอกจะสมณาประชาราษฎร์ จะเกิดเข็ญเป็นอุบาทว์นั้นมากหลาย
 จะรบราฆ่าฟันกันวุ่นวาย ผุงคนจะล้มตายลงเป็นเบือ
 ทางน้ำก็จะแห้งเป็นทางบก เวียงวังจะรกเป็นป่าเสือ
 แต่สิ่งสารสัตว์เนื้อเบือ จะมีหลงเหลือในแผ่นดิน
 ทั้งผู้คนสารพัดสัตว์ทั้งหลาย จะสาบสูญล้มตายเสียหมดสิ้น
 ด้วยพระกาฬจะมาผลาญแผ่นดิน จะสูญสิ้นการรณรงค์สงคราม
 กรุงศรีอยุธยาจะสูญแล้ว จะลับรัศมีแก้วเจ้าทั้งสาม
 ไปจนคำรบปีเดือนยาม จะสิ้นนามศักราชห้าพัน
 กรุงศรีอยุธยาเกษมสุข แสนสนุกยิ่งล้ำเมืองสวรรค์
 จะเป็นเมืองแพศยาอารรม์ นับวันแต่จะเสื่อมสูญเออ ^{๕๐}

ข้อความที่ผู้ศึกษาได้เปรียบเทียบ จักรวาล และ โลกในทางพระพุทธศาสนาแล้ว จะเห็น
 ในส่วนที่คล้ายคลึงกัน ในห้วงของเวลา ในหัวข้อต่อไปจะศึกษาเปรียบเทียบเรื่องของจักรวาล
 ในทางโหราศาสตร์บ้าง

๓.๔.๒ จักรวาลวิทยาในโหราศาสตร์ไทย

จากที่ได้กล่าวถึงจักรวาลในเชิงพุทธปรัชญา แสดงให้เห็นความเป็นไปของโลกและจักรวาล
 ในทรรศนะของพระพุทธศาสนา ในหัวข้อนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึง จักรวาล ระบบสุริยะจักรวาล ที่มี

^{๕๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๘.

โลก และดาวเคราะห์ต่างๆ โคจรอยู่ จะส่งผลเช่นไรในการคาดคะเนถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น เช่น การพยากรณ์ สภาพของ ดินฟ้าอากาศ อุทกภัย วัตภัย อัคคีภัย เป็นต้น

จักรวาล^{๕๑} หมายถึง ปริมาตรที่กว้างใหญ่ไม่มีที่สิ้นสุดในท้องฟ้า ทางดาราศาสตร์ได้แบ่งท้องฟ้าออกเป็นส่วนๆ เรียกส่วนหนึ่งๆ นั้นว่า “เอกภพ” ซึ่งเป็นที่อยู่ของดาวฤกษ์ นับล้านดวง รวมทั้งเทหวัตถุบนท้องฟ้าอีกมากมาย ดวงอาทิตย์ เป็นเพียงดาวฤกษ์ ดวงหนึ่งในจำนวนนั้น จำนวนของเอกภพ เชื่อกันว่า ไม่มีที่สิ้นสุด และอยู่เรียงสลับซับซ้อนกันไปในห้วงจักรวาล

สุริยะจักรวาล หมายถึง อาณาเขตโดยเฉพาะของดวงอาทิตย์ โดยมี ดวงอาทิตย์เป็นประธาน ดาวเคราะห์ต่างๆ เป็นดาวบริวาร รวมถึงวัตถุอื่นๆ เช่น กลุ่มอุกาบาต

โลก เป็นดาวเคราะห์ที่สำคัญที่สุดของระบบสุริยะจักรวาลนี้ มีเส้นฐานกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑,๘๐๐ ไมล์ เมื่อเทียบกับดวงอาทิตย์แล้ว โลกจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่าเส้นผ่าศูนย์กลางของดวงอาทิตย์ ๑๐๘ เท่า การหมุนรอบตัวเองของโลก ทำให้เกิดเวลากลางวันและกลางคืน (เวลา ๑ วัน) การโคจรของโลกรอบดวงอาทิตย์ ทำให้เวลาและฤดูกาลผ่านไป โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์หนึ่งรอบ กินเวลา ๑ ปี (สุริยคติ) ทางโหราศาสตร์ ถือว่า ดาวอาทิตย์เป็นดาวประธานของดาวเคราะห์ทั้งหมด การนับ, วัน, เดือน, ปี ก็ยึดถือ ดวงอาทิตย์เป็นเครื่องกำหนด ดังนั้น โลก ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ จึงมีความสัมพันธ์กันในการโคจร ทำให้เกิด กลางวัน กลางคืน และฤดูกาล

ระวีมรรค (อีคลิปติก)^{๕๒} เป็นวงกลมรีสมมุติที่ใหญ่มาก เป็นวงรีที่เหมือนกับวงโคจรของโลก แต่ไม่ใช่วงโคจร วงเดียวกับวงโคจรของโลก เป็นวงสมมุติขึ้นเพื่อสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาดาราศาสตร์ เป็นทางโคจรของจุดศูนย์กลางของดวงอาทิตย์ที่เห็นในท้องฟ้า บรรดาดาวนพเคราะห์ทั้งหลายต่างก็เคลื่อนอยู่ในบนเส้นระวีมรรคทั้งสิ้น เส้นสุริยวิถี (Ecliptic) กำหนดให้เป็นวงกลมรอบดวงอาทิตย์ ตามวิถีโคจรของดาว เนื่องด้วยแนว Ecliptic นี้ยาว จึงต้องแบ่งออกเป็นส่วนๆ รวม ๑๒ ส่วน โดยถือหลักเดือนในรอบปีปฏิทิน แต่ละส่วนเรียกว่า “ราศี” และเป็นการกำหนดฤดูกาลทางภูมิศาสตร์ แต่ละตำแหน่งที่แบ่งออกเป็นราศีนั้น ใช้ดาวฤกษ์ที่มีตำแหน่งตรงกับราศีนั้นๆ เป็นที่สังเกตจดจำ

โลกได้หมุนรอบตัวเอง และเคลื่อนที่ไปตามแนว Ecliptic นี้ประมาณวันละ ๑ องศา เมื่อครบรอบจักรราศี ซึ่งกำหนดเป็น ๑๒ องศา ก็จะครบเวลา ๑ ปี ตามปฏิทินทาง สุริยคติ แถบเส้น สุริยวิถี รอบท้องฟ้า เป็นวงกลม ๑๒ องศา แบ่งเส้นสุริยวิถีออกเป็น ๑๒ ส่วนเท่าๆ กัน

^{๕๑} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค ๔ ภววินิจฉัย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๕), หน้า ๒.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

เป็นส่วนละ ๓๐ องศา ทุกส่วนมีดาวฤกษ์ประจำอยู่กลุ่มหนึ่ง เรียกว่า “ราศี” แปลว่า หมู่, กอง เรียงตามลำดับจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก

โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ จะทำให้เห็นว่า ดวงอาทิตย์เดินไปเป็นราศี เมื่อผ่านกลุ่มดาว ราศีใด ก็ถือว่าเป็นเดือนหนึ่ง เมื่อดวงอาทิตย์เดินผ่านกลุ่มดาวทั้ง ๑๒ ราศีแล้ว ก็ถือเป็น ๑ ปี ทาง โหราศาสตร์ได้ถือ ดวงอาทิตย์เป็นหลักตั้งกล่าว จึงตั้งชื่อ คัมภีร์ว่า “สุริยาตรา” แปลว่า ดวงอาทิตย์เดิน ดาวอื่นคงที่

ภาพประกอบที่ ๑.๖

จากภาพประกอบทางโหราศาสตร์ ถือว่า ดวงอาทิตย์เป็นดาวเคราะห์ที่เป็นประธานของ ดาวเคราะห์ทั้งหมด, การนับ วัน , เดือน, ปี, ก็ยึดถือ ดวงอาทิตย์เป็นเครื่องกำหนด โลกหมุนรอบ ตัวเองจากทิศตะวันตก-ออก ดวงอาทิตย์ขึ้นจากทิศตะวันออก-ตกทางทิศตะวันตก เป็นกลางวัน กลางคืน คือ หนึ่งวัน

จันทร์ เป็น บริวารของโลก อยู่ระหว่างโลก กับ ดวงอาทิตย์

ดาว ๑๒ กลุ่ม บนเส้นสุริยวิถีนี้ได้แบ่งซอยลงไปเป็นหมู่ ๒๗ หมู่ แต่ละหมู่เป็น ดาวฤกษ์ ในวิชาโหราศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ฤกษ์ที่ ๑ ในราศี เมษ แล้วเวียนไปตามลำดับจนถึงราศีมีน

ดาวฤกษ์ ๒๗ หมู่นี้ ทางโหราศาสตร์ไทยได้ใช้การโคจรของดวงจันทร์เป็นเข็มชี้กำหนด เรียกว่า จันทรเสวยฤกษ์ คือ จันทรโคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์นั้นๆ

โลกหมุนรอบตัวเองเป็นเวลา ๑ วัน, โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์เป็นเวลา ๑ ปี (สุริยคติ) **กัณฑ์ (Declination)**^{๕๓} การที่โลกโคจรรอบ

ดวงอาทิตย์ ทำให้เราเห็นดวงอาทิตย์โคจรจากทิศตะวันออกผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ต่างๆ ไปทีละน้อยๆ ทุกวัน การโคจรของดวงอาทิตย์จะไปได้ไกลประมาณ สองเท่าของเส้นผ่าศูนย์กลางของตัวมันเอง คือประมาณ ๑ องศา ใน ๑ วัน เนื่องจากระนาบแห่งการโคจรของโลก เอียงทำมุมกับเส้นศูนย์สูตรของโลกประมาณ ๒๓.๕ องศา จึงทำให้เห็นดวงอาทิตย์มีระยะเปลี่ยนแปลงห่างจากเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้าอยู่ตลอดเวลาทั้งปี โดยดวงอาทิตย์จะอยู่ทางทิศเหนือบ้าง ทางทิศใต้บ้าง และในบางขณะ ดวงอาทิตย์จะอยู่ ณ เส้นศูนย์สูตรท้องฟ้าพอดี ปรากฏการณ์ของดวงอาทิตย์นี้ เรียกว่า “กัณฑ์”

ถ้าขยายวงโคจรของโลกไปตามเส้นระวีมรรค และเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้า ก็จะได้วงกลมสมมุติ ๒ วง ทำมุมมีระนาบเอียงอยู่ประมาณ ๒๓.๕ องศา และจะเกิดจุดตัดสองจุดที่เส้นระวีมรรคในท้องฟ้า ซึ่งจุดตัดของวงทั้งสองนี้จะต้องอยู่ตรงข้ามกันพอดี และจะมีจุดตัดอีก ๒ จุด ที่ไกลจากเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้ามากที่สุด และอยู่ตรงข้ามกันพอดี จุด ๔ จุดนี้ เมื่อเรียงตามลำดับกันแล้ว จะห่างกันระหว่างจุดต่อจุดเป็นมุม ๙๐ องศาพอดี

๑. **จุดวิษุวัต (Equinox)**^{๕๔} คือ จุดตัดของเส้นศูนย์สูตรกับเส้นสุริยวิถี (ระวีมรรค) ถ้าดวงอาทิตย์โคจรมาถึงจุดนี้ เวลาในภาคกลางวันจะเท่ากับเวลาในภาคกลางคืน เมื่อดวงอาทิตย์โคจรผ่านมาแล้ว ดวงอาทิตย์จะปิดไปทางทิศเหนือของเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้า เรียกว่า “จุดวิษุวัต” (Vernal Equinox) เมื่อดวงอาทิตย์โคจรมาถึงจุดนี้ ดวงอาทิตย์จะอยู่ที่เส้นศูนย์สูตรท้องฟ้าพอดี คือไม่ปิดเหนือ หรือ ปิดใต้ ถ้าเราอยู่ที่เส้นศูนย์สูตรของโลก ในเวลาเที่ยงวันๆ นี้ ดวงอาทิตย์จะอยู่ตรงศีรษะพอดี

ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ในวันนี้ คือ ประมาณวันที่ ๒๑ มี.ค. ของทุก ๆ ปี

ตามปฏิทินดาราศาสตร์ในระบบ นีราเยนะ ดวงอาทิตย์จะอยู่ที่ราศีมีน ประมาณ ๖×๗๗

กัณฑ์ของดวงอาทิตย์เท่ากับ α (ตามหลักสากล คือ ฤดูใบไม้ผลิฝรั่งถือแล้วว่าดวงอาทิตย์ขึ้นสู่ราศีเมษในวันที่ ๒๑ มี.ค.)

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘-๙.

๒. จุดทักษิณวิษุวัต (Autumnal Equinox)^{๕๕} คือ จุดตัดของเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้ากับเส้นสุริยวิถี เมื่อดวงอาทิตย์โคจรผ่านจุดวิษุวัตออกมาแล้ว ดวงอาทิตย์จะบิดไปทางทิศใต้ของเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้า เมื่อดวงอาทิตย์โคจรมาถึงจุดนี้ ดวงอาทิตย์จะอยู่ที่เส้นศูนย์สูตรท้องฟ้าพอดี และถ้าเราอยู่ที่เส้นศูนย์สูตรโลก ในเวลาเที่ยงวัน วันนี้ ดวงอาทิตย์ก็จะตรงศีรษะพอดี

ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ในวันนี้ คือ ประมาณวันที่ ๒๓ กันยายน ของทุก ๆ ปี

ตามปฏิทินดาราศาสตร์ในระบบนิรายนะ ดวงอาทิตย์จะอยู่ที่ราศีกันย์ประมาณ ๖×๓๗ igran ของดวงอาทิตย์เท่ากับ ๐ เวลาภาคกลางวัน และภาคกลางคืนจะเท่ากัน (ตามหลักสากลคือ เริ่มฤดูใบไม้ร่วง)

๓. จุดอุตรายัน หรือ อุดรมหารันตี (Summer Solstice)^{๕๖} คือจุดตัดกัน บนเส้นระวีมรรค ที่ดวงอาทิตย์อยู่ห่างจากเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้า ไปทางทิศเหนือมากที่สุด

ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ในวันนี้ คือ ประมาณวันที่ ๒๒ มิ.ย. ของทุกปี

ตามปฏิทินดาราศาสตร์ในระบบนิรายนะ ดวงอาทิตย์จะอยู่ที่ราศีเมถุนประมาณ ๖×๓๗ (gran คืออยู่ทางทิศเหนือประมาณ ๒๓×๓๗) เวลาในภาคกลางวันมากกว่ากลางคืนประมาณ ๕๗ นาที

๔. จุดทักษิณยัน หรือ ทักษิณมหารันตี (Winter Solstice)^{๕๗} คือจุดที่ดวงอาทิตย์อยู่ห่างจากเส้นศูนย์สูตรท้องฟ้า ไปทางทิศใต้มากที่สุด

ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ในวันนี้ คือ ประมาณวันที่ ๒๒ ธันวาคม ของทุกปี

ตามปฏิทินดาราศาสตร์ในระบบนิรายนะ ดวงอาทิตย์จะอยู่ที่ราศีธนูประมาณ ๖×๓๗ igran คืออยู่ทางทิศใต้ประมาณ ๒๓×๓๗ เวลาภาคกลางวันน้อยกว่ากลางคืนประมาณ ๕๑

นาที

จักรราศี หมายความว่า ปริมาณทลกลมในท้องฟ้า แบ่งออกเป็น ๑๒ ราศี และแบ่งย่อยออกโดยรอบได้ ๑๐๘ ส่วนๆ หนึ่งเรียกว่า หนึ่งนวางค์ ๆ ละ ๓ องศา ๒๐ ลิปดา มีเทวดานพเคราะห์ที่เป็นเจ้าของประจำนวางค์ ๆ องค์ เรียงตามลำดับ เรียกว่า ตัวเกษตร เริ่มต้นจากราศีเมษจนถึงราศีมีน ราศีหนึ่งมี ๕ นวางค์ รวม ๔ นวางค์ เข้าเป็น ๑ ฤกษ์ ทั้งหมดมี ๒๗ ฤกษ์

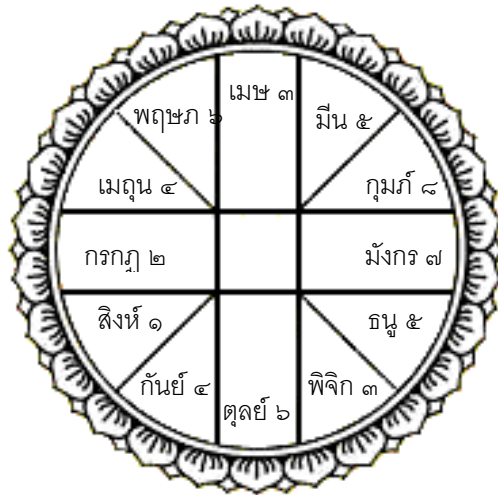
ราศีหนึ่งมีตัวเกษตรในราศี ในราศีธาตุเดียวกัน ประจำเป็น ตรียางค์ ๓ ตัว เริ่มต้น ธาตุไฟ, ดิน, ลม, น้ำ เรียงตามลำดับ ตรียางค์ ๑ เกษนวางค์ ๓ ลูกจนครบ นวางค์ ๑๐๘ ลูก ในจักรราศีเป็นที่สิ้นสุด ๑๒ ราศี รวม ๓๖๐ องศา

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๑๐.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

ภาพประกอบที่ ๓.๓

ทางโหราศาสตร์ยังจัดแบ่งราศี ออกเป็นเพศ ชาย และ หญิง
แบ่งตามธาตุทั้ง ๔ คือ ไฟ น้ำ ลม ดิน และ แบ่งตามคุณ สมบัติ ของราศี คือ จรราศี
สถิรราศี และ อุภยราศี ดังนี้

การแบ่งราศี ออกเป็น เพศชาย และเพศหญิง

เริ่มจาก ราศีเมษ ราศีมิถุน ราศีสิงห์ ราศีตุลย์ ราศีธนู ราศีกุมภ์ เป็น ราศีเพศชาย
มีประจุไฟฟ้า เป็นบวก ความหมาย คือ การชอบแสดงออก (extrovert)

ส่วนราศี พฤษภ ราศีกรกฎ ราศีกันย์ ราศีพิจิก ราศีมังกร ราศีมีน เป็นราศีเพศหญิง
มีประจุไฟฟ้าเป็นลบ ความหมายคือ การเก็บตัว ไม่ชอบแสดงออก (introvert)

จะสังเกตเห็นว่า ความเป็นเพศชาย-หญิง และประจุไฟฟ้า บวก-ลบที่สลับกัน แสดง
ให้เห็นว่าทุกสิ่งต้องมีความสมดุล มีเกิด และมีดับ สลับกันไป

สัญลักษณ์ประจำราศี โดยเรียกชื่อตามกลุ่มดาวที่ประจำ ณ ราศีนั้น

สัญลักษณ์ประจำราศี โดยเรียกชื่อตามกลุ่มดาวที่ประจำ ณ ราศีนั้น

ราศีเมษดาวรูปแกะ , ราศีพฤษภดาวรูปโค , ราศีมิถุนดาวรูปคนคู่ , ราศีกรกฎดาวรูปปู
ราศีสิงห์ดาวรูปสิงโต, ราศีกันย์ดาวรูปหญิงสาว, ราศีตุลย์ดาวรูปคันชั่ง, ราศีพิจิกดาวรูปแมงป่อง
ราศีธนูดาวรูปคนถือธนู, ราศีมังกรดาวรูปแพะทะเล, ราศีกุมภ์ดาวรูปตนกับหม้อน้ำ, ราศีมีนดาวรูป
ปลาสองตัว

การแบ่งราศีตามคุณภาพ มี ๓ ประเภท คือ

๑. จรราศี (Carrdinal) หรือราศีแกนทวาร คือ ราศีเมษ, ราศีกรกฎ, ราศีตุลย์, ราศีมังกร
เป็นราศีที่มีพลังสูง พยากรณ์ทุกอย่างจะเกิดขึ้นเร็ว

๒. สถิรราศี (Fixed) คือราศีที่อยู่ถาวรคือ ราศีพฤษภ , ราศีสิงห์ , ราศีพิจิก ราศีกุมภ์ เป็นราศีที่มีความมั่นคง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง พยากรณ์ ทุกอย่างเกิดขึ้นซ้ำ

๓. อุภยราศี (Mutable) คือราศีมีถุน, ราศีธนู , ราศีตุลย์ , ราศีกัมภ์ มีลักษณะที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ง่าย ชอบการเปลี่ยนแปลง

การแบ่งราศีออกเป็นธาตุ คือ ไฟ น้ำ ลม ดิน

ราศีเมษเป็นราศีต้นธาตุไฟ ราศีสิงห์กลาง ธาตุไฟ ราศีธนูปลายธาตุไฟ

ราศีกรกฎ เป็นราศีต้นธาตุน้ำ ราศีพิจิกกลางธาตุน้ำ ราศีมีนปลายธาตุน้ำ

ราศีตุลย์ เป็นราศีต้นธาตุลม ราศีกัมภ์กลางธาตุลม ราศีมีถุนปลายธาตุลม

ราศีมังกรเป็นราศีต้นธาตุดิน ราศีพฤษภกลางธาตุดิน ราศีกันย์ปลายธาตุดิน

กำหนดให้แต่ละราศีแทนอวัยวะของร่างกายบุคคล

ราศีเมษ แทน ส่วนศีรษะ หรือ ใบหน้า

ราศีพฤษภ แทน ลำคอ ไหล่

ราศีมีถุน แทน บริเวณ แขนซ้าย แขนขวา

ราศีกรกฎ แทน บริเวณทรวงอก เต้านม

ราศีสิงห์ แทน ชายโครง หัวใจ

ราศีกันย์ แทน อวัยวะในช่องท้อง กระเพาะอาหาร

ราศีตุลย์ แทน กระเพาะปัสสาวะ ก้นกบ

ราศีพิจิก แทน อวัยวะเพศ

ราศีธนู แทน โคนขา สะโพก ต้นขาท่อนบน

ราศีมีน แทน ขาท่อนล่าง ข้อเท้า

ถ้านาอยู่ที่ราศีใด มักมีตำหนิ, แผล, ไฟ, ปาน ที่ส่วนนั้น บาบพระเคราะห์สถิตส่วนใด มักเจ็บป่วยตรงจุดนั้นราศีที่บอกการปกครองส่วนต่าง ๆ ของร่างกายนี้ มีประโยชน์ในการพยากรณ์มาก เพื่อจะทราบว่ามีโรคภัยไข้เจ็บ จะเกิดขึ้นแก่เจ้าชาดาอยู่ในอวัยวะส่วนใด ให้พิจารณาตามทักษา กำหนด

การแบ่งราศี ออกเป็นเรือนชาดา ของบุคคลทั้ง ๑๒ เรือน และ ๑๒ เรื่องราว ดังนี้

เรือนที่ ๑ ตนุ คือ ตัวตน ของเจ้าชาดา

เรือนที่ ๒ กคุมกะ คือ ฐานะ การเงิน ทรัพย์สิน

เรือนที่ ๓ สหัชชะ คือ พี่-น้อง การติดต่อ ประสาน การเดินทางในระยะใกล้

เรือนที่ ๔ พันธุ คือ พ่อ-แม่ บรรพบุรุษ ,ที่อยู่อาศัย และหมายถึงหน้าที่การงานได้ด้วย

เรือนที่ ๕ ปุตตะ คือ บุตร บรivar ลูกน้อง ความกล้า การเสี่ยง ความท้าทาย ความสนุกสนาน

เรือนที่ ๖ อริ คือ ศัตรู อุปสรรค และโรคภัยไข้เจ็บ

เรือนที่ ๗ ปัตนิ คือ คู่ครอง หุ่นส่วน ศัตรูเปิดเผย คู่คิดความ

เรือนที่ ๘ มรณะ คือ ความตาย การพลัดพรากจากไกล โรคภัยที่นำไปสู่ความตาย

เรือนที่ ๙ สุภะ คือ ความเจริญสูงสุด การศาสนา การเดินทางไกล การต่างประเทศ

เรือนที่ ๑๐ กัมมะ คือ การงานที่ทำ กรรมเก่า

เรือนที่ ๑๑ ลากะ คือ เรือน ของ ลาภผล รายได้ สิ่งที่ได้มาง่าย ๆ

เรือนที่ ๑๒ วินาศ คือ ความล่มสลาย หายนะ สิ่งที่ไม่คาดคิดทั้งด้านบวก และด้านลบ ความล้มละลาย

๓.๕ องค์ประกอบของการพยากรณ์ในโหราศาสตร์ไทย

โหราศาสตร์ไทยมีการกำหนดให้ดาวพระเคราะห์ เป็นสัญลักษณ์ในการอ่านและการแทนความหมาย

๓.๕.๑ การกำหนดความหมาย ของดาวพระเคราะห์

เริ่มตั้งแต่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ และพระราหู ตามลำดับดังนี้

ดาวอาทิตย์^{๕๘} หมายถึง พลังชีวิต ความกระตือรือร้น การสร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้ที่เกิดวันอาทิตย์ มักมีความคิดริเริ่มดี ใจร้อน คิดแล้วลงมือทำมุ่งหวังในผลสำเร็จ มีความเชื่อมั่นสูง มีพลังมากมาย

ดาวจันทร์ หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึก จิตใต้สำนึก ความอ่อนโยน ดังนั้น ผู้ที่เกิดวันจันทร์มักมีอารมณ์ละเอียดอ่อน ใจเกรงใจ พร้อมกับการเปลี่ยนใจง่าย

ดาวอังคาร หมายถึง แรงขับ กำลังกาย ความต้องการ ความกล้า ความท้าทาย ดังนั้น ผู้ที่เกิดวันอังคาร มักมีความแรงทั้งความคิด และการกระทำ คิดอย่างไร พูดอย่างนั้น ไม่ค่อยคิดว่าผู้อื่นจะรู้สึกเช่นไรกับคำพูด หรือ การกระทำของตนเอง

ดาวพุธ หมายถึง ไหวพริบปฏิภาณ การใช้เหตุผล การสื่อสาร การเจรจา การติดต่อ ดังนั้น ผู้ที่เกิดวันพุธ มักมีศิลปะในการพูดจา จะพูดให้รักกัน หรือไม่มองหน้ากันไปเลยก็ได้ มีไหวพริบในการแก้ปัญหาที่ดี

^{๕๘} พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, พระคัมภีร์โหราศาสตร์ศิลปาคม สำนักโหร “หอคำ”, หน้า

ดาวพฤหัสบดี หมายถึง ความมีคุณธรรม ความศรัทธา ดังนั้น ผู้ที่เกิดวันพฤหัสบดีมักเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในคุณธรรมและความถูกต้อง มีความยุติธรรม ชอบให้ความรู้ เป็นครูผู้สอน

ดาวศุกร์ หมายถึง ความรัก ความต้องการทางอารมณ์ที่หรูหรา ฟุ่มเฟือย ความสวย ความงาม ในทุกรูปแบบ ความเจ้าสำราญ นั่นคือคนเกิดในวันศุกร์

ดาวเสาร์ หมายถึง ความวิตก กังวล ความละเอียดถี่ถ้วน ความตระหนี่ มัธยัสถ์ ดังนั้น คนวันเสาร์ มักคิดมาก เจ้าทุกข์ เชื่องช้าในการกระทำ ตัดสินใจไม่ขาด ย้ำคิด ย้ำทำสิ่งเดิมๆ จดจำนาน

ดาวราหู หมายถึง ความลุ่มหลง ความใจใหญ่ ความกล้าได้ กล้าเสีย ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนเดียว คือดาวพระเคราะห์ประจำวันเกิด ส่วนการอ่านให้ละเอียดลงไปต้องอาศัย มุมสัมพันธ์ของดาวพระเคราะห์ ธาตุของราศี ธาตุของดาวและ เรือนซาดา

๓.๕.๒ มุมสัมพันธ์ (angle)

ในทางโหราศาสตร์ มุมสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์เชิงมุมที่ดาวเคราะห์กระทำต่อกัน แบ่งออกเป็น มุม ๐ องศา ในภาษาโหรเรียกว่า “กุม” หมายถึง การรวมพลังของดาวเคราะห์ที่มากุมกัน เช่น ดาวเจ้าเรือน การเงินมากุมกับ ดาวประจำตัว ให้ความหมายว่าตัวเองมีความสามารถในการหาเงิน เพิ่มพูนรายได้ให้มากขึ้นเรื่อยๆ

มุม ๖๐ องศา เรียกว่า “โยค” หมายถึง การเปิดโอกาสสู่มุมมองใหม่ เช่น ดาวของเพื่อนฝูง โยค กับ ดาวประจำตัว หมายความว่า ตัวเองชอบอยู่ในสังคม เพื่อนฝูง ไม่ใช่คนเก็บตัว

มุม ๙๐ องศา (เกณฑ์) หมายถึง ความขัดแย้ง อุปสรรค และปัญหา เช่น ดาวเจ้าเรือน คู่ครองไปอยู่เป็นเกณฑ์กับดาวประจำตัว หมายถึง การมีปัญหา กับคนรัก มีปัญหากับหุ้นส่วน

มุม ๑๒๐ องศา (ตรีโกณ) หมายถึง การเสริมพลังซึ่งกันและกัน เช่น ดาวเจ้าเรือนของลูก ทำมุมตรีโกณ กับดาวของแม่ หมายถึง ทั้งลูกและแม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สนับสนุนกัน

มุม ๑๘๐ องศา (เล็ง) หมายถึง การขัดแย้งค่อนข้างรุนแรง การเปลี่ยนแปลง กะทันหัน อุบัติเหตุ อุบัติภัยรุนแรง

สรุปได้ว่า มุมสัมพันธ์ที่ดี คือ มุมที่กุม(๐องศา) มุมโยค (๖๐ องศา) มุมตรีโกณ (๑๒๐ องศา) ส่วนมุมที่ร้ายคือมุมเกณฑ์ (๙๐ องศา) และมุมเล็ง (๑๘๐องศา) ถ้าได้รับแรงส่งจากดวงอาทิตย์ที่เป็นสัญลักษณ์ของพลังงานที่ยิ่งใหญ่ หรือดาวพระเคราะห์ดวงอื่นๆ เหตุการณ์ความเป็นไปก็แปรผันไปตามสภาพนั้นๆ เพราะวิชานี้ เป็นการตีความตามสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้อง ย่อมบอกถึงเรื่องราวความเป็นไปของบุคคล เพราะในขณะที่บุคคลเกิด ดวงดาวก็โคจรอยู่แล้ว ในฟากฟ้าขณะนั้น นักโหราศาสตร์จึงสามารถ อ่านความหมายที่เกี่ยวกับดาวพระเคราะห์ ที่เป็นสัญลักษณ์แทนความหมายต่างๆ ออกมาเป็นเรื่องราวของบุคคลผู้นั้น ได้ เรียกว่า ดวงซาดากำเนิด

๓.๕.๓ ความสัมพันธ์ในเรื่องธาตุของราศี และธาตุของดาวพระเคราะห์

ในวิชาโหราศาสตร์ มีการกำหนดให้ราศีมีธาตุ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และดาวพระเคราะห์ ก็มีธาตุ ๔ เช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อ ดาวพระเคราะห์ที่เป็นธาตุเดียวกัน อยู่ในราศีธาตุเดียวกัน ย่อมส่งผลดี เช่น ดาวธาตุน้ำ อยู่ในราศีธาตุน้ำ ผลดีในเรื่องน้ำจะปรากฏ

๓.๕.๔ ความสัมพันธ์ของดาวพระเคราะห์ กับเรือนชาตา

หมายถึง ดาวพระเคราะห์ที่โคจรเข้าไปในเรือนชาตาที่เสีย ย่อมส่งผลเสีย เช่น ดาวบาปพระเคราะห์ โคจร เข้าไปสู่ เรือน การเงินย่อมนำความเสียหายมาสู่เรื่องเงินทอง ทรัพย์สิน

ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ตั้งแต่ ความรู้เรื่องของจักรวาลในทางโหราศาสตร์ การแบ่งท้องฟ้าออกเป็น ๑๒ ส่วน อันเป็นที่อยู่ของกลุ่มดาวนักษัตรต่างๆ ที่เรียกว่า ราศี ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะราศีจะถูกกำหนดให้ มีเพศ ให้มีธาตุ ให้เป็นที่วางตำแหน่งของดาวพระเคราะห์ในทางโหราศาสตร์ เช่น ดาวอาทิตย์ (๑) จะเป็นอูจจ์ อันหมายถึง ความยิ่งใหญ่ในราศีเมษ เป็นเกษตรบดี อันหมายถึง ความมั่นคง ในราศีสิงห์ ดาวดวงอื่นๆ ก็จะมี มาตรฐาน วางไว้เช่นกัน นอกจากนั้น ยังมีเรือนชาตา อันบอกถึงเรื่องราวที่จะดำเนินไป ตามเชิงมุมของดาวพระเคราะห์ที่โคจรอยู่ ณ ขณะนั้น อันเป็นพื้นฐานของการอ่านดวงพยากรณ์ที่จะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

๓.๖ ประเภทของโหราศาสตร์ และการพยากรณ์

โหราศาสตร์แบ่งออกเป็นหลายประเภทดังนี้^{๕๕}

๓.๖.๑ โหราศาสตร์ชะตาบุคคล (Natal Astrology) เป็นที่รู้จักกันมากที่สุด ใช้ข้อมูลคือ วัน เดือน ปี เกิด ของ เจ้าชาตา มาคำนวณ หาตำแหน่งของดวงดาว ในการวางดวงชาตากำเนิด วิถีพยากรณ์ แบ่งออกเป็น ๒ แนว คือ

- พยากรณ์ พื้นชะตาชีวิต จาก ตำแหน่งของดวงดาวที่สถิตในราศี ตามรูปดวงชาตา คุณภาพของดาวพระเคราะห์ จะบอกให้ทราบถึงพื้นนิสัย ทัศนคติ ฐานะ แนวโน้มของการดำเนินชีวิต ฯลฯ มีอะไรดีที่ควรส่งเสริม หรือมีอะไรด้อยที่ควรปรับปรุง
- พยากรณ์ชาตาจร คือ การอ่าน ตำแหน่งของดวงดาวที่โคจรบนท้องฟ้าขณะนั้น กระทบกับพื้นดวงกำเนิดว่า เจ้าชาตาจะประสบกับเหตุการณ์อะไรบ้าง ณ เวลานั้น เหมือนการเตรียมตัว แก้ไขล่วงหน้า

๓.๖.๒ โหราศาสตร์ชาตาบ้านเมือง (Mundane National Astrology)

ใช้ วัน เวลา ปี เดือนที่สำคัญ เป็นวันเกิดของเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร ใช้ วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ เป็นวันวางพระฤกษ์เสาหลักเมืองกรุงเทพฯ ดวงกำเนิดของเมืองหลวง จึงเป็นวันนั้น การพยากรณ์ จะกล่าวถึงชาตาส่วนรวม ของ กลุ่มคน ทวีป สภาพของที่ตั้ง ดิน ฟ้า อากาศ

^{๕๕} ทวารัช, โหราศาสตร์เทคนิค. (กรุงเทพฯ : โชคชัยเทเวศร์, ๒๕๒๖), หน้า ๕๖-๖๒.

ของประเทศ ปรากฏการณ์ ทางธรรมชาติ เช่น การเกิด อุปราคา การโคจรของดาวหาง ที่มีผล ต่อประเทศชาติ

๓.๖.๓ โหราศาสตร์การแพทย์ (Medical Astrology)

กล่าวถึงดวงดาวและจักรราศี ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับร่างกายของมนุษย์ โดยการ กำหนดให้ราศีแทนอวัยวะของร่างกาย ถ้าดาวบาปพระเคราะห์ไปสถิตย์่อม แสดงถึงจุดอ่อนของ ร่างกายอันจะก่อให้เกิดโรคร้ายไขเจ็บขึ้นได้ ตำราที่น่าสนใจ เกี่ยวกับโหราศาสตร์การแพทย์ของ อินเดีย คือ **คัมภีร์อายุรเวท** แต่งโดย Dr. B.V. Raman ส่วนของตะวันตก คือ **Encyclopedia of psychological-Astrology** by Mr.C.E.oc Carter, B.A.

๓.๖.๔ โหราศาสตร์ธรรมชาติ หรือ อุตุนิยมโหราศาสตร์ (Natural or metheological astrology)

เป็นการดูสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติ ลมฟ้า อากาศ โดยพิจารณาจากตำแหน่งและ ทิศนะสัมพันธ์ของดวงดาว ในระยะนั้น เช่น การเกิด อุทกภัยขึ้นในกรุงเทพมหานครฯ ในปี พ .ศ. ๒๕๕๔

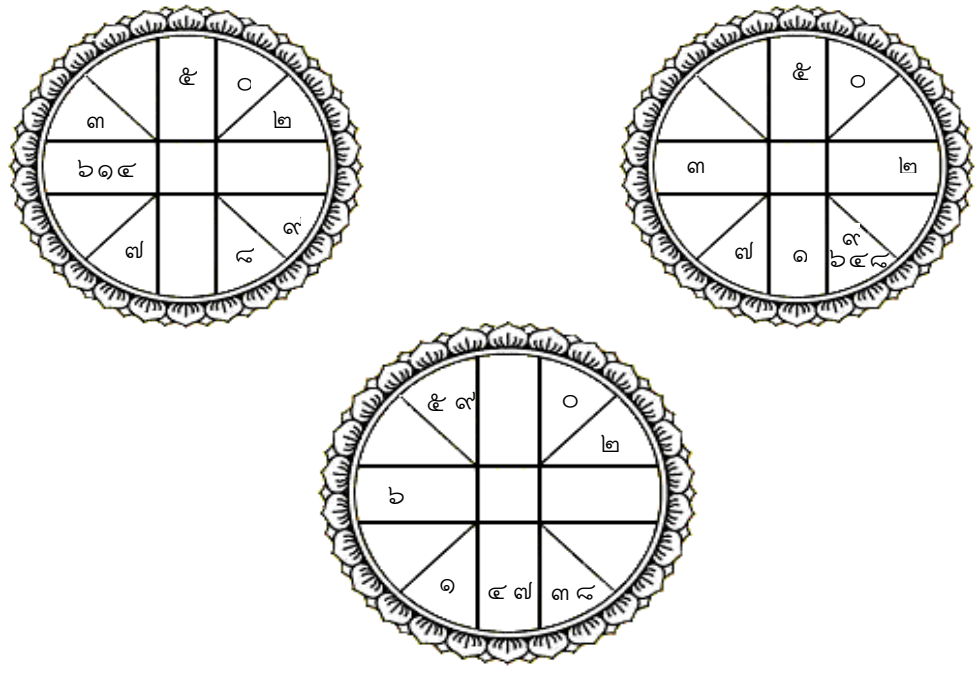
ตั้งแต่วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ จะเห็นว่า ดาวพระเคราะห์ แทนธาตุน้ำคือดาวพุธ (๔) และ ดาวศุกร์ (๖) โคจรอยู่ในราศีธาตุน้ำ คือ ราศี กรกฎ ทำมุมสัมพันธ์ ตรีโกณ กับ ดาวราหู (๘) และดาวมฤตยู (๐) ในราศี พิจิก และ มิน ซึ่งเป็นราศีธาตุน้ำทั้งหมด ตำแหน่งของดาวพระเคราะห์ คือ ดาวพุธ (๔) ดาวศุกร์ (๖) ได้คู่่อสถิตธาตุน้ำ หมายถึงดาวธาตุน้ำ โคจรมาประจำในราศีธาตุน้ำ

ดาวราหู (๘) ได้ตำแหน่งอุจจ์ ในราศีธาตุน้ำ ดาวมฤตยู (๐) เป็นอากาศธาตุ แทนความ อาเพศ วิปริต ประจำอยู่ในราศีธาตุน้ำเช่นกัน พระเคราะห์ทั้งสามกลุ่มนี้ ทำมุม ๑๒๐ องศา (ตรีโกณ) เป็นมุมของการสนับสนุน ตั้งมั่นซึ่งกันและกัน ถ้าเป็นสุภเคราะห์ทั้งหมดก็จะพยากรณ์ ในการส่งเสริมที่ดี แต่ถ้ามีบาปพระเคราะห์โคจรร่วมด้วย การพยากรณ์จะเป็นการสนับสนุน ในทางเสียหาย ดาวราหู (๘) และดาวมฤตยู (๐) จัดเป็นบาปพระเคราะห์ทางโหราศาสตร์ เมื่อโคจร สัมพันธ์กันในลักษณะนี้ จึงหมายถึง การเกิดภัยพิบัติทางน้ำ เกิดความวิปริตของน้ำอย่างใหญ่หลวง ตามตำแหน่งของดาวราหู (๘) ที่เป็น อุจจ์ อันหมายถึงความยิ่งใหญ่

ภาพประกอบที่ ๓.๘

ดวงดาวประจำวันที ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๔

ดวงดาวประจำวันที ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๔

ตัวอย่างการวิเคราะห์ การโคจรของดาวพระเคราะห์ ที่จะดำเนินต่อไป ในปีพ.ศ. ๒๕๕๕ ระหว่างวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕-วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ได้ดังนี้

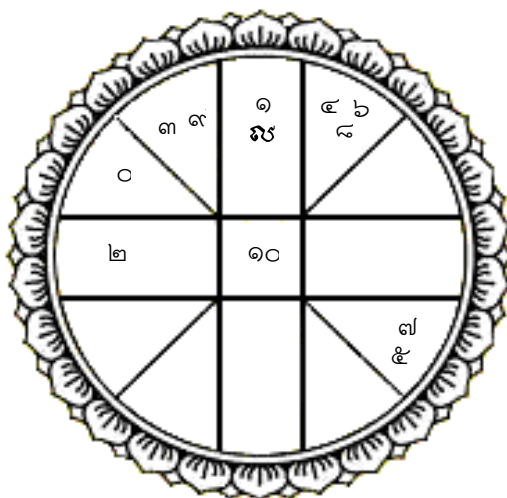
ดาวพระศุกร์ (๖) ชาติุน้ำ โจร ในราศี ชาติุน้ำ (ราศี กรกฎ) ดาวอังคาร (๓) ดาวชาตุลม โจร ร่วมกับดาวราหู (๘) ในราศี ชาติุน้ำ (ราศีพิจิก) ทำมุมสัมพันธ์กับดาวมฤตยู (๐) ในมุมตรีโกณ ดาวพระเคราะห์ได้ตำแหน่งทางโหราศาสตร์ ทุกองค์ ดาวศุกร์(๖) ได้ตำแหน่งราชาโชค ดาวอังคาร (๓) ตำแหน่งเกษตร ดาวราหู (๘) ตำแหน่งอูจจ์ แนวโน้มของความน่าจะเป็นคือ กัยพิบัติจาก ลม และ น้ำ จะบังเกิดขึ้นได้ เนื่องจากบาปพระเคราะห์ถึง ๓ องค์ คือดาว อังคาร (๓) ดาวราหู (๘) และ ดาวมฤตยู (๐) ส่งกระแสถึงกันหมด

๓.๖.๕ โหราศาสตร์การเกษตร (Agricultural Astrology) เป็นการใช้ตำแหน่งดวงดาว เพื่อช่วยในการเกษตร เช่น การกำหนดวันเพาะปลูก และเก็บเกี่ยว เป็นต้น

๓.๖.๖ โหราศาสตร์การคลัง (Financial Astrology) เป็นวิชาที่กล่าวถึงภาวะการเงิน การเศรษฐกิจ การธนาคาร การค้า สินค้า เกี่ยวกับ แชร้ หุ่น การแลกเปลี่ยนอัตราเงินตราระหว่าง ประเทศ สามารถนำเอาวิธีการโคจรของดวงดาวมาให้สถิติที่ถูกต้อง ถึงภาวะการเงิน เงินฝืด เงินเพื่อเงินตึง เช่นในปี พ.ศ.๒๕๕๕ ดาวการเงินของประเทศ จะถูกรบกวน ด้วยกระแสการโคจรของ ดาวบาปพระเคราะห์ คือ ดาวเสาร์ (๙) และดาวราหู (๘) ด้วยมุมที่เส็งกัน ๑๘๐ องศา ดังนั้น ประเทศ จะมีปัญหาในเรื่อง เศรษฐกิจ การคลัง

๓.๖.๓ โหราศาสตร์การให้ฤกษ์ (Electional Astrology) จัดเป็นความสำคัญในวิชาโหราศาสตร์ไทย คำจำกัดความของฤกษ์ คือ คราว หรือเวลาที่เป็นชัยมงคล ^{๖๐} การวางดวงฤกษ์ก็คือการผูกดวงชาตาอย่างหนึ่ง ... โหรผู้หาฤกษ์เป็นผู้กำหนดเวลาให้ตามที่พิจารณาเห็นว่า จะต้องเป็นดวงที่สร้างความเจริญมั่นคงและความพัฒนาถาวร ทั้งจะต้องไม่เป็นภัยพิบัติ หรือมีอุปทวอันตรายแก่กิจการที่ผู้ให้หาฤกษ์ประสงค์จะทำนั้น ^{๖๑} เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพฯ ไว้ใน วันที่ ๒๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ เวลา รุ่งแล้ว ๘ บาท เมื่อเฉลิมรูปดวงพระฤกษ์จะเป็นดังนี้

ภาพประกอบที่ ๓.๕

การอ่านดวงพระฤกษ์โดยสังเขปตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทยของผู้ศึกษา

ลัคนาของดวงเมือง สถิต ณ ราศี เมษ เตโชธาตุ เกาะอัฐมนวางค์๓ นวางค์ปู้ชั้นเอก ตติยตริยางค์ ๕ เสวย นักษัตร ภรณี ประกอบด้วย มหัทธโน แห่งฤกษ์ ทรงวางพระฤกษ์ให้เมือง มั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์

^{๖๐}สิงห์โต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทยชั้นสูง เรื่องฤกษ์ และการให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัยสงคราม, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลี้ยงเชิงธรรมประทีป, ๒๕๒๑), หน้า ๕๘.

^{๖๑}พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, พระคัมภีร์ฤกษ์ตีวาคม, (กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๖.

วางพระอาทิตย์ (๑) กุมลัคนาดวงเมืองไว้ เพื่อให้ประเทศนี้ มีการปกครองในระบบอบ
กษัตริย์ เพราะ ดาวอาทิตย์ (๑) เป็นเจ้าเรือนของการสืบราชสันตติวงศ์ ตำแหน่งเป็นอู้งจ คือ
ความสูงส่ง

วางพระจันทร์ (๒) อันหมายถึงประชาชนพลเมือง ที่อาศัยอยู่ในพื้นภูมิประเทศนี้ ให้มี
ความเจริญ มีความมั่นคงในการทำมาหากิน เพราะดาว (๒) เป็นเจ้าเรือนของที่อยู่อาศัย อาณาเขต
ตำแหน่งเป็น เกษตรบดี คือความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ มีทรัพย์ในดิน มีสินในน้ำ

วางพระอังคาร (๓) เป็นดาวประจำราศีเมษ เป็นตนุลัคน์ (ดาวประจำตัว) ให้ไว้ใน
ตำแหน่งประ หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดของแผ่นดินในการปกครองประเทศ ต้องทุ่มเท เสียสละ
เพื่อแผ่นดิน ทำประโยชน์ให้บังเกิดความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น

วางพระพุธ (๔) พระ (๖) เป็นเจ้าเรือนของมิตรประเทศ ประเทศคู่สัญญา (๖) รวม
ไปถึงอริราชศัตรู ผู้ไม่หวังดีต่อประเทศ (๔) ไว้ในภพสุดท้าย (วินาศนะ) หมายถึง ถ้ามิตรเปลี่ยน
เป็นศัตรู หรือศัตรูมุ่งมาทำลาย ก็จะประสบกับความวิบัติกลับไป ดาวพระเคราะห์ สององค์นี้โคจร
ร่วมกับดาวพระราหู (๘) ซึ่งเป็นบาปพระเคราะห์องค์ใหญ่ ในภพวินาศ คือการที่ศัตรูจะหมดอำนาจ
แพภัยตนเอง แผ่นดินสยามจึงรอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ ในยุคล่า
เมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ อย่าง อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ

วางดาวพฤหัสบดี (๕) และดาวเสาร์ (๗) ประธานฝ่ายสุภเคราะห์ และบาปพระเคราะห์
โคจรร่วมกันในราศีธนู ภพสุภะ อันหมายถึงความไพบุลย์ การพัฒนาเปลี่ยนแปลง การศาสนา
ศาสตร์กตัญญูธรรม ธรรมเนียมการปกครองประเทศ ตำแหน่งของดาว (๕) เป็นเกษตรบดี คุ่มครอง
ดวงพระฤกษ์ เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศ ทั้งทางที่ดี และทางที่เสียหาย จะสัมพันธ์กับ
การโคจรของดาวพระเคราะห์ สององค์นี้ เช่น ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ .ศ. ๒๔๗๕ ดาวพระเสาร์
(๗) และดาวพฤหัสบดี (๕) โคจรมาเคียงกัน ในราศี กรกฎ และ ราศี มังกร เริงมุม ๑๘๐ องศา
ประเทศก็เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย
จนถึงทุกวันนี้ ดาวพระเคราะห์ อีก สององค์ คือ ดาวพระเกตุ (๘) และดาวมฤตยู (๑) ถูกนำมา
วางไว้ในดวงพระฤกษ์ในสมัยรัชกาลที่ ๔ เพราะพระองค์ทรงพระปรีชาในวิชาโหราศาสตร์อย่างยิ่ง
ทรงศึกษาและค้นพบความสำคัญของดาวพระเคราะห์สององค์นี้ จึงทรงบรรจุไว้ในระบบโหราศาสตร์
ไทยแต่บัดนั้นเป็นต้นมา^{๖๒}

โหราศาสตร์การให้ฤกษ์ จัดเป็นประเภทความรู้ที่ต้องศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้ง ตั้งแต่
การคำนวณอัตราสมมุขของดาวพระเคราะห์ทุกดวงในดวงฤกษ์ เพื่อให้ได้พิภคที่แท้จริงเป็นค่าองศา
ลิปดา ที่ดาวโคจร ณ ขณะนั้น เพราะจะเป็นตัวที่บอกว่า ดาวพระเคราะห์โคจรเข้าไปอยู่ใน กลุ่มดาว

^{๖๒} อ่านดวงพระฤกษ์ โดย ผู้ศึกษา.

นักยตร์อะไร ประกอบด้วยฤกษ์อะไร และจะส่งผลเช่นไรกับ บุคคล กับกิจการที่ทำ หรือกับ สถานที่ โหราจารย์ผู้ให้ฤกษ์ จะต้องรอบคอบ และต้องทราบจุดประสงค์ที่ชัดเจนของผู้มาขอฤกษ์ ว่าต้องไม่นำฤกษ์ไปทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

๓.๗ ข้อห้ามในการพยากรณ์ของวิชาโหราศาสตร์ไทย

วิชาโหราศาสตร์ไทย เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการคาดคะเน การเก็บสถิติของความเป็นไปได้ ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบ คือ ความรู้ทางโหราศาสตร์อย่างถูกต้องตามที่ได้กล่าวมาแล้ว โอกาส ที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นย่อมมีได้ทั้ง ๒ ประเด็น ขึ้นอยู่กับข้อมูล และการคำนวณอย่าง ถูกต้องตามหลักวิชาของโหราศาสตร์ จึงมีข้อห้ามในการพยากรณ์ไว้ ๓ ประการ คือ

ก. ห้ามพยากรณ์ความเป็น ความตาย เนื่องจาก เป็นเรื่องที่คาดเดาได้ยาก ถึงแม้จะมีหลัก ในการคำนวณ ฆาตอายุขัย ตามหลักของโหราศาสตร์ แต่เหนือสิ่งอื่นใดคือ บุญ และ กรรมของ ผู้เป็นเจ้าของดวงชาตาเอง

ข. ห้ามพยากรณ์ความสัมพันธ์ของผู้ที่เป็น สามี ภรรยา หรือผู้ที่แต่งงานกัน เพราะ จะทำให้เกิดความแตกร้างในครอบครัว เกิดความระแวงกันเพราะคำพูดของหมอดู

ค. ห้ามพยากรณ์ บุตร - ธิดาว่าจะพึงได้หรือไม่ พี่ ดีกว่า น้อง หรือ น้อง ดีกว่า พี่ อันจะก่อให้เกิด ความลำเอียงในการเลี้ยงดู เกิดความแตกแยกในหมู่ พี่- น้อง

๓.๘ สรุป

โหราศาสตร์ไทย เป็นความรู้ที่จัด เป็น สรรพศาสตร์ คือผู้ที่ศึกษาจะต้องมีความรู้ ในศาสตร์แขนงอื่นๆ เป็นองค์ประกอบ เช่นความรู้ในด้าน ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ อุตกศาสตร์ เป็นพื้นฐาน เข้าใจในเรื่องของจักรวาล ทั้งในเชิงพระพุทธรศาสนา และวิทยาศาสตร์ จึงจะสามารถเข้าใจวิชาโหราศาสตร์ อย่างเป็นหลักการของเหตุและผล อันจะแสดงออกมาในด้านการให้คำพยากรณ์ ผู้ที่เป็นนักศึกษาโหราศาสตร์ ต้องรอบคอบ ในการวิเคราะห์ ต้องรับผิดชอบ ในคำพูดของตนเอง นั่นคือจรรยาบรรณของนักพยากรณ์ ซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป การพยากรณ์ โดยพื้นฐาน จะแบ่งออกเป็น

๑. คำทำนายที่เน้นเหตุการณ์ เป็นการอ่านธรรมชาติของดาวพระเคราะห์ มุมสัมพันธ์ ต่อกัน แรงส่งให้เหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริง ทั้งด้านบวก และด้านลบ เช่น ดาวอังคาร ที่เป็นสัญลักษณ์ของความรุนแรง โจรในมุมสัมพันธ์ที่เป็นเกณฑ์ กับดาวพระเสาร์ ที่เป็นสัญลักษณ์ ของความทุกข์ระทม มีแรงส่งจากพระอาทิตย์ หมายถึงการเกิดอุบัติเหตุกับบุคคลผู้นั้น การเจ็บไข้ ได้ป่วยที่ต้องมีการผ่าตัดรักษา ยืดเยื้อยาวนานกว่าจะหาย ดาวอังคาร แทนยานพาหนะ คือรถยนต์ เครื่องบิน มีดผ่าตัด ของมีคม ไฟ ของร้อน แทนเหตุการณ์ คือ อุบัติเหตุ ภัยพิบัติคือลมพายุ ส่วน ดาวเสาร์ แทน ของเก่า ความล่าช้า ความทุกข์ สถานที่ คือ โรงพยาบาล วัด ฯลฯ หรือดาวพฤหัสบดี

โคจรร่วมกับ ดาวอาทิตย์ ในมุมที่กุมกัน หรือ โยคถึงกัน บอกถึงการได้รับการสนับสนุนจาก ผู้ใหญ่ การได้รับการเลื่อนยศ เลื่อนขั้น ในการเกิดภัยธรรมชาติคือดาวพระเคราะห์ที่แทนน้ำ คือ ดาวพุธ ดาวศุกร์ โคจร ในราศีที่แทนธาตุน้ำ มีมุมสัมพันธ์กับดาวอังคาร ที่ไม่ดี บอกถึงภัยพิบัติ ทางน้ำ เป็นต้น

๒. คำทำนายที่เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง ศักยภาพของบุคคลตามคุณภาพของ ดาวพระเคราะห์ ประกอบกับการเลือกกระทำของบุคคล ความคิด การตัดสินใจ เช่น ผู้ที่มี ดาวอาทิตย์เด่นในดวงชาตา จะเหมาะกับอาชีพรับราชการ การเป็นผู้นำ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ดี แต่บุคคลผู้นั้น อาจจะไม่รับราชการก็ได้ นั่นคือ เสรีภาพของบุคคลในการเลือกกระทำ ดาวพระเคราะห์ เป็นเพียงตัวชี้แนะ ศักยภาพของบุคคลแสดงออกมาเป็นความจริง ดังนั้นสรุปได้ว่า ไม่มีดวงชาตาที่ดี หรือที่เลว ไม่มีดาวที่ดี ราศีที่เลว ทุกปัจจัยในดวงชาตามีความสัมพันธ์ต่อกัน

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ มีความพิเศษในความสามารถที่รู้มากกว่าสัตว์โลกประเภทอื่น โดยเฉพาะความใคร่รู้อันเกี่ยวข้องกับการมีชีวิตรอดอย่างสุขสบายและปลอดภัย จากอันตรายรอบข้าง เช่น ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ดิน ฟ้าอากาศ โรคระบาด มนุษย์จึงมีการบอกเล่า และจดบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นจากรุ่นสู่รุ่น กลายมาเป็นตำนาน หรือเรื่องที่เล่าขานสืบกันมา มนุษย์ในสมัยก่อนจะมีความใกล้ชิดธรรมชาติมาก และยังหาเหตุผลหรือความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของธรรมชาติไม่ได้ จึงยกทุกอย่างให้เป็นเรื่องของเทพเจ้าที่คลั่งคลั่งให้ทุกอย่างเกิดขึ้นในห้วงเวลาต่างกัน การคาดการณ์ หรือการทำนาย ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจึงมีอยู่คู่กับ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อที่มนุษย์จะได้ใช้เป็นข้อมูล เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น เป็นหนทางที่จะแก้ไขและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง และทรัพย์สิน

ในทางพระพุทธศาสนาได้มีการพยากรณ์^๑ ปรากฏให้เห็นในพระไตรปิฎกและอรรถกถาไว้หลายตอน เช่น การที่พระพุทธองค์ทรงได้รับการพยากรณ์ ตั้งแต่ในสมัยที่เป็นสุเมธดาบสจากพระพุทธเจ้าธิปังกรว่าจะได้มาเป็นพระพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ และการที่พระพุทธองค์ได้รับการพยากรณ์จากเหล่าพราหมณ์ ๘ คน ภายหลังจากประสูติกาลเพียง ๕ วัน นอกจากนั้นการที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เองก่อนที่จะทรงตรัสรู้^๒ และการที่พระองค์ทรงพยากรณ์พระสุบิน^๓ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ๑๖ ประการ ซึ่งพระสุบินเหล่านี้ ทำให้พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงตระหนกมาก กังวลว่าจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้น พราหมณ์ปุโรหิต ได้ทำนายว่านิมิตแบบนี้จะนำเหตุร้ายมา จึงแนะนำให้ทำพิธีบูชาขุณฺโณเพื่อสะเดาะเคราะห์ พระมเหสี คือ พระนางมัลลิกาเทวีทรงแนะนำให้ พระเจ้าปเสนทิโกศลไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ก่อนที่จะทำตาม

^๑พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ , พิมพ์ครั้งที่ ๑๔ , (กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕๔.

^๒อ.จ.ปยุตฺต. (ไทย) ๒๒/๑๕๖/๒๑๔-๒๑๕.

^๓พ.ช. (ไทย) ๒๗/๖๗/๓๒.

คำแนะนำของปุโรหิตเหล่านั้น พระพุทธองค์ทรงทำนายว่าความฝืนนี้ไม่มีอันตรายใดๆ แก่พระองค์ พระมเหสี และราชบัลลังก์ แต่ผลในทางร้ายจะเกิดขึ้นในอนาคตอันยาวไกล ถ้าผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ประชาชนในปกครองขาดศีลธรรม ดำเนินชีวิตเบียดเบียนกัน ไม่ประกอบกุศลกรรม ก็จะเกิดความวิปริตผิดธรรมดามากมาย บ้านเมืองและประชาชนทั้งหลายจะเดือดร้อน ตามนัยแห่งพระสุบินนั้น

ทางพระพุทธศาสนาในวินัยปิฎก จุลลวัคค์ ขุททกวัตตอุชฺชนกะ ว่าด้วยเรื่องเรียน และสอนไตร่จณานวิชา^๔ ทรงห้ามภิกษุเรียน และสอนไตร่จณานวิชา หากผู้ใดเรียน ถือเป็นอาบัติทุกกฏ และทรงห้ามการเลี้ยงชีพผิดทางด้วยไตร่จณานวิชา^๕

ในวินัยปิฎก มหาวรรค ทรงอนุญาตให้ภิกษุเรียนปักขคณา^๖ ก็คือการเรียนปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อประโยชน์ในการนับวันลงอุโบสถสวดปาฏิโมกข์ เพราะวันข้างขึ้น ข้างแรม สามารถกำหนดได้จากตำแหน่งดวงจันทร์บนท้องฟ้าได้

ในวินัยปิฎก จุลวรรค ทุตติยภาค อารัญญกวรรค ทรงอนุญาตให้ภิกษุที่อยู่ในป่า ฟังเรียนทางนักษัตริ์ทั้งหมด หรือบางส่วนไว้ และพึงเป็นผู้ฉลาดในทิศ^๗ เพื่อที่จะได้มีความรู้ทางดาราศาสตร์ และปฏิทินบ้าง รวมถึงทิศต่าง ๆ พอจะตอบปัญหาของชาวบ้านได้เท่านั้น ไม่ได้มุ่งหวังให้เรียนเพื่อการทำนายทายทัก หรือหาฤกษ์ยาม จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์ไม่ทรงสนับสนุนให้เชื่อถือในคำทำนายทายทัก ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น ยึดถือหลักของอริยมรรคมีองค์แปด ที่เป็นความจริงอันประเสริฐ อันเป็นหนทางพ้นทุกข์อย่างแท้จริง

ปัจจุบันนี้ การพยากรณ์มีบทบาทในสังคม และความเป็นอยู่ของมนุษย์ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในสังคมไทย ความเชื่อที่ได้รับการเชื่อถือมากในลำดับต้น ๆ คือความเชื่อทางศาสนา และความเชื่อทางโหราศาสตร์

ความเชื่อทางศาสนา ร้อยละ ๘๓ ของประชากรประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ขงจื้อ คริสต์ และอื่นๆ โดยเชื่อว่าชีวิตเป็นผลของกรรม หรือการกระทำ กรรมเป็นที่มาของทุกสิ่งทุกอย่าง การเกิดทุกชนิดเกิดจากแรงกรรม มนุษย์ สัตว์ทั้งหลายเกิดมาแต่กรรม

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๕๕.

^๕ ที.สี. (ไทย) ๘/๒๒/๘.

^๖ วิ.ม. (ไทย) ๖/๑๘๗/๔๕๐-๔๕๑.

^๗ วิ.จ. (ไทย) ๘/๔๒๘-๔๒๙/๓๕๐-๓๕๒.

ตราบดที่มีกิเลสอยู่ ก็จะทำการมอยู่ตลอดเวลาที่มีทั้งกรรมดี (กุศลกรรม) และกรรมชั่ว (อกุศลกรรม) อันจะยังผลให้เกิดวิบากมีการเวียนว่ายตายเกิดตามที่ปรากฏ^๔

ความเชื่อทางโหราศาสตร์เป็นความเชื่อหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยอย่างมาก และเป็นความเชื่อที่มีมาพร้อมๆ กับประวัติศาสตร์ชาติไทย โหราศาสตร์เป็นวิชาการชั้นสูง เป็นวิชาการที่สงวนไว้สำหรับชนชั้นสูงเท่านั้น จัดเป็นวิชาหนึ่งในศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ ที่บุคคลในวาระเกษียณต้องศึกษา โหราศาสตร์เป็นวิทยาการฝ่ายศิลปปะอย่างหนึ่งโดยสมบูรณ์ เนื้อแท้ของโหราศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของศิลปศาสตร์ อาศัยความรู้ส่วนใหญ่ในทางธรรมชาติวิทยา อันเนื่องมาจากดาราศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ประกอบกับสถิติและจดหมายเหตุเชิงประวัติศาสตร์เป็นสาระสำคัญ และสามารถช่วยให้ไม่ประมาท รู้กาล รู้ราว ที่ชีวิตจะประสบกับโลกธรรมทั้งสองฝ่าย อิฏฐารมณ์-อนิฏฐารมณ์ คือ ทั้งดี-ทั้งร้าย คนโดยมากมักจะเข้าใจผิดที่กักเอาเองว่าเป็นเรื่องโชคลางต่างๆ ทางไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นการเข้าใจผิดโดยแท้ นั่นคือมูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ถ้าผู้ที่ไม่เข้าใจในกลไกการทำงาน หรือหลักการของโหราศาสตร์อย่างแท้จริง จะเป็นผลให้บุคคลมีความเชื่อที่ผิดเพี้ยน หรือเข้าข้างมง่าย

จากประเด็นข้างต้น ผู้ศึกษาจึงต้องการที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของการพยากรณ์ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และโหราศาสตร์ไทย เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นหลักการที่ใช้ในศาสตร์แขนงนี้ และในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน จะได้ทำการศึกษาถึงเหตุผลที่พระพุทธองค์ทรงห้ามมิให้เชื่อในการทำนายทายทัก การหาฤกษ์ยามต่างๆ^๕ หรือการที่พระพุทธองค์ทรงมีพุทธานุญาต ให้พระสงฆ์มีความรู้ในเรื่องปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวันสำคัญในทางพระศาสนา ที่ใช้กันมาจนถึงปัจจุบันนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักการพยากรณ์ที่ปรากฏในตำราโหราศาสตร์ไทย
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย

^๔ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ความเชื่อและการปฏิบัติตนทางศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๑), (เอกสารประกอบการสอน).

^๕ สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับประชาชน, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๕๑.

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ ๒ ด้าน ได้แก่

๑.๓.๑ **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ในการพยากรณ์ทางพระพุทธศาสนาจะศึกษาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาชั้น ปฐมสมโพธิกถา^{๑๐} ที่กล่าวถึงการที่พระพุทธองค์ทรงได้รับการพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าที่ปังกร หรือการที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศล^{๑๑} ในการพยากรณ์ทางโหราศาสตร์มุ่งศึกษาในหลักการของวิชาโหราศาสตร์ตามคัมภีร์ที่ได้ประพันธ์ไว้ตามหลักของโหราศาสตร์ คือ การใช้ วัน , เดือน , ปี เป็นตัวกำหนดในการพยากรณ์ใช้ดาวพระเคราะห์ในระบบสุริยจักรวาลนี้เป็นตัวส่งผลถึงเหตุการณ์หรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น อ้างอิงจากสถิติที่ได้มีการจดบันทึกไว้ เช่น การวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพฯ โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ใน วันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ ตรงกับวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด พร้อมกับทรงให้การพยากรณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละสมัยของราชวงศ์จักรีไว้อย่างละเอียด

๑.๓.๒ **ขอบเขตด้านเอกสาร** จะใช้เอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยเอกสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา หนังสือพุทธธรรม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ ได้แก่ ตำราพรหมชาติ ฉบับหลวง ตำราโหราศาสตร์ต่างๆ เช่น โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ของอาจารย์เทพย์ สาริกบุตร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์

๑.๓.๓ **ขอบเขตด้านบุคคล** ผู้วิจัยได้จัดแบ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ออกเป็นฝ่ายดังนี้ คือ ฝ่ายผู้พยากรณ์คือ “โหร” หรือ “หมอดู” กับฝ่ายผู้มารับการพยากรณ์ และบุคคลทั่วไปในสังคมที่มีโหราศาสตร์เป็นบริบทในการดำเนินชีวิต ซึ่งบทบาทในการใช้โหราศาสตร์และความเข้าใจของแต่ละฝ่ายนั้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับทัศนคติของแต่ละบุคคล ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาทฤษฎีและหลักการทางโหราศาสตร์ สร้างแนวคิด และความเข้าใจที่ถูกต้องว่าโหราศาสตร์คืออะไร สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เช่นไร บุคคลที่เกี่ยวข้องควรมีทำที่ต่อเรื่องนี้อย่างไร รวมทั้งทำการสัมภาษณ์พระภิกษุ และบุคคล เพื่อเพิ่มพูนในด้านมุมมอง ความคิดที่มีต่อการพยากรณ์โดยใช้หลักการของโหราศาสตร์

^{๑๐}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, พระปฐมสมโพธิกถา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ, ๒๕๑๙), หน้า ๓๐.

^{๑๑}จุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๓๗/๓๒.

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ แนวคิดการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร?

๑.๔.๒ ในหลักการพยากรณ์ของโหราศาสตร์ไทยเป็นอย่างไร?

๑.๔.๓ ความสอดคล้องของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และหลักการพยากรณ์ของวิชาโหราศาสตร์ไทยเป็นอย่างไร ?

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ โหราศาสตร์ เป็นศัพท์ สันสกฤต แปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยเวลา ” ตามตำราพหูสวดชาดก ของท่านวราหมิหิระ กล่าวว่า เป็นคำที่มาจากคำผสมสองคำ คือ “อโห” และ “ราตรี” ซึ่งแปลว่า “วัน และ คืน ” แต่ได้ตัดอักษรพยางค์แรก และพยางค์หลังออกเสีย จึงเหลือเพียงคำว่า “โหรา” เป็นวิชาพยากรณ์ชนิดหนึ่ง ที่อาศัยเวลาและตำแหน่งของดวงดาวที่ปรากฏในขณะนั้น

๑.๕.๒ โหราจารย์ หมายถึงผู้เชี่ยวชาญ วิชาโหราศาสตร์และสามารถถ่ายทอดความรู้ทางโหราศาสตร์ให้แก่ผู้ที่สนใจได้

๑.๕.๓ การพยากรณ์ มีความหมาย ๒ ประการ

๑.๕.๓.๑ ความหมายของการพยากรณ์ในพระไตรปิฎกมีความหมาย ๔ ประการ คือ ๑) ทำนาย ๒) คาดการณ์ ๓) ตอบปัญหา ๔) ทำให้แจ้ง

๑.๕.๓.๒ ความหมายของการพยากรณ์ในโหราศาสตร์ คือ การคาดการณ์ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ กัน โดยอาศัยความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของดวงดาวมาประกอบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยการตัดสินใจในกิจการนั้นๆ

๑.๕.๔ หมอดู หมายถึง ผู้ที่พยากรณ์ชะตาชีวิตโดยใช้วิชาพยากรณ์อื่นที่มีใช้โหราศาสตร์ ซึ่งมีอยู่หลายแขนงด้วยกัน เช่น เลข ๗ ตัว, เลขศาสตร์, ไพ่ยิปซี, ไพ่ป๊อก, ลายเซ็น, ลายมือ ฯลฯ

๑.๕.๕ เดรัจฉานวิชา หมายถึง วิชาที่ขวางทางพระนิพพาน หรือไม่เข้ากับความป็นสมณะ มิได้หมายความว่า เป็นวิชาของสัตว์เดรัจฉาน

๑.๕.๔ ความสอดคล้อง หมายถึง พ้อง, ประสานความเห็น

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้ คือ

๑.๖.๑.๑ อาจารย์อุระคินท์ วิริยะบุรณะ กล่าวไว้ในตำราพรหมชาติ ฉบับหลวง ถึงความรู้ในศาสตร์ของการพยากรณ์โดยใช้ วัน เดือน ปีเกิด มีการพยากรณ์ตั้งแต่วันที่ถือกำเนิดว่า จะมีอิทธิพลต่อบุคคลผู้นั้น ความรู้ในเรื่องวันนี้ จัดอยู่ในเรื่องของทักษา และมหาทักษา โดยกำหนดให้ดาวพระเคราะห์แต่ละดวงมีกำลังตามประวัติการกำเนิดของดาวพระเคราะห์ ซึ่งได้กำหนดอักษรและสีที่เป็นสิริมงคล รวมถึงที่ไม่เป็นมงคลสำหรับวันนั้นๆ ความสำคัญของเดือนและปี

ก็เช่นกัน ในตำราพรหมชาติเป็นการรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวกับการพยากรณ์ไว้หลายแขนง เช่น วิชาเลข ๗ ตัว, การทายลักษณะของบุคคลตาม วัน เดือน ปีเกิด, การดูลักษณะของบุคคล ที่เรียกว่า “นรลักษณ์” อันเป็นลักษณะที่ดี และที่บกพร่องของบุคคลทั้งหญิง-ชาย, การพยากรณ์โดยการแบ่งเวลาทั้ง ๒๔ ชั่วโมงออกเป็นช่วงยาม ช่วงละ ๑ ชั่วโมงครึ่ง เป็นยามกลางวัน ๘ ช่วง และยามกลางคืน ๘ ช่วง ใช้ดาวพระเคราะห์เป็นตัวครองยาม บอกถึงความดีงาม สิริมงคล หรือ ความเสื่อมสูญ ใช้ประกอบกับฤกษ์ที่เป็นมงคล เหมือนดังคำพูดที่มีกล่าวกันเสมอว่าฤกษ์งาม ยามดี

ตำราพรหมชาติยังรวบรวมความรู้ในเรื่องของตำนานต่างๆ เช่น ตำนานสงกรานต์ ประวัติ และชื่อของนางสงกรานต์ในแต่ละปี ที่จะส่งผลในด้านการพยากรณ์ ถึงสภาพเหตุการณ์ ดินฟ้าอากาศ ความสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร สรรพความรู้ในทางการพยากรณ์ ถูกรวบรวมมาจากหลายสิบคัมภีร์โบราณ และหลายเล่มสมุดข่อยโบราณ จัดเป็นตำราของการพยากรณ์ การคาดการณ์ได้ในระดับหนึ่ง ที่ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แต่ยังไม่ถึงขั้นของ โหราศาสตร์ อย่างแท้จริง

๑.๖.๑.๒ อาจารย์แพทย์ สาริกบุตร กล่าวถึงความรู้ในเรื่องของ จักรวาล เอกภพ, การแบ่งท้องฟ้าที่นำมาเชื่อมโยงกับวิชาโหราศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

๑) โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค (๒) ครหวินิจัย ^{๑๒} จะกล่าวถึงเรื่องของดาวพระเคราะห์ในระบบสุริยะจักรวาลที่เกี่ยวข้องกับวิชาโหราศาสตร์อย่างกระจ่างชัดตั้งต้นจากประวัติ และวิธีการโคจรของดาวพระเคราะห์ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยอาศัยความรู้ในทางดาราศาสตร์ มาประกอบการจัดแบ่งดาวพระเคราะห์ออกเป็น ดาวพระเคราะห์คู่มิตร , คู่ธาตุ, คู่สมผล, คู่ศัตรู คุณสมบัติของดาวพระเคราะห์ ประกอบกับการโคจรที่ปกติ การโคจรถอยหลัง (พักร) การโคจรเร็ว (เสียด) การโคจรนิ่งอยู่กับที่ (มณฑ) แทบจะไม่มีค่าขององศาและลิปดาที่เคลื่อนไปในลักษณะการโคจรแต่ละอย่างนั้น จะส่งผลในรูปแบบต่างๆ กัน

๒) โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค (๔) ภววินิจัย ^{๑๓} เป็นการแบ่งท้องฟ้าออกเป็น ๑๒ ส่วน กำหนดให้เป็น อาณาเขตของเรือนชาตา โดยเริ่มจากตัวเจ้าชาตา , การเงิน , พี่-น้อง, วงศาคณาญาติ , บุตรหลาน , บริวาร , อุปสรรค ปัญหา , โรคภัยไข้เจ็บ , คู่ครอง-คนรัก, ความสำเร็จ, เกียรติยศ, ความวิบัติ และความตาย เมื่อดาวพระเคราะห์โคจรเข้าสู่เรือน (ภพ)ใด คุณภาพของดาว พระเคราะห์เป็นศุภะเคราะห์ โคจรในอัตราปกติ เป็นดาวคู่มิตร , คู่ธาตุ ต่อกัน

^{๑๒}แพทย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๒ ครหวินิจัย), (กรุงเทพฯ : โอเดียนการพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๑๔-๑๕.

^{๑๓}แพทย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๔ ภววินิจัย) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๕), หน้า ๓๕-๔๒.

ยอมส่งผลดีต่อเจ้าชาดาในขณะนั้น ในทางตรงข้าม หากดาวพระเคราะห์ที่โคจรเข้าสู่เรือนชาดาเป็นบาป พระเคราะห์ที่เป็นดาวคู่ศัตรูต่อกัน อัตรากาโรโคจรผิดปกติ ผลร้าย หรือเหตุการณ์ที่ไม่ดี สิ่งนี้นึกไม่ถึงยอมเกิดขึ้นกับเจ้าชาดาเช่นกัน

๓) โหราศาสตร์ปริทัศน์ ภาคจันทร์วินิจจัย^{๑๔} เป็นการศึกษาเฉพาะในเรื่องของพระจันทร์ เพราะพระจันทร์เป็นดาวดวงเดียวในระบบโหราศาสตร์ที่โคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ต่างๆ ทั้ง ๒๗ กลุ่ม ในระยะเวลา ๑ เดือน อัตรากาโรโคจรของพระจันทร์จะเร็วกว่า พระเคราะห์องค์อื่นๆ ทั้งหมด คือโคจร ๑ ราศี (๑ เรือนชาดาบุคคล) ใช้เวลาประมาณ ๒ วันครึ่ง ผลของการปรากฏของเรื่องราวเกี่ยวกับพระจันทร์ จึงมีมากกว่าดาวพระเคราะห์องค์อื่นๆ การเปลี่ยนคติของพระจันทร์ (ขึ้น-แรม) ในแต่ละวัน จะส่งผลในการเปลี่ยนฤกษ์ล่าง ที่จะใช้ประกอบในการวางฤกษ์เมื่อพระจันทร์ พระอาทิตย์ และโลก โคจรมาอยู่ในระนาบเดียวกัน ย่อมทำให้เกิด ปรากฏการณ์บนท้องฟ้าที่สำคัญ คือ สุริยุปราคา และจันทรุปราคา ซึ่งมีผลต่อพื้นที่ประเทศที่แนวอุปราคาพาดผ่าน การเกิดภัยธรรมชาติ น้ำท่วมฉับพลัน แผ่นดินไหว การเกิดอัคคีภัย ฯลฯ ล้วนมีผลมาจากแนวคราสของอุปราคาในดวงชาตของบุคคลก็เช่นกัน ถ้าอุปราคาเกิดขึ้นในภพใดของเรือนชาดา ย่อมส่งผลถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในภพ นั้น เช่น อุปราคาเกิดในภพการเงินของเจ้าชาดาเหตุการณ์ ที่ลวระมัดระวังในช่วงนั้น คือ เรื่องเกี่ยวกับความเสียหายทางการเงินและทรัพย์สิน

๑.๖.๑.๓ พลตรีบุญนาค ทองเนียม และ พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง^{๑๕} กล่าวไว้ในคัมภีร์สุริยาตรศิวาคม ถึงความรู้ในเรื่องฤกษ์ การวางฤกษ์เพื่อใช้ในการประกอบกรรมมงคล เช่น การวางพระฤกษ์ในการยาดราทัพ ขององค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือการวางพระฤกษ์ ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ความหมายของฤกษ์ และการนำฤกษ์มาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละกิจการ นอกจากนี้ ยังประกอบด้วยความรู้ในการคำนวณดวงพิชัยสงคราม ซึ่งจัดเป็นการคำนวณดวงชั้นสูงในทางโหราศาสตร์ไทย

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้ คือ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มี ๒ ประเภทคือ ที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาบทบาทด้านต่างๆ ที่โหราศาสตร์มีต่อสังคม และที่เกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพในพุทธศาสนา สรุปผลการวิจัยต่างๆ ได้ดังนี้คือ

^{๑๔}เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (จันทร์วินิจจัย ฉบับมาตรฐาน), (กรุงเทพฯ : อุตสาหกรรม การพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๕- ๑๑๗.

^{๑๕}พลตรี บุญนาค ทองเนียม, พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, คัมภีร์สุริยาตรศิวาคม, (กรุงเทพฯ : ๔๕๓ อาคาร ชลนิเวศน์ ถนนประชาชื่น, ๒๕๒๖), หน้า ๑๕๔.

๑.๖.๒.๑ **ไพโรจน์ รุจิวิชัยกุล**^{๑๖} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย” งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า คนไปหาหมอดูเพราะอยากรู้อนาคตมากที่สุด คาดหวังว่าเมื่อมาหาหมอดูแล้วทำให้สบายใจมากขึ้น คนส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาจะไม่ไปรับบริการจากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ เพราะไม่เชื่อว่าหน่วยงานดังกล่าวจะช่วยเหลืออะไรได้ เมื่อมีปัญหาคนส่วนใหญ่จะเลือกปรึกษาคนใกล้ชิดก่อน รองลงมาคือปรึกษาหมอดู ส่วนนักสังคมสงเคราะห์จิตเวชอยู่อันดับสุดท้าย จากงานวิจัยยังพบว่าคนจะดูหมอดูเรื่องการทำงาน เรื่องคู่ครอง และการศึกษา มากที่สุด แม้งานวิจัยนี้จะทำไว้นานแล้ว แต่ก็ยังมีข้อมูลที่เป็นจริงอยู่ คือเมื่อคนมีปัญหาที่ปรึกษาคนใกล้ชิดไม่ได้แล้ว มักจะไปพึ่งหมอดู สมัยนี้มีนักจิตวิทยาให้คำปรึกษาคนไทยก็ไม่นิยมใช้บริการ เพราะมีทัศนคติที่ไม่ดีกับคนที่ไปหาจิตแพทย์ เรื่องงาน คู่ครองและการศึกษา เป็นประเด็นสำคัญ

ในการดูหมอดูเพราะเรื่องเหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต จากงานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าหมอดูมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษา ถ้าหมอดูมีความรู้ที่ถูกต้องในศาสตร์การทำนายและมีความรู้ในสังขมการดำเนินชีวิต ย่อมจะแนะนำผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามถ้าหมอดูไม่มีความรู้ที่ถูกต้องในการทำนาย และการให้การปรึกษา อีกทั้งมีความเชื่อที่ผิดหลักความจริงตามธรรมชาติ ย่อมจะแนะนำให้ผู้ใช้บริการไปสู่ความเดือดร้อนในที่สุด

การที่หนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารมีคอลัมน์เกี่ยวกับโหราศาสตร์ และข่าวการทำนายดวงเมือง หรือดวงบุคคลสำคัญ ได้รับความสนใจ มีการพูดถึงกันอย่างกว้างขวาง พอที่จะสะท้อนให้เห็นว่า การทำนายทายทักเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย กิจกรรมที่สำคัญต่อชีวิตของคนไทยล้วนเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เช่น การหาฤกษ์แต่งงาน การกำหนดวันเปิดกิจการใหม่ หรือการตัดสินใจปัญหาสำคัญ เป็นต้น บุคคลหลากหลายอาชีพทุกระดับชั้น ทุกเพศทุกวัย จากชาวบ้านหาเช้ากินค่ำ จนถึงผู้นำระดับประเทศ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าโหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยปัจจุบัน โดยจะรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม จะเชื่อหรือไม่ก็ตาม แม้เราจะไม่เชื่อ คนรอบข้าง เราก็อาจจะเชื่อ หรืออาจกล่าวได้ว่า การทำนายทายทักเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดพลวัตในสังคมไทย

๑.๖.๒.๒ **सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล**^{๑๗} ได้ทำวิจัยเรื่อง “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม” ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่า ลักษณะของวิชาโหราศาสตร์

^{๑๖}ไพโรจน์ รุจิวิชัยกุล, “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู”, *วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต*, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๘๐.

^{๑๗}सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล, “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม”, *วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยา*, (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑๖.

ดั้งเดิมมีลักษณะเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาและไสยศาสตร์ แต่โหราศาสตร์ในสังคมไทย มีพิธีกรรมมาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากความเชื่อของหมอแต่ละคนไม่เหมือนกัน โดยความเชื่อดังกล่าว จะถูกสอดแทรกในกระบวนการการทำนาย นอกจากนั้น ความเชื่อและความคาดหวังของผู้รับบริการ และสถานการณ์ในสังคมที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่ มีผลกับความเชื่อต่อ คำพยากรณ์ของหมอและทัศนคติต่อโหราศาสตร์ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า คำทำนายของหมอย่อมประกอบไปด้วยความเชื่อ ทัศนคติต่อโลก และชีวิตของหมอ บุคคลมีความเชื่ออย่างไร ย่อมต้องแนะนำบุคคลอื่นอย่างนั้น ดังนั้น ความเข้าใจธรรมชาติของชีวิตของหมอ ย่อมจะเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

๑.๖.๒.๓ พระมหาประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ (ซ่งแสง) ^{๑๘}ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย” งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวไทยในเรื่องโหราศาสตร์ ได้ศึกษาเรื่องประวัติ และวิวัฒนาการของโหราศาสตร์ไทย มีตัวอย่างการทำนายทายทักในพระไตรปิฎก งานวิจัยยังได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับดวงดาว ปรัชญา และจิตวิทยา รวมทั้งประโยชน์ของโหราศาสตร์ นอกจากนั้น มีการศึกษาในเรื่องของกรรมตามหลักพุทธศาสนา อำนาจและอิทธิพลของดวงดาวและกรรมในชีวิตมนุษย์ ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้พบว่า ชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์ และกฎแห่งกรรมไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่ยังเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไว้ แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ ที่ใช้ประกอบในการตัดสินใจ ก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

๑.๖.๒.๔ ภิญฺโญ พงศ์เจริญ ^{๑๙}ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของโหรในสังคมไทย ” งานวิจัยนี้ทำโดยโหรที่มีชื่อเสียง เพื่อศึกษาบทบาทของโหรที่มีต่อสังคมไทย เป็นการศึกษาแบบสัมภาษณ์ผู้ที่ เป็นโหรและผู้รับบริการ พอสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า บทบาทของโหรแบ่งออกได้เป็น ๔ ด้าน คือ บทบาทต่อปัจเจกชน บทบาทต่อครอบครัว บทบาทต่อองค์กรหรือหน่วยงานและ บทบาทต่อสังคม

^{๑๘}พระมหาประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ (ซ่งแสง), “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๑๔.

^{๑๙}ภิญฺโญ พงศ์เจริญ, “บทบาทของโหรในสังคมไทย”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๔๖๕.

ในด้านปัจเจกชน โหรมีบทบาทต่อสุขภาพจิตที่ดี (เป็นที่ปรึกษา) สร้างความเชื่อมั่น ช่วยตัดสินใจ ช่วยในการวางแผนอนาคต สร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สอดแทรกคติธรรมคำสอนของการอยู่ร่วมกัน

ในด้านการครองเรือน โหรมีบทบาทต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว แนะนำการครองเรือน เลือกการศึกษาและประกอบอาชีพ การตั้งชื่อบุตรธิดา วางแผนในการเรียน การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ตลอดจนการจัดบ้านเรือนที่อยู่อาศัยให้เกิดสิริมงคล

ในด้านที่เกี่ยวกับองค์กรหรือหน่วยงาน โหรมีบทบาทต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การวางแผนและกำหนดนโยบาย ช่วยตัดสินใจ สร้างความเชื่อมั่นในองค์กร ด้านพิธีกรรม การตั้งชื่อและการจัดสถานที่ในหน่วยงาน

ในด้านสังคม โหรมีบทบาทต่อเศรษฐกิจ โดยการทำนายสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ มีบทบาทด้านสังคม โดยการพิจารณานิสัยใจคอของผู้คน มีบทบาทด้านการเมือง ด้านจิตใจของคนหมู่มาก พฤติกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีใช้ในทางอุดมคติวิทยา เตือนภัยต่างๆ รวมทั้งด้านการแพทย์และสังคมสงเคราะห์

ในงานวิจัยเรื่องบทบาทของโหรในสังคมไทยนี้ ทำให้เห็นว่าโหรมีบทบาทหลายด้านในสังคมไทย ทำให้รู้ว่าคนในปัจจุบันใช้คำทำนายในด้านใดบ้าง แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงกลไกการทำงานและสัมฤทธิ์ผลของการใช้โหราศาสตร์ เป็นการวิจัยของผู้ที่เป็นโหร สัมภาษณ์คนที่ เป็นโหรด้วยกัน และสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการที่มีความเชื่อเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว โดยคนส่วนใหญ่เหล่านี้มีความเชื่อว่าวิถีชีวิตขึ้นอยู่กับอำนาจความเพียรพยายาม ตกอยู่ใต้อำนาจกรรม และเป็นไปตามกาลเวลา

๑.๖.๒. ๕ พระมหาสมคิด เสือกะ^{๒๐} ได้ทำวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์” ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงบทบาทของโหราจารย์ไว้ ๕ ประการ คือ ๑) ส่งเสริมสุขภาพจิต ทำให้ผู้รับบริการคลายกังวลได้ ๒) แนะนำอาชีพ ตามศักยภาพของบุคคล ๓) เป็นครู หรือผู้นำทาง ซึ่งแนะนำแนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ๔) ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ และ ๕) เป็นผู้เผยแผ่ศาสนา ในกรณีที่ผู้ทำนายเป็นพระก็สามารถแทรกหลักธรรมเข้าไปได้ด้วย บทบาทที่มีผลต่อคนในสังคมดังนี้ ทำให้โหราจารย์ได้รับการยอมรับ สามารถแนะนำผู้ใช้บริการในการปฏิบัติตัว และการดำเนินชีวิต นอกจากหลักโหราศาสตร์แล้ว โหราจารย์จะต้องมีหลักธรรมมาใช้ประกอบกับการทำนายด้วย โดยเฉพาะหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อิทธิบาท ๔

^{๒๐}พระมหาสมคิด เสือกะ, “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๕.

พรหมวิหาร ๔ สังคหัตถ ๔ อคติ ๔ เหล่านี้ คือคุณธรรมพื้นฐานของโหราจารย์ นอกจากนี้พระมหาสมณคดียังได้กล่าวว่า การปกปิดความลับของผู้ใช้บริการ และการบอกความจริงเป็นจริยธรรมของโหราจารย์แต่ก็มีข้อห้ามที่ไม่ควรทำนายนคือ ห้ามทำนายว่าคู่สามีภรรยาดวงไม่สมพงศ์กัน ห้ามทำนายเรื่องความตาย และห้ามทำนายว่า บุตรธิดาพึงได้ หรือไม่ได้ สามข้อนี้ จะเป็นจรรยาบรรณโหรมาตั้งแต่โบราณ ที่ท่านห้ามไว้ เนื่องจากคำทำนายนั้น บางครั้งก็ถูกต้อง บางครั้งก็ผิดพลาด

งานวิจัยนี้ทำในเชิงปริมาณ โดยสำรวจผู้รับบริการ จำนวน ๑๕๐ คน มีสถิติที่น่าสนใจ คือ เหตุผลที่คนมาดูดวง แบ่งเป็นอยากทราบอนาคต ร้อยละ ๔๐.๖ และอยากทราบว่าหมอดูแม่นยำหรือไม่ ร้อยละ ๒๗.๓ ทำให้เห็นได้ว่า คนส่วนใหญ่อยากรู้ว่าอนาคตนั้นเป็นอย่างไร นอกจากนี้ ยังวัดระดับความเชื่อคำทำนาย มีถึงร้อยละ ๗๗.๓ ที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ที่ไม่เชื่อ มีร้อยละ ๑๓.๓ และที่เชื่อร้อยละ ๕ .๓ ทำให้เห็นว่า คำทำนายของหมอดู มีผลกระทบต่อคนถึงร้อยละ ๘๖.๖ คือรวมที่เชื่อกับไม่แน่ใจ เพราะคนที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งนั้นย่อมพึงหมอดูบ้างไม่มากก็น้อย

ผลการวิจัยเรื่องจริยธรรมในอาชีพโหราจารย์นี้ ทำให้ได้ความรู้ว่า เนื่องจากโหรมีบทบาทสำคัญในสังคมไทย จึงควรมีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อแนะแนว ชี้แนะผู้อื่นไปในทางที่ถูก โหรก็มีข้อห้าม ไม่ให้ทำนายในบางเรื่อง เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และคำทำนายก็มีโอกาสผิดพลาดได้

๑.๖.๒.๔ ฉัชชา ชินธิป^{๒๑} ได้ทำวิจัยเรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ” งานวิจัยนี้สรุปได้ว่า นักธุรกิจมีการใช้โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในหลายเรื่อง เช่น การขึ้นบ้านใหม่ เปิดร้านใหม่ เลือกรถที่ซื้อ เลือกทำเลที่ตั้ง หากฤกษ์ตั้งเสาเอกเสาโทจัดบ้านจัดห้องตามหลักฮวงจุ้ย ดูโหงวเฮ้งคัดเลือกลงงาน เลือกหุ้นส่วนลูกค้าเลือกคู่ครอง ประกอบพิธีมงคลสมรส ตรวจดวงชะตาประจำปี เป็นต้น นักธุรกิจเห็นว่าโหราศาสตร์มีจริง เชื่อถือกันมานานและปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดมา ทำให้โหราศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เมื่อไม่ได้ปฏิบัติตามก็จะไม่สบายใจ การใช้โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในธุรกิจ ไม่ใช่เรื่องเสียหาย เนื่องจากสามารถกล่อมเกล่าให้คนเชื่อกฎแห่งกรรม มุ่งทำความดี อยู่ในศีลธรรม มีความสุขุมรอบคอบระมัดระวังไม่ประมาท ทำให้ชีวิตมีความหวังและกำลังใจ มั่นใจในการทำธุรกิจ และมีความอดทนต่ออุปสรรค

จากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าโหราศาสตร์มีบทบาทในวงการธุรกิจไม่น้อย และได้รับความนิยมนมากขึ้นเรื่อยๆ ควรอย่างยิ่งที่คนทั่วไป จะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างถูกต้อง

^{๒๑}ฉัชชา ชินธิป, “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๕.

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในส่วนที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ ยังไม่มีงานวิจัยใด ที่วิเคราะห์หลักการของโหราศาสตร์อย่างละเอียด มีเหตุมีผล เพียงแต่ยอมรับ ศาสตร์โบราณนี้มาใช้ โดยไม่ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของโหราศาสตร์ ไม่มีงานวิจัยใด วิเคราะห์โหราศาสตร์ในเชิงปรัชญา หรือในเชิงของวิทยาศาสตร์ ซึ่งถ้าไม่มีการอธิบายในสอง ลักษณะนี้ เราจะเชื่อถือโหราศาสตร์ได้อย่างไร นั่นเป็นคำถามหนึ่งที่จูงใจให้ผู้วิจัย ได้ศึกษาเรื่องนี้ การศึกษาโหราศาสตร์ของผู้วิจัยจะอิงกับอภิปรัชญา โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริงในพระพุทธศาสนา เป็นหลัก

อีกอย่างหนึ่ง ประโยชน์ส่วนใหญ่ที่ผู้คนต้องการจากโหราศาสตร์ คือการรู้ อนาคต และต้องการรู้เรื่องนอกตัว หรือเรื่องภายนอก เช่น เรื่องคู่ครอง เรื่องอาชีพ เรื่องการศึกษา เรื่องสุขภาพ เป็นต้น การใช้เพื่อประโยชน์ในการรู้อุปนิสัยและศักยภาพของตน ยังมีน้อย ยิ่งการดู จุดอ่อนภายในของตัวเอง เพื่อการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ดูจะไม่ค่อยเป็นที่สนใจ ผู้วิจัยเห็นว่าการทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น คือประโยชน์ที่มีคุณค่าของโหราศาสตร์ การรู้และเข้าใจ สถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ย่อมมีประโยชน์กว่าการรู้อนาคตที่ไม่แน่นอน

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทบทวนเอกสาร และงานวิจัย ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ผู้ศึกษา และผู้วิจัย ท่านก่อนๆ ส่วนมากจะมีแนวคิดในวิชาโหราศาสตร์ ที่เป็นการคาดคะเนถึงผลที่จะเกิด ต่อสังคม ต่อบุคคล ทำให้ได้ทราบถึงบทบาทของวิชานี้ ในหลายแง่มุม ความเชื่อ ความศรัทธา ของบุคคลที่มีต่อวิชานี้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้การพยากรณ์ กับผู้มารับบริการ จริยธรรมที่ดี ของผู้ที่เป็นนักพยากรณ์ ควรจะมีมาตรฐานของความรู้ที่ถูกต้อง จึงจะสามารถช่วยผู้ที่ตกอยู่ใน ห้วงเวลาของความทุกข์ ให้มีสติในการดำเนินชีวิตต่อไป แต่ยังไม่มิต่านผู้ใด ที่มีแนวคิด ว่า วิชาโหราศาสตร์น่าจะมีความสอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ยิ่งเป็นสาเหตุ ให้ผู้ศึกษา มุ่งที่จะทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นนี้ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๗.๒ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส รวมถึงตำราและคัมภีร์อื่นที่เกี่ยวข้องงานวิจัยนี้

๑.๗.๓ สัมภาษณ์พระภิกษุ และบุคคลจำนวน ๔ รูป/คน ดังรายนามต่อไปนี้

- พระศรีคัมภีรญาณ รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ มจร.

ประจำปี

- พระครูสุนทรสิทธิการ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชสิทธิ์ฯ ผู้คำนวณปฏิทินโหร

- พระมหาบูรณะ ชาติเมโธ หัวหน้าฝ่ายคัมภีร์ พุทธศาสน์ ประจำ มจร.

- นาย ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

๑.๖.๔ รวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์

๑.๖.๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบถึงแนวคิดเรื่องของการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบหลักการพยากรณ์ของโหราศาสตร์ไทย

๑.๘.๓ ทำให้ทราบความสอดคล้องของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และหลักการพยากรณ์ของวิชาโหราศาสตร์ไทย

บทที่ ๒

แนวคิดเรื่องการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ในบทนี้ ผู้ศึกษานำเสนอ ความหมายของการพยากรณ์ พร้อมทั้งความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ โดยได้วางประเด็นในการศึกษาไว้ ๕ ประเด็นหลักๆ ดังนี้คือ (๑) ความหมายของการพยากรณ์ (๒) แนวคิดเรื่องกรรมกับการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๓) ลักษณะของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๔) องค์ประกอบของการพยากรณ์ (๕) ข้อบัญญัติของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ตามที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเรื่องของพยากรณ์มีเนื้อหารายละเอียดมาก ดังนั้นในบทนี้จึงนำเสนอ ความหมาย ลักษณะ พร้อมด้วยองค์ประกอบในเรื่องของการพยากรณ์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเป็นลำดับต่อไป

๒.๑ ความหมายของการพยากรณ์

คำว่า “พยากรณ์” ความหมายโดยทั่วไปที่พบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่า ทำนาย , คาดการณ์ , ชื่อคัมภีร์โหราศาสตร์ว่าด้วยการทำนาย , พยากรณ์ โชคชะตา, ทำนายโชคชะตา, ทำนายความเป็นไปในชีวิต, พยากรณ์อากาศ ทำนาย หรือคาดการณ์ เรื่องดินฟ้า อากาศล่วงหน้า^๑

ป. หลงสมบุญ ได้ให้ความหมายของคำว่า พยากรณ์ คือ การทำให้แจ้ง , การทำนาย , การกล่าวทาย, การคาดการณ์, การยืนยัน, ความยืนยัน, เวทาคี^๒

พระเทพเวที (ป .อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของคำว่า พยากรณ์ ไว้ว่า พยากรณ์ หมายถึง ทำนาย, คาดการณ์, ทำให้แจ้ง, ตอบปัญหา^๓

กล่าวโดยสรุปความหมายของคำว่าพยากรณ์ คือ การทำนายและการคาดการณ์

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพฯ : บริษัท นาน มีบุคส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖, หน้า ๑๕๗).

^๒ป.หลงสมบุญ, พจนานุกรมบาลี-ไทย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ คุรุสภา ลาดพร้าว , ๒๕๑๕), หน้า ๔๓๗.

^๓พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ , พิมพ์ครั้งที่ ๑๔ , (กรุงเทพฯ : ธนธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕๔.

๒.๒ แนวคิดเรื่องกรรมกับการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

กรรม ในความหมายทางธรรม คือการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา^๔ ธรรมเนียมเป็นกฎสำคัญที่สุด เพราะเป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรง มนุษย์เป็นผู้ปรุงแต่งกรรม เป็นวิสัยของมนุษย์ เป็นขอบเขตที่มนุษย์มีอำนาจในการเลือกการกระทำ การที่มนุษย์ก้าวเข้าไปมีส่วนร่วม เป็นเหตุ เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในกระบวนการของธรรมชาติ จนเกิดความเข้าใจว่า ตนสามารถบังคับควบคุมธรรมชาติ หรือเอาชนะธรรมชาติได้นั้น ก็ด้วยอาศัยกรรมนิยามนี้เอง พระพุทธศาสนาจึงสอนเน้นถึงความสำคัญของกรรม และการที่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง เพราะเรามีกรรมเป็นที่เกิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นเป็นที่พึ่งอาศัย มีกรรมเป็นของตัว ไม่อาจโอนให้ใครมารับแทนได้ สิ่งนี้คือจุดที่แตกต่างระหว่างพระพุทธศาสนา กับศาสนาอื่นคู่ที่มีอิทธิพลในอินเดียขณะนั้น เพราะฮินดูมีความเชื่อว่า วิญญาณหรือชีวาตมัน ในแต่ละบุคคลมีเพียงดวงเดียวที่เล่นไปในสังสารวัฏ และวิญญาณนี้จะเปลี่ยนร่างไปเรื่อยๆ ฮินดูมีความเชื่ออีกว่ามนุษย์เป็นไปตามกรรมก็จริง แต่อาตมันซึ่งเป็นรากฐานที่มาของมนุษย์ไม่เคยแปรเปลี่ยน ดำรงอยู่ในภาวะพื้นหรือเหนือกรรม ทั้งปวง พรหมมันไม่มีหน้าที่ต้องมารับผิดชอบความแปรปรวนที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติ หรือการกระทำที่ชั่วร้ายของมนุษย์คนใด^๕

ส่วนคำสอนในพระพุทธศาสนามีว่า จิตของแต่ละบุคคลมีธรรมชาติเกิดและดับ แม้จิตดวงสุดท้ายในภพนี้ กับจิตดวงแรกที่ถือกำเนิดในภพใหม่ ก็เป็นจิตคนละดวงกัน แม้จะมีองค์ประกอบหรือเจตสิกใกล้เคียงกัน มีอารมณ์อย่างเดียวกัน แต่จิตดวงใหม่ก็ไม่ใช่นดวงเดิม^๖ การกระทำหรือกรรมจะไม่เปลี่ยนไป เมื่อทำสิ่งใดไว้ สิ่งนั้นย่อมได้รับผลของสิ่งนั้น กลับมาอธิบายได้ตามกฎแห่งกรรม ซึ่งในพระพุทธศาสนาแยกพิจารณาออกเป็น ๒ ประเด็นคือ

๑. กฎธรรมชาติ คือกฎแห่งเหตุผล พระพุทธศาสนา ปฏิเสธพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและสากลจักรวาล ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องของธรรมชาติ มีเหตุและปัจจัยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทฤษฎีนี้ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท อธิบายได้ด้วยหลักของปัจจัยอาการ หรือปฏิจัสมุปปาท คือ “ เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ”^๗ องค์ประกอบของปฏิจัสมุปปาท แยกตามหน้าที่ได้ ๓ พวก คือ กิเลส กรรม และ วิบาก เปรียบเหมือนส่วนทั้งสามของกงล้อ ที่เมื่อประกอบกันแล้ว ทำให้โลกหมุนไป เรียกว่า วัฏฏะ ๓ มีรายละเอียดคือ^๘

^๔พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๗.

^๕สุมาลี มหณรงค์ชัย, *ฮินดู-พุทธ จุดยืนที่แตกต่าง*, (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๒๖), หน้า ๒๒๐.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๐.

^๗ส.นิ. (ไทย) ๒๖/๑๔๔/๒๐๓.

^๘พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, หน้า ๑๐๔.

๑.๑ อวิชา ตัณหา อูปาทาน เป็น กิเลส คือตัวสาเหตุผลักดันให้คิดปรุงแต่งกระทำ การต่างๆ เรียกว่า กิเลสวัฏฏ์

๑.๒ สังขาร ภพ เป็น กรรม คือกระบวนการกระทำหรือกรรมทั้งหลาย ที่ปรุงแต่ง ชีวิตให้เป็นไปต่างๆ เรียกว่า กรรมวัฏฏ์

๑.๓ วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา เป็น วิบาก คือสภาพชีวิตที่เป็น ผลแห่งการปรุงแต่งของกรรม และกลับเป็น ปัจจัยเสริมสร้างกิเลสต่อไปได้อีก เรียกว่า วิปากวัฏฏ์

วัฏฏะทั้ง ๓ นี้หมุนเวียนต่อเนื่อง เป็นปัจจัยอุดหนุนแก่กัน ทำให้วงจรแห่งชีวิตดำเนินไป ไม่ขาดสายวงจรของปฏิจัสสมุปบาทนี้ แสดงให้เห็นว่า สิ่งทั้งหลายไม่ได้มีอยู่ด้วยตัวของมันเอง แต่ มีเหตุและปัจจัยที่สนับสนุนสืบเนื่องกันอยู่

๒. กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรม คือกฎธรรมชาติที่ครอบคลุมเฉพาะ สิ่งที่มีชีวิตที่เป็นสัตว์โลกเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงพืช หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิต เพราะกฎทางศีลธรรมนี้ ต้องมีเจตนาในการประกอบกรรม และกรรมจะส่งผลให้ปรากฏทั้งกรรมดี และกรรมชั่วที่บุคคล เป็นผู้กระทำ ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า

ยานิ กโรติ ปุริโส ตานิ อุตตนิ ปสุตติ
 กลุยามการี กลุยามิ ปาปการี จ ปาปกัม
 ยาทิสํ วปเต พิชํ ตาทิสํ หรเต ผลนุติ ๕

แปลว่า คนทำกรรมใดไว้ย่อมเห็นกรรมในตน

คนทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี
 คนทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว
 คนหว่านพืชเช่นใดย่อมได้รับผลเช่นนั้น^๖

กาลานี้เป็นพุทธพจน์ในรูปของอติภาษิต (คำกล่าวของฤๅษี) และ โพรฐิตวภาษิต ซึ่งพระพุทธรองค์นำมาตรัสเล่า นับเป็นข้อความที่แสดงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่าง กระทัดรัด ชัดเจน^๗ นั่นคือเหตุ กับ ผล ย่อมต้องสอดคล้องกันเสมอ เหตุเป็นอย่างไร ผลเป็นอย่างนั้น ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นถือว่าโลกดำเนินไปตามกฎแห่งกรรม ดังปรากฏในวสฏฐสูตรว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม”^๘ และในจูฬกัมมวิภังคสูตร กล่าววว่า “กมมํ สตุเต วิภชติ ยทิทํ

^๕ พุ.ชา.ทูก. (บาลี) ๒๗/๒๕๔/๘๔.

^๖ พุ.ชา.ทูก.(ไทย) ๒๗/๑๔๔/๑๐๓.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๐.

^๘ ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๖๐/๕๘๒.

หีนปฺปณฺณิตาย”^{๑๓} กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เป็นไปต่างกัน คือให้ดี และชั่ว จึงวิเคราะห์ได้ว่า กฎแห่งกรรมนั้น เป็นกฎที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใดทั้งสิ้น ไม่เลือกบุคคล เวลา หรือ สถานที่ในการส่งผล ทั้งกรรมดี และกรรมไม่ดี ดังนั้นกรรมจึงเป็นกฎของโลก เป็นกฎสากล ที่ใช้อธิบายถึงเหตุการณ์ต่างๆ ได้

พระพุทธองค์จึงไม่ทรงสนับสนุนให้เชื่อถือในการพยากรณ์หรือการคาดการณ แต่ให้ความสำคัญถูกต้องในเรื่องของกรรม อันประกอบด้วยเจตนาของผู้กระทำและการให้ผลของกรรม การพยากรณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นการชี้ชัดให้เห็นถึงเหตุคือการประกอบกรรมดี เช่นการบำเพ็ญบารมีครบถ้วนทั้ง ๓๐ ทศของพระพุทธองค์ ผลคือการได้มาซึ่งมหาปฐิสลักษณ์และได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า อันจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

การพยากรณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการกล่าวถึงเรื่องราวขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมด และมีการพยากรณ์ปรากฏในคัมภีร์พระปฐมสมโพธิกถา ที่จัดเป็นวรรณคดีที่สำคัญทางพุทธศาสนา โดยนักวิชาการยกย่องว่ามีคุณค่าด้านวรรณคดี ด้วยเหตุผลว่า “คัมภีร์พระปฐมสมโพธิกถา เป็นวรรณคดีพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดเล่มหนึ่ง อันมีเนื้อหากล่าวถึงพระพุทธประวัติโดยตรงอย่างกว้างขวางพิสดาร หนังสือเล่มนี้เก็บข้อมูลทั้งหมดจากพระไตรปิฎก และอรรถกถาต่างๆ รวมทั้งหนังสือที่มีผู้แต่งเอง มิใช่อรรถกถา เช่น คัมภีร์จินดालังการ เป็นต้น”^{๑๔} ในรายละเอียดปรากฏว่ามีการกล่าวถึงการทำนายพระสุบินของพระนางสิริมหามายาในการที่จะได้เป็นพุทธมารดา กล่าวคือคัมภีร์ปฐมสมโพธิกถาว่าด้วยการปฏิสนธิของพระโพธิสัตว์ ตอนพระนางสิริมหามายาทรงสุบินว่า มีช้างเผือกลักษณะงดงาม ที่งวงจับดอกบัวขาวแรกแย้ม เดินเข้ามาใกล้พระองค์ แล้วเดินเวียนขวารอบพระองค์สามรอบ แล้วเดินเข้าไปในพระอุทรของพระนาง ทันใดนั้นก็ทรงรู้สึกพระองค์ พร้อมกับกระตุ้นบรรทมขึ้น พระโพธิสัตว์ได้เสด็จถือปฏิสนธิในครรภ์พระเทวีแล้ว^{๑๕} ขณะนั้นก็เกิดบุพนิมิต ๓๒ ประการ เช่น บังเกิดเสียงดังกึกก้องกัมปนาท มีแสงสว่างส่องไปทั่ว อันเป็นนิมิตดีต่อสรรพสัตว์ ครั้นรุ่งเช้า พระนางจึงกราบทูลเล่าพระสุบินให้พระเจ้าสิริสุทโธทนะ มหาราชทรงทราบ จึงรับสั่งให้พราหมณ์ผู้ใหญ่ ๖๔ คน เข้าเฝ้าฯ ทำนายพระสุบิน พราหมณ์ทั้งหลายจึงกราบทูลพยากรณ์ว่า พระสุบินนั้นประเสริฐนัก

^{๑๓} ม.อ. (บาลี) ๑๔/๕๕๖/๓๘๕.

^{๑๔} ศ.ดร.ศักดิ์ศรี เข้มมั่นคงา, วรรณคดีพุทธศาสนาพาทย์ไทย, (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๘, ๑๔๐-๑๔๑.

^{๑๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระพรหมนุจติชิโนรส, พระปฐมสมโพธิกถา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเสียงจงเจริญ, ๒๕๑๕), หน้า ๘๑.

พระองค์จะได้พระโอรส ซึ่งเป็นอัครบุรุษผู้มีอำนาจมาก หากดำรงอยู่ในฆราวาสวิสัยจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ หากเสด็จออกบรรพชาก็จะสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นแน่แท้ ดังนั้น ในหัวข้อนี้ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอรายละเอียดและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ โดยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาดังนี้

๑. การทำนาย

ในสมัยก่อนพุทธกาล และในสมัยพุทธกาล วัฒนธรรมอินเดียตั้งแต่ยุคพระเวท มีเรื่องการทำนายฝัน มีหลักฐานปรากฏในพระไตรปิฎกและอรรถกถาไว้หลายตอน เช่น การทำนายพระสุบินและบุพนิมิตของพระนางมัทรีในพระเวสสันดรชาดก^{๑๖} ก่อนที่พระโอรส พระธิดาจะถูกพราหมณ์ ชูชกมาขอต่อพระเวสสันดร การทำนายพระสุบินของพระเจ้าสีหนุราชาในการที่พระธิดาสิริมาหามายาจะได้เป็นพุทธมารดา^{๑๗} หรือพระสุบินของพระองค์เองก่อนวันตรัสรู้ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงเหตุของความฝันไว้มีในอรรถกถาว่า

บุคคลเมื่อจะฝัน ย่อมฝันเพราะเหตุ ๔ ประการ คือ เพราะธาตุกำเริบ ๑ เพราะเคยทราบมาก่อน ๑ เพราะเทวดาสังหรณ์ ๑ เพราะบุพนิมิต ๑...

ฝันเพราะธาตุกำเริบ ชื่อว่า ย่อมฝัน เพราะธาตุกำเริบ และเมื่อฝันย่อมฝันต่างๆ...

ฝันเพราะเคยทราบมาก่อน ชื่อว่า ย่อมฝันถึงอารมณ์ที่ตนเคยเสวยมาแล้วในกาลก่อน พวกเทวดาย่อมนำอารมณ์มืออย่างต่างๆ เข้าไป เพื่อความเจริญบ้าง ความเสื่อมบ้าง...

ฝันเพราะเทวดาสังหรณ์ ผู้นั้นย่อมฝันเห็นอารมณ์เหล่านั้นด้วยอำนาจของเทวดา จริงก็มี เหลวไหลก็มี เพราะว่าพวกเทวดาโกรธแล้ว ประสงค์จะให้พินาศโดยอุบาย จึงแสดงให้เห็นวิปริต

ฝันเพราะบุพนิมิต ชื่อว่า ย่อมฝันที่เป็นบุพนิมิตแห่งความเจริญบ้าง แห่งความเสื่อมบ้าง ซึ่งต้องการจะเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งบุญ และบาป เหมือนพระมารดาของพระโพธิสัตว์ทรงพระสุบินนิมิตในการที่จะได้พระโอรสนั้น...

ความฝันที่เป็นบุพนิมิต เป็นความจริงโดยส่วนเดียวแล ความแตกต่างแห่งความฝัน แม้เพราะความแตกต่างแห่งมูลเหตุทั้ง ๔ อย่างนี้ คละกันก็มีได้เหมือนกัน ก็แลความฝันทั้ง ๔ อย่างนี้ พระเสขะ และปุถุชนเท่านั้น ย่อมฝันเพราะยังละวิปัสสนาไม่ได้ พระอเสขะทั้งหลาย ย่อมไม่ฝัน เพราะท่านละวิปัสสนาได้แล้ว^{๑๘}

^{๑๖} พุ.ชา.อ. (ไทย), ๒๘/๒๒๑๗-๒๒๒๗/๕๒๗-๕๒๘.

^{๑๗} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ปฐมสมโพธิกถา วรรณคดีพระพุทธศาสนา พากย์ไทย, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา และศูนย์หนังสือพุทธศาสนา, ๒๕๐๕), หน้า ๑๘-๑๙.

^{๑๘} วิมหา.อ. (ไทย) ๗/๑๐๓.

ความฝันของพระนางสิริมหามายาเกิดขึ้น ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันอาสาฬหปุรณมี เป็นความฝันประเภท บุพนิมิต เป็นสิ่งที่ดี อันสืบเนื่องมาจากดวงจิตด้านดีของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกุศลผลบุญที่สั่งสมมาเนิ่นนาน จะส่งผลในด้านที่ดีกับบุคคลนั้น การพยากรณ์นั้น ใช้พรหมณ์เป็นผู้พยากรณ์ตามหลักวิชาที่พรหมณ์ต้องศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในการศึกษาตามวรรณะ คือพรหมณ์ต้องศึกษา คัมภีร์พระเวท ให้แตกฉาน ความเชื่อตามลัทธิว่าพรหมณ์มีกำเนิดจากโอษฐ์ของพรหม^{๑๙} จึงมีความสามารถที่จะติดต่อกับองค์เทพเจ้าได้ เป็นวรรณะที่สูงกว่าวรรณะอื่น เป็นปุโรหิต หมายถึงพรหมณ์เป็นที่ปรึกษาให้กับพระมหากษัตริย์ในทางขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี เป็นผู้ถวายคำพยากรณ์ เมื่อพระมหากษัตริย์ หรือ พระมเหสีทรงสุบิน ดังที่ปรากฏให้เห็นในคัมภีร์พระพุทธานุศาสตร์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

๒. แนวคิดการคาดการณ์

หลักฐานที่ปรากฏในทางพระพุทธศาสนา ว่าสิ่งนั้นคาดว่าจะเกิดขึ้นจริง ก็อาศัยมูลเหตุจากความฝัน หรือ นิमितเป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำนายพระสุบินของพระเจ้าสีหนุราชาว่า พระราชธิดาคือ พระนางสิริมหามายา จะได้เป็นพุทธมารดา เป็นการคาดการณ์ในอนาคตว่าจะต้องเกิดขึ้นจากพระสุบิน ๒ ประการที่ปรากฏในคัมภีร์ปฐมสมโพธิกถา ดังนี้

พระสุบินข้อที่หนึ่ง ทรงเห็นวิมานรัตนะ ๘ ผุดขึ้นกลาง ชมพูทวีป... แลมีอัครบุรุษผู้หนึ่ง อยู่บนบัลลังก์แก้ว กับนางเทพอัปสรกัญญา บริวารเป็นอันมาก คำรึที่จะเปิดประตูพระอมตมหานฤพาน ตลุมี ขณ มหาเมโฆ ขณะนั้น มหาเมฆก็ตั้งขึ้น หลังลงซึ่งหยาดเมฆก็ตฝนทั่วท้องจักรวาล แลเมฆก็ตฝนนั้น ปรากฏเป็นรูปต่างๆ ตกลงแทบมุลบาทแห่งอัครบุรุษ แล้วกลับกลายเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น แลอัครบุรุษนั้น ก็สั่งสอนให้เล่าเรียนศิลปศาสตร์เป็นอันมาก จะให้ชนทั้งหลายได้ซึ่งอตุลยสุขอย์ เอโโก พระสุบินนิมิตนี้เป็นประถม”

พระสุบินข้อสอง ทรงเห็นหมู่สัตว์กลายเป็นมนุษย์ มีอัครบุรุษพาข้ามแม่น้ำหลายทีชว... พรหมณ์ให้คำทำนายว่า... “ข้าแต่พระองค์ผู้ประเสริฐ ในคุณสมบัติอันใด จะมีแก่พระองค์ก็หามิได้ แลพรหมณ์ทั้งหลายไปได้นางรัตนกัญญา นางนั้นจะเป็นพระมารดาแห่งพระสัพพัญญูเจ้าอันจะให้ซึ่งนิพพานสุขแก่สัตว์โลก...”^{๒๐}

จะเห็นได้ว่า การทำนายฝัน การคาดการณ์จากความฝัน หรือจากนิมิตในสมัยก่อนพุทธกาลนั้น มีอยู่ค่อนข้างมาก เพราะความฝันที่เกิดขึ้นนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างไร้ความหมาย แต่มีองค์ประกอบ

^{๑๙}ที่.ปา.๑๑/๑๑๓/๘๕.

^{๒๐}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ปฐมสมโพธิกถา วรรณคดีพระพุทธศาสนา พากย์ไทย, หน้า ๑๘-๑๙.

ถึง ๔ ประการ ดังที่กล่าวมาแล้ว แสดงถึงในความฝันเอง ได้สะท้อนเหตุการณ์บุญกุศลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ฝัน ออกมาในรูปสัญลักษณ์ต่างๆ ให้ผู้พยากรณ์ คาดการณ์ หรือทำนายตามนั้น

๓. แนวคิดเรื่องการตอบปัญหา

เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า คือตอบปัญหาให้แก่ผู้ที่สงสัยเช่นพระสาวก, พราหมณ์, ชาวบ้านทั่วไป, เทวดา โดยเฉพาะผู้ที่พระองค์พิจารณาแล้วว่า สามารถเข้าใจพระธรรมที่พระองค์สอนได้ การตอบปัญหาของพระพุทธองค์ มีช่วงเวลาชัดเจนว่า จะตอบปัญหาใคร หรือไม่ทรงตอบ ตัวอย่าง เช่น การที่ทรงตอบปัญหาของเหล่าเทวดาที่มาทูลถามเรื่องเกี่ยวกับมงคล ทรงตอบถึงมงคล ๓๘ ประการ อันเป็นบทมงคลสูตร ได้รับความนิยมนอย่างมาก สำหรับเหล่าศาสนิกชน ส่วนบางปัญหาที่เป็นปัญหาอภัยกฤต พระพุทธองค์ก็ไม่ทรงตอบ ดังที่ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก โปฏฐปาทสูตร อธิบายทีฎฐิ ๑๐ ประการ ที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงตอบ เพราะทรงเล็งเห็นว่า ไม่ช่วยให้ผู้ฟังพ้นทุกข์ หรือถ้าทรงตอบ ว่าใช่ หรือไม่ใช่ ข้างใดข้างหนึ่ง ก็จะทำให้เป็นการแบ่งแยกชัดเจน ในปัญหานั้น ความว่า

โลกเที่ยง หรือ ไม่เที่ยง, โลกมีที่สิ้นสุด หรือ ไม่มี, ชีวะ กับ สรีระ เป็นอันเดียวกัน หรือเป็นคนละอัน, สัตว์ ตายแล้ว เกิด หรือ ไม่เกิด, สัตว์ตายแล้วทั้งเกิด ทั้งไม่เกิด, หรือว่า เกิดก็ใช่ หรือ ไม่เกิดก็ไม่ใช่, ภาวะหลังปรินิพพานของพระพุทธองค์ว่ามีอยู่ หรือ ไม่มีอยู่... คำถามชนิดนี้พระองค์จะไม่ทรงตอบ^{๒๑}

๔. แนวคิดเรื่องการทำให้แจ้ง

เป็นการแสดงเหตุผล อธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนา คำสอนขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ทรงสนับสนุนให้พระสาวก หรือ พุทธบริษัทเชื่อในโชคกลาง การดูฤกษ์ วิวาหมงคล ฤกษ์พยากรณ์ฝนจะดี ฝนจะแล้ง ฯลฯ แต่จะทรงตั้งสอนให้เวไนยสัตว์รู้แจ้งในอริยมรรค มีองค์แปดอันเป็นหนทางของการพ้นทุกข์อย่างแท้จริง

ดังนั้น การพยากรณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนานั้น ผู้ที่พยากรณ์ คือสมเด็จพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ทรงพยากรณ์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยพระญาณ^{๒๒} ของแต่ละพระองค์ ญาณคือ ความหยั่งรู้, ปรึกษาหยั่งรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น

๑. อดีตังสญาณ คือญาณหยั่งรู้ส่วนอดีต, ฐูอดีต และสาวหาปัจจัยอันต่อเนื่องมาได้
๒. อนาคตังสญาณ คือญาณหยั่งรู้ส่วนอนาคต ฐูอนาคต หยั่งเล็งที่จะเกิดผลต่อไปได้
๓. ปัจจุบันนังสญาณ คือรู้ส่วนปัจจุบัน ฐูองค์ประกอบและเหตุปัจจัยอันเรื่องที่เป็นอยู่

^{๒๑}ที่.ส. (ไทย) ๕/๔๒๒-๔๒๓/๑๙๕-๒๔๗.

^{๒๒}ที่.ปา (ไทย) ๑๑/๓๕๖/๒๕๒.

การพยากรณ์ด้วยพระญาณนี้ เป็นพระบารมีของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ อีกทั้งการพยากรณ์ในสมัยพุทธกาล ยังขึ้นอยู่กับความรู้ของพวกพราหมณ์ที่ได้ศึกษาคัมภีร์พระเวทย์ จึงเป็นที่ไว้วางใจของพระมหากษัตริย์ ดังนั้น เมื่อพราหมณ์พยากรณ์เหตุการณ์ครั้งสำคัญ เช่น การอุปติของพระพุทธเจ้าจากพระสุบินของพระนางสิริมหามายา หมิ่นโลกธาตุก็หวั่นไหวบังเกิดบุญนิมิต ถึง ๓๒ ประการ^{๒๓} เช่น บังเกิดเสียงดังกึกก้องกัมปนาท มีแสงสว่างส่องไปทั่ว อันเป็นนิมิตดีต่อสรรพสัตว์ทั้งปวง พราหมณ์ทั้ง ๖๔ คนจึงถวายคำพยากรณ์ต่อพระเจ้าสิริสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายาว่า จะได้พระราชโอรสที่งามสง่าและเป็นเอกบุรุษของโลก จะเห็นว่าการออกคำพยากรณ์ของเหล่าพราหมณ์ได้ใช้ความรู้ในการทำนายความฝัน (บุญนิมิต) ตามคัมภีร์พราหมณ์ ที่นิยมใช้กันในสมัยก่อนพุทธกาล

๒.๓ ลักษณะของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในลักษณะของการพยากรณ์ในหัวข้อนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอลักษณะของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยวางประเด็นที่จะศึกษาจัดเรียงตามลำดับ กล่าวคือลักษณะการพยากรณ์ก่อนสมัยพุทธกาล และในสมัยพุทธกาล ซึ่งจะมีลักษณะตามความเชื่อ ประกอบกับความรู้ของพวกพราหมณ์ ในคัมภีร์พระเวทย์ ส่วนลักษณะของการพยากรณ์องค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า การลำดับพุทธวงศ์ ตามที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค ๒ เล่มที่ ๓๓^{๒๔} และกรณีที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เอง และของพระเจ้าปเสนทิโกศล ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ

๒.๓.๑ ความเชื่อในการพยากรณ์ก่อนสมัยพุทธกาล

หลักการที่ใช้ในการพยากรณ์ก่อนสมัยพุทธกาลนั้น มีรากฐานมาจากความเชื่อในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เชื่อในองค์เทพเจ้าประจำผืนดิน ท้องฟ้า แม่น้ำว่า สามารถลดบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ทั้งในทางที่ดี และในทางที่ส่งความเสียหาย เพราะมนุษย์ในสมัยนั้น ยังไม่มีความรู้ที่ดีพอเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของธรรมชาติ เช่น การเกิดฟ้าผ่า ฟ้าร้อง พายุกระหน่ำ แผ่นดินไหว น้ำหลากท่วมภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ จึงยกทุกอย่างให้เป็นการกระทำของเทพเจ้า มีความเชื่อว่าหากทำให้เทพเจ้าพอใจ เหตุการณ์ร้ายแรงก็จะไม่บังเกิด อันเป็นที่มาของการเช่นสรวงบูชา เป็นจุดกำเนิดของลัทธิเทวนิยม โดยมีผู้ที่สามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้คือ พราหมณ์ ซึ่งจัดเป็นวาระที่สูงที่สุดในศาสนาฮินดู ดังนั้น ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดต่อกันมาจึงกลายมาเป็นคัมภีร์ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

ราวก่อนพุทธกาล ๒,๐๐๐ ปี ได้มีผู้รวบรวมบทสวดเหล่านี้เป็นหมวดหมู่ เรียกว่า “พระเวทย์” ความในคัมภีร์พระเวทย์มี ๔ เล่ม ได้สะท้อนภาพสังคมของชาวอารยันในสมัยนั้น ทำให้

^{๒๓} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ปฐมสมโพธิกถา, หน้า ๔๒.

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๑๕.

รู้กำเนิดวิวัฒนาการของมนุษย์ในสมัยดึกดำบรรพ์ได้เป็นอย่างดี คัมภีร์พระเวทเหล่านี้ได้มีการจำและถ่ายทอดกันมา และเพิ่งจะมาจารึกเป็นตัวอักษรหลังพุทธปรินิพพาน

ทัศนะในเรื่องราวะในยุครพระเวทนี้ อารยันนับถือเทวรูปประจำธรรมชาติต่างๆ ซึ่งเป็นธรรมดาทั่วไปของมนุษย์ในยุคดีดดำบรรพ์ เข้าลักษณะเป็นลัทธิพหุเทวนิยม อารยันผู้มีหน้าที่ท่องจำพระเวทเหล่านี้ได้กลายเป็นชนวรรณะพราหมณ์ขึ้นในภายหลัง ต่อมาราว ๑,๕๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล พราหมณ์ได้แบ่งขยายคัมภีร์ฤคเวท (เล่มเดิม) ออกมาใหม่สองคัมภีร์ คือ ยชุรเวท และ สามเวท เรียกว่า ไตรเพท มีเนื้อความเป็นบทเห่กล่อมแสดงความจงรักภักดีต่อเทวะต่างๆ

พราหมณ์ เป็นวรรณะเดียวที่ได้ศึกษาในคัมภีร์พระเวท เพราะมีความเชื่อว่า คนนั้นมีกำเนิดมาจากปากของพรหม^{๒๕} จึงเป็นผู้ที่สามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้ พราหมณ์จึงได้รับการยกย่องในฐานะทางวรรณะเป็นวรรณะที่สูงที่สุด รองลงมา คือ กษัตริย์ พราหมณ์จึงมีหน้าที่ให้คำแนะนำให้ความรู้ ประกอบพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ให้คำปรึกษา ให้การพยากรณ์ถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพระมหากษัตริย์ และบ้านเมืองตามความรู้ที่ตนมีดังนี้

ไตรเพท คือ พระเวท ๓ ซึ่งเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของศาสนาพราหมณ์ ได้แก่

อิรุเพท, ฤคเวท ประมวลคำฉันท์ร้องกรอง บทอ้อนวอนขอพร และบทสวดสรรเสริญเทพเจ้าต่างๆ ถือกันว่าฤคเวทมีอายุเก่าแก่ที่สุดยิ่งกว่าพระเวทอื่นๆ พราหมณ์ผู้ทำหน้าที่นี้ เรียกว่า **โหตาพราหมณ์**

ยชุเพท, ยชุรเวท ประมวลบทร้อยแก้ว ว่าด้วยบทสำคัญประกอบพิธีกรรมและบวงสรวงต่างๆ จะต้องทำตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และถวายเครื่องสังเวยต่อเทพเจ้า พราหมณ์ผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมนี้เรียกว่า **อหฺวรายุพราหมณ์**

สามเพท, สามเวท ประมวลบทเพลงขับสำหรับสวด ทำนองเสนาะ เป็นบทสวดสั้นๆ เพื่อขับกล่อมเทพเจ้าซึ่งเสด็จมาประทับใน ยัญพิธีในพิธีบูชาถวายน้ำโสมแก่พระอินทร์ และขับกล่อมเทพเจ้า พราหมณ์ผู้ทำหน้าที่ทำดังกล่าว เรียกว่า **อุทคาตาพราหมณ์**

ต่อมาได้มีคัมภีร์เพิ่มขึ้นมาอีก ๑ คัมภีร์ เป็นคัมภีร์พิเศษ เป็นส่วนหนึ่งแห่งคัมภีร์ทั้งสาม คือ **อถัพเพท, อาธรรพนเวท** ว่าด้วยคาถาอาคมมนต์ขลัง ทางไสยศาสตร์ เช่น ให้คนรักบำบัดโรค และเอาชนะศัตรู เป็นต้น พราหมณ์ผู้มีหน้าที่ประกอบยัญพิธีนั้น เรียกว่า **พรหมาพราหมณ์**^{๒๖}

ความรู้ที่ปรากฏในคัมภีร์พราหมณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ

^{๒๕}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๓/๘๕.

^{๒๖}เสฐียร พันธงสี, ศาสนาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : บริษัท ผดุงพิทยา จำกัด, ๒๕๑๖), หน้า ๖๖.

เวทาคะ คือวรรณกรรมพระเวท หมายถึง แขน ขา ของพระเวท ซึ่งมีพระเวท เป็นลำตัว เป็นงานที่ผลิตขึ้นมาเพื่อช่วยในการใช้คัมภีร์พระเวท เช่นการออกเสียง การตีความ และการใช้มนตราในพิธีกรรมต่างๆ ให้ถูกต้อง มี ๖ เรื่อง^{๒๑}

๑. ศึกษา คือ ศาสตร์ ว่าด้วยการออกเสียงและ เปล่งเสียง
๒. ฉันท คือ การเรียนรู้จังหวะของคำประพันธ์ และการอ่านคำประพันธ์
๓. ไวยากรณ์ คือ การศึกษา การใช้ภาษา สันสกฤต
๔. นิรุกติ คือ การอธิบายรากศัพท์ของคำยากในพระเวท
๕. ชโยติ คือ การศึกษาโหราศาสตร์ และ ดาราศาสตร์
๖. กัลป์ปะ คือ พิธีกรรม ประเพณี และพิธีการ

จะเห็นว่า ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องของ โหราศาสตร์ และ ดาราศาสตร์ ได้มีมาแต่โบราณกาล นอกจากนั้น วิชานี้ยังถูกจัดไว้ให้เป็นวิชาบังคับที่ผู้ปกครอง หรือกษัตริย์ ต้องเรียนรู้ในศิลปะศาสตร์ ๑๘ ประการ ดังนี้

๑. สูติ หมายถึงความรู้ทั่วไป
๒. สัมมติ ความรู้เกี่ยวกับกฎ ธรรมเนียม
๓. สังขยา การคำนวณ
๔. โยคยันตร์ การช่าง, การเครื่องยนต์
๕. นิติ นิติศาสตร์ ความรู้ในด้านกฎหมาย
๖. วิเสติกา ความรู้การให้เกิดมงคล
๗. คันธัพพา วิชาเรื่องรำ ดุรยางค์ศิลป์
๘. คณิกา วิชาบริหารร่างกาย
๙. ธนูพเพทา วิชายิงธนู
๑๐. ปุราณา โบราณคดี
๑๑. ติกิจฉา วิชาการแพทย์
๑๒. อิติहासा ตำนานหรือประวัติศาสตร์
๑๓. โชติ ดาราศาสตร์
๑๔. มายา ตำราพิชัยสงคราม
๑๕. ฉันทส การประพันธ์
๑๖. เกตุ วิชาพุด
๑๗. มันทา วิชารำยมนตร์

^{๒๑} สนิท ศรีสำแดง, **ปรัชญาเถรวาท**, (กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๒๕.

๑๘. สัททา วิชาไวยากรณ์^{๒๘}

ความรู้ที่เกี่ยวกับดาราศาสตร์และการพยากรณ์จะสืบเนื่องกันมาแต่โบราณกาล เป็นศาสตร์ที่กลมกลืนอยู่กับการดำเนินชีวิตของกลุ่มชน แทรกซึมอยู่ในศาสนพิธี ที่สำคัญ ผู้นำหรือผู้ปกครองจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อจะได้มีการเตรียมการล่วงหน้าในการรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น เพราะการศึกษาถึงเรื่องของโหราศาสตร์ และดาราศาสตร์ อันเป็นการ เรียนรู้ถึงการเคลื่อนที่ (การโคจร) ของดาวพระเคราะห์ ในเวลาต่างๆ กัน ย่อมบอกถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้น ในขณะนั้นเป็นการคาดการณ์ เมื่อเหตุการณ์นั้นๆ ปรากฏให้เห็นซ้ำๆ กัน ก็จะมีการจดจำ บอกต่อจากรุ่นสู่รุ่น กลายมาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติต่อชุมชน เช่นการทำพิธี ต้อนรับพระอาทิตย์ในการโคจรมาถึงกลุ่มดาวฤกษ์อัศวิน ที่เรียกว่า“สงกรานต์”^{๒๙} ตามศัพท์คือ การย้าย หมายถึง ดวงอาทิตย์ย้ายราศีในที่นี้ หมายถึง มหาสงกรานต์ คือพระอาทิตย์ย้ายเข้าสู่ราศีเมษ นับเป็นเวลาขึ้นปีใหม่อย่างเก่า จัดเป็นนักขัตฤกษ์ ซึ่งตามสุริยคติจะตกประมาณวันที่ ๑๓,๑๔,๑๕ เมษายน ของทุกปี ปกติพราหมณ์จะจัดพิธีให้พระมหากษัตริย์ รับสุริยเทพ เพื่อเป็นสิริมงคล เป็นความผาสุกของประชาราษฎร์ มีการพยากรณ์ ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามตำนานสงกรานต์^{๓๐} ซื่อนางสงกรานต์ เป็นต้น จะเห็นได้จากความเชื่อได้พัฒนามาเป็นจารีตประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน

ในพระพุทธศาสนาการบอกเหตุการณ์ที่จะเกิดในเบื้องหน้า หรือการพยากรณ์นั้นมาจากพระบารมีที่พระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ได้สั่งสมไว้ ดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย พุทธวงศ์ (วงศ์แห่งพระพุทธเจ้า), จริยาปิฎก เริ่มต้นแต่พระทีปังกร จนถึงพระพุทธเจ้าสมณโคดม พระองค์นี้ รวมทั้งสิ้น ๒๔ พระองค์เป็นการที่พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญบารมีต่างๆ ตามสมัยแห่งพระพุทธเจ้าเหล่านั้น และพระองค์ทรงได้รับการพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าเหล่านั้นทุกพระองค์ ว่าพระองค์จะได้มาเป็นพระพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ ทรงพระนามว่า โคม

ลำดับของการที่ทรงได้รับการพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าในพุทธวงศ์มีดังนี้

๑. ยุคพระปัจจุสมันทีปังกรพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เกิดเป็นดาบส ชื่อ สุเมธ ได้สละทรัพย์ที่มีอยู่หลายโกฏิเป็นทาน แล้วออกบวชเป็นฤๅษี วันหนึ่ง ขณะชาวบ้านกำลังทำถนนวน สุเมธดาบสได้ลงมาช่วยพร้อมทั้งนอนคว่ำลงบนดินโคลน เพื่อเป็นสะพานให้พระทีปังกรพุทธเจ้าได้เดินเหยียบข้ามไป และทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันทรงพระนามว่า โคม

^{๒๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๓๕๐.

^{๒๙} เล่มเดียวกัน, หน้า ๓๕๓.

^{๓๐} อาจารย์ อูระคินท์ วิริยะบูรณะ, ตำราพรหมชาติ ฉบับหลวง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ลูกศรธรรมกัณฑ์, ๒๕๑๑), หน้า ๕๑๓-๕๒๐.

๒. ยุคพระโกณฑัญญะพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ พระนามว่า วิชิตาวี ได้ถวายทานพระภิกษุสงฆ์แสนโกฏิองค์ โดยมีพระโกณฑัญญะพุทธเจ้าเป็นประธาน ทรงได้รับพยากรณ์ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่า โคดม

๓. ยุคพระมงคลพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพราหมณ์ชื่อ สุรจิ ได้ถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์แสนโกฏิองค์ โดยมีพระมงคลพุทธเจ้าเป็นประธาน ทรงได้รับพยากรณ์ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๔. ยุคพระศุมนพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพญานาค ชื่ออตุละ ได้กระทำการสักการะใหญ่แก่พระภิกษุสงฆ์ โดยมีพระศุมนพุทธเจ้า เป็นประธาน ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๕. ยุคพระเรวัตพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพราหมณ์ชื่อ อติเทวะ ได้สรรเสริญพระคุณของ พระเรวัตพุทธเจ้า แล้วถวายจิวรห่ม ทรงได้รับพยากรณ์ว่าจะเป็น พระพุทธเจ้าองค์ทรงพระนามว่า โคดม

๖. ยุคพระโสภิตพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพราหมณ์ชื่อ สุชาติ ได้ถวายมหาทานแก่พระสงฆ์ โดยมีพระโสภิตพุทธเจ้าเป็นประมุขทรงได้รับพยากรณ์ว่าจะเป็น พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๗. ยุคพระอนิมทัสสีตพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เกิดเป็น ยักษ์ ได้เนรมิตมณฑป ถวายพร้อมทั้งมหาทานแก่พระสงฆ์ โดยมีพระอนิมทัสสีตพุทธเจ้า เป็นประมุขทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๘. ยุคพระปทุมพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพญาเนื้อ คือ ราชสีห์ ได้เห็นพระปทุมพุทธเจ้า เข้านิโรธสมาบัติอยู่ ๗ วัน จึงทำประทักษิณแล้วบันลือเสียงขึ้น ๓ ครั้ง นิ่งเฝ้าพระองค์อยู่ ทรงได้รับพยากรณ์ว่าจะเป็น พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๙. ยุคพระนารทพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์บวชเป็นฤาษี ได้ถวายทานและบูชาด้วยดอกไม้จันทน์แดงแก่พระนารทพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๐. ยุคพระปทุมุตตรพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นชฎิล ชื่อว่า รัฏฐิกะ ได้ถวายจิวรพร้อมภัตตาหารแก่พระปทุมุตตรพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๑. ยุคพระสุเมธพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นมานพ ชื่อว่า อุตตระ ได้บริจาคทรัพย์ ๘๐ โกฎิแก่พระภิกษุสงฆ์ โดยมี พระสุเมธพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๒. ยุคพระสุชาตพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ได้ถวายราชสมบัติทั้ง ๔ ทวีป และรัตนะทั้ง ๗ ประการ ในสำนักของพระสุชาตพุทธเจ้า แล้วก็ออกบวชในสำนักของพระสุชาตพุทธเจ้า ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๓. ยุคพระปิยทัสสีพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นพราหมณ์ ชื่อ กัลสปี ได้สร้างสังฆารามใช้เงินไปแสนโกฏ แล้วมอบถวายแด่พระปิยทัสสีพุทธเจ้า ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๔. ยุคพระอถกทัสสีพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นชฎิลชื่อว่า สุสิมะ ได้นำดอกไม้ทิพย์มาจากสวรรค์มีดอกมณฑารพ ดอกปทุม และดอกปาริฉัตตกะ มาบูชาแด่พระอถกทัสสีพุทธเจ้า ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๕. ยุคพระธัมมทัสสีพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็น พระอินทร์ บุษยาพระผู้มีพระภาคเจ้าพระธัมมทัสสีพุทธเจ้าด้วยเครื่องสักการะทิพย์ ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๖. ยุคพระสิทธิตถพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นดาบส นามว่า มงคล ได้นำผลหว่ามาถวายพระสิทธิตถพุทธเจ้า ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๗. ยุคพระติสสพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นกษัตริย์พระนามว่า สุชาต ได้สละราชสมบัติออกบวชเป็น ฤาษี ได้นำดอกไม้ทิพย์มาบูชาแด่พระติสสพุทธเจ้า ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๘. ยุคพระปุสสพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นกษัตริย์พระนามว่า วิชิตาวิ ได้สละราชสมบัติออกบวช ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๑๙. ยุคพระวิปัสสีพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นพญานาคนามว่า อตุลสะ ได้บูชาพระพุทธเจ้าด้วยดนตรีทิพย์ ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๒๐. ยุคพระสิจีพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นกษัตริย์พระนามว่า อรินทมะ ได้ถวายผ้าเนื้อดีจำนวนมาก พร้อมทั้งพาหะช้างทรง แก่พระภิกษุสงฆ์ โดยมีพระสิจีพุทธเจ้าเป็นประมุข ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๒๑. ยุคพระเวสสภูพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นกษัตริย์พระนามว่า สุกัสสนะ ได้ถวายมหาทานแด่พระเวสสภูพระพุทธเจ้า ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๒๒. ยุคพระกุกกุสันธพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นกษัตริย์พระนามว่า เชมะ ได้ถวายมหาทานแด่พระกุกกุสันธพุทธเจ้า ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคดม

๒๓. ยุคพระโกนาคมนพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นกษัตริย์พระนามว่า ปัพพะตะ ได้ถวายผ้าแพร ผ้าสักหลาด เป็นต้น แก่พระสงฆ์ โดยมี พระโกนาคมนพุทธเจ้าขึ้นประมุข ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคตม

๒๔. ยุคพระกัสสปพุทธเจ้าพระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นมาณพชื่อว่า โชติपालได้ออกบวช และสร้างคุณงามความดีแก่พระพุทธศาสนามากมาย ทรงได้รับพยากรณ์ว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โคตม

การพยากรณ์โดยพระพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ เป็นพระญาณบารมีของพระองค์ท่าน ไม่มีการใช้หลักวิชาตามคัมภีร์ พระเวทของพราหมณ์ หรือ ใช้หลักการทางโหราศาสตร์อันว่าด้วยการเคลื่อนที่ของดวงดาวแต่อย่างใด การพยากรณ์เช่นนี้ เพื่อเป็นการยกย่องเทิดทูนในพระบารมี ๓๐ ทัศที่พระพุทธองค์ได้ทรงบำเพ็ญและตั้งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อให้ได้มาเป็นพระสมณโคตม ในภัทธกัปนี้ ครั้นเมื่อมาในสมัยของพระพุทธองค์ นิमितทั้งหลายก็ ตามมาปรากฏให้พยากรณ์สืบต่อ ในเหตุการณ์ที่สำคัญได้อีก

๒.๓.๒ ความเชื่อในการพยากรณ์สมัยพุทธกาล

อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ยังคงมีมากอยู่ในขณะนั้น พราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี ให้เกิดมงคลกับพระมหากษัตริย์และราชบัลลังก์ เป็นผู้ถวายคำพยากรณ์พระสุบิน ดังหัวข้อต่อไปนี้

๒.๓.๒.๑ พราหมณ์ ๘ คนทำนายมหาปุริสลักษณะของเจ้าชายสิทธัตถะ

ความหมายของคำว่า มหาปุริสลักษณะ แยกออกเป็น มหา คือ ความยิ่งใหญ่, ปุริสภาวะ แปลว่า ความเป็นบุรุษ หมายถึงภาวะอันให้ปรากฏมีลักษณะอาการต่างๆ, ลักษณะ หรือ ลักษณะ แปลว่า เครื่องแสดง สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เห็นว่าต่างจากสิ่งหนึ่ง เช่น คุณภาพ หรือ ประเภท เป็นต้น^{๑๑}

ปุริส (ป.)^{๑๒} ชนผู้ยังหทัยของมารดา บิดาให้เต็ม , มาณพ, ชาย, บุรุษ, อาตมะ, จิต, วิเคราะห์ อดุดโน มาติปตฺตุนํ ทนฺยํ ปุเรตฺติ ปุริโส ปุร ชาติ อิศ ปิจ.

ดังนั้น มหาปุริสลักษณะ จึงหมายถึงลักษณะของบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ บุรุษผู้ถึงพร้อมด้วยการได้มหาปุริสลักษณะนั้น จะต้องได้อานิสงส์ของการบำเพ็ญบารมีครบถ้วนทั้ง ๓๐ ทัศ คือ

บารมี ธรรมดา ๑๐ ประการ หมายถึง การสร้างคุณดี ตามปกติวิสัย มีเจตนาในชั้นธรรมดาอันประกอบด้วย ทาน, ศีล, เนกขัมมะ, ปัญญา, วิริยะ, ขันติ, สัจจะ, อธิษฐาน, เมตตา, อุเบกขา, มีรายละเอียดดังนี้

- ทาน คือผู้มีจิตยินดีในการให้ ในการเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น

^{๑๑}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๔๗.

^{๑๒}ป.หลงสมบุญ, พจนานุกรมบาลี-ไทย, หน้า ๔๒๒.

- ศิล เป็นผู้มีจิตยินดีในการรักษาศีล มีความประพฤติเรียบร้อย ดึงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย
- เนกขัมมะ เป็นผู้มีจิตยินดีในการปลีกตัวออกจากความหมกมุ่นในกามคุณ เพื่อประพฤติพรหมจรรย์
- ปัญญา เป็นผู้มีความรู้และมีเหตุผล สามารถแยกแยะผิดถูก ชั่วดี เป็นที่ฟังของผู้อื่นได้
- วิริยะ เป็นผู้มีความเพียร มีความแก้แค้นไม่เกรงกลัวต่ออุปสรรคใดๆ ในการบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ตนเอง แก่ผู้อื่น และแก่ส่วนรวม
- ขันติ เป็นผู้มีอารมณ์อดทน ในการดำเนินชีวิตและอดกลั้นต่อสิ่งชั่วๆ ไม่อุอานาใจแห่งกิเลสทั้งปวง
- ศัจจะ เป็นผู้มีศรัทธามั่นในความสัตย์จริง พุคจริง ทำจริง
- อริยฐาน เป็นผู้มีจิตใจมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยวในการดำเนินชีวิต ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งความหวังไว้
- เมตตา เป็นผู้มีจิตใจดี ปรารถนาดี ให้ผู้อื่นเป็นสุข ห่วงใยต่อผู้อื่นเสมอ
- อุเบกขา เป็นผู้วางใจเป็นกลาง เทียงธรรม ไม่มีอคติเพราะชอบ เพราะกลัว เพราะหลง

อุปบารมี หมายถึง การสร้างความดีให้มากเกินกว่าธรรมดา มีเจตนาแรงกล้าสามารถเสียสละอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งได้ ประกอบด้วย ทานอุปบารมี , ศีลอุปบารมี , เนกขัมมะอุปบารมี ฯลฯ

ปรมัตถบารมี หมายถึง การสร้างความคิดอย่างสูงสุดมี เจตนาแรงกล้ากว่าคนอื่นถึงขั้นสามารถเสียสละชีวิตได้ ประกอบด้วย ทานปรมัตถบารมี , ศีลปรมัตถบารมี , เนกขัมมะปรมัตถบารมี ฯลฯ

การบำเพ็ญบารมีทั้ง ๓๐ ทศให้ครบถ้วนนั้น ต้องใช้เวลาในการสั่งสมยาวนานในสังสารวัฏ พระพุทธองค์ทรงใช้เวลาในการบำเพ็ญบารมีทั้ง ๓๐ ทศให้เต็มบริบูรณ์ ถึง สี่หมื่น อสงไขย กับอีก แสนกัป ทุกพระชาติที่ได้มาเสวยชาติเป็นพระโพธิสัตว์ เช่น ในพระชาติที่เป็นพระยาสีลวฤช^{๓๓} ทรงบำเพ็ญศีลจัดเป็นศีลบารมี ในพระชาติที่เป็นอโยธราชกุมาร ทรงบำเพ็ญเนกขัมมะ จัดเป็นเนกขัมมะบารมี และในพระชาติที่เป็นพระยาสีวิราชทรงควักพระเนตรให้เป็น

^{๓๓}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, พระปฐมสมโพธิกถา พิศดาร (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียงเจริญ, ๒๕๑๕), หน้า ๗๑.

ทาน จัดเป็นอุปบารมี ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า มหาปฐิสลักษณ์ไม่ได้เกิดขึ้นง่ายๆ ในบุคคล แต่จะเกิดขึ้นสำหรับบุคคลที่ถึงพร้อมในการที่จะได้เป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น

ในคัมภีร์ปกรณ์วิเสสที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาได้แก่ “คัมภีร์มิลินทปัญหา” ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่าง พระยามิลินทร์ กับพระนาคเสน เป็นการชี้ให้เห็นว่า มหาปฐิสลักษณ์ ๓๒ ประการนั้น ไม่ปรากฏแก่บุคคลทั่วไป แม้กระทั่งพระพุทธบิดา หรือ พระพุทธมารดา ก็ไม่ทรงมีลักษณะพิเศษดังกล่าว พระนาคเสน เปรียบเทียบให้พระยามิลินทร์ฟังว่า “มหาปฐิสลักษณ์” ของพระพุทธเจ้า แตกต่างจากคนธรรมดาทั่วไป เปรียบเหมือนดอกบัวแม้จะเกิดในดิน ในน้ำ แต่มีสีกลิ่น รส ที่เลิศกว่า ดิน และน้ำ มหาปฐิสลักษณ์ จึงเป็นสิ่งที่เรื่องที่ยังเกิดเฉพาะตัว เป็นบารมีที่สั่งสมมาหลายภพชาติ

ในคัมภีร์ปฐมสมโพธิกถา^{๓๔} ได้กล่าวถึงการทำนาย เจ้าชายสิทธัตถะ ภายหลังพระประสูติกาลเพียง ๕ วัน ไว้ดังนี้

ครั้นถึงวันเป็นคำรบ ๕ นับตั้งแต่พระกุมารประสูติมา พระเจ้า สุทโธทนะ มหาราช จึงโปรดให้ทำพระราชพิธีโสทรจรงองค์พระกุมารในสระ โบกขรณี เพื่อถวายพระนาม ตามขัตติยราชประเพณี โปรดให้ตกแต่งพระราชนิเวศน์ ประพรมด้วยจตุรสุคนธชาติ และได้โปรยปรายซึ่งบุบผชาติ มีข้าวดอกเป็นคำรบ ๕ ปลูกอาสนะอันขจิตด้วยเงินทองและแก้ว ตกแต่งข้าวปายาสอันประณีต ให้ประมุขกษัตริย์ พราหมณ์ คหบดี และเสนามุขอามาตย์ ทั้งปวงพร้อมกันในพระราชนิเวศน์ รับสั่งให้เชิญพระราชโอรสอันประดับด้วยราชประสาธนาภรณ์อันวิจิตร มาสู่มหามณฑลสันนิบาต แล้วเชิญพราหมณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญในไตรเพท ๑๐๘ คน มาเลี้ยงโภชนาหารในพระราชพิธีทำนายพระลักษณะตามราชประเพณี แล้วเลือกสรรเอาพราหมณ์ ๘ คน ผู้ทรงคุณวิทยา ประเสริฐกว่าพราหมณ์ทั้งหมดนั้น ให้นำหน่ออาสนะอันสูง แล้วให้เชิญพระราชโอรสไปยังที่ประชุมพราหมณ์ ๘ คนนั้น เพื่อพิจารณาพระลักษณะพยากรณ์ พราหมณ์ ๘ คนนั้น มีนามว่า รามพราหมณ์, ลักษณะพราหมณ์, ยัญญพราหมณ์, ชูชพราหมณ์, โภชพราหมณ์, สุกัตตพราหมณ์, สุขยามพราหมณ์, โภณจัญญพราหมณ์

ทั้ง ๘ คนแรกข้างต้น พิจารณาเห็นพระลักษณะพระกุมารอย่างละเอียดบริบูรณ์ เห็นถูกต้อง มหาปฐิสลักษณ์ ๓๒ ประการ ตามตำรามหาบุรุษลักษณะพยากรณ์ศาสตร์ ครบทุกประการแล้ว จึงยกนิ้วมือขึ้น ๒ นิ้ว ทูลเป็นสัญลักษณ์ทำนายมีคติ ๒ ประการว่า “พระราชกุมารนี้ ถ้าดำรงอยู่ในเพศฆราวาส จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ปราบปรามได้รับชัยชนะทั่วปฐพีมณฑล

^{๓๔}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ปฐมสมโพธิกถา วรรณคดีพระพุทธศาสนา พากย์ไทย คัมภีร์แสดงเรื่องราวของพระพุทธเจ้า, หน้า ๕๗.

ถ้าออกบวชจักได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศาสดาเอกในโลก แนะนำสั่งสอนเวไนยสัตว์ โดยไม่มีศาสดาอื่นยิ่งไปกว่า”

ส่วนท่าน**โกณฑัญญะพรหมณ์** ผู้มีอายุน้อยที่สุด พยากรณ์เพียงอย่างเดียวด้วยความมั่นใจ โดยการชูนิ้วเพียงนิ้วเดียวเป็นการยืนยันคำพยากรณ์ของตนเองว่า “พระราชกุมารผู้บริบูรณ์ด้วยมหาบุรุษลักษณะอย่างนี้ จะไม่อยู่ครองเพศฆราวาสอย่างแน่นอน จักต้องเสด็จออกบรรพชา และได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยแท้ ” การที่โกณฑัญญะ มีความมั่นใจในการออกคำพยากรณ์เพียงหนึ่ง เดียว เพราะได้พิจารณา ถึง อสิตยานุพยัญชนะ^{๓๕} อีก ๘๐ ประการ อันเป็นลักษณะพิเศษ นอกเหนือจากมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ ประกอบในการพยากรณ์ อันจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

ตามตำราของพรหมณ์ทั้งหลาย ได้กล่าวเรื่องลักษณะมหาบุรุษไว้สืบทอดกันรุ่นต่อรุ่น เพื่อเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเวลาที่พระพุทธเจ้าจะมาอุบัติในโลก คำว่า “ลักษณะมหาบุรุษ หรือ มหาปุริสลักษณะ ” หมายถึง ลักษณะพิเศษของมหาบุรุษ ซึ่งผู้ที่จะมีมหาปุริสลักษณะ นั้น จะมีคติเป็น ๒ คือ

๑. ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงธรรม ครองราชย์โดยธรรม ทรงเป็นใหญ่ในแผ่นดินมีมหาสมุทรทั้งสี่เป็นขอบเขต ทรงได้รับชัยชนะ มีพระราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ คือ (๑) จักรแก้ว (๒) ช้างแก้ว (๓) ม้าแก้ว (๔) มณีแก้ว (๕) นางแก้ว (๖) คหบดีแก้ว (๗) ปริณายกแก้ว มีพระราชโอรสมากกว่า ๑,๐๐๐ องค์ ซึ่งล้วนแต่กล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรบุรุษ

๒. ถ้าออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตจะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ไม่มีกิเลสในโลก

มหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ คือ

๑. **สุปติญฺฐิตปาโท (พื้นฝ่าพระบาทราบเสมอกัน)**

มีพื้นฝ่าพระบาททั้งสองเสมอเป็นอันดี คุงพื้นฉลองพระบาททอง ไม่เว้าแหว่ง ดังเท้าสามัญมณุษย์ ขณะเมื่อเหยียบลงก็ต้องพื้นพร้อมกัน ขณะเมื่อยกขึ้นก็พื้นจากพื้นพร้อมกัน อันนี้จัดเป็นพระมหาบุรุษลักษณะเป็นปฐม เพราะในบุรุษชาติพระมหาบุรุษราช ได้สมทานมั่น ในกุศลมิได้กลับกลอกทรงประพุดิในกายสุจริต วิสุจริต มโนสุจริต จำแนกทานแลรักษาเบญจศีล แลอุโบสถศีล ทำให้เป็นประโยชน์แก่บิดามารดา เคารพในตระกูลผู้เฒ่าผู้แก่ ทำลายเบญจจันท์ขึ้น

^{๓๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ , หน้า ๔๕๑.

ไปบังเกิดในเทวโลกเสวยทิพย์สมบัติประเสริฐยิ่งกว่าเทพยดาอื่น ด้วยเหตุ ๑๐ ประการ มียิ่งด้วย
 ทิมาขุเป็นอาทิ จุติมาบังเกิดในปัจฉิมชาติจึงได้พระมหามหายุทธลักษณะอันนี้^{๓๖}

๒. เภฏฐา ปาทเลสสุ จุกุภานิ ชาตานิ (พื้นพระบาททั้งสองมีกัจจกรปรากฏ)

มีพื้นฝ่าพระบาททั้งสองประกอบด้วยลายลักษณะกัจจกรข้างละอัน ในท่ามกลาง
 ฝ่าพระบาทและจักรนั้น มีค่า ๑,๐๐๐ ประกอบด้วยวงกลมบริบูรณ์ด้วยอาการทั้งปวง แลภายนอก
 รอบกัจจกรนั้นประดับด้วยรอยรูปอัฐจุตรสมมงคล ๑๐๘ ประการ คือ รูปหอก ๑ รูป แวนสองพระพักตร์
 ๑ รูป ดอกพุดซ้อน ๑ รูป สายสร้อย ๑ รูป สังวาล ๑ รูป ถาดทอง ๑ รูป ตั้ง ๑ รูป มัจฉาทิ้งคู่ ๑ รูป
 ปราสาท ๑ รูป ขอ ๑ รูป เส้าใต้ ๑ รูป เสวตฉัตร ๑ รูป พระขรรค์ ๑ รูป พัดใบตาล ๑ รูป พัดหาง
 นกยูง ๑ รูป พัดวาลวิชนี ๑ รูป มงกุฎ ๑ รูป บาตร ๑ รูป พวงมะลิ ๑ รูป ดอกนิลอุบล ๑ รูป ดอก
 อุบลขาว ๑ รูป ดอกอุบลแดง ๑ รูป ดอกบัวแดง ๑ รูป ดอกบัวขาว ๑ รูป หม้อเต็มด้วยน้ำ ๑ รูป ถาด
 เต็มด้วยน้ำ ๑ รูป มหาสมุทรทั้งสี่ ๑ รูป เขาจักรวาล ๑ รูป ป่าหิมพานต์ ๑ รูป พระสินธุ ๑ รูป
 พระจันทร์ ๑ รูป พระอาทิตย์ ๑ รูป หมู่ดาว ๑ นักษัตรฤกษ์ ๑ รูป ทวีปใหญ่ทั้งสี่ ๑ รูป ทวีปน้อยทั้งพัน
 ๑ รูป บรมจักรพรรดิและราชบริวาร ๑ รูป สังข์ทักษิณาวัฏ ๑ รูป สุวรรณมัจฉา ๑ รูป จักรทิ้งคู่ ๑ รูป
 คงคาทั้งเจ็ด ๑ รูป สระใหญ่ทั้งเจ็ด ๑ รูป เขาวริภัณฑ์ทั้งเจ็ด ๑ รูป พระยาครุฑ ๑ รูป จระเข้ ๑ รูป
 ชงชายชงผ้าทั้งผืน ๑ รูป รัตนบัลลังก์ ๑ รูป แก้ว ๑ รูป เขาไกรลาส ๑ รูป พระยาราชสีห์ ๑ รูป
 พยัคฆราช ๑ รูป ช้างเอราวัณ ๑ รูป พญาม้าพลาหก ๑ รูป พญาพาสูกรินาคราช ๑ รูป พญาหงส์ ๑ รูป
 ไก่เถื่อน ๑ รูป อสุภราช ๑ รูป พญาช้างอุโบสถ ๑ รูป พญาช้างฉัททันต์ ๑ รูป มังกรทอง ๑ รูป
 มหาพรหม ๔ หน้า ๑ รูป เรือทอง ๑ รูป เต้าทอง ๑ รูป แม่โคกับทั้งบุตร ๑ รูป กิณนรผู้ ๑ รูป
 นกการเวก ๑ รูป นกกระเรียน ๑ รูป นกยูง ๑ รูป นกจากพราศ ๑ รูป นกพริก ๑ รูป
 ฉกามาพจรเทวโลกทั้ง ๖ ชั้น ๑ รูป โสพมหาพรหมทั้ง ๑๖ ชั้น ๑ รูป สิริเป็นรอยรูปมงคล ๑๐๘
 ประการ^{๓๗}

๓. อายตปณฺหิ (มีสันพระบาทยื่นยาว)

มีสันพระบาทอันยาว แลมนุษย์ทั้งหลายอื่นข้างปลายเท้าสั้นยาว ถ้าแข่งตั้งอยู่
 ในที่สุดแห่งสั้นเท้า เหมือนจุดตัดเสียดซึ่งสั้นแล้วแลตั้งไว้ อันสันพระบาทแห่งพระมหามหายุทธแปลกกว่า
 มนุษย์อื่นๆ และพระบาทแบ่งเป็นสี่ส่วน ข้างปลายพระบาทวัดได้ ๒ ส่วน ถ้าพระขงษ์ตั้งใน
 ส่วนค้ำรับ ๓ เหลืออยู่ข้างสั้นอีกส่วนหนึ่ง เป็นค้ำรับ ๔ แลสันพระบาทนั้น มีสีแดงงามดุจฝ้ายรัดกัมพล
 อันม้วนเข้าแลตั้งไว้ จัดเป็นมหายุทธลักษณะเป็นค้ำรับ ๓^{๓๘}

^{๓๖}ที่. ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๑/๑๖๓.

^{๓๗}ที่. ปา. (ไทย) ๑๑/ ๒๐๔/๑๖๕.

^{๓๘}ที่. ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๖/ ๑๖๖.

๔. ทินงคูลี (มีพระองค์เดียว)^{๓๕}

มีนิ้วพระบาทแลนิ้วพระหัตถ์ทั้งหลายยาวเรียวคูนนิ้ววานร ข้างต้นใหญ่แล้วเรียวยาวลงไปจนปลายนิ้วกลมงามคุดแห่งจรดล อันขำด้วยน้ำมันยางแล้วปั้นเป็นอันดี จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๔ เพราะในบุรุษชาติพระองค์เว้นจากปนาติปาตกรรม มิได้เหยียบสัตว์ให้ตายด้วยปลายพระบาท แลมิได้ประหารสัตว์ให้ตายด้วยพระหัตถ์จึงได้พระมหามงกุฎลักษณะทั้ง ๒ ประการนี้

๕. มงกุฎลุนหตุลปาโท (มีพระหัตถ์ และพระบาทอ่อนนุ่ม)^{๔๐}

มีพื้นฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทอันอ่อนนุ่ม กรูวนาคูปยสำลีอันประณีตได้ ๑๐๐ ครั้ง จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะเป็นคำรบ ๕

๖. ชาลหตุลปาโท (ฝ่าพระหัตถ์ และฝ่าพระบาทมีลายดอกดาบ)^{๔๑}

มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาท ประดับด้วยลายดาบาย ประคุดช่างผู้ฉลาดถักไว้ในช่องแห่งบัญชีร อนึ่งนิ้วพระหัตถ์ข้างละ ๔ เว้นแต่พระอังคณฐะ และนิ้วพระบาทข้างละ ๕ เสมอกันเป็นอันดี ชิดเสียดสีซึ่งกันสนิท จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๖ เพราะในบุรุษชาติ พระองค์ได้สงเคราะห์มหาชนด้วยสังคหวัตถ์ทั้ง ๔

๗. อุตฺตฺสฺกปาโท (มีข้อพระบาทคุดสังข์คว่ำ)

มีอัฐิข้อพระบาทตั้งอยู่บนหลังพระบาท และอัฐิข้อจะได้ติดกับหลังเท้าคุดชนทั้งปวงก็หามิได้ ขณะเมื่อยกย่างพระบาทก็ถลอกกลับผันแปรไปโดยคล่อง และพระกายท่อนเบื้องบนตั้งแต่พระนาภีขึ้นไป ก็มีได้ห้วนไหวเป็นปรกติอยู่ประคุดสุวรรณปฏีมาอันตั้งอยู่ในเรือทอง ไหวอยู่แต่พระกายท่อนเบื้องต่ำ ชนทั้งปวงแลเห็นฝ่าพระบาทอันยกย่างไปมาทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังปรากฏคุดฝ่าเท้าแห่งกฤษณะชาติ จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๗ ในบุรุษชาติพระองค์กล่าววาจาประกอบด้วยประโยชน์ เว้นจากสัมผัสปลาปาท^{๔๒}

๘. เณนิมิตฺตทิสขุโณ (มีพระชงฆ์เรียวคุดแข็งเนื้อทราย)

มีลำพระชงฆ์อันเรียวคุดเกลียวแห่งแข็งเนื้อทราย แลมีพระมั่งสะเนือง เป็นอันเดียวหุ้มรอบอัฐิพระชงฆ์เต็มเสมอเป็นอันดี มีสัณฐานกลมงามคุดต้นข้าวสาตี อันมีครรภ์ จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๘ ในบุรุษชาติพระองค์ได้บอกกล่าวสรรพศิลปศาสตร์วิทยาโดยเคารพ^{๔๓} เคารพ^{๔๓}

^{๓๕}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๐๐/๑๖๐.

^{๔๐}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๑๐/๑๗๐.

^{๔๑}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๐๐/๑๖๐.

^{๔๒}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๐๗/๑๖๘.

^{๔๓}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๑๔/๑๗๔.

๕. จูติโกว โอนนมนุโต (เมื่อประทับยืนพระหัตถ์จับถึงพระชานู)

เสด็จประทับยืนโดยปรกติ มิได้น้อมพระองค์ลง และฝ่าพระหัตถ์ทั้งสองเหยียดลงไปปรามาสถึงพระชานูมณฑลทั้งสองข้างได้ จัดเป็นพระมหามุขลักษณะค้ำรบ ๕ ในปุเรชาติพระองค์รู้จักซึ่งบุคคลอันเป็นวิเศษบุรุษ คือ พระอริยเจ้าและกระทำให้บอบนพเคารพนับถือปฏิบัติในโอวาท^{๔๔}

๑๐. โกโสทิตวตถุคฺยุโ (มีพระคุษหะเร้นอยู่ในฝัก)

มีพระคุษหะลับอยู่ในฝักประคูดฝักบัวทองกำบังไว้ เหมือนด้วยคุษหะที่ลับแห่งโคแลกฤษุชชาติเป็นอาทิ จัดเป็นพระมหามุขลักษณะค้ำรบ ๑๐ ในปุเรชาติพระองค์ได้ทรงทำให้ชนทั้งหลายที่เป็นญาติแลมิตรสนิทแก่กัน อันพลัดพรากจากกัน ไปนานให้ได้มาพบกัน^{๔๕}

๑๑. สุวณฺณวณฺโณ (มีพระฉวีเปล่งปลั่งดุจทอง)

มีพระฉวีวรรณอันเหลืองงาม ดังสีทองทั่วทั้งพระวรกาย ครวนาคูรูรูปทองทั้งแห่งจัดเป็นพระมหามุขลักษณะค้ำรบ ๑๑ ในปุเรชาติพระองค์ได้บริจจาคสูขุมวัตถุทานแลอามิสทานต่างๆ ได้กระทำสัมมันชนกรรม คือ กวาดในลานพระเจดีย์เป็นต้น กับระจับเสียดซึ่งความโกรธ^{๔๖}

๑๒. สุขุมมจฺจนฺวี (มีพระฉวีละเอียดดุจสีไม่ติดพระวรกาย)

มีพระฉวีอันละเอียด มิได้มีรูสีละองคิดต้องอยู่ในพระวรกาย มาตราว่า มลทินอันใดมาสัมผัสก็เลื่อนหลุดไป ครวนาคูรูน้ำอันกลิ้งตกจากใบบัว จัดเป็นพระมหามุขลักษณะค้ำรบ ๑๒ ในปุเรชาติพระองค์ได้ทรงพระอุตสาหปุจฉาสมณพราหมณาจารย์ ทราบในข้อสรรพสิ่งบาปบุญคุณโทษต่างๆ^{๔๗}

๑๓. เอกกโลโหม (พระโลมาขุมละเส้น)^{๔๘}

มีเส้นพระโลมาชาติเกิดขึ้นเฉพาะขุมละเส้น จะได้เกิดขึ้นขุมละสองสามเส้น ดูจนทั้งปวงก็หามิได้จัดเป็นพระมหามุขลักษณะค้ำรบ ๑๓

๑๔. อุฑฺธคฺคโลโหม (มีพระโลมาชาติปลายงอนขึ้นเวียนเป็นทักษิราวัฏ)

มีเส้นพระโลมาคำสนิทคฺจสีดอกอัญชัญทั่วทั้งพระสรีรกาย แลเวียนเป็นทักษิณาวฏได้ ๓ รอบ แล้ว มีปลายกลับขึ้นเบื้องบนทั้งสิ้น (ทุกเส้น) จัดเป็นพระมหามุขลักษณะค้ำรบ ๑๔ ในปุเรชาติพระองค์กล่าววจาแต่ล้วนสตัดยถาวันจากมุสาวาท^{๔๙}

^{๔๔}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒๒/๑๘๐.

^{๔๕}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒๐/๑๗๕.

^{๔๖}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๑๘/๑๗๓.

^{๔๗}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๑๖/๑๗๖.

^{๔๘}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๒/๑๘๕.

๑๕. พุรมชุกตุโต (มีพระวรกายตั้งตรงดุจพระกายพรหม)

มีท่อนพระกายอันตั้งตรงดุจกายท้าวมหาพรหม มิได้น้อมไปเบื้องหน้า เบื้องหลัง และข้างซ้ายข้างขวา เหมือนกายของสามัญชนทั่วไป จัดเป็นพระมหาบุรุษลักษณะคำรบ ๑๕ ในปุเรชาติพระองค์มิได้เบียดเบียนฆ่าเสียซึ่งสัตว์อื่น^{๕๐}

๑๖. สตตสุสโท (มีพระมังสะในที ๗ แห่งเต็มบริบูรณ์)

มีพระมังสะอันหนาในที ๗ สถาน คือหลังพระหัตถ์ทั้งสอง หลังพระบาททั้งสอง แลพระอังสาทั้งสองข้าง และลำพระศอก ที่ทั้ง ๗ แห่งนี้กำบังมิได้เห็นพระเส้นปรากฏ ออกมาภายนอก จัดเป็นพระมหาบุรุษลักษณะคำรบ ๑๖ ในปุเรชาติพระองค์ได้บริจาคนกปิต โภชนาทานเป็นอันมาก^{๕๑}

๑๗. สีหปุพฺพทุฏกกาโย (มีพระวรกายทุกส่วนบริบูรณ์ดุจลำดับท่อนหน้าของราชสีห์)

มีสกลกายบริบูรณ์ดุจถึงกายท่อนหน้าแห่งพญาราชสีห์ อธิบายว่า ธรรมดากายแห่งราชสีห์นั้น ท่อนถึงข้างเบื้องหน้านั้นลำพิบริบูรณ์ ท่อนถึงข้างเบื้องท้ายนั้น พานจะบกพร่องอันพระกายแห่งพระมหาบุรุษบริบูรณ์พร้อมทั่วทั้งพระองค์มิได้บกพร่อง พระอังกพยพใหญ่ผู้น้อย ทั้งปวงที่ควรจะขยำแกล้ง คอจะล่าจะเรียจะกลมในทีใดๆ ก็มีสัณฐานอันงามปรากฏสมควรแก่องค์กายพพในที่นั้นๆ จัดเป็นพระมหาบุรุษลักษณะคำรบ ๑๗ ในปุเรชาติพระองค์ได้สั่งสมพระทศบารมีบริบูรณ์ทุกประการ^{๕๒}

๑๘. ปิณฺณุนฺตรโส (มีพระปฤษฎาญค์ราบเรียบเสมอกัน)

มีระหว่างพระปฤษฎาญค์อันบริบูรณ์ อธิบายว่า ตั้งแต่บั้นพระองค์ขึ้นไปจนตรานเท่าถึงต้นพระศอนั้น พื้นพระมังสะปกพระปฤษฎาญค์เสมอเป็นอันดีมิได้เห็นข้อพระอัฐิท่ามกลางเหมือนแผ่นกระดานทองอันยกขึ้นตั้งไว้ จัดเป็นพระมหาบุรุษลักษณะคำรบ ๑๘ ในปุเรชาติพระองค์มีพระทัยปรารถนาจะให้เป็นที่ประ โยชน์แลคุณแก่ชนทั้งหลายเป็นอันมา^{๕๓}

^{๕๕}ที่ปา.(ไทย)๑๑/๒๑๒/๑๓๔

^{๕๐}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๖/๑๖๗.

^{๕๑}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๘/๑๖๕.

^{๕๒}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๑๔/๑๘๒.

^{๕๓}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๐/๑๖๑.

๑๙. นิโครฐปริมณฑล (มีพระวรกายเป็นปริมณฑลดุจปริมณฑลของคันทันไทร)

มีปริมณฑลพระกายบริบูรณ์พร้อมดุจปริมณฑลแห่งคันทันไทร อธิบายว่า พระกรทั้งสองข้างเหยียดออกโดยกว้าง คือวาของพระองค์มีประมาณยาวเท่าใด ก็วัดได้เท่ากับ พระกายซึ่งสูงประมาณเท่านั้น มิได้สั้นกว่ายาวกว่าจุสามัญสัตว์ทั้งหลายอื่นๆ จัดเป็นพระมหามุรุษ ลักษณะคำรบ ๑๙ ในปุรชาติพระองค์ทรงบำเพ็ญทาน โดยสักการสัมมานะนับถือสมณพราหมณาจารย์ แลยากตามสมควรแก่คุณานุรูป^{๕๔}

๒๐. สมวณฺณกษุณฺโธ (มีลำพระศอกกลมงามเท่ากันตลอด)

มีลำพระศอกอันกลมงามเสมอเป็นอันดีดุจเขาโคทอง ขณะเมื่อจะเปล่ง พระสุรเสียงตรัสออกมานั้น ระเบียบเส้นที่ลำพระศอกมิได้ปรากฏออกมาภายนอก พระสุรเสียงนั้น ดังก้องดุจจะเสียงเมฆอันบันลือ จัดเป็นพระมหามุรุษลักษณะคำรบ ๒๐ ในปุรชาติพระองค์ มีพระทัยปรารถนาจะให้เป็นผู้สุขแก่สัตว์ทั้งปวง^{๕๕}

๒๑. รสคฺคสคฺคิ (มีเส้นประสาทรับรสพระกระยาหารดี)

มีเส้นสำหรับที่จะนำไปซึ่งรสอาหารประมาณถึง ๗,๐๐๐ เส้น มีปลายเส้น ขึ้นมา ณ เบื้องบนทั้งสิ้นแล้วรวบรวมเข้าที่ลำพระศอก มาตรฐานว่าเสวยพระกระยาหาร แต่ประมาณ เท่าเมล็ดงาหนึ่งก็ดี แต่พอตกถึงปลายพระชิวหารสก็แผ่ซ่านไปทั่วพระสรีรกายทั้งปวง จัดเป็น พระมหามุรุษลักษณะคำรบ ๒๑ ในปุรชาติพระองค์มิได้เบียดเบียนซึ่งสัตว์ทั้งหลาย^{๕๖}

๒๒. สิหนฺนุ (มีพระหนูดุจดวงราชสีห์)

มีพระหนุเสมือนด้วยคางแห่งพญาราชสีห์ มิฉะนั้นเสมือนด้วยสัณฐานแห่ง วงพระจันทร์ในวันทวาทสิศุกลปักษ์ขึ้น ๑๒ ค่ำ จัดเป็นพระมหามุรุษลักษณะคำรบ ๒๒ ในปุรชาติ พระองค์มิได้กล่าววาจาสัมผัสปลาทวาท^{๕๗}

๒๓. จตฺตาทิสทฺนุโต (มีพระทนต์ ๔๐ ซี่)

มีพระทนต์ครบ ๔๐ ทิศ เบื้องบน ๒๐ เบื้องล่างก็ ๒๐ เท่ากัน จัดเป็นพระมหามุรุษ ลักษณะคำรบในปุรชาติพระองค์เจรจาเว้นจากเปสุญวาท^{๕๘}

^{๕๔}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๒/๑๘๐.

^{๕๕}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๔/๑๘๐.

^{๕๖}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๖/๑๘๔.

^{๕๗}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๓๘/๑๙๔.

^{๕๘}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๓๔/๑๙๑.

๒๔. สมทนต์ (มีพระทนต์เรียบเสมอกัน)

มีระเบียบพระทนต์เรียบเรียงเสมอเป็นอันดี จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๒๔ ในปุเรชาติพระองค์เว้นจากมิจจาชีพ^{๕๘}

๒๕. อวิรัตนุโต (มีพระทนต์เรียบสนิทไม่ห่างกัน)

มีระเบียบพระทนต์มิได้ห่าง สนิทกันเป็นอันดี ดูระเบียบแห่งแก้ววิเชียร อันตั้งเรียบเรียงระดับไว้บนแผ่นกระดานทอง จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๒๕ ในปุเรชาติพระองค์เว้นจากเปตุญวาท^{๖๐}

๒๖. สุตุกทาโร (มีพระเขี้ยวแก้วงาม)

มีพระทนต์ คือพระเขี้ยวทั้ง ๔ อันขาวบริสุทธิ์ รุ่งเรืองด้วยรัศมีอันโอภาส ยิ่งกว่ารัศมีแห่งดวงดาวประกายพริ้ว จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๒๖ ในปุเรชาติพระองค์เว้นจากมิจจาชีพดุจดั่งกล่าวมาแล้ว^{๖๑}

๒๗. ปหุตชีโว (มีพระชิวหาอ่อนและยาว)

มีพระชิวหาอ่อนอ่อนและกว้างยาวยิ่งกว่าชนทั้งปวง โดยส่วนยาวนั้น อาจแลบคลุมช่องพระนาสิกทั้งสองและเลียหวัดถึงพระกรรณทั้งสองข้างได้ โดยส่วนกว้างนั้นอาจแลบแผ่ปกปริมณฑลพระนลาฏได้ทั่วทั้งสิ้น และห่อให้เล็กสอดใส่ในช่องพระนาสิกและพระโศดได้ จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๒๗^{๖๒}

๒๘. พุรหมุสสุโร กรวิกภาณี (มีพระสุรเสียงดุจพรม)

มีพระสุรเสียงอันไพเราะประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ดูเสียงแห่งทำวมหาพรมแลเสียงแห่งนกกการเวก จัดเป็นพระมหามงกุฎลักษณะคำรบ ๒๘ ในปุเรชาติพระองค์เว้นจากมรุตวาท จึงได้พระมหามงกุฎลักษณะทั้งสองประการนี้^{๖๓}

๒๙. อภินีนตุโต (มีพระเนตรดำสนิท)

มีพระเนตรอันดำยิ่งนัก คือ ในดวงพระเนตรไม่ว่าจะดำทั้งสิ้นก็หามิได้ ในที่ควรจะเขี้ยวก็เขี้ยวบริสุทธิ์ ดูจิตดอกสามหา ที่ควรจะเหลืองก็เหลืองดูจิตดอกกรรมิกา ที่ควรจะแดงก็แดงดังดอกเซ่งและดอกชบา ที่ควรจะขาวก็ขาวดังสีดาวประกายพริ้ว ที่ควรจะดำก็ดำดัง

^{๕๘}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๐/๑๕๖.

^{๖๐}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๔/๑๕๑.

^{๖๑}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๐/๑๕๖.

^{๖๒}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๖/๑๕๓.

^{๖๓}ที่.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๐๐/๑๖๒.

สีพลประคำคีควาย และกระบอกพระเนตรทั้งสองนั้นงามดุจสีหบัญชรแก้วในสุวรรณวิมาน
อันเพยออก จัดเป็นพระมหามารุชลักษณะคำรบ ๒๕^{๖๔}

๓๐. โคปมุโข (ดวงพระเนตรแจ่มใสดุจตาลูกโตหลังคลอด)

มีดวงพระเนตรทั้งสองอันส่องไสงามดุจดวงจักษุแห่งลูกโคอันคลอดได้
ประมาณมูหุดหนึ่ง จัดเป็นพระมหามารุชลักษณะคำรบ ๓๐ ในบุรชาติพระองค์ทอดพระเนตรเล็งดู
มหาชนทั้งหลายด้วยพระเนตรอันเบิกบานมีอการเป็นที่รัก จึงได้พระมหามารุชลักษณะทั้งสอง
ประการนี้^{๖๕}

๓๑. อุณาโลมา ภมุกนุตร ชาตา (มีพระอุณาโลมระหว่างพระโขนงเวียน ทักษิณา-วัตร มีสีขาเหมือนสำลี)

มีพระอุณาโลมชาติบังเกิดขึ้น ณ ระหว่างแห่งพระโขนงทั้งสอง ท่ามกลาง
พระนลาฏ วงเวียนเป็นทักษิณาวัฏ มีพรรณอันขาวและอ่อนดุจสำลีอันประชีได้ ๑๐๐ ครั้ง ถ้าจะจับ
ปลายเส้นพระโลมาชักออกก็ยาวประมาณถึงถึงพระกร จัดเป็นพระมหามารุชลักษณะคำรบ ๓๑ ใน
บุรชาติพระองค์จรจาวันพรุสวาท^{๖๖}

๓๒. อุณหิสฺสึโส (มีพระเศียรงามบริบูรณ์)

มีพระนลาฏและพระเศียรอันบริบูรณ์ประกอบด้วยอรรถ ๒ ประการ อธิบายว่า
พื้นพระมิ่งสะนุนขึ้น ตั้งแต่หมวกพระกรรมเบื้องขวาปกขอบพระนลาฏมาถึงหมวกพระกรรมเบื้องซ้าย
งามเหมือนอุณหิสฺสึโสคือกระบังหน้า ชนทั้งหลายเห็นพระลักษณะอันนี้ จึงเอาอย่างไปกระทำอุณหิสฺสึโส
เป็นเครื่องหมายประดับพระพักตร์แห่งกษัตริย์ทั้งปวงสืบๆ กันมานั้น ประการหนึ่ง อนึ่ง พระเศียรนั้น
กลมงามบริบูรณ์มิได้ แลนูนขึ้นเบื้องบนมีสัณฐานดังต่อมแห่งน้ำ แลพระลักษณะทั้งสองรวมเข้า
เป็นอันเดียวกันว่ามีพระเศียรประดับด้วยพระอุณหิสฺสึโส จัดเป็นพระมหามารุชลักษณะคำรบ ๓๒ ใน
บุรชาติพระองค์ได้เป็นใหญ่ในการกุศล ชักชวนมหาชนให้กระทำบุญต่างๆ มีทานเป็นต้น และ
ขณะเมื่อกระทำการกุศลนั้น มิได้ก้มหน้า ย่อมเงยพระพักตร์ขึ้นด้วยจิตปรีดาปราโมทย์โสมนัส
ศิริเป็นมหามารุชลักษณะพร้อมครบทั้ง ๓๒ ประการ^{๖๗}

นอกเหนือจากมหาบุรุษลักษณะทั้ง ๓๒ ประการแล้วพราหมณ์โกณฑัญญะ
ยังพิจารณาถึงพระอสีตยานุพยัญชนะ ๘๐ ประการ ตามคัมภีร์พราหมณ์ จึงมีความมั่นใจเป็นอย่างมาก
และกล้าที่จะออกคำพยากรณ์เพียงสถานเดียวว่า “...พระราชกุมาร ผู้บริบูรณ์ด้วยมหามารุชลักษณะ

^{๖๔} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒๘/๑๘๖.

^{๖๕} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๐๐/๑๖๒.

^{๖๖} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๒/๑๘๘.

^{๖๗} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๐/๑๘๗.

อย่างนี้ จะไม่อยู่ครองเพศมรวาสอย่างแน่นอน จักต้องเสด็จออกบรรพชา และได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยแท้...” พระอสีตยานุพยัญชนะ ๘๐ ประการประกอบด้วย

๑. นิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทเหลืองงาม
๒. นิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทเรียวยากต้นไปปลาย
๓. นิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทกลมกลึงเป็นอย่างดี
๔. พระนขา (เล็บ) ทั้ง ๒๐ องค์มีสีแดง
๕. พระนขาองงามซ้อนขึ้นเบื้องบนมิได้ค้อมลงในเบื้องต่ำดุจเล็บสามัญชน

ทั่วไป

๖. พระนขาเกลี้ยงกลม มิได้มีริ้วรอย
๗. ข้อพระหัตถ์และข้อพระบาทซ่อนอยู่ในพระมังสะ มิได้สูงขึ้นปรากฏ

ออกมาภายนอก

๘. พระบาททั้งสองเสมอกันมิได้ย่อมใหญ่กว่ากัน
๙. พระดำเนินงามดุจอาการดำเนินแห่งกฤษชชาติ (ช้าง)
๑๐. พระดำเนินงามดุจสีหราช
๑๑. พระดำเนินงามดุจดำเนินของหงส์
๑๒. พระดำเนินงามดุจสุภราช (วัวผู้จำฝูง)
๑๓. ขณะเมื่อยืนจะย่างดำเนินนั้นยกพระบาทเบื้องขวาไปก่อน พระวรกายเยื้อง

ไปข้างเบื้องขวาก่อน

๑๔. พระชานุมณฑล (บริเวณเข่า) เกลี้ยงกลมงามบริบูรณ์ มิได้เห็นอัฐิ สะบ้า

ปรากฏออกมาภายนอก

๑๕. มีบุรุษพยัญชนะบริบูรณ์ คือ มิได้มีกิริยามารยาทคล้ายสตรี
๑๖. พระนาภี (ท้องน้อย) มิได้บ่พร่องกลมงาม มิได้วิกล (ไม่ปกติ มีตำหนิ)

ในที่ใดที่หนึ่ง

๑๗. พระนาภี (สะดือ) มีลักษณะลูก
๑๘. ภายในพระนาภี (สะดือ) มีรอยเวียนเป็นทักษิณาวรรต (เวียนขวา)
๑๙. ถ้าพระเพลา (ขา) ทั้งสองกลมงามดุจลำสุวรรณหงส์ (ลำกล้วยทอง)
๒๐. ถ้าพระกร (ลำแขน) งามดุจวงช้างเอราวัณ
๒๑. พระองคัพพ (อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย) ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวงงาม พร้อม

ทุกสิ่งหาที่ติมิได้

๒๒. พระมังสะที่ควรจะหนาก็หนา ที่ควรจะบางก็บางทั่วทั้งพระสรีระกาย
๒๓. พระมังสะเต่งตึง มิได้หย่อนย่อในที่ใดที่หนึ่ง

๒๔. พระสรีระกายทั้งปวงปราศจากคุ่ม ไผ่ ปาน มูลแมลงวัน
 ๒๕. พระกายงามสมส่วนกัน โดยลำดับทั้งเบื้องบนและเบื้องล่าง
 ๒๖. พระกายงามบริสุทธิ์พร้อมสิ้นปราศจากมลทินทั้งปวง
 ๒๗. ทรงพระกำลังมากเสมอด้วยกำลังของกุญชรชาติ ประมาณถึงพันโกฏิข้าง

ถ้าจะประมาณด้วยกำลังบุรุษก็ได้ถึงแสนโกฏิบุรุษ

๒๘. พระนาสิก (จมูก) โด่ง
 ๒๙. สันฐานพระนาสิกงามได้รูป
 ๓๐. พระโอษฐ์เบื้องบนเบื้องล่างมิได้เข้าออกกว่ากัน เสมอกันเป็นอันดี มีสีแดง

ดุจผลตำลึงสุก

๓๑. พระทนต์ (ฟัน) บริสุทธิ์ปราศจากมูลมลทิน
 ๓๒. พระทนต์ขาวดุจสีสังข์
 ๓๓. พระทนต์เกลี้ยงสนิท ไม่มีริ้วรอย
 ๓๔. พระอินทรี (ประสาท) ทั้งห้าได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กายงามบริสุทธิ์

ทั้งสิ้น คือ การรับรู้ได้ดี

๓๕. พระเขี้ยวทั้งสี่กลมบริบูรณ์
 ๓๖. ดวงพระพักตร์มีสันฐานยาวสลวย
 ๓๗. พระปราง (แก้ม) ทั้งสองเปล่งปลั่งงามเสมอกัน
 ๓๘. ลายพระหัตถ์มีรอยลึก
 ๓๙. ลายพระหัตถ์มีรอยยาว
 ๔๐. ลายพระหัตถ์มีรอยตรง ไม่ค้อมคด
 ๔๑. ลายพระหัตถ์มีสีแดงสดใส
 ๔๒. มีพระรัศมีส่องสว่างรอบพระวรกาย
 ๔๓. กระจุกพระปรางทั้งสองสมบูรณ์
 ๔๔. กระจุกพระเนตรกว้างและยาวงามพอสวมกัน
 ๔๕. ดวงพระเนตรส่องใสบริสุทธิ์ทั้งสิ้น
 ๔๖. ปลายเส้นพระโลมา (ขน) ทั้งหลายมิได้งอมิได้คด
 ๔๗. พระชีวหา (ลิ้น) มีสันฐานอันงาม
 ๔๘. พระชีวหาอ่อน มิได้กระด้าง มีสีแดงเข้ม
 ๔๙. พระกรรม (หู) ทั้งสองมีสันฐานยาวดุจกลีบบัว
 ๕๐. ช่องพระกรรมมีสันฐานกลมงาม
 ๕๑. พระเส้น (ผม) ทั้งปวงมีระเบียบ สละสลวย

๕๒. แถวพระเสี้ยน (รากผม) ทั้งหลายซ่อนในพระมังสะ (หนังศีรษะ) ทั้งสิ้น
มิได้เป็นกลิ่น ฟุ้งขึ้นเหมือนชนทั้งหลาย

๕๓. พระเศียรตั้งฐานงามคุดคั่งฉัตรแก้ว
๕๔. ปริมณฑลพระนลาฏ (หน้าผาก) กว้างยาวพอสมกัน
๕๕. พระนลาฏมีตั้งฐานงาม
๕๖. พระขนง (คิ้ว) มีตั้งฐานงามคุดคั่งคั่นธนูโค้งไว้
๕๗. พระโลมาที่พระขนง (ขนคิ้ว) มีเส้นละเอียด
๕๘. เส้นพระโลมาที่พระขนงงอกขึ้นแล้วล้มราบไปตามลำดับ
๕๙. พระขนงใหญ่
๖๐. พระขนงยาวสุดหางพระเนตร
๖๑. พระฉวีวรรณ (ผิว) ละเอียดทั่วพระวรกาย
๖๒. พระสรีรกายรุ่งเรืองไปด้วยสิริ (สง่าราศี)
๖๓. พระสรีรกายมีมัวหมอง ผ่องใสอยู่เป็นนิตย์
๖๔. พระสรีรกายสดชื่นคุดดอกบัว
๖๕. สิริสัมผัสอ่อนนุ่มทั่วพระวรกาย
๖๖. กลิ่นพระกายหอมฟุ้งคุดกลิ่นหอมไม้กฤษณา
๖๗. พระโลมามีเส้นเสมอกันทั้งสิ้น
๖๘. พระโลมามีเส้นละเอียดทั่วทั้งพระวรกาย
๖๙. ลมอัสสาสะปีสสาสะ (ลมหายใจเข้าออก) ละเอียด
๗๐. พระโอษฐ์มีตั้งฐานงามคุดแยม
๗๑. กลิ่นพระโอษฐ์หอมคุดกลิ่นดอกบัว
๗๒. พระเกศา (ผม) ดำขลับ
๗๓. กลิ่นพระเกศาหอมฟุ้งตลบอบอวล
๗๔. พระเกศามีกลิ่นหอมคุดกลิ่นดอกบัว
๗๕. พระเกศามีตั้งฐานเส้นกลมสลวยทุกเส้น
๗๖. เส้นพระเกศาดำสนิททั้งสิ้น
๗๗. เส้นพระเกศาละเอียด
๗๘. เส้นพระเกศามีเคຍยุ่ง
๗๙. เส้นพระเกศาเวียนเป็นทักษิณาวรรตทุกๆ เส้น
๘๐. มีรัศมีเปล่งเหนือพระเศียร^{๖๘}

^{๖๘} สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร, พระปฐมสมโพธิกถาพิศดาร, หน้า ๕๕-๑๑๑.

จากการศึกษาทำให้ได้แนวคิดว่าการพยากรณ์มหาบุริสลักษณะของพระพุทธองค์ โดยพราหมณ์ทั้ง ๘ คนนั้น ๗ คน ให้ความเห็นเป็น ๒ ทาง คือ การที่จะได้เป็นพระมหาจักรพรรดิ และการได้เป็นศาสดาเอกของโลก หากเสด็จออกบรรพชา มีพราหมณ์โกณฑัญญะเพียงผู้เดียว ที่พยากรณ์ว่า พระพุทธองค์จะเป็นศาสดาเอกของโลกเท่านั้น เพราะพราหมณ์โกณฑัญญะไม่ได้พิจารณาแค่มหาบุริสลักษณะทั้ง๓๒ ประการเพียงอย่างเดียว แต่ยังนำ ลักษณะปลีกย่อยที่เรียกว่า อสิตยานุพยัญชนะ อีก ๘๐ ประการ มาประกอบในการพิจารณาด้วย จึงทำให้มีความมั่นใจมาก จึงยกนิ้วเพียงนิ้วเดียว และให้คำพยากรณ์เพียงสถานเดียวว่า พระพุทธองค์จะต้องเสด็จออกบรรพชา และได้ตรัสรู้ ในอนตรสัมโพธิญาณ เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น นั่นคือข้อที่โดดเด่นของพราหมณ์โกณฑัญญะในการทำนาย คือ ความละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยความรู้ที่ถูกต้อง

ในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ๗ อัญญาโกณฑัญญะราพทาน ข้อ ๖๐๐ - ๖๐๕ ได้แสดงถึง การ ตั้งจิตอธิษฐาน ที่จะได้มาพยากรณ์พระพุทธองค์ และได้เป็นผู้แหงตลอดใน พระธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงเป็นคนแรก^{๖๕}

ในหนังสือ อสิติมหาสาวก กล่าวถึง การตั้งจิตอธิษฐานในอศิตชาติของท่าน โกณฑัญญะ ในสมัยพระปฐมุตตรพุทธเจ้าตั้งความปรารถนาตำแหน่งเอตทัคคะ ครั้งนั้น ท่านโกณฑัญญะพราหมณ์บังเกิดในตระกูลคฤหบดีมหาศาล (มหาเศรษฐี) กรุงหังสวดี วันหนึ่งในเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม เห็นชาวกรุงหังสวดี ต่างถือของหอมและดอกไม้เป็นต้น ไปยังที่แสดงธรรม จึงได้เดินตามไปพร้อมกับมหาชนนั้น เวลานั้นพระปฐมุตตรพระพุทธเจ้า ทรงสถาปนาภิกษุรูปหนึ่ง ไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะผู้แหงตลอดธรรมก่อนในพระศาสนาของพระองค์ ท่านได้สดับเหตุนั้นแล้วคิดว่า “ภิกษุนี้เป็นผู้ใหญ่หนอ ได้ยินว่า เว้นพระพุทธเจ้าเสีย ผู้อื่นชื่อว่าผู้แหงตลอดธรรมก่อนกว่าภิกษุนี้ ย่อมไม่มีแม้เราพึงเป็นผู้สามารถแหงตลอดธรรมก่อน ในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต”

พระศาสดาทรงสดับค่านั้นแล้ว ทรงตรวจดู อนาคตกาลด้วยพุทธญาณ ว่ากุลบุตรนี้ ได้กระทำบุญญาริการไว้มาก เมื่อพระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงรำพึงถึงอดีต อนาคตหรือปัจจุบัน ย่อมไม่มีอะไรขัดขวางเลย เหตุที่เป็นอดีตหรือเหตุที่เป็นอนาคต ที่เป็นไปในภายในระหว่างแสนโกฏิกัปเป็นอันมากก็ดี ปัจจุบันระหว่างแสนจักรวาลก็ดี ย่อมเนื่องด้วยการนี้ เนื่องด้วยมนสิการทั้งนั้น

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกับท่านมหาเศรษฐีนั้นอย่างนี้ว่า “ดูก่อนกุลบุตรผู้เจริญ ในอนาคตที่สุดแสนกัปพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าโคตมจักกอบุติขึ้นในโลก ท่านจักดำรงอยู่ในโสคาปัตติผล อันถึงพร้อมด้วยนัยพันนัย พร้อมด้วยพรหม ๑๘ โภกั เวลาจบ

^{๖๕} ขุ.อป. (ไทย) ๓๒/๖๐๘/๕๒.

พระธรรมจักษุปวัตตนิสสุต อัมมิวนรอบ ๓ ด้วยการแสดงธรรมครั้งแรกของพระโคตมพุทธเจ้า
นั้น^{๑๐}

๒.๓.๒.๓ พระพุทธองค์กับการพยากรณ์

(๑) ทรงพยากรณ์มหาสุบิน ๕ ประการของพระองค์เอง

ข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับการพยากรณ์โดย
องค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของ
พระองค์เอง ในวันก่อนที่จะทรงตรัสรู้ พระพุทธองค์ได้ทรงอธิบายไว้ในมหาสุบินสูตรความว่า
ภิกษุทั้งหลาย มหาสุบิน^{๑๑} ๕ ประการ ปรากฏแก่ตถาคต
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ มหาสุบิน ๕ ประการ
อะไรบ้าง คือ

๑. แผ่นดินใหญ่^{๑๒} เป็นที่นอนใหญ่ ขุนเขาหิมวันต์เป็นเขนย (หมอน)
มือซ้ายหย่อนลงในสมุทรด้านทิศตะวันออก มือขวาหย่อนลงในสมุทรด้านทิศตะวันตก เท้าทั้งสอง
หย่อนลงในสมุทรด้านทิศใต้ นี่เป็นมหาสุบินประการที่ ๑ ปรากฏแก่ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่

๒. หล้าแพรกไฉ่จอกขึ้นจากนาฬิกาของตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน
จะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ตั้งจรดท้องฟ้า นี่เป็นมหาสุบินประการที่ ๒
ปรากฏแก่ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่

๓. หมูหนอนสีขาว มีหัวดำ ได้ไต่ขึ้นมาจากเท้าของตถาคต อรหันต
สัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ปกปิดตั้งแต่ ปลายเล็บ
จนถึงบริเวณพระขานู นี่เป็น มหาสุบินประการที่ ๓ ปรากฏแก่ตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่

๔. นก ๔ เหล่ามีสีต่าง ๆ กัน ๒ บินมาจากทิศทั้ง ๔ ตกลงแทบเท้าของ
ตถาคตนี้ เป็นมหาสุบินประการที่ ๔ ปรากฏแก่ตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้
ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่

^{๑๐}ธรรมสภา, อสติมหาสาวก ๘๐ พรรหนต์, (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓-๑๕).

^{๑๑}(๑.๑) มหาสุบิน หมายถึงความฝันที่สำคัญ ซึ่งมีเหตุ ๔ อย่าง คือ (๑) ชาติกำริบเป็นต้น
(๒) อารมณ์ที่เคยรับรู้มาก่อน (๓) เทวดาคลใจ (๔) ปุพพนิมิต (लगบอกเหตุดีเหตุร้าย) ในความฝัน ๔ อย่างนี้
ความฝัน ๒ อย่างแรก ไม่เป็นจริง ความฝันอย่างที ๓ เป็นจริงก็มี ไม่เป็นจริงก็มี ที่เป็นอย่างนี้ เพราะเทวดา
บางเหล่าโกรธประสงค์ร้าย บางเหล่าประสงค์ดี ความฝันอย่างที ๔ เป็นจริงแน่นอน (๑ . ๒) มีสีต่างๆ กัน
หมายถึงมีสีเขียว สีเหลือง สีแดง และสีขาว

๕. การที่ตลาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้
ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ เดินไปมาบนภูเขาสูงใหญ่ (แต่) ไม่แปดเปื้อนอุจจาระนี้ เป็นมหาสุบิน
ประการที่ ๕ ปรากฏเป็นนิมิตให้ทราบว่า ตลาคตได้จิวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจฉัย
เกศัชชบริวารแล้ว ไม่ลุ่มหลง ไม่หมกหมุ่น ไม่พัวพัน มีปกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก
บริโภคอยู่

ภิกษุทั้งหลาย มหาสุบิน ๕ ประการนี้ ปรากฏแก่ตลาคต
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่^{๑๒}

พระพุทธองค์ได้ทรงพยากรณ์ พระสุบินของพระองค์เองดังข้อความว่า
ภิกษุทั้งหลาย การที่แผ่นดินใหญ่นี้เป็นที่นอนใหญ่ของตลาคต
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ขุนเขาหิมวันต์
เป็นเขนย มือซ้ายหย่อนลงในสมุทรด้านทิศตะวันออก มือขวาหย่อนลงในสมุทรด้านทิศตะวันตก
เท้าทั้งสองหย่อนลงในสมุทรด้านทิศใต้ นี่เป็นมหาสุบินประการที่ ๑ ปรากฏเป็นนิมิตให้ทราบว่า
ตลาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสรู้พระสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยม

การที่หญ้าแพรกได้งอกขึ้นจากนาภีของตลาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ตั้งจรดท้องฟ้า นี่เป็นมหาสุบินประการที่ ๒
ปรากฏเป็นนิมิตให้ทราบว่า ตลาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประกาศ
ดีแล้ว จนถึงเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

การที่หมู่หนอนสีขาวย มีหัวดำ ได้โตขึ้นจากเท้าของตลาคต อรหันต
สัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ปกปิดตลอดถึงบริเวณ
พระชานู นี่เป็นมหาสุบินประการที่ ๓ ปรากฏเป็นนิมิตให้ทราบว่า คฤหัสถ์ผู้มุ่งห่มผ้าขาวจำนวนมาก
มากได้ถึงตลาคตเป็นสรณะตลอดชีวิต

การที่นก ๔ เหล่ามีสีต่างๆ กันบินมาจากทิศทั้ง ๔ ตกลงแทบเท้าของ
ตลาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่แล้วกลับ
กลายเป็นสีขาวทุกตัวนี้เป็นมหาสุบินประการที่ ๔ ปรากฏเป็นนิมิตให้เห็นว่า วรรณะทั้ง ๔ นี้
คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ สูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตลาคต
ประกาศแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งวิมุตติอันยอดเยี่ยม

การที่ตลาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้
ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ เดินไปมาบนภูเขาสูงใหญ่ (แต่) ไม่แปดเปื้อนอุจจาระนี้ เป็นมหาสุบิน
ประการที่ ๕ ปรากฏเป็นนิมิตให้ทราบว่า ตลาคตได้จิวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจฉัย

^{๑๒} ๑.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๕๖/๓๓๕-๓๓๖.

เกล็ดขบบริวาร แล้วไม่ลุ่มหลง ไม่หมกมุ่น ไม่พัวพันมีปกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก
 บริโภคอยู่ ภิกษุทั้งหลาย มหาสุบิน ๕ ประการนี้ ปรากฏแก่ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ก่อนจะตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่^{๑๓}

การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์ดังนี้ เพราะพระองค์
 ทรงทราบด้วยพระญาณของพระองค์เอง ไม่มีผู้ใดจะมีความสามารถในการหยั่งรู้ได้เหมือนพระองค์
 เนื่องจากพระบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญสืบเนื่องมาหลายชาติภพ ดังนั้น การพยากรณ์ของ
 พระพุทธองค์ จึงไม่มีหลักวิชา หรือ หลักการทางโหราศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องแต่อย่างใด

(๒) ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศล ๑๖ ประการ มีดังนี้

พญาโคอุสละ หมูไม้ แม่โค โคผู้ ม้า ถาดทองคำ สุนัขจิ้งจอก หมอน้ำ
 สระโบกขรณี ข้าวไม่สุก แก่นจันทน์ น้ำเต้าจมน้ำ หินลอยน้ำ กบกลืนกินงูเห่า หงส์ทองทั้งหลาย
 แวดล้อมกา เสือเหลืองกลัวแพะ ความฝันเป็นไปโดยวิปริต แต่ความฝันนั้นยังไม่เป็นจริงในยุคนี้^{๑๔}

หลังจากที่ทรงสุบิน พวกพราหมณ์ที่ทำหน้าที่ถวายคำพยากรณ์ในเรื่องของ
 ความฝัน ได้กราบทูลว่าพระสุบินนี้ร้ายแรง จะนำความเดือดร้อนมาสู่ทั้งพระองค์เองและราชบัลลังก์
 ต้องแก้ไขด้วยการบูชาด้วยชีวิตสัตว์เป็นจำนวนมาก พระนางมัลลิกาเทวี พระมเหสีได้แนะนำ
 ให้พระองค์มาเข้าเฝ้าสมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนที่จะทำการฆ่าสัตว์บูชา
 พระพุทธองค์จึงทรงพยากรณ์ พระสุบินทั้ง ๑๖ ประการของพระเจ้าปเสนทิโกศล เพื่อให้พระองค์
 คลายความวิตกว่า พระสุบินนี้จะไม่มีอันตรายใดๆ แก่พระองค์ พระมเหสี และราชบัลลังก์ แต่ผล
 ในทางร้ายจะเกิดขึ้นในอนาคตอันยาวไกล ถ้าผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม
 ประชาชนในปกครองขาดศีลธรรม ดำเนินชีวิตเบียดเบียนกัน ไม่ประกอบกุศลกรรม ก็จักเกิด
 ความวิปริตผิดธรรมชาติมากมาย บ้านเมืองและประชาชนทั้งหลายจะเดือดร้อน ตามนัยแห่ง
 พระสุบินนั้น

๑. พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงสุบิน เห็นโคสี่ ดอกอัญชัน ๔ ตัวคำรามลั่น
 วิ่งมาจาก ๔ ทิศเหมือนจะชนกัน พอเข้าใกล้โคทั้ง ๔ ตัวก็ถอยกลับหายไปทิศที่วิ่งมา

พระพุทธองค์ ทรงทำนายว่า ในอนาคตเมื่อมนุษย์ขาดศีลธรรม และโลก
 เข้าสู่ยุคเสื่อม จะเกิดภัยธรรมชาติต่าง ๆ

๒. สุบินเห็นต้นไม้ขนาดนี้คยังไม่ทันโตเต็มที่ ก็มีดอกผลมากมาย
 จนทำให้กิ่งก้านที่ยังไม่ทันเป็นไม้แก่แข็งแรงเต็มที่ ทนรับน้ำหนักไม่ไหวต้องโน้มกิ่งลงเรียดิน

^{๑๓} อก.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๕๖/๓๓๕-๓๓๖.

^{๑๔} พุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๗๗/๓๒.

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า เมื่อโลกเข้าสู่ยุคเสื่อม เยาวชนจะไม่สนใจ
ในประเพณีอันดีงาม แต่กลับหันไปมั่วสุมมีความกำเริบในกามคุณ

๓. สุบินเห็นฝูงแม่โคที่เพิ่งคลอดลูกออกมา กลับวิ่งตามลูกโค เพื่อดูคนม
ลูกโคกิน

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า ลูกจะขาดความกตัญญูต่อ พ่อ แม่ ไม่เลี้ยงดู

๔. สุบินเห็น ลูกโคไถนา

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า ผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดินจะไม่ดำรงอยู่ในความ
ยุติธรรม มองข้ามคนที่มีความสามารถ แต่กลับไปใช้ผู้ที่ไม่เหมาะสมมาทำนุบำรุงบ้านเมือง
เหมือนการนำลูกโคที่ยังไม่แข็งแรงมาใช้งาน

๕. สุบินเห็นม้าสองปาก

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า ผู้นำจะขาดความยุติธรรม ใช้เล่ห์เหลี่ยมกลอุบาย
ในการปกครอง เห็นแก่อำมิสและสินบน

๖. สุบินเห็นถาดทองรองเยี่ยว

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า มนุษย์ขาดศีลธรรม ผู้นำขาดคุณธรรมนำ
คนชั่วมาเป็นบริวาร ปกครองด้วยการหาผลประโยชน์ใส่ตนเอง

๗. สุบินเห็นสุนัขกินเชือกหนัง

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า เมื่อมนุษย์ขาดศีลธรรม เหตุเลวร้ายจะเกิดขึ้น
ระหว่างผิวเมีย ด้วยการนอกใจกันเพราะถูกราคะตัณหาครอบงำ

๘. สุบินเห็นตุ่มน้ำวางเปล่า ทั้งที่มีประชาชนหวนน้ำมาเทใส่

พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่า ผู้นำขาดศีลธรรม เข้มงวดกับการปกครอง
เก็บภาษีให้ราษฎรเดือดร้อน

๙. สุบินเห็นสระน้ำใหญ่ ขุ่นอยู่ตรงกลางรอบ ๆ เต็มไปด้วยน้ำใส

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า ผู้ปกครองขาดทศพิธราชธรรม เห็นแก่อำนาจ
กดขี่ข่มเหง

๑๐. สุบินเห็นข้าวที่อยู่ในหม้อเดียวกันสุกไม่เหมือนกัน มีสุกบ้างดิบบ้าง
และไหม้อยู่ในหม้อเดียวกัน

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า สังคมและประเพณีที่ดีงามคลาดเคลื่อน พากัน
เสื่อมถอยจากสิ่งที่ดีควรบูชา กลับหันไปนิยมในสิ่งที่ไม่ควรบูชา

๑๑. สุบินเห็นคนนำไม้แก่นจันทร์ที่มีราคาแพงไปแลกกับนมเปรี้ยวและ
นมโค

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่าพระสงฆ์สาวกผู้ประพฤติเที่ยงตรงมาก่อน จะมีความเห็นผิดประพฤตินิด หากินในทางมิชอบ ไม่สามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้

๑๒. สุบินเห็นน้ำเต้าที่ปกติจะลอยน้ำกลับจมดิ่งลงในก้นแม่น้ำ

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า นักปราชญ์ ผู้รู้ธรรมจะตกต่ำจนไร้ค่า พระอริยะสงฆ์ที่ประพฤติดี จะถูกเหล่าทรชนใช้วาจาใส่ร้ายใช้อำนาจข่มขู่ เปรียบเหมือนน้ำเต้าที่จมลงสู่ก้นแม่น้ำ

๑๓. สุบินเห็นแท่งศิลาใหญ่เท่าตัวเรือน มีน้ำหนักมากกับลอยอยู่เหนือน้ำ

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่าผู้มีอำนาจจะพากันหลงผิด คบหาแต่คนประจบสอพลอนำมาเป็นพวกพ้อง หูเบาไว้วิจารณ์ญาณ

๑๔. สุบินเห็นกบกระโดด เข้าขบกัดงูเห่าจนตาย แล้วล้วงกินตับไตไส้พุงจนหมดสิ้น

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า มนุษย์จะมีราคะจริตแรงกล้า ปล่อยใจตามอำนาจของกิเลส กระทำสิ่งชั่วช้า ทำให้ครอบครัวขาดความสงบสุข ละเมิดประเพณีและศีลธรรม

๑๕. สุบินเห็นเหล่าหงส์ทองถูกแวดล้อมด้วยฝูงกา

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า คนดีจะเข้าไปร่วมคบหาสมาคมกับทรชน สนับสนุนคนชั่วให้มีอำนาจ

๑๖. สุบินเห็นเหล่าเนื้อทรายกวดไล่เสือ เสือที่เคยคุ้ยซากกลับวิ่งหนีไปซ่อนตัวในป่าใหญ่

พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า ผู้ปกครองจะหูเบาเชื่อฟังคนชั่ว ภิภุที่ปฏิบัติดี จะถูกรังแกจากพวกทุศีล^{๗๕}

จากการศึกษาการพยากรณ์ พระมหาสุบิน ๕ ประการของพระพุทธองค์ ก่อนวันตรัสรู้ และ พระสุบินทั้ง ๑๖ ประการของพระเจ้าปเสนทิโกศล พระพุทธองค์ทรง พยากรณ์ จากเหตุคือการกระทำ ส่วนผลนั้นจะตอบสนองกลับมา โดยมีนิมิต หรือ ความฝันมาปรากฏให้เห็นก่อนที่เหตุการณ์นั้นจะเกิด ทำให้ได้ข้อวิเคราะห์ว่า ในการพยากรณ์ ทางพระพุทธศาสนา และ ทางโหราศาสตร์มีข้อที่เหมือนและแตกต่างกัน ตามตารางเปรียบเทียบ ดังนี้

^{๗๕} อาจารย์ ฮอร์คินทร์ วิริยะบูรณะ, คัมภีร์พรหมชาติฉบับหลวง, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ศ.ธรรมภักดี, ๒๕๑๑), หน้า ๕๐๑.

ตารางที่ ๒.๑

การเปรียบเทียบในการพยากรณ์ ทางพระพุทธศาสนา และทางโหราศาสตร์

	การพยากรณ์ทางพระพุทธศาสนา	การพยากรณ์ทางโหราศาสตร์
ผู้ที่พยากรณ์	สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, พรหมณ์	บุคคล, โหราจารย์
เหตุแห่งการพยากรณ์	ความฝัน, นิมิต, ลักษณะพระสุบิน ของพระนางสิริมหามายา, พระสุบินของพระพุทธองค์ก่อนวัน ตรัสรู้มหาปรีสลักษณะ ๓๒ ประการ	ความฝัน, ลักษณะ, การโคจร ของดวงดาว
ผลของการพยากรณ์	เกิดขึ้นจริง	เป็นการคาดคะเน อาจเกิดขึ้น หรือ คลาดเคลื่อนไปบ้าง
เครื่องมือที่ใช้ ในการพยากรณ์	ไม่มี เป็นพระญาณเฉพาะพระองค์ คัมภีร์พรหมณ์ สำหรับพวกพรหมณ์	หลักการ และทฤษฎีทาง โหราศาสตร์

ดังนั้น การพยากรณ์ทางพระพุทธศาสนา คือ การแสดงให้เห็นถึงเหตุและผลของการกระทำ ดังเช่น การที่พระพุทธองค์ ทรงทอดพระวรกายให้พระพุทธเจ้าที่ปึงกรเสด็จผ่านเมื่อครั้งเป็นสุเมธดาบส ได้รับการพยากรณ์ว่า พระองค์จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในภวทันกับปีนั้น การพยากรณ์ด้วยพระญาณเฉพาะพระองค์ ล่วงรู้ทั้ง อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของกรรม และการให้ผลของกรรมชัดเจน

ส่วนการพยากรณ์ในทางโหราศาสตร์ ใช้การโคจรของดาวพระเคราะห์ และหลักการของวิชาโหราศาสตร์ เป็นการคาดคะเน อย่างมีเหตุ ผลเช่นเดียวกัน แต่ผลที่เกิดอาจจะไม่เท่าเทียมกันเพราะ โหราศาสตร์ไม่ได้นำกรรม มาเป็นปัจจัยในการพยากรณ์

๒.๔ องค์ประกอบของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนา

การพยากรณ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และคัมภีร์พระพุทธศาสนา นั้น ผู้ที่พยากรณ์คือ องค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการพยากรณ์ด้วยพระญาณ อันประกอบด้วย อดีตตัญญู อนาคตตัญญู ปัจจุบันนังตัญญู^{๑๖} หมายถึงการหยั่งรู้, ปรีชาหยั่งรู้ ซึ่งมีเหตุและผลประกอบกัน ดังต่อไปนี้

^{๑๖}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๕๖/๒๕๒.

๒.๔.๒ เหตุแห่งการบำเพ็ญพระสมมติสภารมี ครบถ้วนทั้ง ๓๐ ทัศ ของพระพุทธองค์ ในการได้มาซึ่งมหาปฐิสถลักษณะ อันเป็นลักษณะเฉพาะสำหรับผู้ที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒.๔.๓ มีนิमितมาปรากฏก่อนที่เหตุการณ์นั้นจะเกิด เช่น การเกิดบุญนิมิต ๓๒ ประการ พร้อมกับการเสด็จปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระมารดา

๒.๔.๔ มีการถามถึงเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิด เช่น การที่พระเจ้าปเสนทิโกศล ตรัสถามถึงพระสุบินของพระองค์เอง

๒.๔.๕ มีการชี้แจง ถึงเหตุและผลของการพยากรณ์ ที่จะบังเกิดขึ้น เช่น การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เอง ตามบุญนิมิตก่อนวันตรัสรู้

๒.๕ บทบัญญัติของพระพุทธองค์เกี่ยวกับการพยากรณ์

ในวินัยปิฎก จุลลวักค์ ขุททกวัตตอุขัณชะ ว่าด้วยเรื่องการเรียนและสอนคิริจณานวิชา^{๑๗} ทรงห้ามภิกษุเรียน และสอนคิริจณานวิชา หากผู้ใดเรียนถือ เป็นอาบัติทุกกณะทรงห้ามการเลี้ยงชีพ ผิดทางด้วยคิริจณานวิชา^{๑๘} คิริจณานวิชา หมายถึง ศิลปวิทยาอย่างใดอย่างหนึ่งนอกพระศาสนา ที่ไม่มีประโยชน์^{๑๙} คำว่า คิริจณาน ตามความหมาย แปลว่า “ไปขวาง” คือ วิชาเหล่านี้ขวาง หรือไม่เข้ากับความ เป็นสมณะ มิได้หมายความว่า เป็นวิชาของสัตว์เดรัจฉาน เพราะฉะนั้น ถ้อยคำที่พระ ไม่ควรพูด จึงจัดเป็นคิริจณานกถา คือถ้อยคำที่ขวาง หรือขัดกับสมณสารูป วิชาที่พระไม่ควร เกี่ยวข้อง จึงจัดเป็นคิริจณานวิชาที่ขวาง หรือขัดกับความเป็นพระ ส่วนสัตว์เดรัจฉานที่มีชื่ออย่างนั้น เพราะเพ่งกิริยาที่ไม่ได้ตั้งตัวตรง เดินไปอย่างคน แต่เอาตัวลง เอาศีรษะไปก่อน เมื่อไม่ได้ไปตรง ก็ชื่อว่าไปขวาง ในพระไตรปิฎกได้ปรากฏว่ามีเรื่องราวเกี่ยวกับคิริจณานวิชา ความว่า

๑. พระสมณโคดม ทรงเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพผิดทางด้วยคิริจณานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวก ฉันทโภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธา แล้วยังเลี้ยงชีพผิดทางด้วย คิริจณานวิชาอย่างนี้ คือ ทำนายอวัยวะ ทำนายคำหนิ ทำนาย โขกลาง ทำนายฝืน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ พิธีเบิกแว่นเวียนเทียน...

๒. พระสมณโคดม ทรงเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพผิดทางด้วยคิริจณานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกฉันทโภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพผิดทางด้วย คิริจณานวิชาอย่างนี้ คือ ทำนายลักษณะแก้วมณี ลักษณะไม้พลอง ลักษณะผ้า...

^{๑๗}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๕๕.

^{๑๘}สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับประชาชน, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย , ๒๕๓๕), หน้า ๒๕๑.

^{๑๙}วิ. ภิกขุณี (ไทย) ๓/๑๐๓๕/๒๖๓.

๓. พระสมณโคดม ทรงเว้นขาดจากการเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกนั้น โภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชาอย่างนี้ คือ ดูฤกษ์ยามตราทัพว่า พระราชาจักเสด็จหรือไม่เสด็จ พระราชาในอาณาจักรจักทรงยกทัพเข้าประชิด พระราชานอกอาณาจักรจักทรงล่าถอย พระราชานอกอาณาจักรจักทรงยกทัพมาประชิด พระราชาในอาณาจักรจักทรงล่าถอย ...

๔. พระสมณโคดม ทรงเว้นขาดจากการเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกนั้น โภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชาอย่างนี้ คือ พยากรณ์ว่าจักมีจักรวรรดิ สूरยศราส นักษัตริคราส ดวงจันทร์ หรือ ดวงอาทิตย์จะโคจรถูกทาง หรือ ผิดทาง...

๕. พระสมณโคดม ทรงเว้นขาดจากการเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกนั้น โภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชาอย่างนี้ คือ พยากรณ์ว่าฝนจะดี ฝนจะแล้ง จะหาภักษาหารได้ง่าย จะหาภักษาหารได้ยาก จะมีความสงบร่มเย็น จะมีภัย จะมีโรค จะไม่มีโรค การคำนวณด้วยวิธีนับนิ้ว (มูททา) ..

๖. พระสมณโคดม ทรงเว้นขาดจากการเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกนั้น โภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชาอย่างนี้ คือ ให้ฤกษ์อวามงคล ฤกษ์วิวาหมงคล ฤกษ์เรียงหมอน ฤกษ์หย่าร้าง ฤกษ์รวบรวมทรัพย์ ฤกษ์ใช้จ่ายทรัพย์ ทำให้โชคดี...

๗. พระสมณโคดม ทรงเว้นขาดจากการเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกนั้น โภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเล็งชีพิตทางด้วยเดรัจฉานวิชาอย่างนี้ คือ ทำพิธีบนบาน พิธีแก้บน ร่ายมนตร์ขับผี ตั้งศาลพระภูมิ ทำกะเทยให้เป็นชาย ทำชายให้เป็นกะเทย ทำพิธีปลุกเรื้อน พิธีบวงสรวงพื้นที่^{๙๐} ...

ในสามัญญผลสูตร พระพุทธองค์ทรงแสดงศีลทั้ง ๓ ชั้นด้วย แต่ตรัสว่าเป็นศีลของภิกษุในธรรมวินัยนี้ ซึ่งมีข้อที่เกี่ยวกับการทำนายทายทัก ดังนี้

ในศีลอย่างใหญ่ ทรงเว้นจากการเล็งชีพิตด้วยเดรัจฉานวิชา ได้แก่ การทำนายอวัยวะ ทำนายตำหนิ ทำนายโชคกลาง ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ พิธีเบิกแวงเวียนเทียน พิธีช้ดแกลบบูชาไฟ พิธีช้ดรำบูชาไฟ พิธีช้ดข้าวสารบูชาไฟ พิธีเติมเนยบูชาไฟ พิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ พิธีพนเครื่องเช่นบูชาไฟ พิธีปลีกรรมด้วยเลือด วิชาดูอวัยวะ วิชาดูพื้นที่ วิชาการปกครอง วิชาทำเสน่ห์ เวทมนตร์ไล่ผี วิชาตั้งศาลพระภูมิ วิชาหมองู วิชาว่าด้วยพิษ วิชา

^{๙๐}ที่. ส. (ไทย) ๕/๒๑-๒๓/๘-๑๐ .

ว่าด้วยเมฆป่อง วิชาว่าด้วยหนุ วิชาว่าด้วยเสียงนก วิชาว่าด้วยเสียงกา วิชาทายอายุ วิชาป้องกัน
ลูกศร วิชาว่าด้วยเสียงสัตว์ร้อง

จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์ไม่ทรงสนับสนุนให้พระภิกษุมาฝึกฝั เชื้อถือ ศึกษาเล่าเรียน
หรือสั่งสอนให้ผู้อื่นรู้ตามในวิชาเหล่านี้ ทรงเล็งเห็นว่าไม่เหมาะกับวัตรปฏิบัติของผู้ทรงศีล
นอกจากนั้นแล้ว พระพุทธองค์ยังมีคติในเรื่องของฤกษ์ยาม ดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎกขุททก
นิกาย ชาคก เรื่องนักขัตตชาดก ทรงตรัสเป็นพระคาถาว่า

นภขตุต์ ปฏิมาเนนตุ อตุโถ พาล์ อูปลจจคา
อตุโถ อตุตสุส นภขตุต์ ก็ กริสฺสนฺติ ตารกาติ ^{๘๑}

แปลว่า “ประโยชน์ได้ลวงเลยคนโง่เขลา ผู้มัวคอยฤกษ์อยู่ ประโยชน์เป็นฤกษ์ของ
ประโยชน์ ดวงดาวจักทำอะไรได้” ทรงสอนว่าประโยชน์ที่จะพึงทำนั้นเป็นฤกษ์ของตัวเอง
เองอยู่แล้ว การที่มัวแต่รอฤกษ์ทางนักษัตรอันขึ้นอยู่กับกลุ่มของดวงดาวที่จะมาให้แสง ทำให้เสีย
ประโยชน์ที่พึงจะได้ไป ดวงดาวไม่มีอำนาจในการทำให้บังเกิดผล^{๘๒}

อีกประการหนึ่ง ภิกษุไม่พึงทำนาลักษณ์ะนักขัตฤกษ์ ดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก
ขุททกนิกายสุตตนิบาต ตวฏกสูตร ความว่า “ภิกษุผู้นับถือพระพุทธเจ้าว่าเป็นของเรา ไม่พึง
ประกอบอาถรรพ์ดำราทำนายฝัน ทำนายลักษณ์ะ นักขัตฤกษ์ การทำนายเสียงสัตว์ร้อง... ^{๘๓}
ทรงให้ความสำคัญกับการประพฤติดี มากกว่าฤกษ์ทางนักษัตรที่ดี การประพฤติสุจริตทั้งทางกาย
วาจา ใจ เป็นเครื่องประกันได้ว่านั่นเป็นฤกษ์ที่ดีอยู่ในตัว ไม่ต้องอาศัยดวงดาว ดังปรากฏใน
อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต สุปุพพหสูตร พระพุทธองค์ตรัสว่า

ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติสุจริต ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ในเวลาเช้านั้น
ก็เป็นเวลาดีของสัตว์เหล่านั้น ...กลางวัน...เย็น...ก็เป็นเวลาดี กายกรรม วาจากรรม มโนกรรม
ความปรารถนาของท่าน เป็นประทัภณิน เป็นฤกษ์ดี มงคลดี แจ่มดีรุ่งดี ขณะดี กล้วยดี และเป็นการบูชา
อย่างดีในพรหมจารีทั้งหลาย คนทำกรรมอันเป็นประทัภณินแล้วย่อมได้ประโยชน์อันเป็นประทัภณิน
ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้มีประโยชน์อันได้แล้วถึงซึ่งความสุขของอกามในพระศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้
ตำราญกายใจ พร้อมด้วยญาคติทั้งปวงเทอญ^{๘๔}

^{๘๑} บ. ช. (ไทย) ๕๖/๔๕/๔๕ .

^{๘๒} จักเทพ ราพิงกิจ, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วรรณคดีของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อโหราศาสตร์ใน
ยุคปัจจุบัน ”, สารนิพนธ์ศาสนาสาครมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ,
๒๕๕๑), หน้า ๗๗.

^{๘๓} บ. ส. อ. (ไทย) ๔๗/๔๒๑/๘๓๐.

^{๘๔} อ. จ. ต. ก. (ไทย) ๓๔/๕๕๕/๕๕๑-๕๕๒.

เรื่องของฤกษ์ ที่แปลตามศัพท์ ในความหมายทางโหราศาสตร์คือ คราว หรือเวลา ที่เหมาะสม เป็นชัยมงคล เพื่อประกอบกิจการงานต่างๆ เพื่อความสุข ความสำเร็จผล ความเจริญให้ได้ตามความต้องการนั้นๆ แบ่งเป็น ฤกษ์บน คือเวลาซึ่งเหมาะเป็นชัยมงคลทางเบื้องสูง กล่าวถึงการโคจรของพระจันทร์ ผ่านกลุ่มดาวนักษัตรต่างๆ ถือเวลาเป็นหลัก กำหนดตำแหน่งดาวเคราะห์ส่งกระแสอิทธิพลซึ่งเป็นกำลังโดยตรงจากดาวเคราะห์เหมือนกับเวลาที่เกิด จากแสงอาทิตย์ ทางโหราศาสตร์กำหนดไว้เป็น ๙ ฤกษ์ คือ ๑) ทลิตโท ๒) มหัทธโน ๓) โจโร ๔) ภูมิปาโล ๕) เทศาตรี ๖) เทวี ๗) เพชฌฆาต ๘) ราชา ๙) สมโณ^{๕๕} กระแสของพลังงานที่สมดุลกันระหว่างการโคจรของพระจันทร์ผ่านกลุ่มดาวนักษัตรนั้นๆ ในวัน เวลา ที่กำหนด ก็จะส่งผลดี ความวัฒนา ในสิ่งที่เริ่มประกอบการ

วิชาที่ว่าด้วยการใช้นักษัตรในอินเดีย มีการกล่าวถึง เรื่อง ของ “มหุระตะ”^{๕๖} คือ การคำนวณหาเวลาที่เหมาะสมภายในนักษัตรฤกษ์เพื่อประกอบกิจการต่างๆ ให้เกิดมงคลเช่นกัน เพราะคัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์คือ คัมภีร์พระเวทมีวิชาที่เกี่ยวกับดวงดาวคือ “โชติย” ที่พราหมณ์ต้องศึกษาถึงเรื่องของดาวนักษัตร และผลที่จะเกิดขึ้น กำหนดตามวัน เวลา ซึ่งค่อนข้างมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของชาวอินเดียในสมัยนั้น เนื่องจากพราหมณ์เป็นวรรณะเดียวที่ถูกยกย่องให้เป็นผู้ที่ติดต่อกับเทพเจ้าได้ สามารถบอกมงคลให้กับผู้คนได้

ศาสนาพุทธบังเกิดขึ้นมาท่ามกลางกระแสความเชื่อถือในองค์เทพเจ้า และพราหมณ์เป็นผู้ที่ควบคุม ให้คำปรึกษา ให้การสั่งสอนวิชาความรู้ต่างๆ กับชนชั้นปกครองหรือ เหล่า กษัตริย์ ดังนั้นการสั่งสอนของพระพุทธองค์ในหลักการของพระพุทธศาสนา จึงต้องทรงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านความเชื่อ เพื่อเป็นการเพิ่มมุมมองให้มากขึ้น เช่น ในเรื่องของมงคลทางโหราศาสตร์จะยึดดาวนักษัตรเป็นตัวแสดงผล ส่วนในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ตรัสว่า “ผู้ใดไม่ถือมงคลตื่นข่าว ไม่ถือ อุกาบาตร ไม่ถือความฝัน ไม่ถือลัทธิขณะดิหรือชั่ว ผู้นั้นชื่อว่า ล่วงพ้นโทษแห่งการถือมงคลตื่นข่าวครอบงำกิเลสเครื่องประกอบสัตว์ไว้ ในภพที่เป็นคู่กันย่อมไม่กลับมาเกิดอีก”^{๕๗}

นอกจากนั้น พระพุทธองค์ยังทรงแสดงบทมงคลสูตร อันเป็นบทที่นำมามงคลมาสู่ผู้ปฏิบัติอย่างดียิ่ง ๓๘ ประการ ส่วนในเรื่องของวัดมงคล อันหมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ และผู้คน

^{๕๕}สิงโต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทยชั้นสูง การให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัยสงคราม, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงชัยธรรมประทีป, ม.ป.ป.), หน้า ๑๓๕-๒๐๕.

^{๕๖}รัตน์ นามะสนธิ, มหุระตะ (วิธีการให้ฤกษ์ในการประกอบกิจการต่างๆ), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิวาธรรม, ๒๕๐๕), หน้า ๗-๑๕.

^{๕๗}พ.ช.อ. (ไทย) ๕๕/๘๗/๑๐๓.

นำมาบูชา เพื่อเป็นมงคลกับตนเองนั้น เช่นกรณีมีการปูผ้า เพื่อให้ภิกษุเหยียบเพื่อเป็นมงคล เมื่อภิกษุไม่ยอมเหยียบ ชาวบ้านจึงเสียใจและติเตียน พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตภิกษุทั้งหลายให้เหยียบผ้าได้ เมื่อชาวบ้านขอร้อง เพื่อเป็นมงคลแก่พวกเขา ^{๔๘} พุทธาณุญาตนี้ทำให้พระสงฆ์ผ่อนปรนตามความประสงค์ของชาวบ้านเกี่ยวกับพิธีกรรม และสิ่งที่เรียกว่า วัตถุมงคล แต่ก็ต้องอยู่ในความระมัดระวัง ไม่ใช่เป็นเครื่องเลี้ยงชีพ อันเป็นข้อห้ามที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ^{๔๙} ได้อธิบายไว้ว่า มงคลเป็นคนละอย่างกับเรื่องปาฏิหาริย์ มงคลมีที่มาจากหลายแง่ เช่น อาจเชื่อว่าบุคคลหรือ สิ่งที่มีมงคล อาจมีความศักดิ์สิทธิ์มีอำนาจพิเศษ ในตนเอง อาจเชื่อว่าบุคคลหรือสิ่งนั้นเป็นสื่อหรือทางผ่านของอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เร้นลับอยู่ต่างหาก หรือ อาจเชื่ออย่างประณีตขึ้นมาอีกว่า บุคคลหรือสิ่งนั้นทรงไว้ซึ่งคุณธรรมความดีงาม ความสุข ความบริสุทธิ์ จึงเกิดเป็นความศักดิ์สิทธิ์หรือเป็นมงคลขึ้นมาในตัวเอง มงคลนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่ในเรื่องคิรัจฉานวิชา ไม่น้อย เพราะคนเห็นคิรัจฉานวิชาบางอย่างเป็นที่มาของมงคล คิรัจฉานวิชานั้นถ้าภิกษุใช้เป็นเครื่องเลี้ยงชีพแสวงหาลาภ ก็เป็นมิฉฉาชีพ จัดเป็นความบกพร่องด้านศีล ^{๕๐}

สิกขาบทที่เกี่ยวกับการพยากรณ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกอันเป็นพุทธานุญาตให้พระภิกษุศึกษา ได้แก่

๑. ทรงอนุญาตให้ภิกษุเรียน ปักขณ ^{๕๑}

คือการเรียนปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อประโยชน์ในการนับวันลงอุโบสถสวดปาฏิโมกข์ อีกประการหนึ่ง เมื่อชาวบ้านถามภิกษุที่กำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ ถึงคติแห่งปักข์ (หรือ วันขึ้น-แรม) ภิกษุทั้งหลายไม่ทราบ ชาวบ้านจะเพ่งโทษติเตียน ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงให้ภิกษุเรียนปักขณมา เพื่อที่จะได้ทราบตำแหน่งของดวงจันทร์บนท้องฟ้า แต่พระพุทธองค์ไม่ได้ทรงอนุญาตให้นำตำแหน่งของดวงจันทร์ และนักษัตรฤกษ์ที่ดวงจันทร์ครอบครองอยู่มาเป็นอุปกรณ์ในการทำทายทัก อย่างในวิชาโหราศาสตร์

๒. ทรงอนุญาตให้ภิกษุที่อยู่ป่าเรียนทางนักษัตร

ในวินัยปิฎก จุลวรรค ทศยภาค อารัณยวรรค แสดงไว้ว่า ภิกษุมารูปด้วยกันอยู่ในป่า ไม่รู้ทางนักษัตร ไม่รู้ทิศต่างๆ พวกโจรพากันไปที่นั่น ได้ถามภิกษุเหล่านั้นว่า วันนี้ประกอบด้วยฤกษ์อะไร นี่เป็นทิศอะไร ภิกษุตอบไม่ได้จึงถูกโจรทุบตี พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติวัตรของภิกษุผู้อยู่ป่า ให้พึงเรียนทางนักษัตรทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ และพึงเป็นผู้ฉลาดในทิศ ^{๕๒} หมายถึง ให้

^{๔๘}วิ.จ. (ไทย) ๕/๑๒๔/๔๗.

^{๔๙}พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๔๗๕.

^{๕๐}วิ.ม. (ไทย) ๖/๑๗๗/๔๕๐-๔๕๑.

^{๕๑}วิ.จ. (ไทย) ๕/๔๒๘-๔๒๙/๓๕๐-๓๕๒.

พระภิกษุผู้อยู่ป่ามีความรู้ในเรื่องของคาวนักษัตรที่บอกฤกษ์ในแต่ละวัน เพราะชาวบ้านมักหวังพึ่งพระภิกษุในการประกอบการมงคล รวมถึงการใช้ฤกษ์ให้เกิดประโยชน์ว่า ไปสู่ฤกษ์ใดจะประสบความสำเร็จ เป็นมงคล

๒.๖ สรุป

จากการศึกษาแนวคิดของการพยากรณ์ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการพยากรณ์คือ ศาสนาพราหมณ์ และพราหมณ์ เป็นบริบทสำคัญในศาสตร์ของการพยากรณ์ การประกอบพิธี มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่บุคคลชั้นปกครองคือ กษัตริย์ จนถึงบุคคลธรรมดา ความรู้ที่พราหมณ์ศึกษามาจาก คัมภีร์พระเวท ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก พระพุทธศาสนา อุบัติขึ้นมาเพราะการที่พระองค์ทรงตรัสรู้ในอรียสัจ ๔ อันเป็นหนทางของการพ้นทุกข์อย่างแท้จริง ดังนั้น การพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ จึงไม่มีหลักวิชา แต่เป็นการหยั่งรู้โดยพระญาณ การทำนาย การคาดการณ์ โดยพระพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ หรือจากการพยากรณ์โดยพระองค์เองนั้น เป็นผลมาจากพระบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญและสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน ส่วนการพยากรณ์ของพราหมณ์นั้น ใช้หลักวิชาที่ปรากฏในคัมภีร์พระเวท ดังนั้นพราหมณ์ และ พระภิกษุแห่งพระพุทธศาสนา จึงมีบทบาทต่อสังคมในสมัยพุทธกาล ต่างกัน พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติห้ามในสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสมณสาธูปึงกระทำ และทรงมีพุทธานุญาตให้กระทำเฉพาะสิ่งที่ไม่ขัดต่อความเป็นสมณะ เพราะชาวบ้านหวังพึ่งพระภิกษุในด้านความรู้ และความเป็นอยู่ เพื่อความมั่นใจและสบาย ใจในการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากคนอินเดียในสมัยนั้น ยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ซึ่งยกทุกอย่างให้เป็นเรื่องของเทพเจ้าบันดาลให้เกิดขึ้น ทั้งความดี ความยั่งยืน เป็นศุภมงคล และความตกต่ำเสียหาย อันเป็นอวมงคล คนจึงมีหน้าที่ทำให้เทพเจ้าพึงพอใจจึงจะได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน ในขณะที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้เข้าใจในเรื่องของกรรม คือการกระทำของบุคคล ทำสิ่งใดก็ได้รับผลเช่นนั้น ทุกสิ่งทุกอย่าง มีการเกิดขึ้น มีการดำรงอยู่ และมีการสิ้นสุดสลายไป เป็นธรรมดา

บทที่ ๔

ความสอดคล้องของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย

การศึกษาในหัวข้อนี้ จะเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับความสอดคล้องของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทและวิชาโหราศาสตร์ไทย โดยจะนำเสนอใน ๔ หัวข้อ (๑) ความสอดคล้องในด้านความเชื่อ (๒) ความสอดคล้องด้านคุณธรรม (๓) ความสอดคล้องด้านจรรยาบรรณ (๔) ความสอดคล้องด้านการพยากรณ์ (๕) ทรรศนะต่อการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาและโหราศาสตร์ (๖) ประโยชน์ที่รับจากโหราศาสตร์ แสดงรายละเอียดในแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

๔.๑ ความสอดคล้องในด้านความเชื่อ

จากการที่ได้ศึกษามาความเชื่อ เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์มีความสบายใจ และมีความมั่นคงทางจิตใจในภาวะที่ต้องเสี่ยง หรือมีความไม่แน่ใจในการตัดสินใจ จึงต้องหาสิ่งที่ยึดเหนี่ยว ความเชื่อในระดับพื้นฐานของมนุษย์ คือ ความเชื่อในศาสนา และความเชื่อในการพยากรณ์ ดังนั้น จึงแบ่งความเชื่อออกเป็นสองลักษณะ คือ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่จะแสดงให้เห็นความสอดคล้องและความแตกต่างดังนี้

ตารางที่ ๔.๑
แสดงความสอดคล้องและความแตกต่าง
ระหว่างความเชื่อทางพุทธศาสนากับความเชื่อทางโหราศาสตร์

ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา	ความเชื่อทางโหราศาสตร์
<p>ก. เชื่อในกรรม และการให้ผลการพยากรณ์ มีที่มาจากเหตุแห่ง การกระทำ มีการส่งผลของการกระทำ ทั้งดี และ ไม่ดี เช่น การบำเพ็ญบารมีของพระพุทธองค์อย่างต่อเนื่องส่งผลให้ได้เป็นพระพุทธเจ้า</p> <p>ข. เชื่อในกุศล คือการทำดี ไม่ว่าเวลาใดก็เป็นมงคลทั้งนั้น ประโยชน์ขึ้นอยู่กับผู้กระทำไม่ต้องรอฤกษ์ ไม่เชื่อเรื่องฤกษ์ยาม</p> <p>ค. เชื่อในอริยสัจ ๔ ความจริงอันประเสริฐ ที่เป็นหนทางของการพ้นทุกข์</p> <p>ง. เชื่อในความไม่ประมาท</p>	<p>ก. เชื่อในหลักการของโหราศาสตร์การพยากรณ์มีที่มาจาก การโคจรของดวงดาว ผลมีทั้งดี และไม่ดี ในช่วงเวลานั้น หลีกเลียงไม่ได้แต่ป้องกันได้</p> <p>ข. เชื่อในฤกษ์ คือเวลาที่ดีมาช่วยส่งเสริมให้เกิดมงคลกับชีวิตและกิจการที่ทำ แก้อัปมงคล</p> <p>ค. เชื่อในผลของการพยากรณ์ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น แต่เป็นการเตรียมพร้อมที่จะรับกับสถานการณ์นั้น ได้อย่างมีสติ</p> <p>ง. เชื่อในความไม่ประมาท รูปของดวงชาตาที่ตั้งขึ้นจะบอกถึงข้อบกพร่อง และข้อที่ดี เป็นการป้องกันทางที่เสีย เช่น ในพื้นดวงมีอุบัติเหตุ ให้ระวังมีสติ ไม่ประมาทต่อการเกิดอุบัติเหตุ</p>

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อจะต้องมีเหตุผลที่มาประกอบในเรื่องนั้น เช่น ความเชื่อในศาสนา ทุกศาสนา จะมีบทบัญญัติที่คล้ายกันอยู่ข้อหนึ่งคือการเป็นคนดีไม่ทำให้คนรอบข้าง หรือสังคมเดือดร้อน องค์ศาสดาประจำทุกศาสนา จะมีคำสั่งสอน ให้ศาสนิก ชนประพฤติตนดี ทำดี คิดดี มีเมตตา กรุณา ต่อกัน ถ้าใครไม่ประพฤติ ปฏิบัติตนตามที่วางไว้ ก็จะกลายเป็น

บุคคลที่ไม่มีใครคบหาด้วย การกระทำของเขากลายเป็น บาป อกุศล ไม่ก่อให้เกิดผลดีทั้งตนเอง และผู้อื่น ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่สอนให้ปฏิบัติเอง เรียนรู้เอง ไม่ได้สอนให้เชื่ออย่างเดียว พระพุทธองค์ทรงแสดง เรื่องความเชื่อ และการปลงใจเชื่อ เอาไว้ในกาลามสูตร ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. มา ออนุสฺสเวน อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังกันตามมา
๒. มา ปรมฺปราย อย่าปลงใจเชื่อด้วยถือสืบกันมา
๓. มา อิติกิราย อย่าปลงใจเชื่อด้วยเล่าลือ
๔. มา ปิฎกสมฺปทานน อย่าปลงใจเชื่อด้วยอ้างตำราหรือคัมภีร์
๕. มา ตกฺกเหตุ อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ
๖. มา นยเหตุ อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุমান
๗. มา อากาโรปริวิตกฺเคน อย่าปลงใจเชื่อด้วยตรีกตรองตามแนวเหตุผล
๘. มา ทิฏฺฐินิหฺมฺมานกฺขนฺติยา อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้
๙. มา ภพฺพุรฺุปตายน อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณะว่าน่าเป็นไปได้
๑๐. มา สมฺโม โนครุติ อย่าปลงใจเชื่อว่าสมณะนี้เป็นครูของเรา^๑

จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีวิจาร์ณญาณในการตรีกตรองยอมรับความรู้ หรือยอมรับทฤษฎีใดๆ ก็ตามต้องอาศัยเหตุผล และความมีสติ อย่าหลงเชื่อ โดยเพียงเพราะเหตุ ปัจจัยเหล่านี้

ลักษณะการพิจารณา ทฤษฎีด้านความรู้ทางด้านเหตุผล ตามพุทธศาสนาเถรวาท คือ “โยนิโสมนสิการ^๒” หมายถึงการทำไว้ในใจโดยแยบคาย มี ๔ ประการ

๑. อุบายมนสิการ การคิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือคิดอย่างมีวิธีที่จะเข้าถึงความจริง
๒. ปถมนสิการ การคิดต่อเนื่อง เป็นทาง มีลำดับ ชั้นตอน
๓. การณมนสิการ คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผล
๔. อุปปาทกมนสิการ คิดให้เกิดผล คือใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ คิดให้เกิด

กุศลธรรม

หลักการทั้ง ๔ ข้อนี้นับเป็นองค์คุณอันประเสริฐที่จะทำให้บุคคลรู้จักที่จะนำไปใช้ในการหาเหตุผลประกอบกับความรู้ที่มีอยู่หลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดผลที่ดีในการกระทำให้เกิดประโยชน์สุข ทุกอย่าง จะเห็นได้ว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์ ในบางครั้งจะขาดความมั่นคงทางจิตใจ เพราะมีความหวั่นเกรง ความกลัว ในสถานการณ์ข้างหน้า ในอนาคตที่ไม่สามารถมองเห็นได้ นอกจาก

^๑อง.ติก.(ไทย) ๒๐/๕๐๕/๒๔๑.

^๒พระธรรมปิฎก (ป .อ. ปยุตโต) , พจนานุกรม พุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม , พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพฯ : บริษัท สี่ตะวัน จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๖๕.

การคาดเดา ดังนั้น มนุษย์จึงหาทางลดทอนความหวาดหวั่นนั้นให้น้อยลง เดิมความเข้มแข็งและมั่นคงทางจิตใจให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีความกล้าที่จะก้าวเดินไปสู่หนทางนั้น

พระยาปริรักษเวชการ กล่าวในเรื่องความเชื่อ และไม่เชื่อในวิชาโหราศาสตร์ไว้ว่า ในเบื้องต้นไปเข้าใจเสียว่า ดาวเคราะห์นั้นมีอิทธิพลที่จะบันดาลให้เจ้าชตาประสบโชคดี และโชคร้ายได้ ความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์ย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของดวงดาวทั้งสิ้น ไม่มีทางที่ตนจะหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าในทางดี หรือทางร้ายก็ตาม เมื่อมีความเข้าใจเช่นนี้แล้ว ฝ่ายที่เชื่อจนเกินไป ก็จะปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามยถากรรม ไม่ชวนขวยที่จะฉวยโอกาสเมื่อโชคอำนวย และไม่พยายามหลีกเลี่ยง หรือแก้ไขเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นให้บรรเทาลง ถือเสียว่าไม่มีอะไรจะช่วยให้ เพราะดวงดาวบังคับมาให้เป็นเช่นนั้น ฝ่ายที่ไม่เชื่อก็เห็นเป็นเรื่องเหลวไหล ดวงดาวจะมีอิทธิพลเหนือชีวิตมนุษย์ ถึงกับบันดาลให้เป็นไปได้ต่างๆ นั้น ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจริง มนุษย์เราจะต้องพยายามทำกิจการงาน หรือ วิ่งเต้น ค้าขาย หรือประกอบการอาชีพทำไมกัน เมื่อดวงดาวบันดาลได้แล้ว ถึงคราวโชคดี ก็ควรจะได้มาเอง โดยไม่ต้องวิ่งเต้นหรือชวนขวยให้เสียเวลา หรือเมื่อถึงคราวโชคร้าย ก็ไม่มีอะไรจะทำให้กลายเป็นอื่นไปได้ จะต้องเป็นไปตามโชคนั้นๆ ซึ่งตามที่เป็นจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ โชคดีหรือร้ายของเราอยู่ที่การกระทำของเราต่างหาก คือ ถ้าเขาทำดี โชคดีก็จะเกิดแก่เขา ถ้าทำชั่ว โชคร้ายก็จะเกิด หากโชเกิดเพราะอิทธิพลของดวงดาวไม่...

ความจริง การใช้ตำแหน่งของดวงดาวในท้องฟ้ามาเป็นหลักในการทำนายดวงชะตาของบุคคล และการพยากรณ์โชคเคราะห์ต่างๆ นั้น หาใช่ความหมายว่า ดวงดาวนั้นมีอิทธิพลคลบบันดาลให้เจ้าชตาเป็นไปดั่งนั้นไม่ หากความหมายเพียงว่า ดวงดาวเหล่านั้นเป็นเครื่องชี้ถึงวาสนา และโชคชะตาของเจ้าชตาดวงชตานั้นๆ เท่านั้น เจ้าชตาดวงชตาย่อมมีอำนาจอิสระที่จะปรับปรุงตนเอง หรือกระทำตนให้เป็นผลดี หรือร้ายแก่ตน ต่อไปอีกได้เสมอ ตามหลักเขาแบ่งดวงชตาบุคคลออกเป็น สองส่วน คือ ดวงกำเนิด ส่วนหนึ่ง และ ดวงจร อีกส่วนหนึ่ง สำหรับดวงกำเนิดนั้น ถือว่าเป็นดวงที่แสดงถึงผลกรรมเดิมของเจ้าชตาที่ทำไว้แต่ชาติก่อน เมื่อมาเกิดในชาตินี้ จะต้องดำเนินชีวิตไปตามผลกรรมที่ทำไว้ นั้น โดยแสดงออกทางดวงกำเนิดว่าเจ้าชตาจะต้องมาเกิดในสถานะอย่างไร มีรูปร่างลักษณะอย่างไร มีวาสนาเพียงใด จะต้องดำเนินชีวิตไปในทางใด การดำเนินชีวิตจะเป็นไปโดยราบรื่นหรือต่อสู้ ฟืนฝ้ออุปสรรคมาก น้อย เพียงไร เหล่านี้ เป็นต้น สำหรับดวงจรนั้นแสดงถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตของเจ้าชตาตามระยะเวลาที่ดวงดาวจะชี้ให้ แต่เหตุการณ์นั้นๆ ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเสมอไป ย่อมผันแปรไปได้ ถ้าหากเจ้าชตาใช้อำนาจอิสระที่ตนมีอยู่ดำเนินการ หรือปฏิบัติตนให้เป็นไปในทางที่ชอบที่ควร และจะเกิดประโยชน์แก่ตนต่อไป โดยหลักดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า โหราศาสตร์นั้นเป็นเครื่องชี้ลักษณะของบุคคลผู้เป็นเจ้าชตาดวงชตา และชี้แนวทางที่พึงปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนให้เหมาะสมกับกาลเวลาและ

สถานการณ์ที่จะเป็นคุณประโยชน์แก่ตน และครอบครัว ตลอดจนความสัมพันธ์กับผู้อื่นให้ได้ผลดี เป็นสำคัญ เมื่อเข้าใจเช่นนี้แล้ว การศึกษาวิชาโหราศาสตร์ก็นับว่าเป็นประโยชน์อีกประการหนึ่ง^๓

ความสอดคล้องที่บังเกิดขึ้น ในระบบความเชื่อ นั้นเมื่อแยกพิจารณาจะสรุปได้ดังนี้

ความเชื่อทางพระศาสนา จะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดของชีวิต คือการเข้าใจในอริยสัจสี่ ประการอันเป็นหนทางสายเอกที่จะพ้นจากความทุกข์ที่แท้จริง

ความเชื่อทางโหราศาสตร์ จะช่วยให้มีสติ ในการดำเนินชีวิต ให้เหมาะสมตามกาลเวลา ไม่ประมาท ตามข้อความของพระยารัทธิเวชการว่า “ดวงดาวเป็นแผนที่ชีวิต แต่เจ้าของดวงชาตามีอำนาจที่จะปรับปรุงแก้ไข ให้บังเกิดประโยชน์ได้” ดังนั้นถ้าความเชื่ออยู่บนรากฐานที่ดี มีเหตุผล ไม่มมงาย เข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก็จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ท่านได้ให้ความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อไว้ว่า

“ต้องดูตามเหตุผล ว่าที่เขาทำนาย มานั้นเขาให้ เหตุผล เช่นไร ใช้วิชา หรือ ใช้ทฤษฎี ใช้หลักการอะไร มาสนับสนุนการพยากรณ์นั้น ต้องมีสติ ในการรับฟัง อย่างที่ได้บอกแล้วทุกอย่าง มีเหตุ เป็นตัวกำหนด มีการกระทำของเราเอง มีกรรมอันเป็นของเราเอง ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวไว้ว่า กรรมนั้นเป็นทายาท ย่อมส่งผลมาให้เสมอทั้งกรรมดี และกรรมไม่ดี ถ้าใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล มีสติ ก็สามารถจะผ่านพ้นปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ไปได้”

๔.๒ ความสอดคล้องด้านคุณธรรม

ในทางพระพุทธศาสนาหลักของคุณธรรม คือการประพฤติดี การปฏิบัติกรรมดีที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ขอขยายความให้ชัดเจนดังนี้ ในทางพระพุทธศาสนามีการพิจารณาในเรื่องของกรรม ชนิดของกรรม และการให้ผลของกรรม เนื่องด้วยกรรม เป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรง มนุษย์เป็นผู้กระทำ เป็นผู้ปรุงแต่งกรรม และกรรมเป็นเครื่องปรุงแต่งวิถีชีวิต โชคชะตาของมนุษย์ สาระสำคัญของกรรม คือ เจตนา

กรรม = การกระทำ +เจตนา อันเป็นตัวนำ บังชี้ และกำหนดทิศทางแห่งการกระทำ ทั้งหมดของมนุษย์

^๓ปรัทธิเวชการ , หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์ , ๒๕๓๕), หน้า ๔-๕.

กรรม = สังขาร สภาพที่ปรุงแต่งจิต องค์ประกอบหรือคุณสมบัติต่างๆ ของจิต มีเจตนาเป็นตัวนำปรุงแต่งให้จิตดี หรือชั่ว ผลคือการแสดงออกทางกาย วาจา เป็นกรรมแบบต่างๆ ดังนั้นสังขารก็คือเจตนาทั้งหลายนั่นเอง^๔

กรรม = การกระทำ การพูด การนึกคิด มีการแสดงออกให้เห็นทาง กาย วาจา และมีผลปรากฏ ออกมาให้เห็นทั้งในปัจจุบันที่กระทำ สืบเนื่องต่อไปถึงอนาคต ถ้ามองย้อนกลับไปถึงอดีต ผลของการกระทำครั้งก่อนๆ เป็นเหตุให้ปรากฏผลในทางดี หรือทางเสื่อม เพราะอดีตเป็นรากฐานของปัจจุบัน และ ปัจจุบันเป็นรากฐานของอนาคต ดังพุทธพจน์ที่กล่าวไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๒ ประการนี้ เป็นเหตุให้เดือดร้อน สองประการคืออะไร ?
 บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มิได้ทำความดีงามไว้มิได้ทำกุศล มิได้ทำบุญซึ่งเป็นเครื่องต่อต้านความขลาดกลัวไว้ ทำแต่บาป ทำแต่กรรมหยาบช้า ทำแต่กรรมร้ายกาจ เขาย่อมเดือดร้อนว่า เราไม่ได้ทำความดีงามดังนี้บ้าง ว่าเราได้ทำบาปไว้ดังนี้บ้าง^๕

กุศลกรรม และ อกุศลกรรม เป็นธรรมะที่เป็นผลของการทำความดีและความชั่ว พิจารณาได้ดังนี้

กุศลธรรม สิ่งที่ไม่มิโทษ มีวิบากเป็นสุข ไม่เป็นสิ่งที่เศร้าหมองแห่งจิต เป็นสถานะที่ดี เป็นบุญในสัมมาทิฏฐิสูต^๖ พระสารีบุตรกล่าวว่า iva กุศล คือ กุศลกรรม ๑๐ ได้แก่ เจตนาที่ละเว้น อกุศล ดังนั้น แก่นแท้ของกุศล คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ ส่วนแก่นแท้ ของอกุศลคือ โลภะ โทสะ โมหะ กุศลกรรม ๑๐ แบ่ง ออกเป็น กายกรรม ๓ วชิกรรม ๔ มโนกรรม ๓ ดังนี้

ก. กายกรรม ๓ คือ

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. เว้นจากการลักทรัพย์
๓. เว้นจากการประพฤตินอกใจในกาม

ข. วชิกรรม ๔ คือ

๑. เว้นจากการพูดเท็จ
๒. เว้นจากการพูดส่อเสียด
๓. เว้นจากการพูดคำหยาบ
๔. เว้นจากการพูดเพื่อจ้อเหลวไหล

^๔ ส.ข. (ไทย) ๑๓/๑๒๒/๓๕, วิสุทฺธิ.(ไทย) ๓/๑๒๐, ๑๒๕.

^๕ จุ.อิตฺติ. (ไทย) ๒๕/๒๐๘-๙/๒๔๘-๙.

^๖ ม.ม.อ. (ไทย) ๑๒/๕๒๐.

ก. มโนกรรม ๓

๑. เว้นจากการเพ่งโทษผู้อื่น
๒. เว้นจากพยาบาท
๓. เว้นจากการประพฤติดิฉิน

ประเภทของกรรมในพระไตรปิฎก^๑ จัดเป็น ๔ คู่

๑. กรรมดำมีวิบากดำ
๒. กรรมขาวมีวิบากขาว
๓. กรรมทั้งดำและขาว มีวิบากทั้งดำและขาว
๔. กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำและขาว

กรรมให้ผลตามน้ำหนัก

๑. **ครุกรรม** หมายถึง **กรรมหนัก** มีทั้งสองฝ่าย คือ **กุศลกรรมและอกุศลกรรม**

- ฝ่ายกุศล ได้แก่ **รูปฌาน ๔** (ภาวะจิตที่เพ่งรูปธรรมเป็นอารมณ์) และ **อรุฌาน ๔** (ภาวะจิตที่เพ่งอรุธรรมเป็นอารมณ์)

- ส่วน **ฝ่ายอกุศลกรรม** ได้แก่ **อนันตริยกรรม ๕** ได้แก่ ฆ่าบิดา, ฆ่ามารดา, ฆ่าพระอรหันต์, ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงพระโลหิตห้อ, ทำลายสงฆ์ให้แตกแยกกัน

๒. **อาสันนกรรม** หมายถึง **กรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย** กรรมที่ทำเมื่อคราวใกล้ตาย แล้วผู้กระทำการระลึกได้ในขณะจิตสุดท้ายเมื่อใกล้ตาย หากครุกรรมไม่มี กรรมนี้จะให้ผลก่อนกรรมอื่น ท่านเปรียบเหมือนโคแก่ยืนอยู่ปากคอก เมื่อนายโคบาลเปิดประตูออก ย่อมออกจากคอกก่อนโคอื่น แต่เนื่องจากมีกำลังน้อย เมื่อเดินไปได้หน่อยโคตัวอื่นที่มีกำลังมากกว่า ย่อมจะเดินแซงออกหน้าไป

๓. **พหุลกรรม หรืออาจิณกรรม** หมายถึง **กรรมที่ทำบ่อยครั้ง** เช่น บุคคลกระทำความดี หรือความชั่วเป็นอาจิณ คือ บ่อยครั้ง ทำบ่อยๆ หากครุกรรมและอาสันนกรรมไม่มี กรรมนี้จะให้ผลก่อนกรรมอื่น

๔. **กัตตกรรม** หมายถึง **กรรมสักว่าทำ** เป็นกรรมที่ทำโดยเจตนาที่อ่อน หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ต้องการที่จะหลอกเพื่อนที่กลัวผี และเพื่อนนั้นเกิดตกใจหัวใจวายตายโดย ที่คิดไม่ถึง ถ้าเป็นกฎหมายอาญาถือว่า เป็นการฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา แต่เป็นเจตนาประทุษร้าย จิตใจของเขาให้ได้รับความหวาดกลัวเท่านั้น หากครุกรรม อาสันนกรรม และอาจิณกรรมไม่มี กรรมนี้จะให้ผล นับว่าเป็นกรรมที่มีน้ำหนักเบาน้อยที่สุด^๒

^๑พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับ ขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒๒๐.

^๒พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๒๔๕-๒๕๐.

การพยากรณ์ดวงชาตาก็คือการอ่านแผนที่กรรม ผู้ที่ให้คำพยากรณ์ จึงต้องประกอบด้วยคุณธรรม ในทางพระพุทธศาสนาผู้ที่ให้การพยากรณ์คือพระพุทธรเจ้าผู้ทรงคุณธรรมอันประเสริฐ ส่วนในทางโหราศาสตร์ผู้ที่คำพยากรณ์ คือ นักพยากรณ์ โหราจารย์ และหมอดู ซึ่งต้องประกอบด้วยคุณธรรม จัดเป็นการสอดคล้องในด้านคุณธรรม ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒

การสอดคล้องด้านคุณธรรม

ระหว่างคุณธรรมทางพุทธศาสนากับคุณธรรมทางโหราศาสตร์

คุณธรรมทางพระพุทธศาสนา	คุณธรรมทางโหราศาสตร์
ก. ผู้พยากรณ์ พระพุทธรเจ้าผู้ทรงคุณธรรม	ก. ผู้พยากรณ์ คือ โหราจารย์ ควรมีความรู้ที่ถูกต้องในวิชาโหราศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลที่ถูกในการพยากรณ์
ข. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สอนในเรื่องของกรรม และการส่งผลของกรรม	ข. มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่นหลักของสังคหัตถ์ ๔ ที่ประกอบด้วย ทาน, การเจรจาอ่อนหวาน, การบำเพ็ญประโยชน์, การวางตนสม่าเสมอ
ค. เรื่องของความเชื่อที่มีหลักของ โยนิโสมนสิการคือ อุบายมนสิการ คือ คิดอย่างมีวิธีที่จะเข้าถึงความจริง, ปถมนสิการ การคิดต่อเนื่อง เป็นลำดับ เป็นขั้นตอน , การณมนสิการ คิดตามเหตุผล, อุปาทกมนสิการ การใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ คิดให้เกิดกุศลธรรม	ค. ไม่ยึดในผลประโยชน์ ลาภสักการะ เป็นใหญ่ควรมีพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา, กรุณา, มุทิตา, อุเบกขา

จากข้อความที่ทำการสัมภาษณ์ ท่านพระครูสุนทรสิทธิการ: (สุคนธ์ สุคนฺธโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชสิทธิาราม ท่านเป็นผู้คำนวณ ปฏิทินโหรประจำปี ตามคัมภีร์สุริยยาตร์ วันที่ ๑๖

มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องในด้านคุณธรรมและ จรรยาบรรณไว้ว่า

“วิชาพยากรณ์ มีประโยชน์ที่จะช่วยสังคมได้มากถ้าผู้ที่ศึกษามีคุณธรรม มี จรรยาบรรณของ โหราจารย์ ย่อมแนะนำสิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต แก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด จากการที่ได้เห็นรูปดวงชาตาของแต่ละบุคคล แต่ทุกอย่าง ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง อย่างตัวอาตมา ก็ใช้ความรู้นี้ในการประสาน ประโยชน์กับชุมชน ที่จังหวัดนครปฐม จนสามารถก่อตั้งโรงเรียนสุคนธ์วิทย์ บนพื้นที่ดินที่เป็นมรดกจากโยมแม่ เป็นโรงเรียนที่มีความเจริญก้าวหน้าตลอด ระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา กุลบุตร กุลธิดา ได้ประสบความสำเร็จทำชื่อเสียงให้กับ ชุมชนมากมายนอกจากนั้นวิชาโหราศาสตร์ ยังเป็นการเตือนสติให้ยอมรับใน เหตุการณ์ทั้งดี และร้ายที่เกิดขึ้น ในชีวิตมีแผนการเตรียมพร้อมมากขึ้น”

๔.๓ ความสอดคล้องด้านจรรยาบรรณ

จรรยาบรรณ คือ ความประพฤติที่ควรประพฤติในหมู่คณะเดียวกัน เช่น ในหมู่ของ พระสงฆ์ ก็ต้องมีจรรยาบรรณของพระภิกษุ ในอาชีพแพทย์ ก็ต้องมีจรรยาบรรณของพวกแพทย์ ในอาชีพหมอดู ก็ต้องมีจรรยาบรรณของอาชีพนี้ จะเห็นความเหมือนและแตกต่างดังนี้

ตารางที่ ๔.๓

แสดงจรรยาบรรณทางพุทธศาสนา และจรรยาบรรณทางโหราศาสตร์

จรรยาบรรณทางพระพุทธศาสนา	จรรยาบรรณทางโหราศาสตร์
<p>ก. หลักของอริยมรรค หนทางอัน ประเสริฐ ๘ประการจัดไว้เป็นหมวด ดังนี้</p> <p>หมวดของศีล คือ สัมมาวาจา, สัมมากัมมันตะ, สัมมาอาชีวะ</p> <p>หมวดของสมาธิ คือ สัมมาวายามะ , สัมมาสติ, สัมมาสมาธิ</p> <p>หมวดของปัญญา คือ สัมมาทิฏฐิ , สัมมาสังกัปปะ</p>	<p>ก. ต้องมีความรู้ทางโหราศาสตร์อย่าง ถูกต้อง มีสัมมาวาจาในการให้คำ พยากรณ์ ตามหลักของวิชา โหราศาสตร์ คือ ไม่พยากรณ์ความ ตาย ไม่พยากรณ์ความเหมาะสมของ คู่ครอง ไม่พยากรณ์ดวงชาตาของเด็ก ทารก</p>

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

จรรยาบรรณทางพระพุทธศาสนา	จรรยาบรรณทางโหราศาสตร์
รวม ๓ หมวด คือ การไม่ทำบาปทั้งปวง, การทำแต่ความดี และการทำจิตใจให้สะอาด บริสุทธิ์ คือหัวใจของพระพุทธศาสนา	
ข. พระพุทธองค์ไม่สนับสนุนให้เชื่อ, ศึกษา หรือเลี้ยงชีพ ด้วยวิชาเหล่านี้ เพราะไม่เหมาะกับสมณะसारูป	ข. มีสัมมาอาชีพะ คือ การเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ไม่ใช่วิชานี้ในทางผิดศีลธรรม
ค. หลักของปฏิจัมมุปบาท คือความเป็นปัจจัยแห่งกรรมทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุ สืบเนื่องกันไป	ค. การโคจรของดาวพระเคราะห์ ณ เวลานั้นทำปฏิกิริยากับเรือนชาตาทำให้เกิดเรื่องราว

เทพย์ สาริกบุตร^๕ กล่าวไว้ว่า “อนึ่งการที่จะบำเพ็ญตนเป็นโหรที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องยึดมั่นอยู่ใน จรรยาโหร เพราะโหรก็จัดอยู่ในตระกูลของหมอแพทย์จำพวกหนึ่ง หมอที่ดีต้องมีจรรยาแพทย์ประจำฉันใด โหรที่ดีก็ต้องมีจรรยาโหรประจำฉันนั้น หากโหรนำหลักวิชาไปใช้โดยขาดจรรยาโหร จะสร้างมหันตภัยให้แก่ผู้ที่เชื่อถืออย่างมากมาย หลักใหญ่ในเรื่องจรรยาโหรตามที่ท่านกล่าวไว้มีใจความดังนี้

ทนายสมพงษ์เมี่ยมผิวเรื่องชั่วดี

ทนายชีวิวิบัติตัดชันษา

ทนายคุณโทษทารกทาริกา

เรียนโหรครุห้ามการทำนาย”^{๑๐}

ความหมายของข้อห้าม ๓ ประการมีดังนี้

๑. ในเรื่องของการใช้ ชีวิวิบัติ ย่อมต้องมีการกระทบกระทั่งกันเป็นธรรมดา การขัดแย้งกันทางเหตุผลในด้านความคิด ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในฐานะความเป็นมนุษย์ปุถุชน ไม่ใช่เรื่องร้ายแรงอะไร ทุกอย่างแก้ไขได้ เมื่อยังมีความรัก ความเห็นใจกัน ไม่ใช่เรื่องของหมอดู จะไปพิพากษาว่าเขาไม่ใช่เนื้อคู่กัน มาอยู่ด้วยกันถึงได้เกิดปัญหา ทำให้ผู้ที่มารับการพยากรณ์มีความคิด

^๕เทพย์ สาริกบุตร, แนวการอบรมวิชาโหราศาสตร์ไทย, (กรุงเทพฯ : หอมกุฎราชวิทยาลัย , ๒๕๑๑), หน้า จ-ซ.

^{๑๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ซ.

ในด้านลบ คอยไปจับผิดคู่ของตน เป็นฉนวนให้เกิดความริ้วรานขึ้นในครอบครัว เพราะคำพูดของ หมอจูด

๒. การพยากรณ์ถึงความเป็นความตาย การหมกอำยู่ชัย ในหลักวิชาโหราศาสตร์ ถ้าหากดาวพระเคราะห์โคจรมาเป็นฆาตของอายุชัย จะบอกถึงการสูญเสียทรัพย์สินเงินทอง จำนวนมาก การเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างหนัก หรือการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งเรียกว่า “ฆาตเคราะห์ หรือ ฆาตกาลกิณี” ในวิชา กาลจักร - ลัคน์จร^{๑๑} หรือ ในวิชา “อินทภาษ - บาทจันทร์”^{๑๒} จะบอกถึง ฆาตมฤตยู ประจำดวงชาตา อันแสดงถึง ฆาตโชค และ ฆาตเคราะห์ ทั้งหมดนี้จะต้องใช้การ คำนวณอย่างละเอียดตามหลักการของวิชา ไม่ใช่จะมาพูดหรือ วิเคราะห์กันง่ายๆว่าจะตาย ครุบา อาจารย์จะห้ามการพยากรณ์นี้เพราะจะก่อให้เกิดผลเสียต่อจิตใจของผู้รับฟัง หมกกำลังใจไม่คิดที่จะทำอะไรให้เกิดประโยชน์อีก เพราะคำพูดของหมอจูดบอกว่าตายแล้ว ซึ่งในความเป็นจริง ความตายก็ต้องเกิดขึ้นกับทุกคน ไม่มีใครหลีกเลี่ยงไปได้ ในหลักของพระพุทธศาสนา การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นของธรรมดา

๓. การพยากรณ์ดวงชาตาของเด็ก ไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ผู้เป็น พ่อ -แม่ เกิดความลำเอียงในการให้ความรัก หรือ การเลี้ยงดู โดยที่ตัวของเด็กเองไม่ได้มีส่วนรับรู้มาก่อนเลย เพราะคำพูดของหมอจูดอีกเช่นกัน ที่บอกว่า ลูกคนนี้จะดี ลูกคนนี้จะไม่ดี ฟังไม่ได้ จะมีตัวอย่างให้ ปรากฏในหลายครอบครัว เพราะพ่อ-แม่ เชื่อหมอจูด ขาดวิจารณญาณที่ดี ตามใจลูกจนเด็กหลง ไม่รู้ ความถูกผิด กลายเป็นเสียผู้เสียคนไป แทนที่จะตัวอย่างคำทำนาย ในขณะที่ไม่ได้รับการดูแล เต็มที่กลับมีมานะ มีความพยายามในการทำดี กลับมาอุปถัมภ์เลี้ยงดู พ่อ -แม่ ในยามแก่ชรา

ในทางพระพุทธศาสนา ประวัติดวงพระองค์คูลีมาล ก็มีผลมาจากการพยากรณ์ เพราะ ในขณะที่ท่านเกิดนั้น อาวุธในท้องพระคลังเกิดลูกเป็นเพลิง พรหมณ์ให้คำพยากรณ์ว่า เด็กชายนี้ จะเป็นอันตรายต่อผู้อื่น บิดาของท่านซึ่งเป็นปุโรหิตของพระเจ้าแผ่นดิน จึงได้ให้ชื่อว่า “อหิงสกะ” แปลว่า ผู้ไม่เบียดเบียน และเลี้ยงดูท่านมาอย่างดี ถึงแม้ว่าท่านจะต้องผ่านวิบากกรรม เป็นโจรผู้ฆ่า คนจำนวนมากมาย ในที่สุดกรรมดี ก็สั่งให้ท่านได้พบพระพุทธองค์ และได้เป็นสำเร็จเป็นพระ อรหันต์ในที่สุด^{๑๓}

การผูกดวงปฏิสนธินั้นเป็นเพียงหลักเกณฑ์เบื้องต้น เป็นพื้นฐานดวงชาตา แต่ผลของการกระทำ หรือ กรรมดี - กรรมชั่ว นั้น เป็นแรงส่ง ในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ดังนั้น

^{๑๑}เชย บัวก้านทอง, คัมภีร์กาลจักร ลัคน์จร, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เพื่ออักษร, ๒๕๑๗), หน้า ๖๐.

^{๑๒}พระโหราธิบดี (แหยม วัชรโชติ), คัมภีร์อินทภาษ บาทจันทร์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เพื่ออักษร, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕.

^{๑๓}จุ.เถร.อ.(ไทย) ๒/๓/๑๓๖.

การพิจารณาการพยากรณ์ในหลักวิชาโหราศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความสุ่มละเอียดรอบคอบตามความรู้ในเรื่องการโคจร และการให้ผลของดาวบาปพระเคราะห์ และศุภเคราะห์ องค์ประกอบมีมากมาย การพยากรณ์ในข้อห้ามทั้ง ๓ ประการนี้ จึงก่อให้เกิดการผิดพลาดได้ง่าย และไม่ก่อให้เกิดผลดี ท่านจึงห้ามไว้ เป็นจรรยาโหร ในการออกคำพยากรณ์ โหรจะต้องรับผิดชอบคำพูดของตนเอง เพราะคำพูดนั้นก่อให้เกิด ความเชื่อ ซึ่งส่งผลอย่างมากในชีวิตมนุษย์ กล่าวคือเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องมีการอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า เป็นเผ่าพันธุ์ซึ่งแต่ละพวก แต่ละกลุ่ม ต่างก็มีความสัมพันธ์ในหมู่ของตน มีจารีตประเพณี มีความเชื่อ ทางศาสนาการปฏิบัติ ที่คล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันไป โดยเฉพาะความเชื่อถือว่าเป็นระบบพื้นฐานของความคิด เป็นส่วนหนึ่ง ที่ช่วยตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ ช่วยให้นุษย์มีความสบายใจ และมีความมั่นคงทางจิตใจ ในภาวะที่ต้องเผชิญกับความเล็งงในหลายๆ ด้าน

จากข้อความที่ทำการสัมภาษณ์ท่าน พระมหาบูรณะ ชาติเมธो หัวหน้าฝ่ายคัมภีร์ พุทธศาสตร์ ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ท่านได้ให้ความเห็นในเรื่องของจรรยาบรรณในการพยากรณ์ไว้ว่า

แม้เป็นเรื่องธรรมดาหมอดู หรือว่าพระกรรมฐาน กรรมขององค์คุณีมาล วันที่โจรองค์คุณีมาลเกิด พิศดาร อาวุธในท้องพระคลังเกิดรุ่งเรือง โหรก็ทำนายว่าเด็กที่เกิดเมื่อคืนจะเป็นโจร พระราชาก็ถามดูว่า จะเป็นโจรปล้นพระราชบัลลังก์หรือไม่ แต่ท่านทำนายว่าเป็นโจรธรรมดา ไม่ใช่โจรปล้นพระราชบัลลังก์ ดังนั้นพระราชาก็เลยไว้ อันนี้ก็ปลอดภัยไป อันนี้ถ้าหมอดูบอกว่าเป็นโจรปล้นราชบัลลังก์ก็ต้องตายแล้ว ทีนี้อีกคนหนึ่งพระเจ้าพิมพิสาร หมอดูทายพระสุบินว่าจะต้องมีลูกมาพ่อตั้งแต่เริ่มตั้งพระครรภ์ หมอดูก็ทำนายอย่างนั้นตรงๆ ทีนี้พระมารดาพยายามทำลายพระครรภ์ นี้เห็นไหมอำนาจของหมอดู อันนี้คือข้อที่เป็นแง่คิด ถ้าอย่างนี้ บางอย่างรู้แล้ว กลับพูดไปไม่ได้เกิดประโยชน์อันใด กลับเกิดอันตราย ทั้งนี้ผู้คนที่เลยเอาคำนายทายทักมาทำลายฝั่งตรงข้าม...

๔.๔ ความสอดคล้องด้านการพยากรณ์

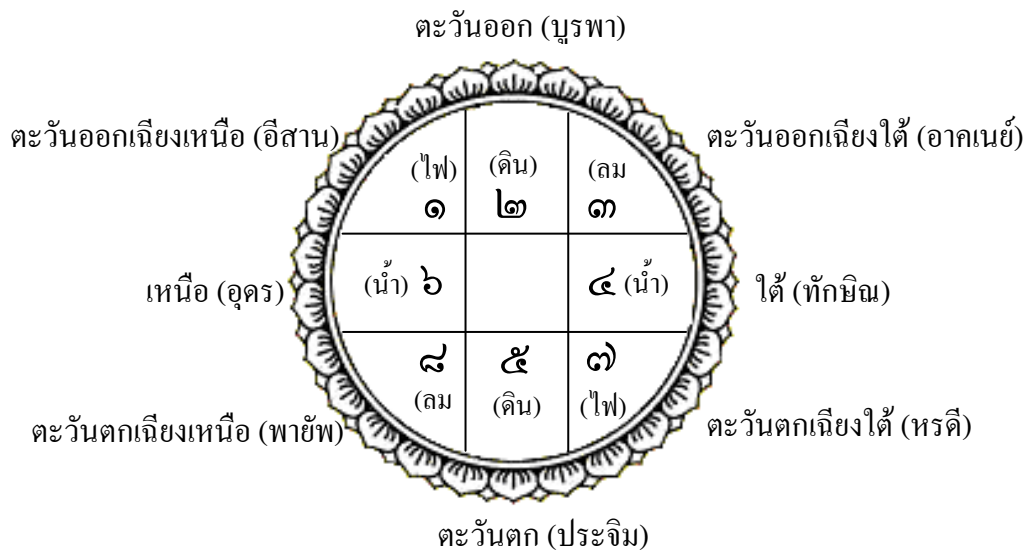
จากการอธิบายในบทที่๓ เรื่องของวิชาโหราศาสตร์ นำมาขยายความต่อในการพยากรณ์ได้ว่า องค์ประกอบสำคัญพื้นฐาน คือธาตุของราศี และ ธาตุของดาวพระเคราะห์ ซึ่งถูกกำหนดให้มี ๔ ธาตุ คือ ไฟ ดิน ลม น้ำ ดาวพระเคราะห์ที่สถิตในราศีของธาตุเดียวกัน ย่อมสนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น ดาวศุกร์(๖) ธาตุน้ำ มาโคจรในราศี ธาตุน้ำ การพยากรณ์ก็เกี่ยวข้องกับน้ำ ถ้าเป็นบุคคลจะมีนิสัยโน้มเอียงไปในทางนั้น เช่นคนที่มีธาตุไฟมาก ย่อมเป็นคนมีความกระตือรือร้น อารมณ์ร้อน ถ้ามีธาตุน้ำมาก จะเป็นคนอ่อนโยน อ่อนไหวง่าย เปลี่ยนใจง่าย คนที่มีธาตุลมมาก

เป็นคนไม่อยู่กับที่ ตัดสินใจเร็ว ส่วนคนธาตุดิน จะเป็นคนที่มีความมั่นคง ไม่รวนเร นี่คือลักษณะพื้นฐานของธรรมชาติ

ในตำราโลกธาตุ^{๑๔} ได้จัดแบ่งธาตุออกเป็น ๔ กอง คือ เตโชธาตุไฟ, ปรวิธาตุ ดิน , วาโยธาตุ ลมและ อาโปธาตุ น้ำ อยู่เรียงประชิดกันโดยลำดับ และเป็นวงกลมตามลักษณะของจักรวาลธาตุที่ร้ายกาจคือ ธาตุไฟกับลม เป็น อุกศล ธาตุ ประจุไฟฟ้าประจำ คือ ไฟฟ้าบวก ธาตุที่ช่วยลดหย่อนความร้ายแรงของอกุศลธาตุนั้น คือ ดินกับน้ำ เป็นกุศลธาตุ ประจุไฟฟ้า ได้แก่ ไฟฟ้าลบ การที่กำหนดให้มีประจุไฟฟ้าประจำธาตุ และราศีนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงปฏิกริยาของดาวพระเคราะห์ที่สถิต หรือโคจรมาในราศีนั้นๆ ถ้าธาตุของราศีและธาตุของดาว เป็นธาตุเดียวกันย่อมสนับสนุนกัน แต่ถ้าขัดแย้งกันย่อมนำผลเสียหายมาให้ ตามแผนภูมิที่จะนำเสนอ ดังนี้

พระเคราะห์ครองธาตุ

ภาพประกอบที่ ๔.๑

ธาตุไฟ	ดาวพระเคราะห์คู่ธาตุ	คือ ดาวอาทิตย์ (๑) และ ดาวเสาร์ (๗)
ธาตุดิน	ดาวพระเคราะห์คู่ธาตุ	คือ ดาวจันทร์ (๒) และ ดาวพฤหัสบดี (๕)
ธาตุลม	ดาวพระเคราะห์คู่ธาตุ	คือ ดาวอังคาร (๓) และ ดาวราหู (๘)
ธาตุน้ำ	ดาวพระเคราะห์คู่ธาตุ	คือ พุธ (๔) และ ดาวศุกร์ (๖)

^{๑๔}พระสารประเสริฐ, โลกธาตุ เทียบทางโลก ทางธรรม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาการ, ๒๕๐๓), หน้า ๔-๕.

ตามแผนภูมิ จะเห็นได้ว่ากุศลธาตุ ตั้งอยู่ในที่คอบรรเทาอกุศลธาตุ ถ้าเรียงให้เต็มตาม
 อุตตราวรรตน์ (เวียนซ้ายมือ) จะเห็นได้ว่า ปราบกันเป็นคู่ๆ คือ ไฟ-น้ำ, ลม-ดิน อธิบายว่า ไฟ อัน
 น้ำคอบระงับลม อันดิน คอยกั้นอยู่ เป็นภูเขา หรือต้นไม้ ธาตุเหล่านี้ เมื่อต่างลักษณะกัน ก็ย่อมมี
 กำลังมากน้อยต่างกันด้วย ตามที่ท่านคำนวณได้ คือ ธาตุไฟ มีกำลัง ๑๒, ธาตุดินมีกำลัง ๓๐, ธาตุลม
 มีกำลัง ๒๒, และธาตุน้ำมีกำลัง ๑๖ รวมกำลังธาตุทั้งหมดเป็น ๘๐ เรียกว่าอสังคีธาตุ จะให้กำลังแรง
 เช่น ดาวธาตุไฟ (ดาว ๑ กับดาว ๗) ไปสถิตในราศีธาตุไฟ (ราศี เมษ) เป็นต้น ธาตุไฟ การพยากรณ์
 ก็จะเน้นการให้คุ้มครองของดาวอาทิตย์ (๑) ในเรื่องชื่อเสียงเกียรติยศ ดาวเสาร์ (๗) บอกถึงความ
 ละเอียด รอบคอบ ความยากลำบาก อดทน ความทุกข์ เมื่อมาได้คู่อสังคีธาตุ ก็หมายถึง การได้มา
 ซึ่งชื่อเสียง เกียรติยศของบุคคลนั้นต้องมาจากความยากลำบาก ต่อสู้แข่งขัน ในทุกกรณี จึงจะ
 บรรลุเป้าหมายได้

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ความมีธาตุ ทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ จะทำปฏิกิริยากับราศี ซึ่งทาง
 โหราศาสตร์จัดให้มีธาตุ ทั้ง ๔ และมีประจุไฟฟ้าประจำแต่ละราศี ตามแผนภูมิดังนี้

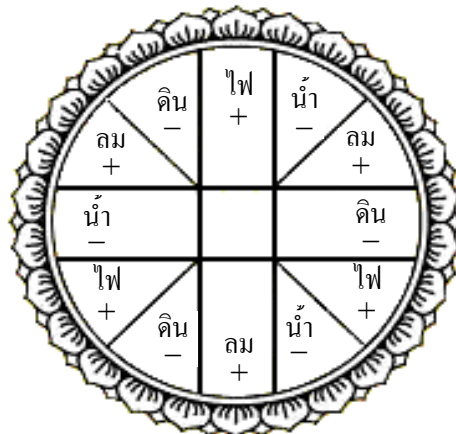
ราศีแบ่งเป็น อกุศลธาตุ และกุศลธาตุ

อกุศลธาตุ คือ ราศีธาตุลม และธาตุไฟ เป็น ไฟฟ้า บวก (ราศีเพศชาย)

กุศลธาตุ คือ ราศีธาตุดิน และธาตุน้ำ เป็น ไฟฟ้า ลบ (ราศีเพศหญิง)

* ธาตุที่มีประจุไฟฟ้าประเภทเดียวกัน ทำปฏิกิริยากันไม่ได้ ดังนั้นจึงกลับเป็นปฏิกิริยาต่อกัน

ภาพประกอบที่ ๔.๒

พันโท วิจอม ปริदानุชาติ^๕ ได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือ เรื่อง กลวิธีพิจารณาดวงชาตา
 ชาตาตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทย ความว่า วิชาโหราศาสตร์ จัดได้ว่าเป็นวิทยาการอย่างหนึ่ง

^๕ พันโท วิจอม ปริदानุชาติ ในสมัยเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา คือพระศรีวิสุทธิญาณ
 เจ้าอาวาสวัดกันมาตุยาราม กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้ลาสิกขาบทมารับราชการทหาร และเคยดำรงตำแหน่งเป็น
 นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ คนที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๒๘.

นิยมศึกษาเล่าเรียนกันมาช้านาน จะถือเป็นวิชาโบราณก็ได้ เพราะมีอายุเก่าแก่หลายพันปี กล่าวโดยหลักโหราศาสตร์ เป็นวิชาพยากรณ์ทั้งมีเหตุ มีผล ตามหลักการฝ่ายวิทยาศาสตร์แท้ ก็อาศัยหลักความรู้ส่วนใหญ่ในทางธรรมชาติวิทยา เนื่องมาแต่ดาราศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ประกอบสถิติ และจดหมายเหตุเชิงประวัติศาสตร์เป็นสาระสำคัญ ลงท่านว่า วิชานี้เป็นวิทยาศาสตร์เทียม ซึ่งหมายถึงมีหลักวิชาคล้ายวิทยาศาสตร์ตามสากลนิยม เนื้อแท้ของโหราศาสตร์นั้น เป็นสาขาหนึ่งแห่งวิชาศิลปศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ท่านนักพยากรณ์โหราศาสตร์ สมัยโบราณ และสมัยปัจจุบันจึงได้พยายามค้นคว้าหาข้อพิสูจน์เอาความจริงมาศึกษาเผยแพร่ สืบต่อกันมาไม่ขาดสาย จนกระทั่งทุกวันนี้...

จากที่กล่าวมาทำให้ได้ข้อคิดว่า โหราศาสตร์เป็นวิชาการพิเศษ มีคุณค่าช่วยให้รู้กาลรู้คราวที่จะประสบโลกธรรมได้อยู่มาก เพราะโหราศาสตร์ให้ความสนใจโดยเฉพาะเกี่ยวกับชาตาชีวิต อันดำเนินไปตามกระแสธรรม กระแสโลกภายใต้อิทธิพลของดวงดาวทั้งหลาย ซึ่งโหราได้จำลองลงมาเป็น ดวงชาตากำเนิด ข้อคิดที่แทรกไว้นั้น ได้แนวคิดจากพุทธดำรัส ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เหล่าวิญญูชนทั้งหลายยกย่องว่าทรงเป็นโลกวิทู รอบรู้โลกด้วยพระสัมปยุตตญาณ ตรัสเทศนาบรรหารไว้โดยนัยหนึ่งว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย แมตถาคตเป็นอรหันต์สัมมาสัมพุทธะในกาลบัดนี้ ก็เป็นกรรมวาที” คือกล่าวสอนว่า กรรมนั้นมีจริง เป็นจริง เป็นกิริยาวาที กล่าวสอนว่า กิริยาทั้งหลายมีจริง เป็นจริง เป็นวิริยาที กล่าวสอนว่า วิริยะความเพียรก็มีจริง เป็นจริง เช่นเดียวกันกับพระพุทธเจ้าในอดีต และอนาคต... ดั่งนี้การพยากรณ์ ความเป็นไปของชีวิต ต้องอาศัยดวงชาตาเป็นหลัก เพราะเป็นแผนที่กรรม และดวงชาตานั้นเกิดขึ้นจากดาวเคราะห์โคจรตามฤกษ์และจักรราศี ในขณะที่บุคคลผู้นั้นถือกำเนิดมา^{๑๖}

ดังที่อดีตนายกสภามคมโหราศาสตร์นานาชาติทั้งสองท่าน ได้ให้ความเห็น เกี่ยวกับการพยากรณ์ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ ไว้เป็นประเด็นที่น่าสนใจคือ ความเชื่อในทางศาสนา ซึ่งยึดถือกฎแห่งกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญ และหลักการในการโคจรของดาวพระเคราะห์ในการวางดวงชาตากำเนิดของแต่ละบุคคล ดวงดาวจะมีอิทธิพลเพียงใดในการดำเนินชีวิต นั้น ต้องขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์หลายด้าน ตั้งแต่ตัวดาวพระเคราะห์เอง ธาตุของดาวพระเคราะห์ธาตุของราศี มุมสัมพันธ์ของดวงดาวที่เอื้ออำนวยต่อกัน หรือ หักล้างกัน ต้องอ่านความหมายของดวงกำเนิด และดวงจร ประกอบกัน จึงจะประเมินได้ว่า เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับเจ้าชาตา จะเป็นไปในทางดี หรือทางเสียหาย การพยากรณ์ เหมือนการอ่านแผนที่ในการเดินทาง เป็นการเตรียมความพร้อมในทุกกรณี เปรียบเสมือนการมีไฟฉายอยู่ในมือ เมื่อเข้าไปสู่ที่มืด ย่อมจะทำให้พอที่จะมองเห็นหนทางที่

^{๑๖} วิจอม ปริदानุชาติ, กลวิธีพิจารณาดวงชาตาตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทย, โดย พระมหาบรรเทา จันทรร, (กรุงเทพฯ : วิทยาพันธ์, ๒๕๑๐), หน้า คำนำ.

สะดวก ปลอดภัย ไม่ก้าวพลาดไปสู่หนทางที่เป็นหลุม บ่อ อันตราย เพราะจักรราศีที่ใช้แทนเรือน
 ชาติ หรือเรื่องราว ทั้ง ๑๒ เรื่อง ดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อของการแบ่งราศี จะเป็นตัวช่วยในการ
 ตัดสินใจ เพราะธรรมชาติของมนุษย์ ย่อมมีความลังเล ความกลัวว่าจะไม่เป็นไป ตามที่คิดอยู่ใน
 ระดับพื้นฐานของจิตใจ เช่นการตัดสินใจ เปลี่ยนงาน อาชีพ ย่อมนำความกังวลมาสู่บุคคลนั้นเป็น
 อย่างมาก เพราะถ้าหากตัดสินใจผิด ย่อมหมายถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และผู้ที่
 เกี่ยวข้อง บางคนในดวงชาตาคำเน็ด ดาวพระเคราะห์ที่แสดงถึงองค์ความรู้ที่ดี เหมาะกับอาชีพครู-
 อาจารย์ หรือนักวิชาการ แต่เจ้าตัวอยากร้ายรวย เป็นนักธุรกิจใหญ่ นำเงินที่เก็บสะสมมาลงทุน
 ประกอบกิจการเอง อาจจะไม่ประสบความสำเร็จ อย่างที่คิดไว้ ดังนั้น นักพยากรณ์จะเป็น ผู้แนะนำ
 ให้มองเห็นทางเลือกซึ่งมาจากข้อมูล หรือดวงกำเนิดของบุคคลนั้นเอง การรับฟังด้วยวิจารณญาณ
 ที่ดี ความเชื่อที่สมเหตุผล ไม่มมงาย จะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นการป้องกัน ความ
 ประมาท พลาดพลั้ง ที่อาจเกิดขึ้นได้

ในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงเรื่องธาตุไว้ดังนี้

ธาตุทั้ง ๔ อยู่ในหมวดรูป เรียกว่า มหาภูตรูป^{๑๑} หรือ ภูตรูป ๔ อันประกอบด้วย

๑. ปฐวีธาตุ สภาวะที่แผ่ไป หรือ กินเนื้อที่, สภาพอันเป็นหลักที่ตั้งอาศัยแห่งสหชาตรูป
 เรียกสามัญว่า ธาตุ แขนแข็ง หรือ ธาตุดิน

๒. อาโปธาตุ สภาวะที่เอิบอาบ หรือ คูดซึม หรือชานไป ขยายขนาด หรือ ผูกพันเข้า
 ด้วยกัน เรียกสามัญว่า ธาตุเหลว หรือ ธาตุน้ำ

๓. เตโชธาตุ สภาวะที่ทำให้ร้อน เรียกสามัญว่า ธาตุไฟ

๔. วาโยธาตุ สภาวะที่ทำให้สั่นไหว เคลื่อนที่ และค้ำจุน เรียกสามัญว่า ธาตุลม

^{๑๑}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๖๑.

ตารางที่ ๔.๔

ตารางเปรียบเทียบความสอดคล้องทางการพยากรณ์พระพุทธรศาสนาและโหราศาสตร์

การพยากรณ์ทางพระพุทธรศาสนา	การพยากรณ์ทางโหราศาสตร์
<p>ก. เรื่องของธาตุทั้ง๔ คือ ดิน,น้ำ,ลม,ไฟ อยู่ในหมวดของมหาธาตุรูป ๔ เป็น อารมณ์ของกรรมฐานๆ ไม่ได้นำมาใช้ในการพยากรณ์</p> <p>ข. หลักของกุศลคือ การประกอบกรรมดี ย่อมส่งผลที่ดี เช่นการประกอบกรรมดี ของโกณฑัญญะพราหมณ์ จึงสามารถ แทะตลอดในพระธรรมจักรกัปวัตตนสูตร เป็นภิกษุรูปแรกแห่ง พระพุทธรศาสนา ถ้าเป็นอกุศล กรรม ย่อมส่งผลที่ไม่ดี เช่นกัน</p>	<p>ก. ธาตุทั้ง๔ ถูกกำหนดให้ให้ประจำราศี และดาวพระเคราะห์ มีความหมาย เหมือนกัน คือ ธาตุดิน บอกถึงความแข็ง แข็ง, ธาตุน้ำ บอกถึงความ เอิบอาบ ดูด ซึม ฯลฯ นำมาใช้ในการพยากรณ์ ทั้งใน ตัวบุคคล และ เหตุการณ์</p> <p>ข. หลักของดาวพระเคราะห์ ที่จัดเป็นกุศล ธาตุ คือความดี และอกุศลธาตุคือ ความผิด หรือความไม่ถูกต้อง ย่อมส่งผล ใให้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นกัน</p>

ความสอดคล้องในเรื่องธาตุ ทางพระพุทธรศาสนา และโหราศาสตร์ คือความเป็นจริง พื้นฐานของธรรมชาติ ธาตุทั้ง ๔ นั้นมีอยู่แล้ว เพียงแต่กำหนดให้เห็นออกมาเป็นรูปธรรมทั้ง ในทางพระศาสนา และทางโหราศาสตร์ เช่น ปฐวีธาตุ^{๑๘} คือธาตุที่มีลักษณะแข็ง แข็ง ภายในตัว ก็มี ภายนอกตัวก็มี กล่าวเฉพาะที่เป็นภายใน สำหรับกำหนด พอให้สำเร็จประโยชน์เป็นอารมณ์ ของกรรมฐาน ได้แก่ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ตับ พังผืด ไต ปอด ไข้ใหญ่ ไข้ น้อย อาหารใหม่ อาหารเก่า หรือสิ่งอื่นใด ก็ตามในตัวที่มีลักษณะแข็ง แข็ง เป็นต้น

ในทางโหราศาสตร์ ดาวพระเคราะห์ที่ถูกกำหนดให้เป็นดาว ธาตุดิน ในตำราโลกธาตุ คือ ดาวพฤหัสบดี (๕) ถูกกำหนดให้อยู่ ในหมวด ของรูปขันธ์ ในหัวข้อวิชา ตถุศาสตร์ ของ อาจารย์

^{๑๘}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗.

เทพย์ สาริกบุตร ในหนังสือ โหราศาสตร์ปริทรรศน์^{๑๕} ภาคจันทร์วินิจฉัย ความหมายในการพยากรณ์ คือ ดาวพฤหัสบดี (๕) ได้แก่ รูปจันทร์ คือจันทร์อันแสดงถึงอาการภายนอก ได้แก่ ความมั่นคง แข็งแรง บึกบึนของร่างกาย เป็นผู้มีอำนาจ พยายาม อดทน ถ้าดาวรูปจันทร์ อาเพศ อยู่ในภพ ที่เสียหาย เบียดลัคนา จะมีเหตุเกิดขึ้นกับร่างกาย เช่น ศีรษะแตก แขน ขา หัก หรือรูปกาย ภายนอกเป็นบาดแผลต่างๆ

การตายด้วยรูปจันทร์ ในเมื่อ ดาวพฤหัสบดี (๕) เป็นตัวทำ จะตายจากภายนอก เข้าไป ภายใน เรียกว่า “ตายขึ้น” คือร่างกาย จะเย็นเร็ว ต่างจาก ดาวพระเสาร์(๗) ซึ่งถูกกำหนด ให้อยู่ ในหมวดวิญญานจันทร์ คือจันทร์ ที่แสดงถึงอาการภายใน เป็นคนช่างคิด และเจ้าทุกข์ ถ้าวิญญาน จันทร์อาเพศจะเป็นคนหงุดหงิดคิดมาก ถ้าหากโคจรเข้ามาเป็น มรณะ หรือ วินาศ กับลัคนา ในเวลา ที่กำลังเจ็บป่วยอยู่ แสดงว่าใกล้จะเสียชีวิต

การตายด้วย วิญญานจันทร์ ในเมื่อดาวเสาร์ (๗) เป็นตัวการ จะเป็นการตายจากภายใน ออกมาภายนอก หัวใจหยุดเต้นแล้ว แต่ร่างกายภายนอกยังอุ่นอยู่ เรียกการตายชนิดนี้ว่า “ตายลง”

จะเห็นว่า การแบ่งราศี หรือ ดาวพระเคราะห์เป็นธาตุ ในทางโหราศาสตร์ จะมีความ คล้ายคลึง กับในทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการพยากรณ์ดวงชาตาของ บุคคลซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเป็นองค์ประกอบ จึงจะเป็นการวิเคราะห์ที่ถูกต้องและมีเหตุผล

ทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่สำคัญที่สุด คือ ปฏิจจสมุปบาท แปลความว่า ธรรม ใดอาศัยกันและกัน ยังธรรมที่เกื้อกูลกันให้เกิดขึ้น เริ่มจาก อวิชชา ให้เกิด สังขาร วิญญาน นามรูป สฬายณะผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ ชรา มรณะ

ในทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ให้ความหมาย ของปฏิจจสมุปบาท คือ สภาวะธรรมที่เป็น ปัจจัย และ สภาวะธรรมที่ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น อันเป็นกระบวนการทางปัจจัยภาพ ซึ่งเป็นสภาวะที่ดำรง อยู่อย่างนั้น^{๑๖}

พระพุทธโฆษาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์ปกรณ์วิเสส วิสุทธิมรรค ได้ให้ความหมายของ ปฏิจจสมุปบาท ไว้ว่า เป็นสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นเพราะปัจจัยทั้งหลาย ^{๑๗} ความเป็นปัจจัยแห่งธรรม ทั้งหลาย ธรรมที่เป็นปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้เกิดเป็นกระบวนการของสภาวะธรรมที่เป็นเหตุและผล ต่อเนื่องกัน

^{๑๕}เทพย์ สาริกบุตร , โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค จันทร์วินิจฉัย ฉบับมาตรฐาน , (กรุงเทพฯ : อุดสาหกรรมกรรมพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๑๔๓-๑๔๘.

^{๑๖}ที.ม.(ไทย) ๑๐/๖๔/๓๖.,ที.ม.(บาลี) ๑๐/๖๔/๓๑, ส.นิ(ไทย) ๑๖/๒๑/๓๘, ส.นิ.อ.(บาลี) ๒/๒๐/ ๔๖-๔๗.

^{๑๗}วิภาวินี. (บาลี) ๓๐๕.

นอกจากนี้ยังกล่าวไว้ว่า “เมื่อทรงแสดง ปฏิภาณสมุปปาท อย่างนี้ ก็เป็น อันตรัสธรรม ที่เป็นปัจจัยทั้งหลายนั่นเอง เป็นปฏิภาณสมุปปาท โดยคำทั้งหลายที่เป็นไวพจน์ มี ตตฺตา เป็นต้น”^{๒๒} ทั้งนี้เพื่อใช้ในความหมายที่ครอบคลุมปัญหาทั้งหมดนั่นเอง มีคำปรากฏในสังยุตตนิกาย นิทานวารค ๖ ชื่อ ได้แก่ ธรรมัญญิตฺตา หรือ ธรรมัญญิตฺติ , ธรรมนิยามคฺตา หรือ ธรรมนิยาม , อิทปปัจจยคฺตา , ตตฺตา, อวิตตคฺตา, อนัญญุตคฺตา^{๒๓} และปรากฏในคัมภีร์อภิธรรมปิฎก ๑ ชื่อ ได้แก่ ปัจจยการ^{๒๔} มีความหมายดังนี้^{๒๕}

๑. อวิชชา คือ ความไม่รู้ ไม่เห็นตามความเป็นจริง ไม่รู้เท่าทันตามสภาวะ หลงไปตามสมมุติบัญญัติ ความไม่รู้ที่แฝงอยู่กับความเชื่อถือต่างๆ ภาวะขาดปัญญา ความไม่เข้าใจเหตุผล การไม่ใช่ปัญญา

๒. สังขาร คือ ความคิดปรุงแต่ง ความจงใจ มุ่งหมาย ตัดสินใจ และการที่แสดงเจตนา ออกเป็นการกระทำ การจัดสรรกระบวนการความคิด และมองหาอารมณ์ มาสนองความคิด โดยสอดคล้องกับพื้นนิสัย ความถนัด ความโน้มเอียง ความเชื่อถือ และทัศนคติของตน ตามที่ได้สั่งสมไว้ การปรุงแต่งจิต ปรุงแต่งความคิด หรือปรุงแต่งกรรม ด้วยเครื่องปรุง คือ คุณสมบัติต่างๆ ที่เป็นความเคยชิน หรือได้สั่งสมไว้

๓. วิญญาณ คือ ความไม่รู้ต่ออารมณ์ต่างๆ คือ เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้สัมผัส รู้อารมณ์ ที่มีในใจ ตลอดจนสภาพพื้นเพของจิตใจในขณะนั้น

๔. นามรูป คือ ความมีอยู่ของรูปธรรม และ นามธรรม ในความรับรู้ของบุคคลภาวะที่ร่างกายและจิตใจทุกส่วนอยู่ในสภาพที่สอดคล้อง และปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองในแนวทางของวิญญาณที่เกิดขึ้นในส่วนต่างๆของร่างกายและจิตใจ หรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพจิต

๕. สฬายตนะ คือ ภาวะที่อายตนะที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่โดยสอดคล้อง กับสถานการณ์นั้นๆ

๖. ผัสสะ คือ การเชื่อมต่อกับความรู้กับโลกภายนอก การรับรู้อารมณ์ต่างๆ

๗. เวทนา คือ ความรู้สึก สุขสบาย ถูกใจ หรือทุกข์ ไม่สบาย หรือ เฉยๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์

^{๒๒} พระพุทธโฆษาจารย์, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, สมเด็จพระพุทธปาสาเถราช (อาจ อาสภมหาเถร) แปล, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ : บริษัท ประชูปริวรรค์พริ้นท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๑.

^{๒๓} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๒๐/๓๕.

^{๒๔} วิกาวินี. (บาลี) ๓๐๕.

^{๒๕} ดูความหมายเพิ่มเติมใน บรรจบ บรรณรุจิ, ปฏิภาณสมุปปาท : กระบวนธรรมเพื่อความเข้าใจชีวิต , พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : พระบุญการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๔-๗.

๘. ตัณหา คือ ความอยาก ทะยาน ร่านรหาสิ่งอำนาจสุขเวทนา หลีกหนีสิ่งที่ก่อทุกข์เวทนาโดยอาการได้แก่ อยากได้ อยากเป็น อยากคงอยู่อย่างนั้นๆ ยั่งยืนตลอดไป ไม่อยากให้ดับสูญ พินาศไปเสีย

๙. อุปาทาน คือความยึดมั่น ถือมั่นในเวทนาที่ชอบ หรือ ชัง รวมทั้งเอาสิ่งต่างๆ และภาวะชีวิตที่อำนาจเวทนานั้น เข้าผูกพันกับตัว ความยึดมั่นต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดเวทนา ที่ชอบหรือไม่ชอบ จนเกิดทำที่หรือตีราคาต่อสิ่งต่างๆ ในแนวทางที่เสริม หรือ สนองตัณหาของตน

๑๐. ภพ คือ ภาระวนพฤติกรรมทั้งหมดที่แสดงออก เพื่อสนองตัณหาอุปาทานนั้น และภาวะชีวิตที่ปรากฏเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง โดยสอดคล้องกับอุปาทาน และภาระวนพฤติกรรมนั้น

๑๑. ชาติ คือ การเกิดความตระหนักในตัวคนว่าอยู่ หรือ ไม่ได้อยู่ในภาวะชีวิตนั้น หรือไม่ได้มี ไม่ได้เป็นอย่างนั้นๆ การเข้าครอบครองภาวะชีวิตนั้น หรือเข้าสวมเอาภาระวนพฤติกรรม โดยการยอมรับตระหนักขึ้นมาว่า เป็นภาวะชีวิตของตน เป็นภาระวนพฤติกรรมของตน

๑๒. ชรามรณะ คือ ความสำนึกในความขาด พลาด หรือ พრაก แห่งตัวตน จากภาวะชีวิตอันนั้น ความรู้สึกที่ว่า ตัวตนถูกคุกคาม ด้วยความสูญสิ้นสลาย หรือ พลาดพรากจากชีวิตนั้น หรือจากการได้มี ได้เป็นอย่างนั้นๆ จึง เกิด โสกะ ปริเวชะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส พ่วงมาด้วยรู้สึกคับแค้น ขัดข้อง ขุ่นมัว แห้งใจ หดหู่ ซึมเศร้า ไม่สมหวัง ภาระวนกระวาย และทุกข์เวทนาต่างๆ

ในพระสูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ ได้กล่าวถึงความหมายของตัวปัจจัยให้เกิดอวิชชา หมุนต่อไปอีก เป็นวงจรแห่งความทุกข์ไว้ดังนี้

โสกะ คือความโสกเศร้า กิริยาที่เศร้าโศก ความแห้งผากภายในของผู้ประกอบด้วย ความเสื่อมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผู้ที่ถูกเหตุ แห่งทุกข์อย่างใด อย่างหนึ่งกระทบ

ปริเวชะ คือความร้องไห้ ความคร่ำครวญ กิริยาที่ร้องไห้ กิริยาที่คร่ำครวญ ภาวะที่ร้องไห้ ภาวะที่คร่ำครวญของผู้ที่ประสบด้วยความเสื่อมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผู้ที่ถูกเหตุแห่งทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งกระทบ

ทุกข์ คือ ความทุกข์ทางกาย ความไม่สำราญกาย ความเสวยอารมณ์ที่ไม่สำราญ เป็นทุกข์ อันเกิดแต่กายสัมผัส

โทมนัส คือความทุกข์ทางใจ ความไม่สำราญใจ ความเสวยอารมณ์ที่ไม่สำราญ เป็นทุกข์ อันเกิดแต่มนโสัมผัส

อุปายาส คือ ความแค้น ความคับแค้น ภาวะที่แค้น ภาวะที่คับแค้นของผู้ที่ประกอบด้วย ความเสื่อม อย่างใดอย่างหนึ่ง^{๒๖}

^{๒๖}ม.มู (ไทย) ๑๒/๑๒๔-๑๒๘/๑๑๕-๑๒๐.

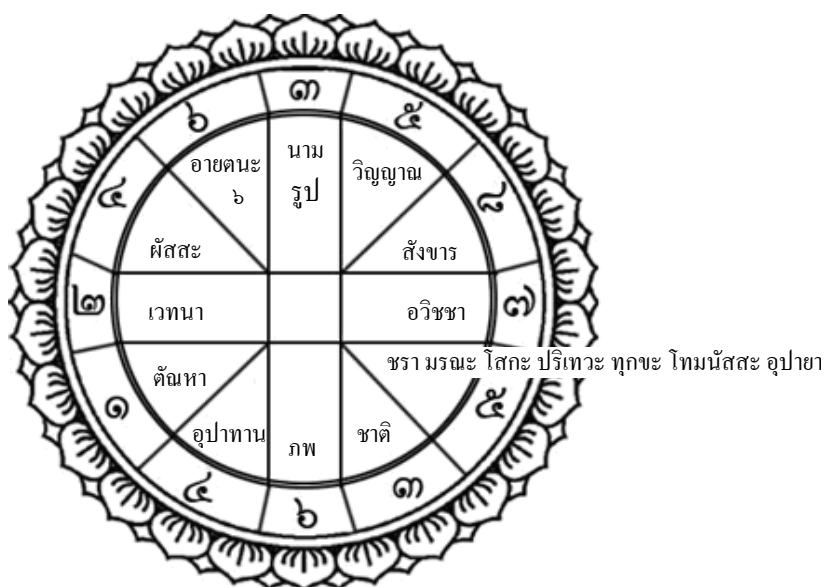
จะเห็นได้ว่า ปฏิจ্ঞสมุปบาทนั้น เมื่อตีความหมายดังนี้ เป็นการอธิบายให้สอดคล้องกับ
แง่มุม ปัญหาของโลก และชีวิตที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเผชิญทั้งสิ้น เมื่อไม่รู้เท่าทันในปฏิจ্ঞสมุปบาท
คือ การไม่รู้ในกระบวนการของทุกข์ ต้องอยู่ในกระแสของปฏิจ্ঞสมุปบาท วนเวียนอยู่เช่นนี้
ไม่หลุดพ้นไปได้ เปรียบเหมือนการไม่รู้เท่าทันในแผนที่ของชีวิต (ดวงชาติ) ปล่อยชีวิตไป
ในทางเดินที่ผิดพลาดเสียหาย หรือ มัวเมาลุ่มหลง เพลิดเพลิน อยู่ในความสุข ในอำนาจวาสนา
จนเกินพอดี

พระสารประเสริฐ (ตรี นาเคประทีป) ได้เขียน คำปรารภ ไว้ในหนังสือ พระราชทาน
เพลิงศพท่านพระพรหมมุนี (อุปวิภาโส เข้ม) วัดราชประดิษฐ์ ความว่า

เมื่อข้าพเจ้าอ่านเทศนา ของ สมเด็จพระพุฒาจารย์ ท่านเจ้าโต แสดงดาวสิบสอง
นักษัตรว่า เป็นต้นทางแห่งจตุราริยสัง ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยทรงหยั่ง
พระญาณ พิจารณาใน ปัจจัยการทั้ง สิบสองประการ แล้วนำมาใคร่ครวญ ถึง
ลักษณะ โลกธาตุ อันมีดาวเคราะห์โคจรในสิบสองราศีว่าคงจะอยู่ในข่ายปัจจัยา
การ คือ ปฏิจ্ঞสมุปบาทนั่นเอง แต่เป็นการคิดเล่นๆ ในโอกาสที่ไม่มีอะไรจะคิด
มิได้ลงมติจริงจังอย่างไร ครั้นมารับหน้าที่ทำหนังสือในงานนี้ จึงได้เรียบเรียงเป็น
เรื่อง โลกธาตุขึ้น มีปฏิจ্ঞสมุปบาทธรรมเป็นหัวข้อ บรรจุความรู้ง่ายๆ ใน
โหราศาสตร์โดยวิธีลำดับ ข้อความหน้าหลัง ตามแนวปฏิจ্ঞสมุปบาทนั้น

การวางดวง ปฏิจ্ঞสมุปบาท นั้นอาศัยหลักการของการกำหนดให้ราศีและดาวพระเคราะห์
เป็นธาตุ ไฟ ดิน ลม น้ำ ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว ในบทที่ ๓ จึงได้รูปดวงของปฏิจ্ঞสมุปบาทได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๔.๑

จะเห็นได้ว่า อวิชชาเกิดตั้งต้นที่ราศีมังกร ชาติดิน เพราะถือว่ามนุษย์ถือกำเนิดบนพื้นโลก ซึ่งเป็นปถวิ คือ พื้นดินก่อนแล้วนับเวียนไปทางซ้ายมือ เป็นสังขาร วิญญาณ ฯลฯ แต่ทั้งหมดเมื่อรวมเป็นตัวคนนั้น ตามที่แสดงในชาตวิภังคสูตร^{๒๑}ว่า จธาตุโร ปุริโส คือ คนมีธาตุ ๖ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ อันรวมกันเป็นรูปกาย กายที่เป็นส่วนรูป ไม่มีความรู้ กับวิญญาณธาตุ คือ ชาติรู้ อีกส่วนหนึ่ง รวมเป็น ๖ ถ้าล้าพังธาตุ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ ไม่มีวิญญาณธาตุ คือ ชาติรู้เข้าผสมด้วย ก็ไม่เป็นคน ถ้ามีแต่วิญญาณธาตุ ไม่มีดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศที่เป็นที่อาศัยของวิญญาณธาตุ วิญญาณธาตุ ก็ไม่ปรากฏ เหมือนไฟไม่ติดเชื้อ เพราะฉะนั้นในวิชาโหราศาสตร์ไทย จึงมีดาวเกตุ คือ เลข ๕ ด้วย ซึ่งหมายถึงวิญญาณธาตุ ดาวเกตุจึงเป็นดาวสำคัญดวงหนึ่งในวิชาโหราศาสตร์ไทย

การพยากรณ์ ดวงปฏิจสมุปบาท ให้ดูเฉพาะพระอาทิตย์ในดวงชาตากำเนิด และ ลัคนาของเจ้าชาตา ว่าอยู่ในราศีอะไรของ ดวงปฏิจสมุปบาท เช่น

ถ้า พระอาทิตย์ (๑) กำเนิด อยู่ใน ราศี อวิชชา ขุนนางรัก เมื่อหนุ่มตกใจใจ ภายแก่ทรามด้วยลูกหลานมียืน อากัปกัณ ๗ อยู่ในราศี สังขารา เมื่อน้อยกำพร้า เมื่อใหญ่พึ่งตัวเองหาที่พึ่งมิได้ ภายแก่จะเป็นสุขหนัก...

ถ้า ลัคนาอยู่ในราศี อวิชชา เกิดมาพ่อ แม่ ใจกุศล สุภาพ ได้สมบัติแห่งผู้เฒ่าผู้แก่ แต่ว่าอากัปกัณว่าพี่น้องได้ยศศักดิ์ ๗ อยู่ในราศี สังขารา เมื่อ น้อยเข้ใจ ต่อได้ ๑๖ ปี ๒๐ ปี จะพลัดที่อยู่ จะพึ่งคนเข้ใจ ต่อภายแก่จึงจะดี...

การพยากรณ์ด้วยดวง ปฏิจสมุปบาทเป็นการตีความหมายขององค์กรรมให้สอดคล้องกับแง่มุมปัญหาในทางโลก และการดำเนินชีวิตของ บุคคล เพราะบางครั้งจะหาคำตอบที่ชัดเจนได้ยาก แต่องค์กรรมของ ปฏิจสมุปบาท จะแสดง เหตุ และผลของการ เกิดขึ้น และดำเนินต่อไปจนถึงที่สุดได้ดี เพราะเหตุใดคนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน นับตั้งแต่รูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ ฐานะความเป็นอยู่ ความรู้ กิริยามารยาท ชาติตระกูลและทรัพย์สมบัติ หรือแม้แต่ลูกฝาแฝดที่เกิดมาในวันเวลาเดียวกัน ชีวิตที่ดำเนินไป และความสำเร็จก็ยังคงต่างกัน บางคนมีทุกอย่างพร้อมในระยะต้นของชีวิตแต่ต้องวิบัติในภายหลัง บางคนลำบากตอนต้นชีวิตแต่สบายเมื่อปลายชีวิต บางคนต้องตายโหง บางคนก็ตายดี อะไรเหล่านี้ เป็นต้น พระพุทธศาสนาแสดงว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลาย คือ ทำดียอมได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แม้ชาตินี้จะยังไม่เคยทำชั่ว แต่ยังไม่ได้ดีก็เพราะกรรมชั่วที่บุคคลนั้นก่อไว้ในปางก่อนยังส่งผลอยู่ บางคนทำแต่ความชั่วแต่ทำไม่ได้ดี ก็เพราะกรรมดีในปางก่อนยังส่งผลอยู่ เปรียบเสมือนคนยืนอยู่บนถ้ำที่มีขี้เถ้าบัง พอขี้เถ้าหมดไปก็จะเกิดความร้อนทันที แต่จะเป็นบุญหรือบาป กรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมมีเวลาอันวยผลให้แก่บุคคลในชาติปัจจุบันจนคุ้มกับเจตนาที่ได้กระทำไว้ กรรมเหล่านั้นได้จำแนกให้บุคคลมีฐานะและความเป็นอยู่ต่างกัน

^{๒๑}ม.อ.(ไทย) ๑๔/๓๔๔/๔๐๓.

อันดาวพระเคราะห์ทั้งหลายที่แสดงในเวลาเกิดของบุคคลที่ปรากฏในดวงชะตานั้น เป็นรอยจารึกขณะหนึ่งที่บุคคลปฏิสนธิ ณ เวลานั้น หรือเป็นรอยโคจรของดวงดาวที่จับภาพไว้ ณ นาทีที่บุคคลนั้นหายใจได้แล้วโคจรผ่านไป รอยโคจรของดวงดาวเหล่านั้นเกิดเป็นดวงชะตาของ บุคคลนั่นเอง ถ้าบุคคลนั้นเลือกเวลาที่ดาวดีๆ โคจรมาเกิดได้ก็คงเลือกกันทุกคน แต่ไม่มีใคร สามารถเลือกเวลากำเนิดได้ ทุกอย่างจึงต้องเป็นไปตาม “กฎแห่งกรรม” การที่ดาวเคราะห์จะแสดง เหตุการณ์อะไรทำนองนั้น ย่อมเป็นไปตามหลักแห่งกรรมดิกรมชั่วไม่ชั่วเป็นผู้บันดาล แต่ดาวเคราะห์ เป็นผู้บอกผลแห่งกรรมของบุคคลให้ทราบเท่านั้นเอง^{๒๘}

การกระทำกิริยา-ปฏิกริยา ของดวงดาวในจักรวาล ที่กระทำต่อกันก็เช่นเดียวกัน ปรากฏการณ์อย่างนี้ถือว่าเป็นกรรมแบบหนึ่ง โหราศาสตร์สัมพันธ์กับกฎแห่งกรรม เพราะ ดวงดาว ตามหลักโหราศาสตร์ถูกแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ดาวบาปเคราะห์ เป็นดาวที่ให้ความหมาย ไปในทางที่ไม่ดีแก่เจ้าชะตา ดังนั้น ดาวบาปเคราะห์จึงเป็นฝ่ายอุกศลกรรม

ส่วนดาวสุภเคราะห์ เป็นดาวที่ให้คุณ มีความหมายไปในทางดีแก่เจ้าชะตา ดังนั้น ดาวสุภเคราะห์จึงเป็นฝ่ายอุกศลกรรม การวิเคราะห์ ปฏิกริยาของดาว ออกมาเป็นคำพยากรณ์ จึงต้อง อยู่ในวิจรรณญาณที่ดี ประกอบด้วยคุณธรรม และจรรยาบรรณของนักพยากรณ์

จากการสัมภาษณ์ท่านอาจารย์ ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ให้สัมภาษณ์ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ความรู้ทางด้านโหราศาสตร์ที่นำมาใช้ในทางพยากรณ์ วิชาโหราศาสตร์ก็เป็น ศาสตร์ หรือความรู้ที่เกี่ยวกับเวลาในห้วงต่างๆ นั้น ซึ่งเป็นทั้งอดีต ก็ได้ ปัจจุบัน อนาคตว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นก็จะนำมาเป็นเครื่องมือ ในการพยากรณ์ สบายไปว่า ในเวลานั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ก็สรุปได้ว่า วันเวลา เกิดขึ้นจากการโคจรของดาว พระเคราะห์ ในโลกธาตุเมื่อดาวเกิดการโคจรก็เกิดเวลา เวลาที่ครอบคลุมสรรพสิ่ง ทำให้สรรพสิ่งนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น วิชาโหราศาสตร์จึงต้องใช้ ดวงดาวเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ เมื่อจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในช่วงเวลา ใดๆ ก็สามารถจะพยากรณ์ได้ จากตำแหน่งของดวงดาวในห้วงเวลานั้นๆ ก็ หมายถึงว่า เอากการโคจรของดวงดาว ในห้วงเวลานั้นๆ ที่ซ้ำๆกัน เป็นเครื่องมือ ในการพยากรณ์

การพยากรณ์ในสมัยพุทธกาลที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ไม่มีการใช้หลักการของวิชา โหราศาสตร์แต่อย่างใด เป็นการพยากรณ์ด้วย พระญาณทัสนะ ที่เป็นบารมีเฉพาะตน...

^{๒๘} พระสารประเสริฐ, โลกุตเทียบทางโลก ทางธรรม, หน้า ๑๖๕-๑๖๖.

๔.๕ ทรรศนะต่อการพยากรณ์ในพระพุทธานุศาสน และโหราศาสตร์

ท่านพุทธทาสภิกขุ เคยแสดงปาฐกถาธรรม ในหัวข้อ พุทธศาสตร์กับไสยศาสตร์ โหราศาสตร์กับพระพุทธานุศาสน โดยท่านได้อธิบายหลักการของโหราศาสตร์ ในแง่ของกรรม และวิญญูไว้ดังนี้ “อะไรเป็นตัวเครื่องจักรที่หนุนให้กุศล อกุศลกรรมเหล่านั้น เดินมากระทบ ผู้กระทำ เกิดผลดี งามกรรมดี งามวาระเป็นปานั้นคำตอบนี้คือหัวใจของโหราศาสตร์ เพราะ โหราศาสตร์คือวิชาที่บอกความหมุนเวียน มนุษย์ทุกคนในโลกนี้อยู่ได้บังคับบัญชาของธรรมชาติ โดยอาศัยกรรมเป็นแรงส่ง และโหราศาสตร์คือวิชาที่บอกอิทธิพลแห่งธรรมชาติ”^{๒๕}

นอกจากนี้ ท่านยังกล่าวไว้ว่า ดวงดาวมีอำนาจ แต่ก็ยังเป็นเพียงแรงส่งเล็กน้อยที่แฝงอยู่ในกรรม แม้ไม่ต้องอาศัยอำนาจดวงดาว กรรมก็ดำเนินไปได้เอง พระอรหันต์ไม่พึ่งพาอำนาจ ดวงดาวเลย เพราะท่านได้รับสิ่งที่อำนาจดวงดาวไม่อาจบันดาลให้ได้^{๒๖} แรงกรรมสิ่งที่เราสามารถ สร้างขึ้น จนสามารถหักล้างแรงของดวงดาวได้ เมื่อเราประกอบจิตภาวนา จนไม่มีความยึดมั่น ถือมั่นในสิ่งทั้งปวง สิ่งเหล่านั้นไม่อาจทำอะไรเราได้ เราจึงอยู่เหนืออำนาจของสิ่งทั้งปวงรวมทั้ง ดวงดาวด้วย^{๒๗}...ท่านได้สรุป ทรรศนะของพระพุทธานุศาสน ที่มีต่อ โหราศาสตร์ ไว้อย่างชัดเจนว่า

“พุทธานุศาสนไม่ควร และไม่เคยมอบความไว้วางใจในวิชาโหราศาสตร์”^{๒๘} ดังที่ พระพุทธองค์ทรงห้ามภิกษุเรียน สอน หรือ หาเลี้ยงชีพ ด้วยการทำนายทายทักทุกรูปแบบ ตามที่ ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงมาแล้วในบทที่ ๒

พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป) ได้ให้ ทรรศนะเกี่ยวกับ พระพุทธานุศาสน และ โหราศาสตร์ ไว้ใน หนังสือ “โลกธาตุ”^{๒๙} ความว่า ข้าพเจ้ามักได้ยินท่านผู้ใหญ่ๆพูดว่า สำหรับ พุทธศาสนิกแท้ คุณไม่จำเป็นต้องเชื่ออะไรที่จะข้องแวะกับโหราศาสตร์ เพราะพระพุทธานุศาสน สอนไว้สมเหตุ สมผลดีที่สุดแล้วว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และก็เคยได้ยินพระโหราจารย์แสดง มติยาธิบายว่า โหราศาสตร์นั่นเองเป็นอุปการะช่วยให้บุคคลทำดีและได้รับผลดีตามคำสอนนั้น ยกเหตุว่า ทุกคนอยากได้ผลดีด้วยกันทั้งนั้น และก็พยายามประกอบเหตุอันดี ครั้นแล้วหาได้ ประสพผลดีสมใจคาดทุกคนไม่ เพราะผลดีนั้นๆ มีตั้งร้อยอย่าง และเหตุประกอบอันจะนำไปหา

^{๒๕} พุทธทาสภิกขุ, พุทธศาสตร์กับไสยศาสตร์ โหราศาสตร์กับพระพุทธานุศาสน ปาฐกถาธรรมของท่าน พุทธทาสภิกขุ, (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๒๕), หน้า ๖๓.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๖.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕.

^{๒๙} พระสารประเสริฐ, โลกธาตุ, (กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการจัดทำเอกสารและบทความสดุดีนุคคล สำคัญ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๕-๑๐.

ผลดีนั้นเล่า ก็มีตั้งพันประการ ไม่ทันทราบรายละเอียดก่อนว่า ประการไหนจะให้ผลดีอย่างไรแก่คนแน่ ก็ต้องเดาสุ่มไปตามเพลง ถ้าผลดีอยู่ทางหนึ่ง เหตุที่ประกอบนั้นเลี้ยงไปเสียทางหนึ่ง ถึงจะเป็นเหตุที่ดี ก็ย่อมคลาดแคล้วไปจากผลที่หวังไว้ แม้เผชิญได้ผลดีมาใหม่ ก็ไม่ใช่ที่ประสงค์ เสมือนเดินทางผิด หากจะถึงที่อื่นดี ก็มีไช้ที่มุ่งหมาย โหราศาสตร์เป็นเครื่องส่องทางให้เดินตรงไป ยังสายที่ต้องการผล โดยไม่เสียเวลาเปล่า

ท่านพระสารประเสริฐเป็นผู้รอบรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม เล็งเห็นว่า โหราศาสตร์นั้นถ้ารู้จักเลือกทำเหตุที่ดี เพื่อให้ได้ผลที่ดีตามต้องการนั้น ก็จะเป็นประโยชน์ที่อยู่ในกรอบของพระพุทธศาสนา

ศาสตราจารย์ พิเศษ เสฐียรพงษ์ วรรณปก^{๓๔} เป็นนักปราชญ์ผู้หนึ่ง ที่ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับโหราศาสตร์ไว้ว่า “ชีวิตมนุษย์มิได้ขึ้นอยู่กับโหราศาสตร์ เป็นเงื่อนไขอย่างเดียว มันย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขปัจจัยอีกมากมาย ...เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดคือ กรรม (การกระทำ) ของคนๆ นั้นเอง เขาทำทั้งกรรมดี และกรรมไม่ดีคละกันไป สิ่งเหล่านี้แหละมีแนวโน้มจะให้ผลในอนาคต ไม่ว่าจะดี หรือ ไม่ดี พุคอีกนัยหนึ่ง เราเป็นผู้กำหนดอนาคตเราเอง ถ้าต้องการให้ชีวิตเป็นไปอย่างไร ก็ต้องสร้างเงื่อนไขที่ดีๆ ไว้ให้มาก แล้วอนาคตจะดีไปเอง ตรงข้ามถ้าสร้างแต่เงื่อนไขไม่ดี อนาคตก็เป็นไปตามนั้น คนเราถ้าไม่ขวนขวายพยายามปล่อยชีวิตไป ตามยถากรรม ก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฟ้าดิน แต่กรรมเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนดอย่างแท้จริง นั่นคือเราต้องสร้างอนาคตของเราเอง คนที่พยายามพึ่งตัวเองด้วยการกระทำแต่ความดีถึงที่สุดแล้วย่อมอยู่เหนือโชคชะตา”

ท่านเป็นศิษย์ของท่านเจ้าคุณพระภัทรมุนี เจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ ผู้เป็นโหราจารย์คนสำคัญ แต่ท่านก็ไม่ได้เรียนวิชาโหร ท่านใช้หลักการของโหราศาสตร์มาเป็นเกณฑ์ในการตั้งชื่อบุคคล โดยท่านให้ความเห็นว่า “ธรรมเนียมการตั้งชื่ออย่างไร จึงจะเป็นมงคล ความจริงไม่ใช่เรื่องของพระพุทธศาสนา เพราะไม่ปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มไหนที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า เด็กเกิดวันนั้นควรตั้งชื่อด้วยอักษรวรรคนั้น ห้ามใช้อักษรในวรรคนี มีแต่ตรัสว่า ฤกษ์ดี ยามดี มิได้ขึ้นอยู่กับดวงดา แต่อยู่ที่การกระทำ ถ้าทำดี คิดดี พุคดี ไม่ว่าจะไหน เวลาไหน นับว่าฤกษ์ดีทั้งนั้น หรือจะตั้งชื่อให้ไพเราะถูกต้องตามหลักโหราศาสตร์ หรืออะไรหลายๆ ศาสตร์ ถ้าทำแต่ความชั่วช้าสาระเลว ก็หาเกิดมงคลแก่ตัวไม่ เมื่อกาลเวลาผ่านไป พิธีกรรมต่างๆ ของพราหมณ์ก็ค่อยๆ ประสมกลมกลืน เวลาบวชนาค พระอุปฌาย์ จะตั้งฉายา ก็คำนวณตามหลักทักษาพยากรณ์ ขึ้นต้นด้วยอักษรตามวันเกิด โดยใช้วรรคบริวารนำหน้าชื่อ”^{๓๕} ดังนั้นพระภิกษุ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ เกี่ยวกับ วิชาโหราศาสตร์อยู่บ้าง เพื่อนำมาใช้ เฉพาะเรื่องของสงฆ์ ไม่ใช่นำไปใช้ เพื่อให้เกิด ลากสักการะในเรื่องอื่นที่ไม่ใช่

^{๓๔} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, “กรรมเหนือหมอดู,” มติชน, (๑๗ กันยายน ๒๕๔๕) : หน้า ๖.

^{๓๕} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, *ชื่อนั้นสำคัญไฉน*, (กรุงเทพฯ : ปิยสาสน์, ๒๕๒๔), หน้า ๖-๗.

กิจของสงฆ์ อย่างที่พระพุทธองค์ทรงมีพุทธานุญาตให้พระภิกษุเรียนเกี่ยวกับการหาปภคณา ก็เพื่อให้ทราบในเรื่องของวันที่พระสงฆ์จะต้องลงอุโบสถ ประกอบกิจสำคัญของสงฆ์ มิใช่ให้นำความรู้นี้มาทำนายทายทักเป็นวิชาเลี้ยงชีพ จึงทรงบัญญัติเป็นอาบัติทุกกฏ ไว้ในวินัยปิฎก จุลวรรค ขุททกวัตตุขันธกะ^{๑๖}

หลักการของพุทธศาสนาสอนให้มีศรัทธามีความเชื่อ ด้วยการใช้อปัญญาพิจารณาถึงเหตุผลอย่างแยกคาย ที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ว่าสิ่งใดเป็นกุศลไม่มีโทษ เมื่อปฏิบัติตามแล้วตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อน วิญญูชน คือ นักปราชญ์ไม่ติเตียนก็ควรปฏิบัติตามได้ หากสิ่งใดเป็นอกุศล มีโทษ เมื่อปฏิบัติตามแล้วตนเองก็เดือดร้อน ผู้อื่นก็เดือดร้อน วิญญูชนติเตียนก็ควรละสิ่งนั้นเสีย ไม่ควรปฏิบัติ เพื่อช่วยอนุเคราะห์ผู้มีระดับสติปัญญา ที่ยังไม่พร้อมที่จะเข้าถึงแก่นแท้ของพุทธศาสนา ต่อเมื่อได้พัฒนาระดับสติปัญญาถึงขั้นสูงสุด ความเชื่อก็จะหมดหน้าที่ไป กลายเป็นความรู้แจ้งเห็นประจักษ์จริง เข้าถึงพระนิพพานในที่สุด อันจะเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่

บรรณานุกรมที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๔ รูป /คน ในเรื่องของการพยากรณ์ และทำทักทายวิชาโหราศาสตร์ไทย ซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

๑. บรรณานุกรมทางพระพุทธศาสนา ต่อโหราศาสตร์

พระศรีคัมภีร์ญาณ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้ความเห็นว่า วิชาโหราศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการพยากรณ์ หมายถึงการทำให้แจ้ง ทำให้กระจ่าง ในทางพระพุทธศาสนา การพยากรณ์มาจากเหตุ เหตุนั้นมีที่มาต่างกัน หรือกรรมที่ต่างกัน ผลที่ได้รับจึงต่างกัน เช่น เหตุที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เองก่อนวันตรัสรู้ นั่นเพราะพระองค์ทรงมีพระญาณที่เล็งเห็น ในพระบารมีของพระองค์ที่ทรงบำเพ็ญมาเป็นระยะเวลา ยาวนานนั่นคือ เหตุ เพื่อมาเป็นพระพุทธเจ้าในภพที่นี้ และได้สั่งสอนเวไนยสัตว์ให้ได้รับรู้ตาม นั่นคือผล หรือในการที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศลนั้น ก็เป็นการทำนายล่วงหน้าในอนาคตอันยาวไกลว่า ถ้าผู้ปกครองไม่ประพฤติตนในทางที่ดี เหตุการณ์ร้ายตามพระสุบินก็จะเกิด ทางพระพุทธศาสนาไม่ให้เชื่อถือในการทำนายทายทัก และทรงห้ามพระภิกษุเรียนหรือสอนเครื่องานวิชา เพราะไม่ใช่กิจของสงฆ์

พระมหาบุรณะ ชาตเมธ หัวหน้าฝ่ายคัมภีร์พุทธศาสน์ ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้ความเห็นว่า การพยากรณ์ เป็นการบอกกล่าวเนื้อหา เรื่องราวในประเด็นนั้นๆ ให้ปรากฏชัดเจน ด้วยการมี เหตุและผลเป็นองค์ประกอบ การพยากรณ์ พระสุบินของพระพุทธองค์เอง และของพระเจ้าปเสนทิโกศลนั้น ก็มีเหตุ คือความตั้งพระทัยมั่นในการที่จะกระทำสำเร็จในการที่จะตรัสรู้ในองค์ธรรมอันประเสริฐนั่นคือผล ส่วนในเรื่องของข้อห้าม

^{๑๖}วิ.จ. (ไทย) ๘/๑๘๓-๑๘๔/๖๖.

สำหรับพระภิกษุในการศึกษาเรื่องของการทำนาย การทำพิธีต่างๆ นั้นไม่ใช่กิจของสงฆ์ที่จะมาหมกมุ่นอยู่กับสิ่งที่เป็นการขวางทางไปสู่พระนิพพาน อันเป็นทางนำไปสู่ความทุกข์ และเป็นทางเกิดเอกลกที่ได้มา

พระครูสุนทรลิขิตการ (สุคนธ์ สุคนฺธโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชสิทธิาราม ได้ให้ความเห็นว่า การพยากรณ์ คือการคาดการณ์ล่วงหน้า ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น แบ่งเป็นการพยากรณ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ส่วนในทางโลกุตตรนั้น พระพุทธองค์ทรงให้ยึดในหลักของกรรม ไม่มีสิ่งใดเหนือกฎแห่งกรรม และการส่งผลของกรรม ไปได้

อาจารย์ ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ได้ให้ความเห็นว่า วิชาโหราศาสตร์ เป็นศาสตร์ หรือความรู้ที่เกี่ยวกับเวลาในห้วงต่างๆ นั้น ซึ่งเป็นทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตก็ได้ ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น วัน เวลา เกิดขึ้นจากการโคจรของดาวพระเคราะห์ในโลกธาตุ เมื่อดาวโคจร เวลาที่ครอบคลุมสรรพสิ่งนั้นๆ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นวิชาโหราศาสตร์ จึงต้องใช้ดวงดาวเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ การพยากรณ์ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั้น ใช้ความรู้ของพวกพราหมณ์ เช่น การทำนายพระสุบิน ของพระนางสิริมหามายา หรือการทำนายมหาปรีดาสลักษณะของเจ้าชายสิทธัตถะ ด้วยพราหมณ์ ๘ คน ส่วนการพยากรณ์ของพระพุทธองค์นั้น มาจากพระญาณอันเป็นบารมีของพระองค์เอง ไม่ต้องอาศัยหลักการทางโหราศาสตร์แต่อย่างใด

๒. ทรรศนะโหราศาสตร์ต่อพระพุทธศาสนา ในด้านความเชื่อ คนในสมัยพุทธกาล มีความเชื่อในเรื่องของความฝัน และการทำนายอย่างยิ่ง ผู้ที่ทำนาย คือ พราหมณ์ เพราะเป็นผู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับดวงดาว ตามคัมภีร์พราหมณ์ ที่เรียกว่า โชยุดิษ นอกจากนี้ยังมีความรู้ที่เกี่ยวกับ การดูลักษณะ การประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดสิริมงคล ดังนั้น การพยากรณ์โดยพราหมณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก เช่น การทำนายมหาปรีดาสลักษณะโดยพราหมณ์ ๘ คน แต่ผู้ที่พยากรณ์แตกต่างจากผู้อื่นคือ พราหมณ์อัญญาโกณฑัญญะ เพราะท่านได้บำเพ็ญบารมีมาเพื่อที่จะมาเป็นปฐมสาวก และเป็นผู้ที่แทงตลอดในพระธรรมขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมสัมพุทธเจ้า จะเห็นได้ว่า การพยากรณ์นั้น มีเหตุ คือการตั้งสังจจฉยฐาน และบำเพ็ญบารมีมาหลายชาติภพ ผลจึงบังเกิด ไม่ได้มีการใช้ความรู้ทางโหราศาสตร์ที่ว่าด้วยการโคจรของดวงดาวแต่อย่างใด

๓. ประโยชน์ของการพยากรณ์ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๔ ท่าน ได้กล่าวโดยสรุปในทำนองเดียวกันว่า พระพุทธองค์มิให้ยึดมั่น ถือมั่นในคำพยากรณ์ แต่ให้ตั้งมั่นอยู่ในกรรมดี คือการทำดีของบุคคล เพราะกรรม และผลของกรรมย่อมส่งผลให้เสมอ การรู้ในเรื่องราวของโหราศาสตร์ เหมือนการรู้แผนที่ทางเดินของชีวิต จะได้มีสติ ในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น มีวิจารณญาณที่ดีในการรับฟังผู้พยากรณ์ รู้จักวิเคราะห์เรื่องราวให้ถ่องแท้ จะเป็นหนทางที่ดีในการดำเนินชีวิต

๔.๖ ประโยชน์ของโหราศาสตร์

จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อ บุคคลมีความเข้าใจในวิชาโหราศาสตร์อย่างถูกต้อง และต้องสอดคล้องกับพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า คือมีความเชื่อในเหตุ และปัจจัยของการเกิดขึ้นของเรื่องราว มีความเข้าใจในเรื่องของกรรม คือ เจตนา อันประกอบด้วยกุศล หรืออกุศล เป็นเหตุให้เกิดกรรม ที่นำไปสู่วงรอบของวัฏฏะที่ไม่มีที่สิ้นสุด การทำนายที่ใช้เพียงพื้นฐานดวงชาตา มาชี้ถึงเหตุการณ์ในอนาคตยังไม่เพียงพอ ต้องรวมกับเหตุปัจจัย และการกระทำในปัจจุบันด้วย ดังนั้นผู้ศึกษา จึงแบ่งประโยชน์ที่พึงได้จากโหราศาสตร์ ออกเป็น ๓ ระดับดังนี้

๔.๖.๑ โหราศาสตร์กับประโยชน์ปัจจุบัน

หมายถึง ประโยชน์อันพึงได้จากการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ให้ราบรื่น มีหนทางในการหลีกเลี่ยง หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผ่านไปได้อย่างมีสติ มีความสุขตามอัตภาพของตน ช่วยเหลือสังคม หรือการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข วิชาโหราศาสตร์ จะช่วยได้ในการสะท้อนบุคลิก ลักษณะ ของบุคคลออกมาตั้งแต่การวางดวงชาตากำเนิด จะสามารถอ่านออกมาได้ว่า บุคคลนั้น มีอุปนิสัยใจคอเป็นอย่างไร มีความถนัด หรือ มีความสามารถพิเศษ ในด้านใด ควรจะ ศึกษาเล่าเรียนในด้านใด จึงจะเหมาะสมไม่ช่ล่งคิด ลองถูกไปเกือบครึ่งชีวิตก็ยังคงตั้งหลักหาตัวตนไม่เจอ โหราศาสตร์จึงเหมือนแผนที่นำทาง

๔.๖.๒ โหราศาสตร์กับประโยชน์ในอนาคต

เมื่อมีการวางแผนที่ดี มีความเข้าใจที่ดีในควมแตกต่างของบุคคล ตามพื้นฐานของดวงชาตา จะช่วยให้อนาคตดำเนินไปในครรลองที่ง่ายขึ้น เช่น การศึกษาเล่าเรียน เลือกอาชีพให้สอดคล้องกับความสามารถของตัวเอง รู้จักที่จะเลือกวางตัวบุคคลที่จะมาช่วยเหลือเราให้ถูกกับช่องทาง เช่น คนที่พูดเก่ง บุคลิกดี อารมณ์ดี ไม่โมโหโทโสง่าย ก็ควรวางไว้ในตำแหน่งต้อนรับประชาสัมพันธ์ ติดต่อลูกค้า หรือผู้ที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้อย่างดี ก็ควรวางไว้ในตำแหน่งของผู้บริหาร นอกจากนั้น ยังรวมไปถึงสถาบันของครอบครัว ถ้าคู่ของเราเป็นผู้ที่มีอารมณ์รุนแรง ผูกโกรธง่าย เราก็ต้องนิ่งเสีย ไม่ไปต่อปากคำให้เกิดเรื่องราวมากมาย ชีวิตทั้งที่ทำงาน ที่บ้าน ก็จะมีอนาคตที่ดี ไม่เกิดปัญหาการเปลี่ยนงานย้ายงานบ่อยๆ บ้านแตกไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ ก่อให้เกิดปัญหาของเด็กที่ขาดความอบอุ่นตามมา ประโยชน์ในอนาคตจึงสำคัญมาก ถ้าขาดการวางแผนที่ดี จะทำให้ชีวิตมีโอกาสพลาดได้

๔.๖.๓ โหราศาสตร์กับประโยชน์สูงสุด

โหราศาสตร์ จะช่วยให้เราเข้าใจในเรื่องของกรรมตามหลักของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพราะรูปของ ดาวพระเคราะห์ประจำดวงชาตา ของผู้ที่เกิดวัน เดือนปี เวลาเดียวกัน ในโลกใบนี้ ก็ยังมีชีวิตที่แตกต่างกัน ไม่ได้เหมือนกันทุกอย่างไป นั่นคือ กรรม เป็นทายาท กรรม

มาส่งผลให้เห็น ตั้งแต่กรรมจากอดีต ที่ส่งผลให้มีรูปร่าง ลักษณะที่แตกต่างกัน แม้แต่ฝาแฝดที่เกิดจากผู้ให้กำเนิดคนเดียวกัน ก็ไม่เหมือนกันทีเดียว รวมไปถึงความเจริญรุ่งเรืองของชีวิตก็ไม่เท่ากัน นอกจากนั้น กรรม หรือ การกระทำในปัจจุบัน อันจะส่งผลไปยังอนาคตเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เราแก้ไขอดีตกรรมไม่ได้ เลือกริเริ่มไม่ได้ แต่เลือกที่จะทำกรรมดีได้ให้ส่งผลดีในอนาคต ดังนั้น เมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างถูกต้องในเรื่องของกรรม และหลักการของวิชาโหราศาสตร์ อย่างถ่องแท้ ก็จะมี หิริ โอตตัปปะ มีความเกรงกลัวและละอายต่อบาปกรรมที่จะตามส่งผล จึงละเว้นที่จะประกอบกรรมชั่ว มุ่งแต่สร้างกรรมดี อันเป็นผลดีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ ได้โดยง่าย ก็จะนำมาซึ่งสันติสุขของการอยู่ร่วมกันของมวลมนุษย์

๔.๖ สรุป

การศึกษาในวิชาโหราศาสตร์โดยเข้าใจในหลักของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง จะทำให้มองเห็นความสอดคล้องในการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ในทางพระศาสนา ไม่ได้ปฏิเสธความรู้ทางโหราศาสตร์เสียทีเดียว แต่พระพุทธองค์ไม่ทรงสนับสนุนให้เชื่อถ้อยในเรื่องนี้มากนัก ทรงมีความเห็นว่า การที่บุคคลมีความเชื่อถ้อยในโหราศาสตร์มากเกินไป เป็นการขวางทางอันสงบ อันจะนำไปสู่พระนิพพาน ดังนั้น จึงทรงบัญญัติ มิให้พระภิกษุดำเนินกิจกรรมทางโหราศาสตร์ทุกประเภท แต่เมื่อยุคสมัยผ่านไป การศึกษาในศาสตร์แขนงนี้ อย่างรู้เท่าทันในโลกปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นสำหรับการทำมาหากิน และสามารถเป็นฐานความรู้ในการประกอบกับ ศาสตร์แขนงอื่น ทำให้มีผู้เข้ามาศึกษาในศาสตร์แขนงนี้มากขึ้น เพื่อเป็นการบรรเทาทุกข์ในปัจจุบัน และแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าได้ จะได้เป็นกำลังใจให้ก้าวเข้าสู่หนทางพ้นทุกข์อย่างแท้จริง คือปฏิบัติตามวิถีทางของพระพุทธองค์ คือการเข้าใจในความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการนั่นเอง

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาหลักการพยากรณ์ในตำราโหราศาสตร์ไทย (๓) เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าเอกสารจากคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถา รวมไปถึงตำราเอกสาร งานวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยต่างๆ ของนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ได้บทสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทยด้วยวิธีดังกล่าวนี้ ทำให้พบประเด็นตอบสนองสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ เรื่องการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษา พบว่า การพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทมีดังนี้

๕.๑.๑.๑ การพยากรณ์ที่ปรากฏในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค ๒ พุทธวังสะ (วงศ์แห่งพระพุทธเจ้า) เริ่มต้นตั้งแต่ พระที่ปึงกรพุทธเจ้า ทรงพยากรณ์พระพุทธองค์ในสมัยที่เป็นสุเมธคาบส และทรงได้รับการพยากรณ์เรื่อยมาจากพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ จนครบ ๒๔ พระองค์ ในการที่จะได้มาเป็นพระสมณโคดม ในภัทธกัปนี้

๕.๑.๑.๒ การพยากรณ์พระสุบินของพระนางสิริมหามายาพระราชมารดา ในวันที่พระมหาโพธิสัตว์ทรงเสด็จเข้าสู่พระครรภ์ของพระมารดา

๕.๑.๑.๓ ภายหลังจากมีพระประสูติกาลเพียง ๕ วัน ก็ได้รับการพยากรณ์จากพราหมณ์ทั้ง ๘ คน โดยการทำนายมหาปฐิสลัทธินะของพระองค์

๕.๑.๑.๔ พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินนิมิต ของพระองค์เอง ก่อนวันที่จะทรงตรัสรู้

๕.๑.๑.๕ พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ พระสุบิน ๑๖ ประการ ของพระเจ้า ปเสนทิโกศล จะเห็นได้ว่า การพยากรณ์ โดยองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์นั้น ไม่ได้อาศัยหลักการของการพยากรณ์ใดๆ ทั้งสิ้น ทรงพยากรณ์ด้วยพระญาณบารมีเฉพาะพระองค์ เพราะทรงบำเพ็ญพระบารมีสั่งสมมานานาน เป็นการเล็งเห็นด้วยพระญาณ ยกเว้น ในข้อที่ ๓ ที่พระพุทธองค์ทรงได้รับการพยากรณ์จากพราหมณ์ทั้ง ๘ คน ในสมัยนั้นพราหมณ์ จะศึกษาในคัมภีร์พระเวท พร้อมทั้งคัมภีร์ต่างๆ รวมถึงคัมภีร์มหาปริสติกษณศาสตร์ ดังที่ปรากฏในอรรถกถา ติกัณณสูตร คัมภีร์มโนรดปุระนิ อรรถกถาอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต กล่าวว่ “มหาปริสติกษณ ได้แก่ ศาสตร์ที่มีบทร้อยกรอง ประมาณ ๑๒,๐๐๐ คัมภีร์ที่แสดงลักษณะของมหาบุรุษ มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น

ใน อรรถกถา เอกกนิบาตชาดก อปัณณกวรรค อวิทูเรนิทาน ความว่า “พราหมณ์ ๘ คน ชื่อ รามะ ชื่อ ธชะ ชื่อ ลักษณะ ชื่อ สุชาติ ชื่อ โภชะ ชื่อ สุขยามะ ชื่อ สุทัตตะ ชื่อ โกณทัตตะ เป็นผู้เรียนจบเวทศาสตร์ ทั้ง ๖ พยากรณ์มันตร์แล้ว เป็นผู้ตรวจพระลักษณะ... พราหมณ์ ๘ คน ยกนี้พยากรณ์เป็น สองทางว่า ผู้ประกอบด้วยลักษณะเหล่านี้ (มหาปริสติกษณะ) เมื่ออยู่ครองเรือนจักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ เมื่อบวชจักได้เป็นพระพุทธเจ้า แต่มาณพ ชื่อ โกณทัตตะ โดยโคตร เด็กรว่าพราหมณ์เหล่านั้นทุกคน พิจารณาความสมบูรณ์แห่งพระลักษณะของพระโพธิสัตว์ ชูนิ้วมือนิ้วเดียวเท่านั้น แล้วพยากรณ์อย่างเดียวกันว่า พระโพธิสัตว์นี้ไม่มีเหตุที่จะดำรงอยู่ในท่ามกลางเรือน จักได้เป็นพระพุทธเจ้าผู้ทรงปราศจากกิเลส ประดุจหลังคา โดยส่วนเดียวเท่านั้นจะเห็นได้ว่า การพยากรณ์ ในสมัยนั้นพราหมณ์มีอิทธิพลในความรู้ด้านนี้ค่อนข้างมาก ทั้งเป็นผู้ที่ต้องศึกษาเอง ตามระเบียบวิธีการดำเนินชีวิตของพราหมณ์ และ ยังเป็นผู้ที่ต้องประกอบพิธี ให้กับพระมหากษัตริย์ เป็นปุโรหิต คือที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ และหาเลี้ยงชีพ ด้วยความรู้ในศาสตร์ แขนงนี้ ดังนั้นเมื่อพระพุทธองค์ทรงประกาศพระพุทธศาสนา ในดินแดนที่ ศาสนาพราหมณ์รุ่งเรืองมาก จึงได้ทรงบัญญัติมิให้ พระภิกษุเรียนและสอน เจริญงานวิชา (อันหมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการทำนายทายทัก ,การทายนิมิต ฯลฯ) ถือเป็นอาบัติทุกกฎ เพราะทรงเล็งเห็นว่า ไม่เหมาะกับสมณสาธูป แต่ทรงมีพุทธานุญาตให้ พระภิกษุ เรียน ปักขคณา คือ การเรียนปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อประโยชน์ในการนับวันลงอุโบสถ สวดปาฏิโมกข์ อันเป็นกิจของสงฆ์ เพราะวันข้างขึ้น ข้างแรมสามารถกำหนดได้ จากตำแหน่งของดวงจันทร์บนท้องฟ้า มิได้ให้นำมาใช้ในการพยากรณ์ใดๆ ทั้งสิ้น

จึงสรุปได้ว่าการพยากรณ์ที่ปรากฏตามคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น พราหมณ์เป็นผู้พยากรณ์ ด้วยวิชาที่อยู่ในคัมภีร์พราหมณ์ เช่น การทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายสุริย-คราส จันทรคราส คูฤกษ์ ยามในการประกอบพิธี ฯลฯ ส่วนการพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์นั้นเป็นการพยากรณ์ด้วยพระญาณบารมีของพระองค์เองโดยเฉพาะ มิได้เกี่ยวกับ

หลักการของโหราศาสตร์แต่อย่างใด อันเป็นการครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในข้อแรก ของผู้ศึกษา

๕.๑.๒ เพื่อศึกษาหลักการพยากรณ์ในตำราโหราศาสตร์ไทย

จากการศึกษาหลักการของการพยากรณ์ในวิชาโหราศาสตร์ไทย จากเอกสาร และงานวิจัยที่ได้ค้นคว้านำมาประกอบนั้น ทำให้ได้ข้อคิดว่า วิชาโหราศาสตร์เป็นความรู้ที่มีการพัฒนาตัวเอง มาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลายาวนาน ตั้งแต่มนุษย์เริ่มสังเกตเห็นเทหวัตถุในท้องฟ้า เช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์ และกลุ่มดาว เคลื่อนจากที่หนึ่งไปสู่ที่หนึ่ง การเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ผลที่เกิดขึ้นต่อบุคคล ต่อสถานที่ ในระยะเวลาสั้นๆ ดังที่ผู้ศึกษาได้อธิบายไว้ในบทที่ ๓ ในเรื่องอัตรการโคจรของดาวพระเคราะห์ การอิงอาศัยกัน และเป็นปัจจัยเกี่ยวพันต่อกันในเรื่องของการให้คุณสนับสนุน เมื่อทั้งธาตุของราศี และธาตุของดาวเหมือนกัน แต่จะให้โทษเมื่อ ทั้งสองสิ่งนี้ขัดแย้งกันเอง โหราศาสตร์จึงเป็นวิชาที่ใช้สัญลักษณ์ และการแทนที่ เป็นการรวมความรู้ของหลายๆวิชาเข้าไว้ด้วยกัน เพราะโหราศาสตร์ใช้การเคลื่อนที่ของดวงดาวเป็นหลักในการพยากรณ์ ฉะนั้นความรู้ในเบื้องต้นที่จะต้อง มี คือ ภูมิศาสตร์ ดาราศาสตร์ และ ระบบสุริยจักรวาล ซึ่งเป็นที่อยู่ของกลุ่มดาวนักษัตรต่างๆ ดังนั้น การพยากรณ์ด้วยวิชาโหราศาสตร์ จึงเป็นเรื่องของการที่ดาวพระเคราะห์ เหล่านั้น โคจร หรือ เคลื่อนที่เข้ามาทำมุมสัมพันธ์ต่อกัน ถ้าโคจรเข้ามาอยู่ในเชิงมุมที่ดี คือ มุม ๑๒๐ องศา หรือ มุม ๖๐ องศา อันเป็นมุมของการสนับสนุน ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคล ต่อสถานที่นั้นๆ แต่ถ้าเป็นมุมที่ขัดแย้ง คือ มุม ๙๐ และ ๑๘๐ องศา ผลเสียย่อมมีเช่นกัน การพยากรณ์ด้วยวิชาโหราศาสตร์ จึงกว้างกว่าการพยากรณ์ด้วยศาสตร์อื่น และมีเหตุผลในการพยากรณ์ ของแต่ละเรื่องราว ความน่าจะเป็นของวิชานี้จึงเป็นเสมือนวิชาสถิติ เหตุการณ์เดิมย่อมบังเกิดขึ้นซ้ำอีก แต่ความหนักเบาอาจจะแตกต่างกัน นั่นคือ การโคจรของดาวพระเคราะห์ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ การกระทำของบุคคล ผู้เป็นเจ้าของดวงชาตานั้นเอง เป็นผู้กำหนด ดวงดาวเป็นเพียงแผนที่ของเรือนชาตา แต่การกระทำ หรือกรรมทั้งใน อดีต กรรม ในปัจจุบัน อันจะส่งผลไปยังอนาคตนั้น เป็นตัวแปรที่สำคัญ เช่น การอ่านดวงชาตาในขณะนี้ว่า เราจะประสบกับอุบัติเหตุทางรถยนต์ จะให้หลีกเลี่ยงโดยการไม่ใช้รถยนต์เลย ก็คงไม่ถูกต้องนัก สิ่งที่ถูก คือ การมีสติเพิ่มขึ้น ในการขับรถยนต์ ไม่ขับรถเร็วเกินไป หรือขับรถไปในหนทางที่เปลี่ยว และอันตราย ถึงแม้ว่า จะเกิดอุบัติเหตุก็จะไม่รุนแรง นี่คือหลักการที่สอดคล้องกันในทางพระพุทธศาสนา คือ การมีสติรู้เท่าทันในปัจจุบันขณะ

๕.๑.๓ จากการศึกษาเรื่องความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในพระพุทธศาสนา เถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นต่างๆ ของโหราศาสตร์ ตามทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท อันได้แก่การกล่าวถึงจักรวาลวิทยาในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา และในทางโหราศาสตร์ พบว่า มีส่วนที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของเวลา ในเรื่องของธาตุทั้ง ๔ และ

การสิ้นสลายของโลก ซึ่งสอดคล้อง กับหลักของไตรลักษณ์ ในพระพุทธศาสนา คือ ทุกอย่างมีการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการสิ้นสลายไปในที่สุด ไม่มีสิ่งใดอยู่ยั่งยืน ทั้งความทุกข์ และความทุกข์ทุกอย่างอยู่ในวงล้อของการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พระพุทธองค์จึงทรงสั่งสอนให้รู้จักในอริยสัจสี่ ประการ อันเป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์อย่างแท้จริง พระพุทธองค์ไม่ทรงสนับสนุน หรือ ให้ความหวังในวิชาโหราศาสตร์ เพราะไม่ใช่หนทางที่พ้น หรือ ถ่วงจากความทุกข์ไปได้ แต่ทรงสอนให้ทำความเข้าใจในเรื่องของกรรม อย่างถูกต้อง การรู้จักตัวเอง และการพึ่งตนเอง อันจะนำประโยชน์ มาสู่ตนได้เป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาได้แบ่งประโยชน์ที่จะพึงได้จากวิชาโหราศาสตร์ ด้วยการศึกษาย่างถูกต้องตามหลักการที่ไม่ผิดต่อ ศีลธรรม มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณ จะบังเกิดประโยชน์ได้ใน ๓ ระดับ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์ในอนาคต และประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมให้มีการตัดสินใจ การวางแผนที่ดีของชีวิต หากประกอบกรรมดี ย่อมจะส่งผลที่ดีในอนาคต และประโยชน์สูงสุด คือการเข้าใจ ในวิถุญะของชีวิตอย่างแท้จริง อันจะเป็นหนทางสู่มรรคผลนิพพานได้ ผู้ที่เป็นนักพยากรณ์ หรือ โหราจารย์ หากดำรงคุณธรรม และ จรรยาบรรณ ของวิชาโหราศาสตร์ ไว้ได้ จะเป็นผู้ที่ช่วยเหลือสังคมได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประกอบในการให้คำพยากรณ์ การชี้นำชีวิต เป็นการช่วยฟื้นฟูสภาพของจิตใจให้มีสติในการเอาชนะกับโชคชะตาได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ความสอดคล้องในการพยากรณ์ ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา เถรวาท และหลักการของโหราศาสตร์ไทย ดังนี้

๕.๒.๑.๑ การใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษา ทางจิตวิทยา เพื่อเป็นการลดปัญหาของสังคม โดยผู้ที่เป็นนักพยากรณ์ หรือโหราจารย์ ต้องมีความรู้ที่พอเพียงในทางพระพุทธศาสนา พอๆ กับความรู้ด้านโหราศาสตร์

๕.๒.๑.๒ ควรมีการศึกษาโหราศาสตร์ อย่างถูกต้อง ตรงตามหลักวิชา และ จรรยาบรรณของโหร ถูกต้องตามแบบวิทยาศาสตร์ หรือศิลปศาสตร์ เนื่องจากองค์ความรู้ในเรื่องนี้มีมาก และต้องการ การศึกษาและวิจัยอย่างจริงจัง เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชานี้

๕.๒.๑.๓ สำหรับผู้ที่สนใจในวิชาโหราศาสตร์ ควรจะศึกษาหาความรู้อย่างกว้างขวาง ไม่พอใจ เพียงแค่ได้รับการทำนายจากหมอดู ควรจะมีความรู้ในเรื่องนี้ไว้บ้าง ไม่ควรเชื่ออย่างมกมาย

๕.๒.๑.๔ สำหรับพระภิกษุผู้มุ่งสู่การปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ ไม่สมควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ แต่ควรมีความรู้เรื่องนี้ไว้บ้าง เพื่อจะได้สั่งสอนผู้คน ให้ความหวัง

อย่างถูกต้องในเรื่องนี้ ส่วนพระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับ โหราศาสตร์ ควรใช้ให้สอดคล้องกับ
หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะชาวบ้านย่อมยึดถือ และเชื่อมั่นในพระสงฆ์ เป็นการ
อนุเคราะห์ เป็นที่พึงพอใจ ให้กับชุมชนได้

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๕.๒.๒.๑ ศึกษาเปรียบเทียบ การพยากรณ์ของโหราศาสตร์ไทย และ
ต่างประเทศ

๕.๒.๒.๒ ศึกษาอิทธิพลของการพยากรณ์ที่มีต่อบุคคลในสังคม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๕๑ เล่ม. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๔.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน ย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับบาลี

๔๕เล่ม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, พิมพ์ครั้งที่๑๗, ๒๕๕๐.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ : ภาษาไทย

เทพย์ สาริกบุตร. โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๒ ครุวิวินิจฉัย). กรุงเทพฯ : โอเดียนการพิมพ์, ๒๕๑๑.

_____. โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (จักรวิวินิจฉัย ฉบับมาตรฐาน). กรุงเทพฯ : อุตสาหกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๓.

_____. โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๔ ภววิวินิจฉัย). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๕.

พลตรี บุญนาค ทองเนียม, พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง. คัมภีร์สุริยาตรีศิวาคม. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์(ชำระ -เพิ่มเติม ช่วงที่๑/เสริม). กรุงเทพฯ : บริษัท ธนรัชการพิมพ์ จำกัด, พิมพ์ครั้งที่๑๔, ๒๕๕๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : บริษัท สือตะวัน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, ๒๕๔๕.

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, พิมพ์ครั้งที่๗, ๒๕๔๑.

รองศาสตราจารย์ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.๒๕๓๐. กรุงเทพฯ ฯ
: สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช, ๒๕๓๑.

พระสารประเสริฐ, โลกธาตุ เทียบทางโลก ทางธรรม. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, ๒๕๐๓.

พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, พระคัมภีร์โหราศาสตร์ศิลปาคม สำนักโหร “หอคำ.” กรุงเทพฯ ฯ :
ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖.

สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมหลวงพิทักษ์มนตรี, ลิลิตทักขยาพยากรณ์. กรุงเทพฯ ฯ : อมรการพิมพ์, ๒๕๐๕.

สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมหลวงพิทักษ์มนตรี , คัมภีร์จักรทศปนีจรลบบัมาตรฐาน . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์
ศิวาศรม, ๒๕๑๑.

บริษัทเวชการ , ความรู้เกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย . จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ
พระยาบริษัทเวชการ, กรุงเทพฯ ฯ : มิตรสยามการพิมพ์, ๒๕๑๑.

บริษัทเวชการ , หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษา
โหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย . กรุงเทพฯ ฯ : มิตรสยาม
การพิมพ์, ๒๕๓๕.

บรรยงค์ บุญฤทธิ, ชุมนุมนโหรตาทิพย์ระดับโลก. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์น้องใหม่, ๒๕๓๔.

วิจอม ปรีดานุชาต , คำนำเรื่อง กลวิธีพิจารณาดวงชาตาตามหลักวิชาโหราศาสตร์โดย
พระมหาบรรเทา จันทรศร. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์วิทยากันท์, ๒๕๑๐.

ประพันธ์ เตละกุล, ดาราศาสตร์และอวกาศ, กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

วิศาลดรุณกร, โหราศาสตร์ไทยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ศิลปประสาน, ๒๕๐๘.

เชย บัวก้านทอง, คัมภีร์ กาลจักร- ลัคน์จร. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๗.

รัตน์ และ สนธิ นามะสนธิ, คัมภีร์พหูหัตถชาภูก. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ศิวาศรม, ๒๕๑๐.

ร้อยเอก ประยุทธ์ หลงสมบุญ, พจนานุกรมบาลี-ไทย. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ,
๒๕๑๕.

ระวี ภาวิไล, โลกทัศน์ ชีวทัศน์ เปรียบเทียบ วิทยาศาสตร์ กับพุทธศาสนา , กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์
มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๒๓

ปัญญาวัฒน์. พุทธทำนาย ฤกษ์ถึงกาลสิ้นยุค . กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์บ้านหนังสือโกสินทร์ ,
๒๕๔๕.

ธรรมสภา, อตีตมหาสาวก ๘๐ พรรหนต์. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๓.

มานิตย์ ชีระเวชกุล . ปุณปฏิบัตินคราส จันทร์เพ็ญ -จันทร์ดับ ๓๐๐๐ ปี ระบบนิรายนะ
(เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมพรรษา ๕
รอบ ๖๐ ปี). กรุงเทพมหานคร : มิตรเจริญการพิมพ์, ๒๕๓๕.

สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส . พระปฐมสมโพธิกถา . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 เลียงเชียงจางเจริญ, ๒๕๑๕.

สิงโต สุริยาอาร์กซ์. โหราศาสตร์ไทยชั้นสูง ฤกษ์และการให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัยสงคราม .
 กรุงเทพมหานคร : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๑๐.

สุริย์ มีผลกิจ, วิเชียร มีผลกิจ. พระพุทธกิจ ๔๕ พรรษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมพิวเตอร์
 จำกัด, ๒๕๔๓.

ไสว มาลาทอง . คู่มือประกอบการเรียนการสอนวิชาพุทธประวัติ . กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๔.

อาจารย์ อูระคินทร์ วิริยะบุรณะ , คัมภีร์พรหมชาติ ฉบับหลวง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 ศ.ธรรมภักดี, ๒๕๑๑.

รัตน์ นามะสนธิ, มหุระตะ(วิธีการให้ฤกษ์ในการประกอบกิจการต่างๆ), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิลาธรรม,
 ๒๕๐๕), หน้า ๗-๑๕.

๒. ภาษาอังกฤษ

Anthony Philip Stone, **Hindu Astrology; Myth, Symbols and Realities**, (India Select Book,
 1981

Sandra Shulman, **The Encyclopedia of Astrology**, Published by The Hamlyn Publishing Group
 Limited London 1976

Arroyo, Stephen. **Astrology, Psychology and the Four Elements**. USA. CRCS
 Publications, 1975.

๓. วิทยานิพนธ์

ณัชชา ชินธิป. “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต .
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘.

พระมหาประศักดิ์ อัครปญโญ (ช่งแสง) “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธ
 ไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต . บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พระมหาสมคิด เสือกะ. “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์ ”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต .
 บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓.

ไพไลรัตน์ รุจวิณิชย์กุล. “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู”. วิทยานิพนธ์
 สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.

กัญญา พงศ์เจริญ. “บทบาทของโหรในสังคมไทย”. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓.

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล. “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม”. วิทยานิพนธ์
 สังคมวิทยามหาบัณฑิต. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,
 ๒๕๓๕.

๔. สารนิพนธ์

จักรเทพ รำพึงกิจ, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ธรรมชาติของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อโหราศาสตร์ใน
 ยุคปัจจุบัน ” สารนิพนธ์ศาสนาสตรีมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ/นามสกุล : นางกฤติกาวัลย์ หิรัญติ
- วัน/เดือน/ปี/เกิด : วันเสาร์ที่ ๒๕ ธันวาคม พ .ศ. ๒๕๕๔
- สถานที่เกิด : โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร
- มารดาบิดา : พันเอก ถวัลย์ -นางภัทรา ยุคทวีระ
- การศึกษา : พ .ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๒
อุดมศึกษา, โรงเรียนผดุงศิษย์พิทยา กรุงเทพมหานคร
- : พ .ศ.๒๕๑๒- ๒๕๑๔
สถาบันการบินพลเรือน แห่งประเทศไทย , สาขาสื่อสารการบิน
- : พ .ศ. ๒๕๒๕-๒๕๓๓
ศิลปศาสตรบัณฑิต,คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสบการณ์การทำงาน : พ .ศ. ๒๕๑๖-๒๕๒๓
พนักงานต้อนรับภาคพื้นดิน, บริษัทการบินไทย จำกัดมหาชน
- : พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๐
กรรมการผู้จัดการ, บริษัท ที.เอส.เค หิรัญติ เทรคคิง จำกัด
- : พ .ศ. ๒๕๔๐ -ปัจจุบัน อาจารย์ผู้บรรยายโหราศาสตร์ไทย
ประจำสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ
กรรมการบริหารสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ
เลขานุการมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ
- ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ ๘๘/๘๐ หมู่บ้าน คาซ่าวิลล์ ถนน วัชรพล แขวง คลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลเกี่ยวกับการพยากรณ์

การพยากรณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เถรวาท ทั้งในพระไตรปิฎก และ อรรถกถาตามที่คุณศึกษาได้ทำการค้นคว้ามาในบทที่ ๒ เป็นข้อมูลเชิงเอกสาร จึงขอสนับสนุนข้อมูล ในเชิง สัมภาษณ์ขอ ความคิดเห็นจากบุคคลที่ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

๑. เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์ พระศรีคัมภีร์ญาณ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๔ เวลา ๑๖.๐๐- ๑๖.๓๐ น.

๑.๑ คำว่าพยากรณ์ ท่านได้ให้ความเห็นว่า

พระศรีคัมภีร์ญาณ : หมายถึง การทำให้แจ้ง ทำให้กระจ่าง การพยากรณ์ ตาม หลักพระพุทธศาสนา เป็นการพยากรณ์จากเหตุที่ทำมา

ผู้ศึกษา : นั่นคือทุกอย่างต้องมีเหตุ และผลจึงจะตามมาใช่ไหมพระเจ้าคะ

พระศรีคัมภีร์ญาณ : ถูกต้อง เหตุนั้นมีที่มาต่างกัน เพราะเกิดจากการกระทำที่ ต่างกัน หรือกรรมที่ต่างกัน ผลจึงต่างกัน

๑.๒ ผู้ศึกษา : การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ พระสุบินของพระองค์เองก่อน วัน ตรัสรู้ และการที่ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศล เหตุ และผล ก็เป็นปัจจัยหลัก ที่ทรงพยากรณ์

พระศรีคัมภีร์ญาณ : การที่ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เองก่อนวันตรัสรู้ นั้น เป็นการบอกถึงพระญาณหยั่งรู้ของพระองค์เอง เพราะพระองค์ทรงสั่งสมพระบารมีที่จะมาเป็น สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นเวลานาน หลายชาติภพ นั่นคือเหตุ ทรงตั้งพระทัย แน่วแน่ ในการที่จะตรัสรู้ ในพระธรรมอันประเสริฐ และจะได้ทรงเผยแผ่ให้เวไนยสัตว์ได้รู้ตาม นั่น คือผล

ส่วนพระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศลนั้น พระองค์ทรงเตือนให้เหล่าพุทธ - บริษัท ตั้งมั่นอยู่ในความดีตามหลักธรรม ที่พระองค์ได้ทรงสั่งสอนไว้ เหตุการณ์ร้ายตามพระสุบิน ก็จะไม่บังเกิดขึ้น นั่นคือพระองค์ ทรงเล็งเห็นในความไม่เที่ยง ในสมัยของพระพุทธองค์ พระพุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรือง ทั้งเหล่าพระมหากษัตริย์ และพสกนิกรล้วนแต่ประพฤติปฏิบัติดี

ผลดีก็บังเกิด แต่ถ้าพ้นจากสมัยของพระพุทธองค์ไปแล้ว เหตุปัจจัยทั้งหลายก็เปลี่ยนไป อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมได้

ผู้ศึกษา: นั่นคือเหตุ ผล สำคัญในการจรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ใช่ไหม
เจ้าคะ

พระศรีคัมภีรญาณ: ถูก

๑.๓ ผู้ศึกษา: ตามพระวินัยปิฎก จุลลวัคค์ ขุททกวัตตถุขันธ์ว่าด้วยเรื่องเรียนและสอนคัมภีรญาณวิชา ทรงห้ามภิกษุเรียน และสอนคัมภีรญาณวิชา หากผู้ใดเรียนถือ เป็นอาบัติทุกกฏ และในพระสูตรตันตปิฎก ที่มณิกาย สีสันนวรรค ข้อที่ ๒๒-๒๔ ได้กล่าวถึงการทำบุญนกล่าวยกย่องพระพุทธองค์ เรื่องศีล ก็จะกล่าวว่า พระสมณโคดมเว้นขาดจากการเลียงชีพผิดทางด้วยคัมภีรญาณวิชา.....พระอาจารย์มีความเห็น อย่างไร เจ้าคะ

พระศรีคัมภีรญาณ : คัมภีรญาณ ตามศัพท์ คือ ขวาง ไปทางขวาง ในทางพระพุทธศาสนาคือการขวางทางไปสู่พระนิพพาน ที่พระพุทธองค์ทรงห้ามภิกษุเรียน และสอน ในวิชาเหล่านี้ ก็เพราะไม่ใช่กิจของสงฆ์ ถ้าพระภิกษุพูด หรือสั่งสอน จะกลายเป็น คัมภีรญาณกถาเพราะไม่เกี่ยวกับการพิจารณาสั่งสอนแนะนำทางธรรม อันทำให้ความคิดฟุ้งเฟ้อ การที่ทรงมีพุทธานุญาตให้ภิกษุเรียนรู้ได้ ในวินัยปิฎก มหาวรรค ทรงอนุญาตให้ภิกษุเรียนปึกคณา คือการเรียนปฏิบัติทางจันทรคติ เพื่อประโยชน์ในการนับวันลงอุโบสถสวดปาฏิโมกข์ นั่นคือกิจของสงฆ์ ไม่ได้ให้นำมาใช้ในการทำนายทายทัก เมื่อภิกษุเว้นจากการเกี่ยวข้องในเรื่องเหล่านี้ ก็ย่อมได้รับการยกย่องจากผู้คน

ผู้ศึกษา: สรุปได้ว่าพระพุทธองค์ไม่ทรงสนับสนุนให้เชื่อในการพยากรณ์ การทำนายทายทัก แต่ให้เชื่อ ในการกระทำ และผลที่จะได้รับจากการกระทำ หมายถึง เหตุอย่างไร ผลก็อย่างนั้น

๑.๔ ในปัจจุบันนี้มีเรื่องของการพยากรณ์มากมาย พระอาจารย์คิดว่าควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่ออย่างไรเจ้าคะ

พระศรีคัมภีรญาณ : ก็ต้องดูตามเหตุผล ว่าที่เขาทำนาย มานั่นเขาให้ เหตุ ผล เช่นไร ใช้วิชา หรือ ใช้ทฤษฎี ใช้หลักการ อะไร มาสนับสนุนการพยากรณ์นั้น ต้องมีสติ ในการรับฟัง อย่างที่ได้บอกแล้วว่าทุกอย่างมี เหตุ เป็นตัวกำหนด มีการกระทำของเราเอง มีกรรมอันเป็นของเราเอง ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวไว้ว่า กรรมนั้นเป็นทายาท ย่อมส่งผลมาให้สมอทั้งกรรมดี และกรรมไม่ดี ถ้าใช้ชีวิตอย่างมีเหตุ ผล มีสติ ก็สามารถจะผ่านพ้นปัญหา และอุปสรรคต่างๆไปได้

ผู้ศึกษา: กราบนมัสการอย่างสูงเจ้าค่ะ

๒. พระมหาบูรณะ ชาตเมโธ หัวหน้าฝ่ายคัมภีร์พุทธศาสนา ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ณ ห้อง ๑๐๑ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ ๗ เวลา ๑๖.๐๐-๑๗.๐๐น.

๒.๑ ผู้ศึกษา: ขอรายเรียนถาม ความหมายของคำว่า การพยากรณ์ เจ้าค่ะ

พระมหาบูรณะ : ในหลักของพระพุทธศาสนาก็มีใช้อยู่เยอะทีเดียวโดยเฉพาะเรื่องของพระพุทธเจ้า สมัยที่เรียนพระบาลีใหม่ก็จะเจอคำว่าพยากรณ์ ทำให้แจ้ง ซึ่งจะเจอครั้งแรกตั้งแต่เจอบาลี ทรงพยากรณ์ หรือได้รับคำพยากรณ์เพื่อให้แจ้ง หรือหมายความว่า เปิดเผยเรื่องนั้นให้ชัดแจ้ง อ่านโดยความหมาย เพราะฉะนั้นโดยเฉพาะในการพยากรณ์ก็มีการใช้ในทุกยุคทุกสมัย ก็เมื่อก่อนไม่ได้คิดว่าอะไรเราเพียงแค่ว่าเข้าใจความหมายในที่เรียนว่าทำให้แจ้งเสร็จแล้วเราก็ไปดูว่า ทำให้แจ้งเรื่องอะไร ทีนี้ก็มี การเข้าใจผิดบางครั้งบางคราวในเรื่องที่เคยเจอในภาษาบาลี บางคนเอาความไม่ชัดเจนไปบอกคนอื่นว่าชัดเจน ก็เป็นการโกหกไปหรือเป็นการโกหกกัน ฉะนั้นจึงมีหลายที่ที่พยากรณ์พระอรหันต์ ก็คือว่า เมื่อทำให้แจ้งในแนวทางเพื่อการบรรลุแล้ว ก็ไปกราบทูลพระพุทธเจ้า หรือว่าไปบอกพระสงฆ์องค์อื่น อันนั้นก็เป็นการพยากรณ์ตามที่ได้ศึกษาในยุคแรกๆ ในตามความเข้าใจ ตามศัพท์ ต่อมาก็มีความหมายในเชิงทราบกันโดยทั่วไปว่าเป็นการพยากรณ์ เป็นการทำนายเป็นการทายทัก ในความหมายที่ใช้ในแต่ละบริบท ฉะนั้นในความของการพยากรณ์คือ บอกกล่าวเนื้อหาเรื่องราวในประเด็นนั้นๆ ให้ปรากฏชัดเจน การจะชัดเจนก็ต้องมีเหตุมีผล ในเวลาที่ท่านรูปใดจะมาพยากรณ์ว่าตนทำให้แจ้งแก่พระพุทธเจ้าแล้วบอกเหตุผลไม่เพียงพอในแนวทางของการปฏิบัติ ถ้านั่นเหตุผลเหตุผลยังไม่พอการปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง อันนี้ถือว่าไม่ใช่ อันนั้นในคำศัพท์ที่เจอทุกๆ ไปกันในทางภาษาบาลีในระหว่างที่ศึกษาเล่าเรียนในเบื้องต้นของนักเรียนบาลีทั้งหลายจะเจออย่างนี้ ครูบาอาจารย์ก็มักจะสอนทำให้แจ้งทำให้แจ้ง หมายความว่า ต้องชัดเจนในเรื่องนั้นๆ ในกรณีนั้นๆ ถ้าไม่ชัดเจนก็จะถูกกล่าวว่าเป็นโกหก ถ้าเป็นพระก็ถูกปรับโทษว่าโกหก

ผู้ศึกษา: พระอาจารย์หมายความว่าชัดเจนว่าต้องทำให้แจ้ง แล้วก็ในสายปฏิบัติก็ต้องมีผล นี่คือข้อปฏิบัติ ในความหมายของคำว่าพยากรณ์ ในทรรศนะของพระอาจารย์คือต้องมีเหตุผลถูกต้องนะเจ้าค่ะ

๒.๒ การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เอง ก่อนวัน ตรัสรู้
พระมหาบุรุษ ชาติเมโธ ได้ให้ความเห็นดังนี้ การพยากรณ์พระสุบิน คือก่อน
 ตรัสรู้ทรงพระสุบินว่านอนเห็นพระเศียรหันไปทางทิศอุดร พระหัตถ์ซ้าย ลงมหาสมุทร พระบาท
 ลงมหาสมุทรข้างล่าง ทรงพยากรณ์ว่าพระองค์จะสามารถตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการ
 พยากรณ์ในทางเชื่อมั่นของแนวทางการปฏิบัติตนที่ได้ปฏิบัติ ซึ่งเชื่อมั่นว่าถูกต้องแล้วฉะนั้นใน
 ลักษณะนี้จะเรียกว่า กรรมนิมิตก็ได้ เชื่อว่าสิ่งที่พระองค์ได้บำเพ็ญมาถูกต้องแล้ว ซึ่งไม่มีใครทำได้
 นอกจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น เชื่อว่ามีความถูกต้องแน่นอน ในนิมิตมีนก มี
 นอน มาจากที่ต่างๆถูกต้องแน่ ฉะนั้นจะกล่าวได้ว่ามีความเชื่อมั่นและให้กำลังใจแก่ตัวเองว่าทาง
 นี้ถูกต้องแล้ว แต่จะต้องทำต่ออีกหนึ่งก้าวถึงจะถึงจุดหมาย แม้จะมีอันตรายอยู่ตรงหน้าก็จะไม่ย่อ
 ท้อ ฉะนั้นในเย็นวันนั้น พระองค์ทรงปูพระแท่นที่ประทับด้วยหญ้าคา ทรงตั้งพระทัยแน่วแน่
 จะไม่เสด็จลุกขึ้นถ้าไม่บรรลุนิรมิต เชื่อมั่นในสิ่งที่ทำมาว่าถูกต้องจากนิมิตเป็นบารมีของ
 พระพุทธเจ้าพระองค์เดียว เหตุของฝันจะมีอยู่ ๔ อย่าง คือ บุพนิมิต จิตนิวรรณ์ เทพสังหรณ์ ธาตุ
 กำริบ แต่นี้เป็นกรรมนิมิต และเป็นกรรมส่วนที่เป็นกุศลไม่ใช่กรรมคา

๒.๓ การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศล นั้น
 ท่านให้ความเห็นว่า ต้องการจะสอนเพราะว่าในเรื่องนี้เมื่อ สุบินขึ้นมาแล้วก่อให้เกิดความวิตกกังวล
 แก่คนที่เกิดความฝันนี้ ด้วยเหตุ ๔ อย่างนี้ และเมื่อฝันมาแล้วไม่สามารถที่จะพยากรณ์ตัวเองได้ ใน
 ความฝันอย่างนี้จะมีทั้งเหตุดีและร้ายซึ่งจะแก้ไขเหตุร้ายในตอนแรก ซึ่งต้องบูชาด้วยสัตว์
 ทั้งหลายเพราะไปเชื่อพราหมณ์ ซึ่งพระองค์ต้องการจะสอนว่าเหตุอย่างนี้จะมีเกิดเหตุในภาย
 ข้างหน้า อาจจะไม่เกิดขึ้นในยุคสมัยของพระองค์ในยุคที่โลกเสื่อม มนุษย์เสื่อมนี้ มันก็จะมี
 พฤติกรรมอย่างนี้ อย่างนี้ เริ่มจากใครก่อน โดยมากเริ่มจากผู้ปกครอง เริ่มจากพระราชาไม่ต้องอยู่
 ในธรรมมิราชแล้ว เริ่มจากอำมาตย์ทั้งหลายไม่ต้องอยู่ในธรรมแล้ว ต่อมาก็เริ่มเข้าไปอยู่ในประส บ
 นิกรทั้งหลาย ที่พยายามยกตัวเองขึ้นมาเป็นชนชั้นกลาง เป็นคนระดับสูง วิธีการที่จะทำก็จะเป็น
 ฝ่ายบาปฝ่ายอกุศลมากมาย ตามคำทำนายนั้นแหละ ฉะนั้นแล้วเมื่อไม่มีทางแก้ไขและเกิดความวิตก
 กังวลแล้ว อย่างนี้ก็ผ่อนคลายความวิตกกังวล และก็สิ่งร้ายก็อาจจะเกิดสิ่งร้ายขึ้นได้ถ้าไม่อยู่ใน
 ศีลธรรม ถ้าฝันว่าเกิดแล้วตอนนี้เราก็ทำอะไรก็ได้ แสดงว่าประมาทแล้ว ฉะนั้นจะต้องเตือนสติ
 ให้ไม่ต้องอยู่ในความประมาท ไม่ใช่ว่าอยู่ในยุคไหนก็ตามถ้าตั้งอยู่ในความประมาทก็เป็นไปอย่าง
 นั้น

ผู้ศึกษา: ฉะนั้นพระพุทธองค์ต้องการให้ทุกคนตั้งอยู่ในความไม่ประมาท
 หลังจากท่านดับขันธุ์ปรินิพพานไปแล้ว เหตุการณ์เลวร้ายก็จะไม่เกิดและตั้งอยู่ในความดีงาม

พระมหาบูรณะ ชาตเมโธ ไม่ว่าในวงการของโลกหรือวงการของพระศาสนาให้เกิดความเสียหายไม่ตั้งอยู่ในความประมาท นั่นคือหลักใหญ่ที่สุดเลย อันนี้เป็นพระสุบินที่คนกล่าวถึงมาก และในยุคนี้ก็มีคนที่ตีความจนเสียหายหมดจนผู้คนแตกตื่นไปหมด เขาว่ามีอันหนึ่งมีคนไปปลอมมาจากวัดพระเชตุวัน อีกทางหนึ่งก็เอามาจากการทำงานแถวจำปาสัก เอามาผสมกัน แต่จริงๆ แล้วถ้าไปดูในเนื้อหาที่จะผสมผสานจากอันนั้นลงมา การทำนายสุบินนี้ลงมาอะไรก็จับได้ พระโอรสก่อนจริงแล้วไม่ใช่ มีการนำไปผสมปนเปแล้วก็มาสมมุติฐานว่าออกมาจากพระโอรสของพระพุทธเจ้าแต่จริงๆ ไม่ใช่ จำหน่ายไปเยอะแยะเพราะคนเกิดความกลัว มีทางไหนบ้างที่จะรู้หรือแก้ไข อะไรก็ขอให้รู้ล่วงหน้าไปก่อนประมาณนั้น ไม่มีอะไรที่จะยิ่งใหญ่ไปกว่าความกลัวของมนุษย์ ไม่มีน่ากลัวกว่าสิ่งที่มีอันตรายต่อชีวิต เพราะฉะนั้นอะไรก็ได้ที่ทำให้คนคลายความกลัวต่อสิ่งที่มีอันตรายต่อชีวิตนี้ ก็จะทำให้วิธีนั้นอยู่ได้เจริญได้ บางทีอาจจะต้องโกหกหลอกลวง คือพยายามทำให้คนพยายามหันมาฟังสิ่งนั้นๆ ได้ โดยหลักก็คือต้องหาวิธีแก้ไขให้ได้

ผู้ศึกษา: ก็คืออธิบายอย่างหนึ่ง ที่ให้คนกลับมาทำดี ตั้งอยู่ในธรรมแล้วเหตุการณ์ร้ายก็จะไม่เกิดขึ้น

พระมหาบูรณะ ชาตเมโธ : ในการจะรู้หรือการทำนายเหตุการณ์ข้างหน้า บางอย่างก็มีคุณบางอย่างก็มีโทษ

ผู้ศึกษา: อันที่มีคุณก็คือ เราได้เตรียมตัวทัน ทั้งเหตุการณ์ที่ดี และเหตุการณ์ที่ร้ายที่จะบังเกิดขึ้น

พระมหาบูรณะ ชาตเมโธ : แม้เป็นเรื่องธรรมดาหมอดู หรือว่าพระกรรมฐานกรรมขององค์คุลีมาล วันที่โจรองคุลีมาลเกิด พิศดาร อาวุธในท้องพระคลังเกิดรุ่งเรือง โจรก็ทำนายว่าเด็กที่เกิดเมื่อคืนจะเป็น โจร พระราชาก็ถามดูว่าจะเป็น โจรปล้นพระราชบัลลังก์หรือไม่ แต่ท่านทำนายว่าเป็น โจรธรรมดาไม่ใช่โจรปล้นพระราชบัลลังก์ ดังนั้นพระราชาก็เลยไว้ อันนี้ก็ปลอดภัยไป อันนี้ถ้าหมอดูบอกว่าเป็นโจรปล้นราชบัลลังก์ก็ต้องตายแล้ว ทีนี้อีกคนหนึ่งพระเจ้าพิมพิสาร หมอดูทายพระสุบินว่าจะต้องมีลูกฆ่าพ่อ ตั้งแต่เริ่มตั้งพระครรภ์หมอดูก็ทำนายอย่างนั้นตรงๆ ทีนี้พระมารดาพยายามทำลายพระครรภ์ นี่เห็นไหมอำนาจของหมอดู อันนี้คือข้อที่เป็นแง่คิด ถ้าอย่างนี้บางอย่างรู้แล้ว กลับพูดไปไม่ได้เกิดประโยชน์อันใดกลับเกิดอันตราย ทั้งนี้ผู้คนที่เลยเอาค่านายทายทักมาทำลายฝั่งตรงข้าม เราจะเห็นได้จากนิยายนิทาน โบราณจรรๆ วงศ์ๆ ว่า คุณคนนี้จะเกิดมาเป็นกาลีบ้านกาลีเมือง เอาไปฆ่าเอาไปทิ้งซะ ถ้าบากล้านแล้วก็ได้ดิบได้ดีเป็นต้น นี่คือใช้วิชาทำร้ายตนเอง ยืมมือของหมอดูคือคำพยากรณ์มาประหัดประหารกัน ก็คนไม่รู้เขาก็เชื่อสิ เพราะเข่ายกยอให้แล้ว อย่างนี้เป็นต้น คราวนี้มาถึงวิวัฒนาการสมัยใหม่ ที่เค้าใช้อุลตราซาวด์ ไปดูเด็กในท้อง เห็นแล้วว่าเด็กนี้พิการ เด็กนี้อยู่แล้วแม่รอด อยู่แล้วแม่ตาย เป็นไง แม่ก็บอกว่าไปฆ่า

เด็กในท้อง อันนี้ก็คิดแล้วเหมือนกับหมอดูเหมือนกัน อันนี้มันเห็นจะใช่ไหมละ ฉะนั้นบางสิ่ง บางอย่างเกิดอันตรายไม่เกิดประโยชน์อันใด

ผู้ศึกษา: อันนี้ที่พระองค์ตรัสว่าไม่เกิดประโยชน์อันใด

พระมหามุนี : มันกลับเป็นทางสร้างทุกข์ ให้แก่บุคคลนั้นๆ หรือบุคคลที่ เกี่ยวข้อง

๒.๔ คำว่า “เศรษฐานวิชา” ท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พระมหามุนี : อันนี้เป็นคำที่ใช้กับพระสงฆ์ เป็นการที่พระพุทธเจ้าใช้กับ พระสงฆ์เพราะว่า อุดมการณ์ของพระสงฆ์สูงสุดตามคำกล่าวบรรพชาอุปสมบท คำแรกที่มาขอ บวชต่อพระอุปัชฌาย์ ว่าขอให้ผมได้บวชด้วยเถอะ เพื่อที่จะทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ เพื่อทำพระ นิพพานให้แจ้ง นั่นคือหลักการของพระพุทธศาสนาอันสูงสุด ฉะนั้นพระเมื่อบวชเข้ามาแล้ว ไป หมกหมุ่นอยู่ตรงนี้เป็นการศึกษาแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งวิชาการทั้งหลายเหล่านี้ ชาวโลกเค้า สอนเค้าเรียนกันมากมายอยู่แล้ว มันไม่ใช่เรื่องของพระ ไม่ใช่แนวทางพ้นทุกข์ อันนี้มันเป็นทาง แก่ทุกข์ระดับชาวบ้าน ตามที่โยมได้อ้างในข้อ ๒๒ -๒๓ นี้ มันเป็นการแก้ทุกข์ระดับชาวบ้าน ไม่ใช่เรื่องของพระสงฆ์ ไม่ใช่การแก้ทุกข์ตามหลักของพระพุทธศาสนา เป็นการแก้ทุกข์ในระดับ ของวิถีของสังคม ซึ่งเค้าเรียนเค้าสอนกันมากมายอยู่แล้ว แต่ถ้าพระไปยุ่งในแนวทางแบบนั้นก็จะ ไม่อยู่ในแนวทางทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ไม่ตรงตามศีล สมาธิ ปัญญา ผิดหลัก ของ พระพุทธศาสนา ปรับเป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าไปเรียนหรือไปสอน อันนี้จริงๆแล้วคือการขวางพระ นิพพาน มันเป็นทางเกิดทุกข์เกิดโทษและยังเป็นทางเกิดเอกลาภที่ได้มา โยมลองไปดูกฎพระหมอดู สิ บรรณาการเต็มไปหมด ญาติโยมไปถวาย มันไปติดอยู่แก่ลาภตรงนั้นก็หมดแล้ว ไม่ถูกหลักของ พระจริงๆ ทีนี้เมื่อท่านคิดว่าท่านไปไม่ถึงก็เลยเบี่ยงเบนมาทางนี้เพื่ออนุเคราะห์สังคม ก็อยู่ที่เจตนา

ผู้ศึกษา: หรือว่ามีเจตนาที่ไม่ทำร้าย หรือไม่คิดคิดในลาภ

พระมหามุนี : ก็ถือว่าเป็นการอนุเคราะห์ เป็นอีกส่วนหนึ่งไป แต่หลักจริงๆ ไม่ให้ไปเดินทางนี้

ผู้ศึกษา: แต่ที่ยังเห็นตัวอย่างในตอนนี้อย่างเช่นการทำวัดมุงกล โดยพระสงฆ์ เพื่อการอนุเคราะห์ แต่ มันก็ไม่ถูกใช้ไหมเจ้าคะ

พระมหามุนี : เริ่มแรกจริงๆก็อาจจะคิดอย่างนั้น แต่พอเอกลาภมันเกิดขึ้นแล้ว ความคิดมันก็เปลี่ยนแปลง คนโบราณเค้าต้องการจะอนุเคราะห์ แต่คนสมัยใหม่นี้เปลี่ยนไป กลายเป็นเรื่องเศรษฐกิจไป มุ่งไปทางนั้นปัจจุบันนี้

ผู้ศึกษา: ที่นี้พระองค์ทรงมีพระพุทธานุญาตเป็นบางเรื่อง ให้เรียนรู้เรื่อง “ปักข-
คณา”

พระมหาบุรุษ: เพราะว่าสมัยก่อน การมาลงอุโบสถ อย่างเมืองราชคฤห์ มี
สำนักอยู่ ๑๘ สำนัก เวลาลงอุโบสถจะมาทีเดียว ฉะนั้นบางองค์จึงคลาดเคลื่อนเรื่องเวลา จึงทรง
อนุญาตให้เรียนรู้เรื่องนี้เอาไว้ เพื่ออนุเคราะห์ต่อการปฏิบัติตามพระวินัย เรื่องการนับวันเวลา เรื่อง
การนับปักข คือเรื่องข้างขึ้นข้างแรม ไม่ให้คลาดเคลื่อน ภิกษุณียิ่งต้องนั่งนับวันเลย เพราะว่า
จะต้องนั่งนับฟังโอวาท วันพระใหญ่ ในวันที่ ๑๔ หรือ ๑๕ คำเป็นเรื่องใหญ่เลย ฉะนั้น ไปอยู่ไกล
จากสำนักเกิน ๓ โยชน์ไม่ได้ นี่เรื่องของการรับโอวาท เป็นการทบทวนสรุปรธรรม ฉะนั้น จึงต้อง
เรียนรู้เอาไว้ แต่ก่อนไม่มีปฏิทินเพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติทางวินัย ไม่ได้เรียนเอามาเพื่อที่จะ
ดูเวลา ฤกษ์ดี ฤกษ์ชั่ว ไม่ใช่ซะ

ผู้ศึกษา: พระพุทธองค์ตรัสว่า ทุกเวลาดีหมด เป็นมงคลทั้งนั้น ใช่ไหมเจ้าคะ

พระมหาบุรุษ: ทำดีเวลาไหนเวลานั้นก็เป็นเวลาดีหมด มัวแต่รอฤกษ์รอมยาม
มันเสียประโยชน์ ประโยชน์คือตัว ฤกษ์ที่ดีที่สุด

ผู้ศึกษา: จากที่โยมได้ไปถามผู้รู้ทั่วไป ทุกวิชาเป็นเครื่องงานวิชาหมด ขวางทาง
ไปนิพพาน

พระมหาบุรุษ: ก็เป็นวิชาของสังคมของชาวโลก เป็นวิชาที่เป็นอาชีพ เพื่อ
ประกอบสัมมาอาชีพของเขาไป วิชาของพระตรงต่อพระนิพพานเลย เพราะกล่าวไปแล้วตั้งแต่
กล่าวคำบวช มุ่งไปเฉพาะทางพระเท่านั้นเอง ไม่ให้พระไปยุ่งในสายวิชาที่เกิดความเสียหาย ต่อ
การปฏิบัติ

**๒.๕ ในปัจจุบันนี้มีเรื่องของการพยากรณ์มากมาย พระอาจารย์คิดว่าควรเชื่อหรือไม่
ควรเชื่อ** พระอาจารย์พูดค้างไว้ว่า พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ให้การพยากรณ์ คนสมัยนี้พอไม่สบายใจก็
เข้าวัด มันก็เป็นเรื่องปกติใช่ไหมคะที่พระภิกษุจะบรรเทาทุกข์ให้ญาติโยม

พระมหาบุรุษ: สมัยนี้มีโอกาสมาก ที่จะช่วยเหลือเขา เวลาคนที่มีความทุกข์
ความกังวลใจต่างๆที่มาหา ถ้าจะดูดวงพยากรณ์ก็ว่าไป ทว่า หลักที่สุดของพระต้องแทรกธรรมะ
ให้ได้ เอาหละ อันนี้คือหลัก ส่วนอื่นเป็นการโน้มน้าว เข้ามาหาเรา เข้ามานั่งคุยกับเรา เมื่อเข้ามา
หาเราแล้วจะคุยโน้มน้าว ให้เข้ามาหาเราอย่างไร ด้วยเหตุและผล พยายามคุยพยายามสอบถาม วันเวลาที่
ที่ผ่านมาได้ทำกุศลอะไรบ้างไหม ให้เค้ามองเห็นหรือว่าไปทำอะไรที่ไม่ดีไม่งามมาบ้างไหม ให้
เข้าใจในเรื่องของกรรม เพราะกรรมหลิกหนีไปไม่พ้น ทั้งหมดมาจากพฤติกรรมของตนเอง คนเรา
ที่เดือนร้อนทั้งหลายมาจากการกระทำของตนเอง มีตั้งแต่อดีตเมื่อไม่นานนี้ปัจจุบัน ลองสำรวจดูสิ

ว่าที่ที่เดือดร้อนปัจจุบันเพราะอะไร ถ้าเป็นเศรษฐกิจของครอบครัวลองประเมินดูสิ ว่ารายจ่ายเท่าไรรายรับเท่าไรฟุ่มเฟือยเท่าไร คือวิธีการที่จะโน้มน้าว ให้เค้าได้เห็นธรรมชาติ ไม่ใช่ชื้ออยู่ๆ ไปยกธรรมชาติให้เค้า เค้าก็ไม่รับ คนทุกข์มาแล้ว เค้าก็ไม่รับเป็นวิธีการของท่าน เรียกว่ามีจิตวิทยา ในการคุยนั้นแหละ นั่นเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเอาวิธีการนี้มาปฏิบัติได้ ด้วยวิธีนี้ก็จะสามารถ สอดแทรกธรรมชาติเข้ามาได้ นั่นคือประโยชน์ที่จะได้ไม่ใช่เอกลก ไม่ใช่ชื่อเสียง มันมาเอง ไม่ใช่ สิ่งประสงค์ ถ้าเรานำมาใช้ในสิ่งที่เกิดประโยชน์ก็จะแก้ทุกข์ได้ ในระดับสังคมในระดับชาวบ้านได้

ผู้ศึกษา : ถ้าเห็นจริงในระดับของพระธรรม โยมว่านี่คือประโยชน์สูงสุด เพราะว่าเมื่อไหร่คนเข้ามาหาพระธรรมได้ ก็คือสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตของเค้าแล้ว ดีกว่าไปแก้ทุกข์แก้กรรม

พระมหาบุรณะ : บางคนยิ่งไปผูกทุกข์ขึ้นใหม่อีก เทียวไปดื่มไปกิน เสียหายเลย สมัยนี้มีนักพยากรณ์เกิดขึ้นใหม่เยอะ มีวิชาพยากรณ์ที่ใช้วิธีสมัยใหม่เข้ามาช่วย เช่นจะเกิดแผ่นดินไหวโดยการใส่เทคโนโลยีทำให้เกิดความเชื่อถือว่าจะมีความรุนแรงไม่รุนแรงที่นี่ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ที่ผ่านมาแล้วไม่เกิด อันนี้ต้องวิเคราะห์เจตนาดีหรือไม่ และคิดรอบรอบหรือไม่ ที่พูดมาแบบนี้ เห็นไหมแล้วพวกที่คิดตรงกันข้ามเกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมาก เศรษฐกิจ ๔๐๐ ล้านเสียหายหมดเลย นี่คือการพยากรณ์ที่ไม่มีหลักฐานที่จะเกิดจริงอย่างนั้นจริงๆ ทีนี้นักวิธีการพยากรณ์ทางฝ่ายโลกเค้ามีอุปกรณ์สำหรับสำรวจอยู่แล้ว โลกช่วงนี้เป็นอย่างนี้ อย่างนี้ จะมีภูเขาไประเบิดหรือไม่มี เขามองออก มองได้จะเกิดหรือไม่เกิด อยู่ๆ เราจะมาเชื่อมั่นในความคิดของตัวเองแล้วพูดออกมามั่นก่อก่อให้เกิดความเสียหาย แม้จะพูดเพื่อให้เกิดเจตนาดี เพื่อให้คนไม่ประมาท ฉะนั้นต้องระวังในเรื่องของคำพูด ควรนำไปใส่ไว้ในจรรยาบรรณของนักพยากรณ์ ก็เหมือนการทำนายเด็กที่อยู่ในท้องก็เหมือนกัน ฉะนั้นบางอย่างที่รู้แล้วแต่ก็พูดตรงๆ ไม่ได้ จะต้องมียุติพูด อาจจะทำให้เกิดความเสียหาย เพราะบางทีเด็กคนนั้นเกิดมาเป็นนายกก็ได้ใครจะไปรู้ เอาไปฆ่าทิ้งซะใครจะไปทราบ พระพุทธเจ้าจะถือว่าตั้งแต่จิตดี ปฏิสนธิแล้วก็ป็นมนุษย์แล้วห้ามพระไปทำลายถือว่าขาดจากการเป็นพระเลย คุณรู้หรือไม่ นั่นอาจจะป็นพระอรหันต์ก็ได้ พระจักรพรรดิก็ได้ ไปฆ่าเค้าได้อย่างไรแบบนี้ละ และนั่นคือเรื่องของการพยากรณ์ ก็ต้องมีจรรยาบรรณ มีความระมัดระวัง ทั้งพยากรณ์ชีวพยากรณ์บ้านเมือง พยากรณ์โลก ตอนนี้อย่างไร นาซาก็กลับคำแล้วว่าโลกยังไม่แตก ถ้าดูตามทางของพระพุทธเจ้ามันยังไม่แตก เค้ากันทั้งนั้นเลย ตอนนี้อยู่กันหมดแล้ว ต้องใคร่ควรให้ดีกว่าเสนออะไรไป ฉะนั้นในเรื่องของศาสตร์ของพยากรณ์ก็จะสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สังคมได้แต่ต้องรู้จักการนำเสนอ ถ้าในระดับบุคคลก็ควรที่จะโน้มน้าวในการปฏิบัติตนในทางนี้ดี ถ้าในระดับสังคมและระดับประเทศชาติจะอย่างไรให้ตั้งอยู่ในความไม่

ประมาทเพราะว่าถ้าประมาทแล้วเป็นเหตุของการวิบัติ แต่ต้องรู้จักวิธีการนำเสนอให้ถูกต้อง การให้สติคน ที่นี้เมื่อไม่ประมาทแล้วคนก็หันมาประพฤติที่ถูกต้อง

ผู้ศึกษา: กราบนมัสการเป็นอย่างสูงเจ้าค่ะ

๓. ความเห็นจากพระครูสุนทรสถิตการ(สุคนธ์ สุคนฺธโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชสถิตาราม ท่านเป็นผู้คำนวณ ปฏิทินโหรประจำปี ตามคัมภีร์สุริยยาตร์ วันที่ ๑๖ มกราคม พ .ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๑๖.๐๐- ๑๗.๐๐น.

๓.๑ ผู้ศึกษา: การพยากรณ์ พระอาจารย์ มีความเห็นเช่นไรเจ้าคะ

พระครูสุนทรสถิตการ: การพยากรณ์ คือ การคาดการณ์ล่วงหน้า ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น แยกเป็น การพยากรณ์ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ในทางโลกุตตรนั้น พระพุทธองค์ ให้ยึดในหลัก ของกรรม และการกระทำเป็นหลัก ไม่มีสิ่งใด เหนือกฎแห่งกรรมไปได้ ทรงชี้ให้เห็นในเรื่องของการส่งผลของกรรม ส่วนใน ทางโลก เป็นเรื่องของบุคคล ในการดำเนินชีวิต การพยากรณ์ การทำนาย ผสมกัลนอยู่ในวัฒนธรรมของกลุ่มชนวิชาความรู้ในศาสตร์แขนงนี้ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จนพัฒนามา เป็นตำราทางวิชาการ ตั้งแต่การพยากรณ์ ดินฟ้า อากาศ ฤดูกาล อาชีพ สิ่งที่เป็นมงคล และอวมงคล ตั้งแต่การเกิด จน การตาย ความสิ้นสูญ ความรุ่งเรือง

๓.๒ ผู้ศึกษา: การพยากรณ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกที่ได้รับการกล่าวถึงมาก คือ การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เองก่อนวันตรัสรู้ และพระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศล พระอาจารย์ให้ความเห็นว่า

พระครูสุนทรสถิตการ: การที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์นั้น ไม่มีหลักการ ไม่มีหลักวิชาของโหราศาสตร์แต่อย่างใด เป็นด้วยบุญบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมา ถึงสี่หมื่นสองแสนห้าหมื่นปีในการที่จะได้มาเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าใน ภัทรกัปนี้ เป็นพระบารมีที่ไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนการที่ตรัสถึงพระสุบินก่อนวันที่จะทรงตรัสรู้นั้น เพราะทรงตั้งพระทัยมั่น ในการสำเร็จพระโพธิญาณอันเป็นความจริงอันประเสริฐ และจะเป็นที่ยอมรับของคนทุกชาติชั้นวรรณะ ตามนัยแห่งพระสุบินนั้นส่วนการที่ทรงพยากรณ์พระสุบินของ พระเจ้าปเสนทิโกศล ก็เพื่อให้พระเจ้าปเสนทิโกศลคลายพระวิตกในอันตรายที่จะเกิดกับแผ่นดิน และราชบัลลังก์ของพระองค์ ตามคำทำนายของพราหมณ์ และแนะนำพระองค์ให้ประกอบกรณบุญใหญ่ ซึ่งเป็น การประกอบกุศลกรรม ทรงเตือนพระสติพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า หากผู้ปกครองดี อยู่ใน ทศพิธราชธรรม อาณาประชาราษฎร์ ประกอบกรรมดี เหมือนขณะที่พระองค์ยังดำรงอยู่ในสมัยนี้ เรื่องราวร้าย ตามพระสุบินจะไม่บังเกิด แต่ถ้าพ้นจากสมัยของพระพุทธองค์ไป การประพฤติปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสอนเสื่อมถอยลง เรื่องเหล่านี้จึงจะเกิด

ผู้ศึกษา: นั่นคือพระพุทธองค์มีความปรารถนาให้พุทธบริษัท ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ เพื่อเป็นการดำรงพระศาสนาไว้ให้นาน

พระครูสุนทรสถิตการ: ถูกต้อง

๓.๓ ผู้ศึกษา: ในฐานะที่พระอาจารย์มีส่วน ได้ศึกษาในวิชาโหราศาสตร์ และเป็น ผู้ที่ได้รับมอบหมาย จาก อาจารย์ ทองเจือ อ่างแก้ว ในการให้พระอาจารย์ คำถาม และ สอบทาน ปฏิทินโหราศาสตร์นั้น ท่านมีความเห็นเช่นไร ว่า วิชานี้ เป็น เจริญงานวิชา เจ้าคะ

พระครูสุนทรสถิตการ: ความหมายของ เจริญงาน คือ ขวาง เพราะว่าขวางทาง ไปสู่พระนิพพาน ดังนั้นทุกวิชาที่ร่ำเรียนในการเลี้ยงชีพ ของทางโลกียะเป็นเจริญงานวิชาหมด เพราะยังคิดอยู่ในการใช้วิชามาประกอบการทำมาหากินมีค่าจ้าง แรงงาน วิชาที่นำไปสู่ โลกุตระ มีวิชาเดียว คืออริยมรรคความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ การปฏิบัติตามข้อบัญญัติของพระพุทธ องค์ เป็นกิจของสงฆ์อยู่แล้วส่วนการที่พระภิกษุมาศึกษาในวิชาโหราศาสตร์ หรือ การพยากรณ์นั้น ถ้าไม่มีในเรื่องลภสักการะเข้ามาข้องเกี่ยวกับก็คิดว่าเป็นการอนุเคราะห์ในด้านความรู้ซึ่งกันและกัน เพราะพระสงฆ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจเป็นที่พึ่งพิง ของชุมชนอยู่แล้ว แต่ทุกอย่างต้องอยู่ในขอบเขต ใน ระเบียบของสงฆ์ ต้องไม่กระทบต่อสังคม ไม่ทำให้เกิดความแตกแยก แทรกหลักธรรมะให้เป็น คุณประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

๓.๔ ผู้ศึกษา: ประโยชน์ที่ได้จากวิชาโหราศาสตร์ พระอาจารย์ให้ความเห็นว่า

พระครูสุนทรสถิตการ : วิชาพยากรณ์ มีประโยชน์ที่จะช่วยสังคมได้มากถ้าผู้ที่ ศึกษามีคุณธรรม มีจรรยาบรรณของ โหราจารย์ ย่อมแนะนำสิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต แก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด จากการที่ได้เห็นรูปดวงชาตาของแต่ละบุคคล แต่ทุกอย่างต้องอยู่ใน หลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง อย่างตัวอาตมา ก็ใช้ความรู้นี้ในการประสานประโยชน์กับชุมชน ที่จังหวัด นครปฐม จนสามารถ ก่อตั้งโรงเรียนสุนทรวิทย์ บนพื้นที่ดินที่เป็นมรดกจากโยมแม่ เป็นโรงเรียน ที่มีความเจริญก้าวหน้าตลอดระยะเวลา๕ปีที่ผ่านมา กุลบุตร กุลธิดา ได้ประสบความสำเร็จทำ ชื่อเสียงให้กับชุมชนมากมายนอกจากนั้นวิชาโหราศาสตร์ ยังเป็นการเตือนสติให้ยอมรับใน เหตุการณ์ทั้งดี และร้ายที่เกิดขึ้น ในชีวิตมีแผนการเตรียมพร้อมมากขึ้น

ผู้ศึกษา : วิชานี้หากเข้าใจให้ถ่องแท้ มีการศึกษาอย่างถูกหลักเกณฑ์ก็สามารถ อำนวยประโยชน์ในทางที่ดีให้กับสังคมได้ กราบนมัสการอย่างสูงเจ้าคะ

๔. ความเห็นจากอาจารย์ ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกศมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ให้สัมภาษณ์ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ เวลา ๑๖.๐๐- ๑๗.๐๐ น.

ผู้ศึกษา : ในฐานะที่ท่านเป็นนักโหราศาสตร์ และเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชา โหราศาสตร์ด้วย ขอคำจำกัดความของวิชานี้ค่ะ

อ.ภิญโญ : ความรู้ทางด้านโหราศาสตร์ที่นำมาใช้ในทางพยากรณ์วิชา

โหราศาสตร์ก็เป็นศาสตร์หรือความรู้ที่เกี่ยวกับเวลาในห้วงต่าง ๆ นั้น ซึ่งเป็นทั้งอดีต ก็ได้ ปัจจุบัน อนาคตว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นก็จะนำมาเป็นเครื่องมือ ในการพยากรณ์ สวาไปว่าในเวลานั้นเกิดขึ้นได้ อย่างไร ก็สรุปได้ว่า วันเวลา เกิดขึ้นจากการโคจรของดาวพระเคราะห์ ในโลกธาตุ เมื่อดาวเกิดการโคจรก็เกิดเวลา เวลาที่ครอบคลุมสรรพสิ่งทำให้สรรพสิ่งนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น วิชาโหราศาสตร์จึงต้องใช้ดวงดาวเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ เมื่อจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในช่วงเวลาใดๆ ก็สามารถจะพยากรณ์ได้ จากตำแหน่งของดวงดาวในห้วงเวลานั้นๆ ก็หมายถึงว่า เอาการโคจรของดวงดาว ในห้วงเวลานั้นๆ ที่ซ้ำๆ กัน เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์

ผู้ศึกษา: เพราะฉะนั้นก็สรุปได้ว่า การพยากรณ์ใช้การเคลื่อนที่ของดวงดาว และก็ความสัมพันธ์ของดวงดาวเกี่ยวกับห้วงเวลานั้นๆ มาใช้ในการพยากรณ์

อ.ภิญโญ : เราต้องขยายไปว่า เมื่อเราต้องการ เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น จะใช้ในการพยากรณ์ในอดีต หรือเหตุการณ์ในอนาคตก็ได้ เพราะฉะนั้นเวลาอันพึงประสงค์ในการพยากรณ์ต้องดูว่าความสัมพันธ์กันอย่างไรก็จะสามารถพยากรณ์ได้

ผู้ศึกษา การพยากรณ์ของพรามณ์ ๘ คน ที่พยากรณ์เจ้าชายสิทธัตถะ

อ. ภิญโญ พรามณ์ทั้ง ๘ คน พยากรณ์ถูกทั้ง ๘ คน แต่พรามณ์ ๗ คน แหกก็ คือบอกเป็น ๒ ในยะ ไม่ใช่หนึ่งเดียวเพราะบารมียังไม่แก่กล้าพอ แต่สำหรับท่าน โกณฑัญญะ ท่านสะสมบารมีมามาก และมีความมั่นใจ ว่าต้องเป็นอย่างนี้อย่างเดียวโดยอาศัยคัมภีร์มหาปุริสลักษณะ พยากรณ์ คัมภีร์นี้อยู่คู่กับโลก เพราะฉะนั้นเมื่อเวลาพระศาสดามาอุบัติขึ้นในโลกผู้ที่พยากรณ์ต้องสะสมบารมี เป็นกรรมดีก็จะสามารถเป็นส่วนช่วยในการพยากรณ์ให้แม่นยำ

ผู้ศึกษา: เพราะฉะนั้นจะสรุปได้ว่า การพยากรณ์เรื่องนี้โดยอาศัย คัมภีร์มหาปุริสลักษณะ เป็นองค์ประกอบ กับบารมีของท่าน โกณฑัญญะที่สั่งสมมา เพื่อที่จะมาพยากรณ์พระพุทธองค์ และเฝ้าติดตามปรนนิบัติรับใช้พระพุทธองค์ จนในที่สุดก็ได้เป็นปฐมสาวกในพระศาสนา นี้ไม่ได้ใช้หลักการทางวิชาโหราศาสตร์แต่อย่างใด

อ.ภิญโญ: การพยากรณ์ในสมัยพุทธกาลที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ไม่มีการใช้หลักการของวิชาโหราศาสตร์แต่อย่างใด เป็นการพยากรณ์ด้วย พระญาณทัศนะ ที่เป็นบารมีเฉพาะตน

ผู้ศึกษา: นักพยากรณ์ กับ หมอดู มีความต่างกันอย่างไร

อ.ภิญโญ: นักพยากรณ์ คือผู้ที่พยากรณ์ หรือคาดการณ์ เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพราะฉะนั้น นักพยากรณ์ เป็นคำกลางๆ ต้องดูว่า เครื่องมือใน

การพยากรณ์คืออะไร อย่างเช่น นักโหราศาสตร์ ก็ใช้ศาสตร์ของดวงดาว มาพยากรณ์นัก
อศุนิยมวิทยา ก็ใช้ความรู้เรื่องดินฟ้าอากาศ มาพยากรณ์

หมอดู คือผู้ที่ดูความเป็นไปของวิถีชีวิตของคนเพราะฉะนั้น คนที่จะเป็นหมอดู
ต้องมีวิชาการว่าเป็นวิชาอะไรเช่นดูลายมือ ดูตัวเลข ดูไฟป้อก ดูไฟยิปซี แต่ถ้าถามว่า นัก
โหราศาสตร์ เป็นหมอดูไหม ตอบว่า เป็นส่วนหนึ่งเพราะว่าใช้วิชาโหราศาสตร์ในการดู ดังนั้น คำ
ว่าหมอดู คือผู้เชี่ยวชาญ ในศาสตร์แขนงนั้นๆ หมอดูเป็นผู้พยากรณ์ และเป็นนักพยากรณ์ แต่นัก
พยากรณ์ บางทีก็ไม่ใช่หมอดู พูดถึงอาชีพ อาชีพหมอดู เป็นอาชีพอิสระ คือไม่มีหน่วยงานหรือ
องค์กร เข้ามาบังคับ โดยตรง เป็นอาชีพที่อยู่คู่กับโลกมานาน เช่นตัวอย่าง ในการทำนายเจ้าชาย
ลิตทัตถะเมื่อ ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ก็ยังคงได้รับความเชื่อถืออยู่หรือก่อนหน้านั้น คือก่อนพุทธกาล
พระพุทธเจ้า ธิปังกร เป็นผู้พยากรณ์ สุขเมธคาบส ว่า จะได้มาเป็น พระพุทธเจ้า สมณโคดม ใน
ภททกัปนี้ สรุปได้ว่า การพยากรณ์โดยพระพุทธเจ้าไม่จำเป็นต้องมีเครื่องมือ หรือหลักวิชา ใดๆ แต่
เป็นการ พยากรณ์ด้วยพระญาณ และบารมี ของพระองค์เอง

ผู้ศึกษา: ประโยชน์ของวิชาโหราศาสตร์ในปัจจุบันนี้

อ.ภิญโญ: ผู้เชี่ยวชาญในวิชาโหราศาสตร์ และนำไปใช้ในการเลี้ยงชีพเรียกว่า โหร
อาชีพ คือมีค่าตอบแทน ในวิชาการนั้นๆ แต่มีบางจำพวก ที่เป็นโหรสมัครเล่น หมายถึงได้รับ
ค่าตอบแทน เป็นการพยากรณ์ ด้วยความชอบในศาสตร์แขนงนี้ เพราะ สามารถคาดการณ์ได้ทั้งอดีต
ปัจจุบัน และอนาคต มีบทบาท ต่อสังคมปัจจุบัน ในครอบครัวในหน่วยงาน เพราะเรื่องในโลกมัน
จะมีปัญหา และบางสิ่งบางอย่าง คนคิดไม่ออก มีบางด้านที่มองข้ามไปหรือไม่มีประสบการณ์
ทางด้านนั้นเลย จึงต้องมาปรึกษานักพยากรณ์ หรือหมอดู เพื่อเป็นทางเลือก อย่างหนึ่งในการ
ตัดสินใจ ในการเตือนตัวเอง ในการจะทำตนให้อยู่ในครรลองที่ถูกต้อง กลับมาสู่ความสุข
เหตุผลตรงนี้คนจึงชอบศึกษา วิชาโหราศาสตร์โดยมิได้เป็นอาชีพ แต่เพราะต้องการ ความรู้มาเป็น
เครื่องบรรเทา ในการแก้ปัญหาต่างๆหลายๆด้าน

อ.ภิญโญ สรุปการพยากรณ์ ที่เห็นเป็นสำคัญ คือการพยากรณ์อนาคตเพื่อเป็นแผน
ที่ชีวิตในการเลือกการตัดสินใจให้เหมาะสมมีทั้งด้านที่ดี ที่คนชอบ เป็น โลกธรรมอย่างหนึ่ง และที่
คนไม่ชอบ ไม่สบายใจ ซึ่งถ้าเราได้รับการพยากรณ์ เราก็จะมองว่าในฝ่ายที่ดี เราจะวางตัวอย่างไร
ไม่ให้หลงระเริง ไปกับกิเลสเหล่านั้น ถ้าไม่ดีก็สามารถเตรียมจิตใจ เตรียมกายให้พร้อมในเรื่อง
ต่างๆได้ เพราะเหตุการณ์นั้นๆยังไม่มาถึง เมื่อเรารู้ล่วงหน้าแล้วก็จะสามารถวางแผน ในการ
ตัดสินใจได้ เพราะฉะนั้น การพยากรณ์ เรื่องใหญ่ๆ เช่นทรัพย์สินเงินทอง กัยพิบัติจากธรรมชาติ
การเกิดอุบัติเหตุ จะทำให้เรา มีสติ ในการตั้งรับ โดยใช้หลักการของโหราศาสตร์เข้าไปเกี่ยวพันได้

ผู้ศึกษา: กราบขอบพระคุณค่ะ